

REPORT ARCHIVE COPY

OSG ARCHIVE NUMBER



K 002 862 230

«ҚАЗАҚСТАН ХАЛЫҚ БАНКІ» АҚ

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
шоғырландырылған қаржылық есептілігі
және Тәуелсіз аудиторлар есебі

«ҚАЗАҚСТАН ХАЛЫҚ БАНКІ» АҚ

Мазмұны

	Беті
2023 ЖЫЛҒЫ 31 ЖЕЛТОҚСАНДА АЯҚТАЛҒАН ЖЫЛ ІШІ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ ЖӘНЕ БЕКІТУ ЖАУАПКЕРШІЛІГІ ЖӨНІНДЕГІ БАСШЫЛЫҚ МӘЛІМДЕМЕСІ	1
ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРЛАР ЕСЕБІ	2-8
2023 ЖЫЛҒЫ 31 ЖЕЛТОҚСАНДА АЯҚТАЛҒАН ЖЫЛ ІШІ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІК:	
Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есеп	9
Пайда және залал туралы шоғырландырылған есеп	10
Өзге жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп	11
Капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп	12-13
Ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп	14-15
Шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер	16-180

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау және
бекіту жауапкершілігі жөніндегі басшылық мәлімдемесі

Басшылық «Қазақстан Халық Банкі» АҚ («Банк») және оның еншілес кәсіпорындарының (бірлесіп – «Топ») 2023 жылғы 31 желтоқсанындағы қаржы жағдайын шынайы көрсететін шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындауға және аталған күні аяқталған жыл іші пайда мен шығындар және өзге жиынтық кіріс, капиталдағы өзгерістері мен ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы тиісті шоғырландырылған есепті, сондай-ақ есеп саясаты туралы маңызды ақпарат және шоғырландырылған қаржылық есептілікке (бұдан әрі – «шоғырландырылған қаржылық есептілік») өзге ескертулердің Халықаралық қаржы есептілігі стандарттарына (бұдан әрі – «ХҚЕС») сәйкес ашылуына жауапты.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық:

- есеп саясатының қағидаттарын дұрыс таңдауға және қолданылуын қамтамасыз етуге;
- ақпаратты, соның ішінде есеп саясаты туралы деректерді осындай ақпараттың орындылығын, шынайылығын, салыстырмалылығын және түсініктілігін қамтамасыз ететін нысанда беруге;
- пайдаланушыларға есептілікті түсіну үшін ХҚЕС талаптарының орындалуы жеткіліксіз болғанда, сондай-ақ өзге де оқиғалар немесе шарттар Топ қызметінің қаржылық жағдайы мен шоғырландырылған қаржылық нәтижелеріне әсер еткен жағдайларда қосымша ақпаратты ашуға; және
- Топтың өз қызметін келешекте жалғастыру қабілетін бағалауға жауапты.

Басшылық сонымен қатар:

- Топтың барлық кәсіпорындарында ішкі бақылаудың тиімді әрі сенімді жүйесін әзірлеуге, енгізуге және қолдауға;
- Топтың мәмілелерін ашуға және түсіндіруге, сондай-ақ Топтың шоғырландырылған қаржылық жағдайы туралы ақпаратты кез келген күні жеткілікті деңгейдегі дәлдікпен ұсынуға және шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ХҚЕС талаптарына сәйкес келуін қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін нысанда есепті жүргізуге;
- бухгалтерлік есепті Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жүргізуге;
- Топ активтерінің сақталуын қамтамасыз ету үшін мүмкін болатын барлық тиісті шараларды қолдануға; және
- қаржылық және өзге теріс пайдалану фактілерін анықтауға және олардың алдын алуға жауапты.

Топтың 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші шоғырландырылған қаржылық есептілігін Басқарма 2024 жылғы 13 наурызда шығаруға бекітті.

Басқарманың атынан:

Умут Б. Шаяхметова
Басқарма Төрағасы

2024 жылғы 13 наурыз
Қазақстан, Алматы қ.

Павел А. Чеусов
Бас Бухгалтер

2024 жылғы 13 наурыз
Қазақстан, Алматы қ.

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРЛАР ЕСЕБІ

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ акционерлеріне

Пікір

Біз 2023 жылғы 31 желтоқсандағы қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есептен, 2023 жылғы пайда мен шығын туралы есеп, пайда мен шығын және өзге жиынтық кіріс туралы, меншікті капиталдағы өзгерістер туралы және ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы шоғырландырылған есептерден, сонымен қатар шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулерден, соның ішінде есеп саясаты туралы елеулі ақпараттан тұратын «Қазақстан Халық Банкі» акционерлік қоғамы мен оның еншілес кәсіпорындарының («Топ») шоғырландырылған қаржылық есептілігіне аудит жүргіздік.

Біздің пікірімізше, қоса берілген шоғырландырылған қаржылық есептілік 2023 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың шоғырландырылған қаржы жағдайын, сондай-ақ Халықаралық қаржылық есептіліктің стандарттарына («ХҚЕС») сәйкес осы күні аяқталған жыл іші шоғырландырылған қаржы нәтижелері мен шоғырландырылған ақшалай қаражат қозғалысын барлық маңызды аспектілерде шынайы көрсетеді.

Пікір білдіру негізі

Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына («ХАС») сәйкес жүргіздік. Аталған стандарттарға сәйкес біздің жауапкершілігіміз есебіміздің *«Шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін аудиторлардың жауапкершілігі»* бөлімінде көрсетілген. Біз *Бухгалтерлерге арналған Халықаралық әдеп стандарттары жөніндегі кеңестің Кәсіби бухгалтерлер этикасының халықаралық кодексіне (Тәуелсіздіктің халықаралық стандарттарын қоса алғанда) («Кодекс»)* сәйкес және Қазақстан Республикасында шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудитіне қолданылатын әдеп талаптарына сәйкес Топқа қатысты тәуелсізбіз. Сонымен қатар, біз осы талаптарға және Кодекске сәйкес өзге де әдеп міндеттемелерін орындадық. Біздің пікірімізше, біз алған аудиторлық дәлелдемелер пікірімізді білдіруге негіз болу үшін жеткілікті әрі тиісті болып табылады.

Маңызды жағдайлар

Біз 2022 ж. 31 желтоқсанда және 2022 ж. 1 қаңтарда аяқталған жыл іші салыстырмалы көрсеткіштерге түзетулер көрсетілген жеке қаржылық есептіліктің 46 ескертуіне назар аударамыз. Бұл біздің пікірімізді өзгертуге әкелмеді.

Делойт атауы «Делойт Туш Томацу Лимитед» (бұдан әрі — «ДТТЛ») құрамына кіретін және бірлесіп «Делойт» ұйымы» деп аталатын заңды тұлғалардың (олардың үлестес тұлғаларын қоса алғанда) біреуіне не кез келген санына жатады. «Делойт» халықаралық желісі» деп аталатын «ДТТЛ» компаниясы, «ДТТЛ» — ға қатысушы барлық фирмалар және олардың үлестес тұлғаларының әрқайсысы бір-бірінің атынан үшінші тұлғаларға қатысты міндеттемелер қабылдауға құқығы жоқ дербес және тәуелсіз заңды тұлғалар болып табылады. «ДТТЛ» компаниясы, сондай — ақ «ДТТЛ» әрбір қатысушы-фирмасы және әрбір үлестес тұлға бір-бірінің іс-әрекеттері мен олқылықтарына қатысты емес, тек өз іс-әрекеттері мен олқылықтарына қатысты жауапты болады. «ДТТЛ» компаниясы клиенттерге тікелей қызмет көрсетпейді. Толығырақ ақпаратты сайттан білуге болады www.deloitte.com/about.

Аудиттің негізгі мәселелері

Аудиттің негізгі мәселелері – бұл, біздің кәсіптік пайымдамамызға сәйкес, осы кезең іші шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін ең маңызды болған мәселелер. Бұл мәселелер шоғырландырылған қаржылық есептілікке біздің аудиттің мәліметінде және де осы есептілік туралы біздің пікіріміздің қалыптасуында жалпы сипатта қаралған және біз осы мәселелер бойынша жеке пікір білдірмейміз.

Неліктен біз мәселені аудит үшін маңызды деп санаймыз?

Аудит барысында не істелді?

Клиенттерге берілген қарыздар бойынша күтілетін кредиттік залалдарды ұжымдық бағалау

2023 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша клиенттерге берілген қарыздардың жалпы сомасы 9,774,798 миллион теңгені, оның ішінде клиенттерге берілген қарыздар 3,824,856 миллион теңгені құрады, оған қатысты күтілетін кредиттік залалдар ұжымдық негізде бағаланады, ол қарыздардың жиынтық жалпы сомасының 39% құрайды. Осы бағалау нәтижесінде алынған күтілетін кредиттік залалдар («ККЗ») сомасы 235,464 миллион теңгені құрады.

Топ басшылығы қолданатын пайымдаулардың маңыздылығы мен субъективтілігінің және ұжымдық негізде бағаланатын клиенттерге берілетін қарыздардың құнсыздануын аудиттің негізгі мәселесі деп анықтадық. Атап айтқанда, біз негізгі жорамалдарға және ККЗ бағалауындағы маңызды бастапқы деректерге және есептеулерде қолданылатын модельдердің тұтастығына назар аудардық.

Шоғырландырылған қаржылық есептіліктің 4, 11 және 33-ескертүлерінде Топ саясатының сипаттамасы ұсынылған және жалпы баланстық құнымен қатар резервтердің тиісті қалдықтары ашып көрсетілген.

Ұжымдық негізде бағаланатын клиенттерге берілген қарыздар бойынша қарыз беруге, ККЗ бағалауға қатысты процестер мен бақылау рәсімдерін түсіндік.

Ұжымдық негізде бағаланатын қарыздар бойынша резервтерді есепке алу әдіснамасының негізділігін, оның ХҚЕС (IFRS) 9 «Қаржы құралдары» талаптарына сәйкестілігін талдадық.

Дефолттың ықтималдығын (PD) және дефолт жағдайындағы шығын мөлшерін (LGD) бағалау модельдерінде пайдаланылатын бастапқы деректер мен негізгі жорамалдар шеккен кредиттік шығындар туралы тарихи деректерді, сондай-ақ бағалауға ықпал ететін макроэкономикалық факторларға қатысты болжалды ақпаратты ескеретінін тексердік.

Кредиттік тәуекелдерді бағалау жөніндегі біздің мамандарымыздың көмегімен біз тиісті бастапқы деректер негізінде есептеулерді іріктеп қайта орындап, ККЗ модельдерінің тұтастығы мен математикалық дұрыстығын тексердік.

Біз ХҚЕС талаптарына сәйкес шоғырландырылған қаржылық есептілікте клиенттерге берілген қарыздар бойынша ақпараттың барабарлығы мен толық ашылуын бағаладық.

*Клиенттерге берілген қарыздар бойынша
күтілетін кредиттік залалдарды жеке бағалау*

2023 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жеке негізде бағаланатын Топ қарыздарының жалпы шамасы 5,949,942 миллион теңгені құрады, ол қарыздардың жиынтық жалпы сомасының 61% құрайды. ККЗ тиісті сомасы 254,462 миллион теңгені құрады.

ККЗ бойынша жеке елеулі қарыздарға қатысты резервтің шамасы оларды Топтың резервтер жүйесіндегі құнсызданудың белгілі бір деңгейіне жатқызудың дұрыстығына байланысты.

Кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюын немесе кредиттің құнсыздану оқиғасын тиісінше анықтау сандық және сапалық ақпарат негізінде елеулі пайымдауларды талап етеді, бұл мақсатты аудиторлық рәсімдерге әкеледі.

Жоғарыда көрсетілгендерден басқа жеке құнсызданған қарыздар бойынша ККЗ-ны бағалау түрлі сценарийлер кезіндегі болашақ ақша ағындарын бағалауға негізделген.

Жеке негізде бағаланатын қарыздар бойынша күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтердің маңыздылығының, сондай-ақ басшылық пайымдамасының күрделілігі мен субъективтілігінің салдарынан біз ККЗ жеке бағалауды аудиттің негізгі мәселесі ретінде анықтадық.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікке 4, 11, 33-ескертүлерде жеке елеулі қарыздар бойынша құнсыздану көрсеткіштері және бұндай қарыздардың жалпы баланстық құны және оларға тиісті резервтер ашып көрсетілген.

Біз қарыздарды беру процесін түсіндік. Біз жеке негізде бағаланатын қарыздар бойынша кредиттік тәуекел мен ККЗ бағалау үшін кредиттік құнсызданудың айтарлықтай ұлғаюына қатысты Топтың анықтамасын талдадық. Сондай-ақ біз клиенттерге берілетін қарыздар бойынша ККЗ жеке бағалаумен байланысты бақылау рәсімдерін әзірлеуді және енгізуді бағаладық.

Таңдамалы тұрғыда біз 1-деңгейдегі қарыздар бойынша қарыз алушылардың кредит төлеу қабілетіне егжей-тегжейлі талдау жүргіздік және кредиттік тәуекелдің айтарлықтай ұлғаюына (2-деңгей) немесе дефолттың болуына (3-деңгей) қатысты Топтың талдауын бағаладық. Кредиттердің тиісті кезеңге тиісті түрде тағайындалғанын бағалау үшін біз қарыздардың құнсыздануының тиісті деңгейін бағалау үшін біз ішкі кредиттік рейтинг жүйесін (скоринг), кредиттік тәуекел факторларын талдадық және қарыздардың құнсыздануының тиісті кезеңін бағалау үшін, есептелген пайыздық кірісті немесе негізгі борышты төлеу мерзімін кешіктіру, қайта құрылымдау, сыртқы ақпарат және қаржылық көрсеткіштердің нашарлауы сияқты құнсыздану оқиғаларының уақтылы анықталуын тексердік.

Таңдамалы негізде біз 2-ші және 3-ші деңгейдегі жеке елеулі қарыздар бойынша ККЗ резервтерін қайта есептедік, ол Топ жасаған қарыз алушылардың кредит төлеу қабілетіне талдауға шолуды, сондай-ақ болашақ ақша ағындарын болжау үшін және кепілмен қамтамасыз етудің әділ құнын бағалау үшін пайдаланылған жорамалдардың талдауын қамтыды.

Біз ХҚЕС талаптарына сәйкес шоғырландырылған қаржылық есептілікте клиенттерге берілген қарыздар бойынша ақпараттың барабарлығы мен толық ашылуын бағаладық.

2023 жылдың 1 қаңтарында Топ «Сақтандыру шарттары» ХҚЕС (IFRS) 17-ні енгізді. ХҚЕС (IFRS) 17-ні енгізу шеңберінде Топ жаңа стандарт талап ететін жаңа кешенді әдістемелерді, модельдер мен болжамдарды әзірледі және енгізді және сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелерді қайта бағалады. 3 және 46 ескертулерінде сипатталғандай, Топ 2022 жылдың 1 қаңтарына дейін жасалған шарттар үшін өзгертілген ретроспективті тәсілді және әділ құн тәсілін қолданды.

Әдістеме мен модельдердің күрделілігіне байланысты біз 17 ХҚЕС-ке (IFRS) көшуді аудиттің негізгі мәселесі ретінде анықтадық.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікке 3, 16 және 29-ескертулерде Топтың есеп саясатының сипаттамасы және сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер туралы ақпаратты ашу ұсынылған.

Біз ХҚЕС (IFRS) 17-нің талаптарына және Топтың әдістемесіне сәйкес орындалатын сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелерді есептеу бойынша процестер мен бақылау рәсімдері туралы түсінік алдық.

Біз ХҚЕС (IFRS) 17-ге қатысты әдістемені, модельдерді және болжамдарды бағалау үшін өзіміздің актуарий мамандарымызды қатыстырдық, қолданылған өтпелі тәсілдің жарамдылығын қарастырдық және негізгі есептеулердің дәлдігін іріктемелі негізде сынадық.

Біз актуарлық әдістеменің міндеттемелерді орындау бойынша ақша ағындарын есептеу, тәуекелге түзетулер, қызметтер үшін шарттық маржа және (егер қажет болса) шығындар компонентінің ХҚЕС (IFRS) 17-нің талаптарына және ауысу күніндегі қаржылық есептілікті дайындау тұжырымдамасына сәйкес жұмыс істейтінін бағаладық.

Өзге ақпарат – жылдық есеп

Басшылық өзге ақпарат үшін жауапты. Өзге ақпарат жылдық есепте бар ақпаратты қамтиды, бірақ шоғырландырылған қаржылық есептілік пен ол туралы біздің есебімізді қамтымайды. Болжамды түрде, жылдық есеп бізге осы аудитор есебі күнінен кейін ұсынылады.

Шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы біздің пікіріміз өзге ақпаратқа таралмайды және біз осы ақпаратқа қатысты қандай да болсын нысанда сенімділікті білдіретін қорытынды ұсынбаймыз.

Біздің шоғырландырылған қаржылық есептілікке аудит жүргізуімізге байланысты міндетіміз – бізге ұсынылған кезде жоғарыда аталған өзге ақпаратпен танысу және өзге ақпарат пен шоғырландырылған қаржылық есептілік немесе аудит барысында алынған біздің біліміміз арасында елеулі сәйкессіздіктердің бар-жоқтығы және өзге ақпаратта басқа да ықтимал елеулі бұрмалаушылықтардың болуы туралы мәселені қарастыру болып табылады.

Егер жылдық есеппен танысқан кезде біз ондағы өзге ақпарат елеулі бұрмаланған деген қорытындыға келсек, біз ол туралы корпоративті басқару үшін жауапты тұлғаларды хабардар етуге міндеттіміз.

Басшылықтың және корпоративтік басқару үшін жауапты тұлғалардың шоғырландырылған қаржылық есептілік үшін жауапкершілігі

Басшылық осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындауға және оның ХҚЕС сәйкес шынайы ұсынылуына, сонымен қатар басшылықтың пікірінше алаяқтық немесе қателесуден болатын айтарлықтай бұрмалаушылықтары болмайтын шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындауға қажет болатын ішкі бақылау жүйесіне жауапты.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау барысында басшылық Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетін бағалауға, қызмет үздіксіздігіне байланысты деректерді тиісті жағдайларда ашып көрсетуге және қызмет үздіксіздігі жорамалы негізінде есептілікті дайындауға жауапты, алайда басшылық Топты таратуға, оның қызметін тоқтатуға ниеттенген жағдайларды, немесе оның тарату немесе қызметін тоқтатудан басқа қандай да бір нақты баламасы болмаған жағдайларды қоспағанда.

Корпоративтік басқару үшін жауапты тұлғалар Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындауын бақылауға жауапты.

Шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін аудиторлардың жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз ықылассыз әрекеттер немесе қателесу салдарынан шоғырландырылған қаржылық есептілікте елеулі бұрмалаушылықтардың жоқтығына орынды сенімділік алу және біздің пікірімізді қосатын аудиторлық есеп шығару болып табылады. Орынды сенімділік – сенімділіктің жоғары дәрежесі болып табылады, бірақ ол ХАС сәйкес жүргізілген аудит барысында елеулі бұрмалаушылықтар бар болған жағдайда олардың әрдайым анықталуының кепілдігі болып табылмайды. Бұрмалаушылықтар ықылассыз әрекеттердің немесе қателесудің нәтижесінде туындауы мүмкін. Егер бұрмалаушылықтар пайдаланушылардың осы шоғырландырылған қаржылық есептілік негізінде қабылдайтын экономикалық шешімдеріне жекеше немесе бірлесіп әсер ете алса, елеулі бұрмалаушылықтар болып есептеледі.

ХАС сәйкес жүргізілетін аудит аясында біз кәсіби пайымдау қолданамыз және бүкіл аудит барысында кәсіби күмәншілдік сақтаймыз. Бұған қоса, біз келесілерді орындаймыз:

- ықылассыз әрекеттер немесе қателесу салдарынан шоғырландырылған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтаймыз және бағалаймыз; осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық рәсімдерді әзірлейміз және жүргіземіз; біздің пікірімізді білдіруге негіз болуы үшін жеткілікті және тиісті болып табылатын аудиторлық дәлелдерді аламыз. Ықылассыз әрекеттер салдарынан елеулі бұрмаланудың табылмау тәуекелі қателесу салдарынан болатын елеулі бұрмаланудың табылмау тәуекелінен жоғары, себебі ықылассыз әрекеттерге сөз байласу, жалғандық, әдейі қалдырып кету, ақпаратты бұрмалап ұсыну немесе ішкі бақылау жүйесін айналып өту арқылы әрекеттер жасау кіруі мүмкін;
- жағдайларға сәйкес аудиторлық рәсімдер әзірлеу мақсатында аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесін зерделейміз, бірақ Топтың ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі жайында пікір білдіру мақсатында емес;
- қолданылатын есеп саясатының тиісті сипатын және басшылық есептеген бағалау мәндерінің негізділігін және ақпараттың тиісті ашылуын бағалаймыз;
- басшылықтың қызмет үздіксіздігі жорамалын қолдануының заңдылығы туралы тұжырым жасаймыз, ал алынған аудиторлық дәлелдемелер негізінде – Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыра алатынына елеулі күдік тудырты алатын оқиғаларға немесе жағдайларға байланысты елеулі белгісіздіктің бар немесе жоқ екендігі жайлы тұжырым жасаймыз. Егер біз елеулі белгісіздіктің бар екені туралы тұжырымға келсек, біз аудиторлық есебімізде шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі тиісті ақпарат ашуға назар аудартуымыз керек, немесе ақпарат тиісті түрде ашылмаған болса, пікірімізде ескертпе жасаймыз. Біздің тұжырымдарымыз аудиторлық есебіміздің күніне дейін алынған аудиторлық дәлелдерге негізделген. Алайда, келешек оқиғалар немесе жағдайлар Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінен айырылуына әкелуі мүмкін;
- шоғырландырылған қаржылық есептіліктің жалпы ұсынылуын, оның құрылымын және мазмұнын, соның ішінде ақпараттың ашылуын, сондай-ақ шоғырландырылған қаржылық есептілікте оның негізі болатын операциялар мен оқиғалардың шынайы көрсетілуінің қамтамасыз етілуін бағалаймыз;
- шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікір білдіру үшін Топ ішіндегі ұйымдардың қаржы ақпаратына немесе Топ ішіндегі қызметке қатысты жеткілікті тиісті аудиторлық дәлелдерді аламыз. Біз Топтың аудитін басқару, бақылау және жүргізу үшін жауап береміз. Біз өз аудиторлық пікірімізге толықтай жауапты болып қаламыз.

Біз корпоративтік басқару үшін жауапты тұлғалармен ақпараттық әрекеттесуді жүзеге асырып, оларды аудиттің жоспарланған көлемі мен мерзімдері жөнінде, сондай-ақ аудит барысында анықталған елеулі ескертулер, соның ішінде біз аудит барысында анықтайтын ішкі бақылау жүйесінің елеулі кемшіліктері туралы хабардар етеміз.

Біз сондай-ақ корпоративтік басқару үшін жауапты тұлғаларға тәуелсіздікке қатысты барлық тиісті әдеп талаптарын сақтағанымыз көрсетілетін және бұл тұлғаларға аудитордың тәуелсіздігіне әсер етеді деп негізді санауға болатын барлық өзара қарым-қатынастар мен өзге де мәселелер туралы, ал қажет болған жағдайларда – қауіптерді жою үшін қолданылған әрекеттер немесе қолданылған сақтық шаралары туралы хабарлағанымыз туралы мәлімдемені ұсынамыз.

Біз корпоративтік басқаруға жауапты тұлғаларға хабарлаған мәселелерден ағымдағы кезең іші шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін неғұрлым маңызды болған, демек, аудиттің негізгі мәселелері болып табылатын мәселелерді анықтаймыз. Біз бұл мәселелер туралы ақпаратты жария етуге заңмен немесе нормативтік актімен тыйым салынған немесе өте сирек жағдайларда бұндай ақпаратты хабарлаудың теріс салдары оны хабарлаудан болатын қоғамдық маңызы бар пайдадан асып түсетінін негізді түрде болжауға болатындықтан, қандай да бір мәселе туралы ақпарат біздің есепте хабарланбауы тиіс деген тұжырымға келген жағдайларды қоспағанда, осы мәселелерді есебімізде сипаттаймыз.



Роман Саттаров
Тапсырма бойынша серіктес
Қазақстан Республикасының
білікті аудиторы
2013 жылғы 31 мамырдағы
№МФ-0000149
аудитордың біліктілік куәлігі



Жәңгір Жилысбаев
«Делойт» ЖШС
бас директоры
Қазақстан Республикасында
аудиторлық қызметпен
айналысуға №00000015
мемлекеттік лицензия, сериясы
МФЮ – 2, Қазақстан
Республикасы Қаржы
министрлігі 2006 жылғы 13
қыркүйекте берген

2024 жылғы 13 наурыз
Қазақстан Республикасы, Алматы қаласы

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсандағы аяқталған жылдар іші
Өзге жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп
(миллион теңгемен, теңгемен берілген акцияға шыққандағы пайданы қоспағанда)

	Ескерту	2023 ж. 31 желтоқсан	2022 ж. 31 желтоқсан (қайта есептелді)*	2022 ж. 1 қаңтар (қайта есептелді)*
АКТИВТЕР				
Ақшалай қаражат пен оның баламалары	5	1,377,315	2,028,831	1,438,521
Міндетті резервтер	6	244,866	259,544	194,931
Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	7	589,362	449,931	387,988
Кредиттік мекемелердегі қаражат	8	171,754	135,655	602,125
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	9	2,425,902	2,109,269	1,871,677
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде				
амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	10	725,343	1,019,089	1,288,178
Клиенттерге берілген қарыздар	11, 37	9,284,872	7,857,902	5,871,826
Инвестициялық жылжымайтын мүлік	12	47,326	35,541	28,007
Коммерциялық жылжымайтын мүлік	13	74,882	76,538	92,412
Ағымдағы салық активтері	21	7,956	1,521	1,942
Кейінге қалдырылған салық активтері	21	351	273	250
Негізгі қаражат және материалдық емес активтер	14	226,170	207,788	183,849
Сақтандыру шарттары бойынша активтер	16	10,289	4,094	3,317
Қайта сақтандыру бойынша активтер		22,776	22,809	25,423
Өзге активтер	17	173,662	162,394	134,542
Сатуға арналған активтерге дейінгі активтердің жиыны		15,382,826	14,371,179	12,124,988
Сатуға арналған активтер	15	111,542	23,923	45,412
АКТИВТЕРДІҢ ЖИЫНЫ		15,494,368	14,395,102	12,170,400
МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖӘНЕ КАПИТАЛ				
МІНДЕТТЕМЕЛЕР				
Клиенттер қаражаты	18, 37	10,929,504	10,512,048	8,473,407
Кредиттік мекемелердің қаражаты	19	778,311	878,665	1,071,642
Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы міндеттемелері	7	4,202	10,628	2,276
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	20, 37	653,393	462,817	499,812
Ағымдағы салық міндеттемесі	21	946	12,358	11,539
Кейінге қалдырылған салық міндеттемесі	21	59,799	74,147	71,400
Резервтер	24	11,695	13,773	13,193
Сақтандыру міндеттемелері	16	273,065	223,308	194,195
Қайта сақтандыру бойынша міндеттемелер		5,321	1,711	3,535
Өзге міндеттемелер	22	242,756	193,405	170,431
Сатуға арналған активтерге тікелей қатысты міндеттемелерге дейінгі міндеттемелердің жиынтығы		12,958,992	12,382,860	10,511,430
Сатуға арналған активтерге тікелей қатысты міндеттемелер	15	58,422	-	-
Міндеттемелердің жиыны		13,017,414	12,382,860	10,511,430
КАПИТАЛ				
Жарғылық капитал	23	209,027	209,027	209,027
Эмиссиялық кіріс		8,667	7,966	9,067
Сатып алынған меншікті акциялар	23	(258,514)	(260,535)	(259,322)
Бөлінбеген пайда және басқа резервтер		2,517,764	2,055,775	1,700,190
Топ иелеріне қатысты капиталдың жиыны		2,476,944	2,012,233	1,658,962
Бақыламайтын үлес	10	10	9	8
Капиталдың жиыны		2,476,954	2,012,242	1,658,970
МІНДЕТТЕМЕНІҢ ЖИЫНЫ ЖӘНЕ КАПИТАЛ		15,494,368	14,395,102	12,170,400

* Салыстырмалы ақпарат 46 ескертуіне сәйкес қайта есептелді

Басқарманың атынан:

Умут Б. Шаяметова
Басқарма Төрағасы

2024 жылғы 13 наурыз
Қазақстан, Алматы қаласы

Павел А. Чеусов
Бас Бухгалтер

2024 жылғы 13 наурыз
Қазақстан, Алматы қаласы

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсандағы аяқталған жылдар іші

Пайда және залал туралы шоғырландырылған есеп

(миллион теңгемен, теңгемен берілген акцияға шыққандағы пайданы қоспағанда)

Қоса беріліп отырған ескертулер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.	Ескерту-лер	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл (қайта есептелді)*
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып есептелген пайыздық кірістер	25, 37	1,627,018	1,220,643
Басқа пайыздық кірістер	25	42,764	27,005
Пайыздық шығыстар	25, 37	(859,285)	(578,182)
КРЕДИТТІК ШЫҒЫНДАР БОЙЫНША ШЫҒЫСТАРҒА ДЕЙІНГІ ТАЗА ПАЙЫЗДЫҚ КІРІС	25	810,497	669,466
Кредиттік шығындар бойынша қалпына келтіру/(құру)	5, 8, 10, 11	(90,665)	(106,929)
ТАЗА ПАЙЫЗДЫҚ КІРІС		719,832	562,537
Қызметтер және комиссиялар бойынша кірістер	26	200,060	180,066
Қызметтер және комиссиялар бойынша шығыстар	26	(99,704)	(96,099)
Қызметтер және комиссиялар бойынша таза кірістер		100,356	83,967
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері мен міндеттемелер бойынша таза пайда/(шығын)	27	72,594	(525)
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінен іске асырылған таза шығын		(4,055)	(1,275)
Шетел валютасымен операциялардан түсетін таза пайда	28	90,114	177,893
Сақтандырудан түсетін кірістер	29	239,189	194,876
Қауымдастырылған ұйымның пайдасындағы үлесі	37	13,593	9,708
Банктік емес қызметтен кірістер	31	23,582	25,554
Басқа да шығыстар		(34,884)	(2,170)
ӨЗГЕ ПАЙЫЗДЫҚ ЕМЕС КІРІСТЕР		400,133	404,061
Операциялық шығыстар	30	(216,888)	(193,018)
Қаржылық емес активтердің құнсыздануын қалпына келтіру/(шығын)		483	(1,044)
Негізгі құралдардың құнсыздануын қалпына келтіру	24	-	5,103
Басқа кредиттік шығындар бойынша қалпына келтіру/(кредиттік шығындар бойынша басқа да шығыстар)	24	1,563	78
Еншілес ұйымның шығынынан болған шығын	2	-	(19,242)
Сатуға арналған активтердің құнсыздануынан шығын	15	(3,781)	-
Сақтандыру қызметтеріне шығыстар	29	(131,847)	(115,968)
Қайта сақтандыру бойынша таза шығыстар	29	(55,077)	(51,278)
ПАЙЫЗДЫҚ ЕМЕС ШЫҒЫСТАР		(405,547)	(375,369)
САЛЫҚ САЛЫНҒАНҒА ДЕЙІНГІ ПАЙДА		814,774	675,196
Табыс салығы бойынша шығыс	21	(121,338)	(105,718)
ТАЗА ПАЙДА		693,436	569,478
Келесілерге қатысты: Бақыламайтын үлеске		1	1
Жай акционерлерге		693,435	569,477
		693,436	569,478
АКЦИЯҒА ШАҚҚАНДАҒЫ ПАЙДА (теңгемен)	30		
Акцияға шаққандағы базалық және таратылған пайда		63.65	52.29

* Салыстырмалы ақпарат 46 ескертуіне сәйкес қайта есептелді

Басқарманың атынан:

Умут Б. Шахметова
Басқарма Төрағасы

2024 жылғы 13 наурыз
Қазақстан, Алматы қаласы

Павел А. Чеусов
Бас Бухгалтер

2024 жылғы 13 наурыз
Қазақстан, Алматы қаласы

Қоса беріліп отырған ескертулер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсандағы аяқталған жылдар іші

Өзге жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп

(миллион теңгемен, теңгемен берілген акцияға шыққандағы пайданы қоспағанда)

	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл (қайта есептелді)*
Таза пайда	693,436	569,478
Өзге жиынтық кіріс:		
Кейіннен пайда мен шығындар құрамына қайта жіктелмейтін баптар:		
Негізгі құралдарды қайта бағалаудан болған (шығын)/пайда (2023 және 2022 жж. – тиісінше нөл миллион теңге, 4,078 миллион теңге салықты шегергенде)	(13)	17,693
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын үлестік қаржы активтерін қайта бағалаудан болған (шығын)/пайда	(202)	403
Кейіннен пайда мен шығындар құрамына қайта жіктелуі мүмкін баптар:		
Кезең ішінде құнсыздануды қоса алғанда өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық қаржы активтерін қайта бағалаудан түскен пайда/(шығын) (2023 және 2022 жж. – нөл теңге – салықты шегергенде)	48,308	(104,028)
Кезең ішінде өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің шығарылуы нәтижесінде пайда мен шығындар құрамына қайта жіктелді (2023 және 2022 жж. – нөл теңге – салықты шегергенде)	4,055	1,274
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық қаржы активтерін қайта бағалаудан қауымдастырылған ұйымның өзге жиынтық кірісінің/(шығынының) үлесі	1,189	(1,477)
Негізгі құралдарды қайта бағалаудан қауымдастырылған ұйымның өзге жиынтық кірісінің үлесі	24	23
Шетелдік қызметті қайта есептеудің бағамдық айырмасы	(8,283)	13,136
Минус: шетелдік қызметтің шығуынан пайда мен шығындар құрамына қайта жіктелген пайда	-	(6,976)
	(8,283)	6,160
Жыл ішіндегі өзге жиынтық кіріс/(шығын)	45,078	(79,952)
Жыл ішіндегі жиынтық кіріс жиыны	738,514	489,526
Мыналарға қатысты:		
Бақыламайтын үлеске	1	1
Жай акционерлерге	738,513	489,525
	738,514	489,526

* Салыстырмалы ақпарат 46 ескертуіне сәйкес қайта есептелді

Басқарманың атынан:

Умут Б. Шаяхметова
Басқарма Төрағасы

2024 жылғы 13 наурыз
Қазақстан, Алматы қаласы

Павел А. Чеусов
Бас Бухгалтер

2024 жылғы 13 наурыз
Қазақстан, Алматы қаласы

Қоса беріліп отырған ескертүлер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп (миллион теңгемен)

	Жарғылық капитал Жай акциялар	Эмиссиялық кіріс	Өтеуі төлеп сатып алынған өз акциялары	Бағамдық айырма қоры*	Бағаланатын қаржы активтерін қайта бағалау бойынша резерв*	Негізгі құралдарды қайта бағалау бойынша резерв*	Бөлінбеген пайда *	Капитал жиыны	Бақыламайтын үлес	Капитал жиыны
2022 ж. 31 желтоқсан (қайта есептелді)**	209,027	7,966	(260,535)	11,742	(78,649)	43,309	2,079,373	2,012,233	9	2,012,242
Таза пайда	-	-	-	-	-	-	693,435	693,435	1	693,436
Өзге жиынтық кіріс	-	-	-	(8,283)	53,350	11	-	45,078	-	45,078
Жиынтық кіріс жиыны				(8,283)	53,350	11	693,435	738,513	1	738,514
Өз акцияларын сатып алу (23-ескерту)	-	-	(1,509)	-	-	-	-	(1,509)	-	(1,509)
Өтеуі төлеп алынған өз акцияларын сату (23-ескерту)	-	701	3,530	-	-	-	-	4,231	-	4,231
Дивидендтер – жай акциялар (23-ескерту)	-	-	-	-	-	-	(276,524)	(276,524)	-	(276,524)
Бұрын қайта бағаланған негізгі құралдардың тозуы және шығуы нәтижесінде негізгі құралдарды қайта бағалау резервін есептен шығару	-	-	-	-	-	(2,195)	2,195	-	-	-
2022 ж. 31 желтоқсан	209,027	8,667	(258,514)	3,459	(25,299)	41,125	2,498,479	2,476,944	10	2,476,954

* Бұл сомалар Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есептің Бөлінбеген пайда және өзге резервтер бабына енгізілген.

** Салыстырмалы ақпарат 4б ескертуіне сәйкес қайта есептелді

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп (жалғасы) (миллион теңгемен)

	Жарғылық капитал Жай акциялар	Эмиссиялық кіріс	Өтеу/төлеп сатып алынған өз акциялары	Бағамдық айырма қоры*	Қаржы активтерін қайта бағалау бойынша резерв*	Негізгі құралдарды қайта бағалау бойынша резерв*	Бөлінбеген пайда *	Капитал жиыны	Бақыламайтын үлес	Капитал жиыны
2022 ж. 1 қаңтар	209,027	9,067	(259,322)	5,582	25,115	27,521	1,556,606	1,573,596	8	1,573,604
ЖҚЕС (IFRS) 17-ге көшудің әсері (4б ескерту)	-	-	-	-	-	-	1,642	1,642	-	1,642
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерін қайта бағалаудың әсері (4б ескерту)	-	-	-	-	-	-	83,724	83,724	-	83,724
2022 ж. 1 қаңтар (қайта есептелді)	209,027	9,067	(259,322)	5,582	25,115	27,521	1,641,972	1,658,962	8	1,658,970
Таза пайда	-	-	-	-	-	-	569,477	569,477	1	569,478
Өзге жиынтық кіріс (шығын)	-	-	-	6,160	(103,828)	17,716	-	(79,952)	-	(79,952)
Жиынтық кіріс (шығын) жиыны	-	-	-	6,160	(103,828)	17,716	569,477	489,525	1	489,526
Өз акцияларын сатып алу (23-ескерту)	-	(1,101)	(6,044)	-	-	-	-	(7,145)	-	(7,145)
Өтеу/төлеп алынған өз акцияларын сату (23-ескерту)	-	-	4,831	-	-	-	-	4,831	-	4,831
Еңшілес ұйымдардың шығуы (23-ескерту)	-	-	-	-	64	(272)	4,609	4,401	-	4,401
Дивидендтер – жай акциялар (23-ескерту)	-	-	-	-	-	-	(138,341)	(138,341)	-	(138,341)
Бұрын қайта бағаланған негізгі құралдардың тозуы және шығуы нәтижесінде негізгі құралдарды қайта бағалау резервін есептен шығару	-	-	-	-	-	(1,656)	1,656	-	-	-
2022 ж. 31 желтоқсан	209,027	7,966	(260,335)	11,742	(78,649)	43,309	2,079,373	2,012,233	9	2,012,242

* Бұл сомалар Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есептің Бөлінбеген пайда және өзге резерватер бабына енгізілген.

Басқарманың атынан:

Умут Б. Шаяхметова
Басқарма Төрағасы

2024 ж. 13 наурыз
Қазақстан, Алматы қаласы

Павел А. Чеусов
Бас Бухгалтер

2024 ж. 13 наурыз
Қазақстан, Алматы қаласы

Қоса беріліп отырған ескертулер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсандағы аяқталған жылдар іші

Өзге жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп

(миллион теңгемен, теңгемен берілген акцияға шыққандағы пайданы қоспағанда)

	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТ БОЙЫНША		
АҚШАЛАЙ ҚАРАЖАТТЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ:		
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінен алынған пайыздар	27,602	23,627
Ақшалай қаражат пен оның баламаларынан және кредиттік мекемелердегі қаражаттан алынған пайыздар	49,906	39,651
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінен алынған пайыздар	126,082	101,396
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздардан алынған пайыздар	76,747	100,212
Клиенттерге берілген қарыздардан алынған пайыздар	1,318,173	962,950
Клиенттер қаражаты бойынша төленген пайыздар	(713,167)	(463,821)
Кредиттік мекемелердің қаражаты бойынша төленген пайыздар	(45,285)	(63,549)
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар бойынша төленген пайыздар	(32,542)	(38,247)
Алынған комиссиялар	199,058	179,994
Төленген комиссиялар	(98,886)	(91,836)
Сақтандырудан алынған кірістер	266,536	155,760
Қайта сақтандырушыға (табысталған)/алынған сақтандыру сыйлықақылары	(55,638)	(4,020)
Туынды қаржы құралдарынан түсімдер	28,831	12,798
(Төленген өзге шығыстар)/алынған өзге кіріс	(11,302)	23,388
Төленген операциялық шығыстар	(192,094)	(178,481)
Сақтандыру қызметтеріне шығыстар	(162,425)	(70,003)
Таза операциялық активтердегі өзгерістерге дейін операциялық қызметтен түскен ақшалай қаражаттың қозғалысы	781,596	689,819
Операциялық активтер мен міндеттемелер өзгерісі:		
Операциялық активтердің (азаяуы)/ұлғаюы:		
Міндетті резервтер	14,678	(64,613)
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	(81,550)	(55,480)
Кредиттік мекемелердегі қаражат	(41,711)	499,146
Клиенттерге берілген қарыздар	(1,552,968)	(1,905,013)
Сатуға арналған активтер	2,130	8,398
Сақтандыру шарттары бойынша активтер	(33,509)	(4,925)
Өзге активтер	9,378	32,229
Операциялық міндеттемелердегі ұлғаю /(азаяу):		
Клиенттер қаражаты	531,724	1,893,578
Кредиттік мекемелер қаражаты	(87,520)	(267,386)
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы міндеттемелері	(6,426)	8,264
Сақтандыру міндеттемелері	84,506	(1,847)
Өзге міндеттемелер	47,121	34,687
Табыс салығын төленгенге дейінгі операциялық қызметтен түсетін ақшалай қаражаттың таза түсімі	(332,551)	866,857
Төленген табыс салығы	(153,512)	(101,754)
Операциялық қызметтен түсетін ақшалай қаражаттың таза түсімі	(486,063)	765,103

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсандағы аяқталған жылдар іші
Өзге жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп
(миллион теңгемен, теңгемен берілген акцияға шыққандағы пайданы қоспағанда)

	Ескерту	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТ БОЙЫНША АҚШАЛАЙ ҚАРАЖАТТЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ:			
Еншілес ұйымдардың шығуы	2	-	(56,371)
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді сатып алу және олар үшін алдын ала төлем		(44,845)	(30,547)
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді сатудан алынатын түсімдер		77	9,037
Инвестициялық жылжымайтын мүлікті сатудан түсім		3,396	3,672
Коммерциялық жылжымайтын мүлікті сатудан түсім		8,978	22,286
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерін сатудан түсімдер		653,043	368,482
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерін сатып алу		(898,450)	(650,761)
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздарды сатудан түсімдер		289,170	287,399
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздарды сатып алу		(9,343)	(25,640)
Коммерциялық жылжымайтын мүлік бойынша күрделі шығындар		(3,039)	(4,789)
Инвестициялық қызметтен ақшалай қаражаттың таза жылыстауы		(1,013)	(77,232)
ҚАРЖЫЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕН АҚШАЛАЙ ҚАРАЖАТТЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ:			
Өтеуі төлеп алынған өз акцияларын сатудан түсім		4,231	4,831
Өз акцияларын өтеуін төлеп сатып алу		(1,509)	(7,145)
Дивидендтер төлеу – жай акциялар		(276,524)	(138,341)
Борыштық бағалы қағаздарды өтеу және сатып алу	20	(140,705)	(177,600)
Борыштық бағалы қағаздарды шығарудан түсім	20	325,696	127,886
Жалдау міндеттемелерін өтеу		(2,273)	(3,077)
Қаржылық қызметтен ақшалай қаражаттың таза жылыстауы		(91,084)	(193,446)
Айырбастау бағамындағы өзгерістердің ақшалай қаражатқа және оның баламаларына әсері		(73,356)	95,885
Ақшалай қаражаттың және оның баламаларының таза өзгерісі		(651,516)	590,310
АҚШАЛАЙ ҚАРАЖАТ ПЕН ОНЫҢ БАЛАМАЛАРЫ, жыл басында	5	2,028,831	1,438,521
АҚШАЛАЙ ҚАРАЖАТ ПЕН ОНЫҢ БАЛАМАЛАРЫ, жыл соңында	5	1,377,315	2,028,831

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші Топ ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы шоғырландырылған есептен алынып, 12, 13, 15 және 21-ескертулерде ұсынылған, ақшалай емес аударымдарды жүргізді.

Басқарманың атынан:



Умұрт Б. Шаяхметова
Басқарма Төрағасы

2024 ж. 13 наурыз
Қазақстан, Алматы қаласы



Павел А. Неусов
Бас Бухгалтер

2024 ж. 13 наурыз
Қазақстан, Алматы қаласы

Қоса беріліп отырған ескертулер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер
(миллион теңгемен)

1. Қызметтің негізгі бағыттары

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ («Банк») және оның еншілес кәсіпорындары («Топ») корпоративтік клиенттер мен жеке клиенттерге Қазақстанда, Грузия мен Өзбекстанда банктік қызметтерді, лизингтік қызметтерді және Қазақстанда активтерді басқару жөніндегі қызметтерді, сақтандыру қызметтері мен брокерлік қызметтерді ұсынады. Банктің бастапқы мемлекеттік тіркеуден өту рәсімі Қазақстанның әділет органдарында 1994 жылғы 20 қаңтарда жүргізілді. Банк өз қызметін Қазақстан Республикасының Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі банктік және басқа да операциялар және бағалы қағаздар нарығында қызмет жүргізу үшін 2023 жылғы 23 маусымда жаңартып қайта берген № 1.2.47/230/38/1 лицензияға сәйкес іске асырады. Банк «Қазақстандық депозиттерге кепілдік беру қоры» АҚ ұсынған салымдарды міндетті сақтандыру жүйесінің мүшесі болып табылады.

Банктің негізгі қызметі клиенттерге қарыздар мен кепілдіктер беру, депозиттер тарту, бағалы қағаздармен және шетел валютасымен операциялар жүргізу, ақша аудару, ақшалай қаражат пен төлем карточкаларымен операциялар жүргізу және басқа да банктік қызметтер көрсету болып табылады. Мұнымен қатар Банк Қазақстан Республикасы Үкіметінің эксклюзивтік емес агенті ретінде өз филиалдарының желісі арқылы халыққа зейнетақы төлеу және жәрдемақылар беру қызметін атқарады.

Банктің бағалы қағаздары Қазақстан қор биржасының («ҚҚБ») және Astana International Exchange-тің негізгі листингісіне қосылған. Банктің жаһандық депозитарлық қолхаттары («ЖДҚ») Лондонның Қор биржасының, ҚҚБ-ның және Astana International Exchange-тің негізгі листингісіне қосылған.

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топ іс жүзінде «АЛМЭКС» холдингтік тобы» АҚ арқылы Тимур Құлыбаев пен оның зайыбы Динара Құлыбаеваның бақылауында тұр.

2023 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша, Банк өз қызметін Алматы қаласында орналасқан бас офисі және Қазақстан аумағында орналасқан 25 облыстық филиал, 119 аудандық филиал және 426 есеп айырысу-кассалық орталықтар, (2022 жылдың 31 желтоқсанында – сәйкесінше, 24, 120 және 428) арқылы іске асырды. Банктің ресми түрде тіркелген офисі Қазақстан Республикасы, A26M3K5, Алматы қаласы, Әл-Фараби даңғылы, 40 мекенжайы бойынша орналасқан.

Топ жұмыскерлерінің іс жүзіндегі саны 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 16,833 жұмыскерді құрайды (2022 жылғы 31 желтоқсанда – 16,325).

Топтың осы 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілігін шығарылымға Басқарма 2024 жылғы 13 наурызда бекітті.

Сот талаптары

Топтың өз қызметін жүргізуі барысында клиенттер мен контрагенттер Топқа уақыт аралықтарында кінәрат талаптарын қойып отырады. Басшылықтың пікірінше, мұндай кінәрат талаптар бойынша іс жүргізілгенде Топқа елеулі шығын келтірілмейді, сондықтан шоғырландырылған қаржылық есептілікте бұл жағдай бойынша тиісті резервтер қарастырылмаған.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Операциялық орта

Қазақстанды қоса алғанда, дамушы елдердің нарықтары әдетте дамыған нарықтардан өзгеше экономикалық, саяси, әлеуметтік, соттық және заңнамалық тәуекелдерге ұшырап отыруы мүмкін. Қазақстанда бизнес жүргізуді реттеуші заңдар мен нормативтік актілер бұрынғысынша айтарлықтай жиі өзгертіліп отыр және оларды еркін түсіндіру мүмкіндігі бар. Қазақстанның болашақ даму бағыты мемлекеттің жүргізетін салықтық және ақша-кредит саясатына, қабылданатын заңдар мен нормативтік актілерге, сондай-ақ еліміздегі саяси жағдайлардың өзгерістерімен байланысты.

Қазақстан мұнай және газды үлкен көлемде өндіруші және экспорттаушы ел болғандықтан, Қазақстанның экономикасы әлемдік нарықтағы мұнай мен газ бағасының өзгерістеріне өте сезімтал болып келеді. Сондай-ақ экономиканың жағдайына ірі инфрақұрылымдық жобаларға және елдің әлеуметтік-экономикалық дамуы бойынша түрлі бағдарламаларға кететін мемлекеттік шығындар елеулі әсер етеді.

2022 жылдың басында Ресей Федерациясы мен Украина арасындағы әскери-саяси қақтығыс күшейе түсті. Нәтижесінде бірқатар елдер Ресей мен Беларусьқа қарсы экономикалық санкциялар, соның ішінде жаңа инвестицияларға тыйым салу және ірі қаржы институттарымен және көптеген мемлекеттік кәсіпорындармен өзара әрекеттесуді шектеу шараларын енгізді.

2023 жылы Brent маркалы мұнайдың орташа бағасы бір баррель үшін 83 АҚШ долларын құрады (2022 ж.: бір баррель үшін 101 АҚШ доллары). 2023 жылдың қорытындысы бойынша алдын ала бағалауға сәйкес Қазақстанның жалпы ішкі өнімінің («ЖІӨ») өсуі жылдық мәнде 4.9%-ды құрады (2022 ж.: 3.2%). 2023 жылы елдегі инфляция төмендеп, жылдық есептеуде 9.8%-ды құрады (2022 ж.: инфляция жылдық есептеуде 20.3%-ды құрады).

2023 жылы ҚР Ұлттық Банкі базалық мөлшерлемені +/- 1.0 пайыздық шамамен жылдық 16.75%-дан 15.75%-ға дейін төмендетті. 2024 жылғы қаңтарда базалық мөлшерлеме +/- 1.0 пайыздық шамамен жылдық 15.25%-ға дейін төмендеді. Сонымен қатар, геосаяси тәуекелдердің одан әрі дамуына және олардың Қазақстан экономикасына әсеріне байланысты белгісіздік сақталуда.

Ресейге қарсы санкциялардың әсері Топтың валюталық тәуекеліне шектеулі әсер етеді; ресейлік бағалы қағаздар мен ресейлік банктер бойынша тәуекелдер Топтың активтеріне қатысты материалдық емес болып табылады. Ресейлік банктерге қойылатын талаптар ностро шоттарындағы қалдықтардың шамалы көлемімен ұсынылған. Ресейлік бағалы қағаздар мен банктерге қатысты жалпы тәуекел 45,827 миллион теңгені құрайды, таза тәуекел 8,958 миллион теңгені құрайды. Іске асырылған геосаяси тәуекелдерден туындаған операциялық ортаның елеулі өзгерістеріне байланысты Банктің қаржылық тұрақтылығына кезектен тыс стресс-тестілеу жүргізілді. Стресс-тестілеу нәтижелері жеке қаржылық көрсеткіштердің біршама төмендегенін көрсетеді (күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтердің өсуі, таза пайданың төмендеуі және клиенттердің қаражатының кетуі). Сонымен қатар, Топтың меншікті капиталы мен өтімді активтері жеткілікті екенін ескере отырып, Топтың қаржылық жағдайының айтарлықтай нашарлауы және нормативтік талаптар мен нормалардың бұзылуы болжанбайды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Операциялық ортадағы елеулі өзгерістер нәтижесінде Банктің ірі қарыз алушылары қызметінің қаржылық жай-күйінің айтарлықтай нашарлауы күтілмейді. Банктің клиенттері өздерінің жеткізу тізбегі мен логистикасына қажетті өзгерістер енгізе алды, сондай-ақ бұрын басталған инвестициялық жобаларды жүзеге асыруды жалғастыра және аяқтай алды.

Топ басшылығы экономикалық, саяси және геосаяси жағдайдағы ағымдағы өзгерістерді бақылайды және жақын болашақта Топтың тұрақтылығы мен бизнесін дамыту үшін қажет деп санайтын шараларды қолданады. Алайда, болған оқиғалардың салдары және олармен байланысты болашақ өзгерістер Топтың қызметіне айтарлықтай әсер етуі мүмкін.

Иелену үлесі

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсандағы мәліметке сәйкес Топқа мына акционерлер иелік етті, олардың үлесі Топ шығарған капиталдың 5 %-нан асады:

2023 ж. 31 желтоқсан

	Барлық акциялар (жай акциялар)	Айналымдағы акциялардың жалпы көлеміндегі үлесі
«АЛМЭКС» холдингік тобы» АҚ	7,583,538,228	69.6%
ЖДҚ ұстаушылары	3,109,586,880	28.5%
Өзгелері	209,046,483	1.9%
Айналымдағы барлық акциялар (шоғырландырылған негізде)	10,902,171,591	100%

2022 ж. 31 желтоқсан

	Барлық акциялар (жай акциялар)	Айналымдағы акциялардың жалпы көлеміндегі үлесі
«АЛМЭКС» холдингік тобы» АҚ	7,583,538,228	69.7%
ЖДҚ ұстаушылары	3,090,660,400	28.4%
Өзгелері	209,669,751	1.9%
Айналымдағы барлық акциялар (шоғырландырылған негізде)	10,883,868,379	100%

2. Есептілікті ұсыну қағидаттары

Сәйкестік туралы мәлімдеме

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілігі Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына («ХҚЕС») сәйкес әзірленді.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілігін Топ үздіксіз қызмет қағидатының негізінде әрекет етті және өз операцияларын жақын арадағы болашақта да жалғастырады деген болжаумен әзірленді. Осы бағалауды жүргізу барысында басшылық ағымдағы және болашақтағы экономикалық жағдайларға қатысты ақпараттың, ақшалай қаражаты, пайда мен капитал ресурстарының қозғалысы туралы болжамдарды қоса, үлкен спектрін қарады.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілігі акцияға шаққандағы пайдадан бөлек, егер басқасы көрсетілмеген болса, миллион қазақстандық теңгемен («теңге») ұсынылып отыр.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік әділ құн бойынша бағаланатын белгілі бір қаржы құралдарын және есеп саясатында төменде сипатталғандай, актуарлық есептеулер және тозу мен құнсыздануды шегергенде қайта бағаланған құны бойынша ескерілген белгілі бір негізгі құралдар негізінде ХҚЕС 17-ге сәйкес орындалған құн бойынша есепке алынатын сақтандыру міндеттемелерін қоспағанда, тарихи құн қағидаты негізінде әзірленді.

Тарихи құн әдетте тауарлар мен қызметтерге ауыстырылып берілген сыйақының әділ құнының негізінде анықталады.

Әділ құн, құнның тікелей бақыланатын немесе бағалаудың басқа әдістемесін пайдалану арқылы, есептік амалмен алынған болып табылатынына қарамастан бағалау күніне активті сатқан кезде алынатын немесе нарықтың қатысушылары арасындағы кәдімгі мәміленің шеңберінде міндеттемені өткізу кезінде төленген құнды көрсетеді. Активтің немесе міндеттеменің әділ құнын бағалаған кезде, егер нарықтың қатысушылары, бағалау күніне активтің немесе міндеттеменің құнын қалыптастырған кезде осындай сипаттамаларды ескеретін болса, Топ, активтің немесе міндеттеменің сипаттамаларын ескереді. Әділ құн бойынша бағалау жүргізу және /немесе әділ құнды бағалауға қатысты ақпаратты ашу үшін, әділ құн осы шоғырландырылған қаржылық есептілігінде, ХҚЕС («IFRS») 2 қолдану саласына жататын меншікті үлестік құралдардың негізінде төлемдері бар мәмілелерді, ХҚЕС («IFRS») 16 қолдану саласына жататын лизингтік операцияларды, сондай-ақ әділ құнмен салыстырылатын, бірақ бұл ретте мысалы ХҚЕС («IAS») 2-де мүмкін болатын жүзеге асырудың таза құны немесе ХҚЕС («IAS») 36-да пайдаланудың құндылығы сияқты әділ құн болып табылмайтын бағаларды қоспағанда, жоғарыда көрсетілген тәсілмен анықталады.

Сонымен қатар, қаржылық есептілігін дайындау мақсаттары үшін әділ құнды бағалау, әділ құнның иерархиясының негізінде жіктеледі (1, 2 немесе 3-деңгей). Деңгейлер, нарықтық деңгейлердің негізінде әділ құнды тікелей анықтау мүмкіндігіне сәйкес келеді және жалпы әділ құнды бағалаған кезде пайдаланылған бастапқы деректердің маңыздылығын көрсетеді:

- 1-деңгейдің бастапқы деректері бағалау күніне Топ қол жеткізе алатын ұқсас активтердің немесе міндеттемелердің активті нарықтарында түзетулерді талап етпейтін баға белгіленімдерін білдіреді;
- 2-деңгейдің бастапқы деректері 1-деңгей үшін анықталған баға белгіленімдері болып табылмайды, бірақ кейбіреулері актив не міндеттеме үшін нарықта тікелей немесе жанама бақыланады; және
- 3-деңгейдің бастапқы деректері актив немесе міндеттеме бойынша бақыланбайтын бастапқы деректерді білдіреді.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Топ өзінің қаржылық жағдайы туралы шоғырландырылған есебін өтімділік тәртібімен ұсынады. Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есеп берілгеннен кейінгі 12 айдың ішіндегі (ағымдағы) және қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есеп берілгеннен кейінгі 12 айдан жоғары мерзімдегі (ағымдағы емес) орнын толтырудың немесе өтеудің талдауы 31-ескертуде ұсынылған.

Атқарымдық валюта

Топтың барлық кәсіпорындарының қаржылық есептілігінің атқарымдық валютасы, компания өз қызметін атқаратын негізгі экономикалық ортаның валютасы болып табылады («Атқарымдық валюта»). Банктің атқарымдық валютасы теңге болып табылады. Осы шоғырландырылған қаржылық есептілігінің есептік валютасы да теңге болып табылады.

Шоғырландырылған еншілес кәсіпорындар

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік мынадай еншілес кәсіпорындарды қамтиды:

Еншілес кәсіпорындар	Қатысу үлесі, %		Елі	Саласы
	2023 ж. 31 желтоқсан	2022 ж. 31 желтоқсан		
«Халық-Лизинг» АҚ	100	100	Қазақстан	Лизинг
«Қазтелеспорт» АҚ	100	100	Қазақстан	Телекоммуникациялар Брокерлік және дилерлік қызмет
«Halyk Finance» АҚ	100	100	Қазақстан	Инкассациялау қызметтері
«Halyk Инкассация» ЖШС	100	100	Қазақстан	Өмірді сақтандыру
«Halyk-Life» АҚ	100	100	Қазақстан	Сақтандыру
«Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ	99.99	99.99	Қазақстан	Банк
«Халық Банк Грузия» АҚ	100	100	Грузия	Банк
«Халық Банк Қырғызстан» ААҚ*	100	100	Қырғызстан	Брокерлік және дилерлік қызмет
«Halyk Global Markets» АҚ	100	100	Қазақстан	Күмәнді және үмітсіз активтерді басқару
«КУСА Халық» ЖШС	100	100	Қазақстан	Күмәнді және үмітсіз активтерді басқару
«Халық Актив» ЖШС	100	100	Қазақстан	Төлем карталары бойынша процессингтік операцияларды және басқа да байланысты операцияларды жүзеге асыру
«Halyk Finservice» ЖШС	100	100	Қазақстан	Банк
«Tenge Bank» АҚБ	100	100	Өзбекстан	

*2023 жылғы 24 қазанда 15-ескертпеде көрсетілгендей «Халық Банк Қырғызстан» ААҚ акцияларының 100%-н сату туралы келісімге қол қойылды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Еншілес ұйымдардың шығуы

2022 жылғы 16 қарашада Банк «Тәжікстан Халықаралық Банкі» ЖАҚ-мен «Халық Банк Тәжікстан» ЖАҚ («ХБТ») акционерлік капиталындағы 100% сату туралы келісімге қол қойды.

2022 жылғы 1 желтоқсанда Банк ХБТ-ның 100% акциясын сату рәсімін аяқтады. Топ еншілес ұйымның шығуы нәтижесінде 462 миллион теңге шығынға ұшырады.

2022 жылғы 18 қарашада сатып алу-сату шартының талаптарына сәйкес Банк әрқайсысының номиналды құны 450 рубль болатын 7,923,455 қарапайым атаулы акциялар санындағы акцияларды сатты, бұл «Москоммерцбанк» коммерциялық Банкі АҚ («МКБ») жарғылық капиталының 100% құрайды. 2022 жылғы 20 желтоқсанда Банк МКБ акцияларының 100% сату рәсімін аяқтады. Топ 18,780 миллион теңге көлемінде шығынға ұшырады.

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші еншілес компаниялардың шығуынан болған шығын Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігінде алынған сыйақы мен еншілес компаниялардың таза активтерінің құны арасындағы айырмашылықты білдіреді.

«Москоммерцбанк» коммерциялық банкі АҚ пен «Халық Банк Тәжікстан» ЖАҚ-тың шығуынан ақшалай қаражаттың таза жылыстауы:

	МКБ шығуы	ХБТ шығуы	Жиыны
Еншілес кәсіпорындарды сатудан алынған сыйақы сомалары	7,300	2,596	9,896
Минус: шыққан ақшалай қаражат пен оның баламалары	(57,991)	(8,276)	(66,267)
Ақшалай қаражаттың таза жылыстауы	(50,691)	(5,680)	(56,371)

«Москоммерцбанк» коммерциялық банкі АҚ пен «Халық Банк Тәжікстан» ЖАҚ-тың шығуынан болған шығын:

	МКБ шығуы	ХБТ шығуы	Жиыны
Еншілес кәсіпорындарды сатудан алынған сыйақы сомалары	7,300	2,596	9,896
Шетелдік еншілес ұйымдар шыққан кезде пайда немесе залал санатына қайта жіктелген бағамдық айырмашылықтар	(5,400)	(1,576)	(6,976)
Минус: шыққан еншілес ұйымдардың таза активтерінің баланстық құны	(20,080)	(1,482)	(22,192)
Еншілес ұйымдардың шығуынан шығын	(18,780)	(462)	(19,242)

Топ басшылығы осы еншілес ұйымдардың шығуы Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсер еткен жоқ деп есептейді, осыған байланысты бұл ақпаратты 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші шоғырландырылған қаржылық есептілігінде ашпайды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

3. Есеп саясаты туралы маңызды ақпарат

Шоғырландыру қағидаттары

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік Банктің және Банк бақылайтын кәсіпорындардың (оның еншілес кәсіпорындарының) қаржылық есептіліктерінен құралған. Егер Банкте:

- кәсіпорын – инвестициялар нысанына қатысты билік өкілеттіктер болса;
- кәсіпорын – инвестициялар нысанының ауыспалы нәтижелері бойынша құқықтары болса /тәуекелдер арқаласа; және
- ауыспалы нәтиженің көлеміне ықпал ету мақсатында кәсіпорын – инвестициялар нысанына қатысты билік өкілеттікті пайдалана алатын болса, Компания бақылауда болып саналады.

Егер фактілер немесе жағдайлар жоғарыда көрсетілген үш бақылау элементтерінің біреуінде немесе одан көбінде өзгерістер болғандығын көрсететін болса, Банк оның инвестициялар нысанына бақылауының болуына баға жүргізеді.

Инвестициялар нысанының дауыс беруші акцияларының көбісі Банкке тиесілі болмаса, кәсіпорын – инвестициялар нысанының елеулі қызметін жеке-дара басқару мүмкіндігін беру үшін Банкке жеткілікті дауыс беру құқығы тиесілі болған жағдайда, ол кәсіпорын – инвестициялар нысанына қатысты жеткілікті билік құқығына ие болады. Кәсіпорын – инвестициялар нысанына ықпал ету өкілеттігіне ие болуына Банктің дауыс беру құқығы жеткілікті екендігін бағалағанда Банк барлық маңызды фактілер мен мән-жайларды қарастырады, мыналарды қоса:

- басқа ұстаушылардың дауыс беруінің үлестері мен бөлінуімен салыстырғанда дауыс беру құқығы бар Банк акцияларының үлесін;
- басқа дауыс беру ұстаушыларына немесе басқа тараптарға, Банкке тиесілі ықтимал дауыс беру құқықтары;
- басқа шарттық келісімдерден туындайтын құқықтар; және
- басқарушылық шешім, сонымен қатар акционерлердің алдыңғы жиналыстарында дауыстарды бөлу қажет болған сәтте Банктің елеулі қызметті басқару мүмкіндігінің бар немесе жоқтығын көрсететін кез келген қосымша фактілер мен мән-жайлар.

Банк еншілес кәсіпорынға бақылау алғанда еншілес кәсіпорынды шоғырландыру басталады және бақылау аяқталған сәтте тоқтатылады. Соның ішінде, бір жылдың ішінде сатып алынған немесе сатылған еншілес кәсіпорынның табыстары мен шығыстары, Банк бақылауды алған сәттен бастап Банк осы еншілес кәсіпорынды бақылауды тоқтататын күнге дейін пайда немесе залал және өзге жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепке енгізіледі.

Пайда немесе залал және өзге жиынтық кірістің әр компоненті Банк акционерлері мен бақыламайтын үлестер арасында бөлінеді. Еншілес кәсіпорындардың жалпы жиынтық кірісі бұл кез келген бақыламайтын үлестер бойынша теріс қалдықтың туындауына әкеліп соқса да Банк акционерлері мен кез келген бақыламайтын үлестер арасында бөлінеді.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Қажет болғанда, еншілес кәсіпорындардың қаржылық есептілігіне түзетулер енгізіледі, бұл олардың пайдаланатын есепке алу саясаты қағидаттарын Топ пайдаланатын есеп саясаты қағидаттарымен сәйкестікке келтіру мақсатында жүргізілді.

Шоғырландыру кезінде барлық топшілік активтер мен міндеттемелер, меншікті капитал, пайда, шығындар мен Топ кәсіпорындарының арасындағы операциялар бойынша ақшалай қаражаттың қозғалысы алынып тасталады.

Топтың еншілес кәсіпорындарында иелік ететін үлесінің өзгерістері

Топтың еншілес кәсіпорындарға бақылауын жоғалтуға әкеп соқпайтын еншілес кәсіпорындардағы Топтың қатысу үлесіндегі өзгерістер меншікті капиталда есепке алынады. Топ үлестерінің және еншілес кәсіпорында бақыламайтын иелік ету үлестерінің баланстық құны осы үлестер қатынастарының өзгеруін ескере отырып түзетіледі. Бақыламайтын үлестер түзетілетін сомалар және төленген немесе алынған сыйақының әділ құны арасындағы кез келген айырма Топ акционерлерінің меншікті капиталында көрінеді. Бақыламайтын үлестің акционерлерімен мәмілелер қаржылық қызметтен түскен ақшалай қаражаттың қозғалысында көрсетілген.

Топ еншілес кәсіпорынды бақылаудан айырылған жағдайда, пайда мен шығын, пайда мен шығын туралы шоғырландырылған есепте көрсетіліп, (i) алынған сыйақының әділ құны мен қалған үлестің әділ құны және еншілес кәсіпорынның активтерінің (ii) баланстық құны (гудвиллды қоса) мен міндеттемелері, сондай-ақ бақыламайтын үлестердің арасындағы айырма ретінде есептелінеді. Осындай еншілес кәсіпорынға жататын, өзге жиынтық кіріс құрамында танылған сомалар Топ еншілес кәсіпорынның тиісті активтері мен міндеттемелерін тікелей сатқандай болғанда есепке алынады (яғни пайда немесе залал бойынша қайта жіктеледі немесе ХҚЕС бойынша қарастырылған/рұқсат етілгендей капиталдың басқа санатына жатқызылады). Бақылауды жоғалту күнінде бұрынғы еншілес кәсіпорынға қалған инвестициялардың әділ құны бастапқы танылу кезіндегі ХҚЕС (IFRS) 9-ға сәйкес әділ құн ретінде немесе (қолданылатын жағдайларда) қауымдастырылған ұйымға немесе бірлескен кәсіпорынға инвестициялардың бастапқы құны ретінде қабылданады.

Ақшалай қаражат пен оның баламалары

Ақшалай қаражат пен оның баламаларына кассадағы қолма-қол ақша, корреспонденттік шоттардағы бос ақша қалдығы, кредит мекемелеріндегі қаражат және бастапқы өтеу мерзімі үш айдан аспайтын кері РЕПО келісімі бойынша қаражат жатқызылады.

Міндетті резервтер

Міндетті резервтер Қазақстан, Грузия, Өзбекстан Ұлттық Банктеріндегі және Ресей Федерациясының Орталық банкіндегі корреспонденттік шоттардағы қаражаттан және Топтың күнделікті қызметін қаржыландыру үшін қол жетімді емес ақшалай қаражаттан құралады, осыған байланысты бұл қаражат ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы шоғырландырылған есепте ақшалай қаражат пен оның баламасы деген бапқа қосылмайды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Кредит мекемелеріндегі қаражат

Топ өз қызметін жүргізу барысында басқа банктерде қолдануы шектелген ағымдағы шоттарды ашады немесе белгілі бір мерзімдік кезеңге ақша салымдарын орналастырады. Кредит мекемелеріндегі өтеу мерзімі белгіленген қаржы кейін тиімді пайыздық мөлшерлеме әдістемесін пайдалану арқылы амортизацияланған құны бойынша бағаланады. Белгіленген өтеу мерзімі жоқ қаржы бастапқы құнымен есепке алынады. Кредит мекемелеріндегі қаражат күтілетін кредиттік залалдар бойынша кез келген резервті шегеру арқылы есепке алынады.

Қаржы құралдарын тану және бағалау

Тиісті қаржы құралына қатысты шарт бойынша Топ тараптардың бірі болған жағдайда қаржы активтері мен қаржы міндеттемелері Топтың қаржылық жағдайы туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі. Топ ұдайы сипаттағы қаржылай активтер мен міндеттемелерді сатып алулар мен өткізулерді есептесу күніндегі есепке алу әдісімен көрсетеді. Осындай әдіспен сатып алынған, кейіннен әділ құнымен бағаланатын қаржы құралдары мәміле жасалған сәттен бастап есеп айырысу белгіленген күнге дейін сатып алынған құралдар сияқты есепке алынады.

Қаржы активтері мен қаржы міндеттемелері бастапқыда әділ құны бойынша көрсетіледі. Қаржы активтерін және қаржы міндеттемелерін сатып алумен немесе шығарумен тікелей байланысты транзакциялық шығындар (пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша көрсетілетін қаржы активтері мен қаржы міндеттемелерінен басқа) бастапқыда танылғанда қаржы активтерінің немесе қаржы міндеттемелерінің әділ құнын тиісінше ұлғайтады немесе азайтады. Қаржы активтерін немесе қаржы міндеттемелерін сатып алуға тікелей қатысты, пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша көрсетілетін транзакциялық шығындар тікелей пайдаға немесе шығынға жатқызылады. Қаржы активтері мен қаржы міндеттемелері құнын одан әрі бағалау үшін пайдаланылатын бухгалтерлік есеп қағидаттары есеп саясатының төмендегі сипатталған тиісті ережелерінде ашылады.

Қаржы активтері

Барлық қаржы активтері қаржы активін сату немесе сатып алу, талаптары тиісті нарықта белгіленген мерзімде жеткізуді талап ететін келісімшарт бойынша жүзеге асырылғанда, мәміле жасалған күні танылады және тану тоқтатылады және бастапқыда пайда немесе залал арқылы әділ құны («ПШАӘҚ») бойынша бағаланатын ретінде жіктелетін қаржы активтерін қоспағанда, транзакциялық шығынға қоса әділ құны бойынша бағаланады. ПШАӘҚ бойынша бағаланатын ретінде жіктелген қаржы активтерін сатып алуға тікелей байланысты мәміле бойынша шығындар дереу пайда немесе залалмен бірге танылады.

«Қаржы құралдары» ХҚЕС (IFRS) 9-ға сәйкес танылған барлық қаржы активтері қаржы активтерін басқаруға арналған ұйымның бизнес үлгісіне және қаржы активтерінің ақша ағындарының шарттық сипаттамаларына негізделген амортизацияланған құны немесе әділ құны бойынша бағалануы тиіс.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Бұл ретте:

- *Шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін активтерді ұстап қалу.* Бұл бизнес-үлгі қаржы құралдарының қаржы құралдарының қызмет ету мерзімі ішінде негізгі соманы және пайыздық төлемдерді алу арқылы ақшалай қаражат қозғалысын жүзеге асыруға мүмкіндік береді деп болжайды. Осы бизнес-үлгі шегінде қаржы активін өтеуге дейін ұстап тұру басымдық болып табылады, алайда мерзімінен бұрын жүзеге асыруға тыйым салынбайды.
- *Шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін активтерді ұстап қалу және қаржы активтерін сату.* Бұл бизнес-үлгі қаржы активтерін басқару шарттық ақшалай қаражаттың ағындарын алуға және қаржы активтерін сатуға бағытталған деп болжайды. Осы бизнес-үлгі шеңберінде қаржы активін сатудан қолма-қол ақшаны алу - «Шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін активтерді ұстап қалу» бизнес-үлгісімен салыстырғанда сатудың жоғары жиілігі мен сату көлемімен сипатталатын басымдық болып табылады.
- *Басқа мақсаттар үшін активтерді ұстап қалу.* Осы бизнес-үлгі шеңберінде қаржы активтерін басқару мақсаты мыналар болуы мүмкін:
 - қаржы активтерін сату арқылы ақшалай қаражат ағындарын жүзеге асыруды басқару;
 - күнделікті қаржыландыру қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін өтімділікті басқару;
 - басқару мен нәтижелілікті бағалау әділ құн негізінде жүзеге асырылатын портфель;
 - сауда-саттыққа арналған анықтамаға сай келетін портфель. Қаржы активтері саудаға арналған деп саналады, егер олар негізінен жақын уақытта сату (сатып алынған сәтке дейін), қысқа мерзімді пайда алу мақсатында сатып алынған болса (180 күнге дейін) немесе туынды қаржы құралдары болып табылса (хеджирлеу құралы ретінде анықталған қаржылық кепілдіктер немесе туынды қаржы құралдарын қоспағанда).

ХҚЕС (IFRS) 9-ға сәйкес, қаржы активтері мынадай түрде жіктеледі:

- амортизацияланған құны бойынша бағаланатын активтер ретінде жіктелген банк қарыздары мақсаты шартпен көзделген негізгі қарыз сомасының шотына төленетін төлем және негізгі қарыздың өтелмеген бөлігіне пайыз болып табылатын ақша ағындарын алу болып табылатын бизнес-үлгі шегінде ғана ұсталынады, ол тек негізгі борыш сомасына төлемдер және пайыздық төлемдерді қамтиды («SPPI»);
- корреспонденттік шоттардағы қалдықтар, банкаралық қарыздар/депозиттер, РЕПО операциялары әдетте амортизацияланған құн бойынша бағаланатын актив ретінде жіктеледі, яғни бизнес үлгі шеңберінде басқарылады, оның мақсаты шартпен көзделген ақша ағындарын алу, соның ішінде SPPI;
- борыштық бағалы қағаздар таңдалған бизнес үлгіні және SPPI-ді сақтауды ескере отырып, үш жіктеу санатының кез келгеніне жатқызылуы мүмкін;
- үлестік бағалы қағаздар, әдетте, кезең ішіндегі пайда мен шығынның құрамында оның өзгерістерін көрсетіп, әділ құны бойынша бағаланатын құралдар санатына жіктеледі.
- саудаға арналған бағалы қағаздар және туынды қаржы құралдары кезең ішіндегі пайда мен шығын құрамында өзгерістерін көрсетіп, әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің санатына жіктеледі.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері немесе қаржы міндеттемелері

Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері мыналарды қамтиды:

- Шарттық ақша ағындары борыштың негізгі сомасы мен пайыздары есебіне төлемдерді ғана қамтымайтын активтер және/немесе
- Шартпен көзделген ақша ағындарын алу немесе осындай ағындарды алу және активті сату мақсатында ұсталатын активтерді қоспағанда, бизнес-үлгі бойынша ұсталатын активтер;
- Әділ құны бойынша опционды қолдану арқылы ПШАӘҚ бойынша бағаланатын санатқа жататын активтер;
- Қаржылық міндеттемелер, егер қаржылық міндеттеме не саудаға арналған болса, не пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын ретінде бағаланса, пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын ретінде жіктеледі.

Қаржы міндеттемесі мына жағдайда саудаға арналған деп жіктелетін болады:

- егер ол негізінен жақын арада кері сатып алу үшін қабылданған болса;
- Топ бірлесіп басқаратын қаржы құралдарының сәйкестендірмелі портфелінің бір бөлігі болып табылса және осы нақты мақсаты қысқа мерзімді табыс әкелу болса; немесе
- хеджирлеу құралы ретінде жіктелмеген және қолданылмайтын туынды құрал болып табылса.

Пайда мен шығын арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері немесе қаржы міндеттемелері шоғырландырылған қаржылық есептілікте әділ құны бойынша есепке алынады. Әділ құнның өзгерістері пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері және міндеттемелер бойынша таза (шығында)/пайдада көрсетіледі. Пайда ретінде табылған немесе шығын ретінде шегерілген пайыздар келісімшарт талаптарына сәйкес тиісінше пайыздық кірістерде немесе шығыстарда есептеледі, ал дивидендтер алу құқығы белгіленген жағдайда дивиденд бойынша тапқан пайда «Басқа да кірістер» деген жолда есепке алынады.

Амортизацияланған құны бойынша немесе өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық құралдар

Топ активті басқару үшін пайдаланылатын Топтың бизнес үлгісі мен ақша ағындарының шартта көзделген сипаттамаларының негізінде қаржы активі жіктелуіне бағалау жүргізеді және баға береді.

Активтерді амортизацияланған құны бойынша немесе өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша жіктеу және бағалау үшін, тиісті шарттың талаптары борыштың негізгі сомасына және негізгі соманың өтелмеген бөлігі бойынша пайыздарды ғана қамтитын ақша ағынының пайда болуын қамтуы тиіс.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Белгіленген талаптарға сәйкес шартпен көзделген ақша ағынын тексеру кезінде, негізгі қарыздың негізгі сомасы қаржы активінің бастапқы танудан кейінгі әділ құны ретінде қарастырылады. Қаржы активінің мерзімі ішінде қарыздың негізгі сомасы өзгеруі мүмкін (мысалы, негізгі сомаға төлемдер болған жағдайда). Пайыздар белгілі бір уақыт кезеңі ішінде өтелмеген берешектің негізгі сомасына қатысты кредиттік тәуекел үшін, сондай-ақ кредиттеуге байланысты басқа да қарапайым тәуекелдер мен шығыстар, сондай-ақ пайдаға қатысты пайдаға арналған шығындардың өтелуін қамтиды. Негізгі және пайыздық төлемдер бойынша төлемдер қаржы активі көрсетілетін валютамен жүргізіледі.

Шартпен көзделген, өзіне тек борыштың негізгі сомасына және пайыз ретінде ғана төлемді қамтитын ақша ағындары негізгі кредит шартының талаптарына сәйкес келеді. Нәтижесінде, шартпен көзделген ақша ағындарының тәуекелі немесе құбылмалылығын тудыратын шарт талаптары негізгі кредит шартына қатысы жоқ, мысалы, акциялар немесе тауарлар бағасының өзгеру тәуекелі шартпен көзделген ақша ағынын тудырмайды, онда тек қана негізгі қарыз сомасына төлемдер және негізгі қарыз сомасының өтелмеген бөлігі қамтылады. Құрылған немесе сатып алынған қаржы активі оның заңды нысанда қарыз болып табылатынына қарамастан, негізгі кредит шарты болуы мүмкін.

Қаржы активтерін басқару үшін пайдаланылатын бизнес-үлгілер қаржы активін жіктеу үшін ХҚЕС (IFRS) 9 бірінші қолдану күнінде бағаланды. Бизнес үлгісі ретроспективті түрде Топтың ХҚЕС (IFRS) 9 алғашқы қолдану күніндегі балансында танылған барлық қаржы активтеріне қолданылды. Ұйым пайдаланатын бизнес-үлгі сол немесе басқа бизнес мақсатқа жету үшін топтастырылған қаржы активтерін басқару механизмін көрсететін деңгейде анықталады. Топтың бизнес-үлгісі басшылықтың жеке құралға қатысты ниетіне байланысты емес болғандықтан, бизнес-үлгіні бағалау жеке негізде емес, біріктірудің неғұрлым жоғары деңгейінде жүзеге асырылады.

Өзінің қаржы құралдарын басқару үшін Топ ақша ағындарын тудыру мақсатында, ақша қаржы активтерін басқару тетігін сипаттайтын бірнеше бизнес үлгілерді пайдаланады. Осы бизнес-үлгілер Топтың ақша ағынының шартпен көзделген ақша ағындарын алудың, қаржы активтерін сатудың немесе екеуінің де нәтижесі болатынын анықтайды.

Бизнес-үлгіні бағалау кезінде Топ қолда бар барлық ақпаратты ескереді. Сонымен қатар, бағалау оның пайда болуын Топ болжамды түрде күтуге құқылы, мысалы, «нашар» сценарий немесе «күйзеліс» сценарийі тәрізді сценарийлер негізінде жасалмайды. Топ барлық тиісті деректерді ескереді, мысалы:

- осы бизнес-үлгі ұсталатын қаржы активтері мен бизнес-үлгісінің тиімділігін бағалау тетігі және негізгі басқарушы персоналға есеп беру;
- бизнес-үлгінің (осы бизнес-үлгі бойынша ұсталатын қаржы активтерінің) тиімділігіне және тәуекелдерді басқару әдісіне әсер ететін тәуекелдер; және де
- басшылыққа сыйақы төлеу тетігі (мысалы, сыйақы төлеу негіздері талданады: тиісті активтердің әділ құны немесе шартпен көзделген ақша ағымдары).

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Қаржы активін бастапқы тану кезінде Топ жаңадан танылған қаржы активтері қолданыстағы бизнес үлгісінің бөлігі болып табыла ма соны анықтайды немесе жаңа бизнес үлгісінің пайда болуын көрсетеді. Топ алдыңғы кезеңдегі өзгерістерді анықтау үшін әрбір есепті кезеңде өзінің бизнес-үлгілерін қайта қарастырады. Ағымдағы есепті кезеңде Топ өзінің бизнес-үлгілерінде қандай да бір өзгерістерді анықтаған жоқ.

Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланған борыштық құралдарды тануды тоқтатқаннан кейін бұрын өзге жиынтық кіріс арқылы танылған жинақталған пайда/шығын меншікті капиталдан пайда немесе залал санатына қайта жіктеледі. Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланған санатқа жатқызылатын үлестік құралдарды тануды тоқтатқаннан кейін, керісінше бұрын өзге жиынтық кіріс құрамында танылған жинақталған пайда немесе залал, пайда немесе залал санатына қайта жіктелмейді, бірақ меншікті капиталдың басқа бабының құрамына ауыстырылады. Бастапқы танудан кейін амортизацияланған құны бойынша немесе өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық құралдар құнсыздануға жатады.

Қаржы активтерін қайта жіктеу

Топтың белгілі бір қаржы активтеріне сәйкес бизнес үлгісі өзгерген жағдайда, осындай активтер қайта жіктеледі. Жаңа санатқа жатқызу мен бағалауға қойылатын талаптар болашақта бірінші іскерлік модельдегі өзгерістерден кейін Топтың қаржы активтерін қайта жіктеуге әкелген бірінші есепті кезеңнің бірінші күнінен бастап қолданылады. Шартпен көзделген ақша ағындарындағы өзгерістер төмендегі есеп саясатына (*«Қаржы активтерін өзгерту және тануды тоқтату»*) сәйкес талданады.

Қаржы активтерін түрлендіру және тануды тоқтату

Қаржы активі бастапқы тану күні мен қаржы активін өтеу күнінің арасында активтің ақша ағындарын реттейтін шарт талаптарын қайта қарау немесе басқа түрдегі өзгерту болған жағдайда өзгертіледі. Өзгеріс шартпен көзделген ақша ағындарының сомасына және/немесе мерзіміне дәл сол уақыт сәтінде немесе болашақта уақыт сәтінде әсер етеді. Сонымен қатар, бұрыннан бар қарыз бойынша қолданыстағы ковенанттарды енгізу немесе түзету мұндай жаңа немесе түзетілген ковенанттар ақша ағындарына дереу әсер етпесе де өзгерістерді білдіреді, бұл ретте, олар сақталмаған болса, ақша ағындарына да әсер етуі мүмкін (мысалы, ковенантты бұзған жағдайда қарыз бойынша пайыздық мөлшерлеме артуы мүмкін).

Мүмкіндігінше, Топ қамтамасыз етуден құн өндірмей-ақ қарыздарды қайта құрылымдауды көздейді. Мұндай қайта құрылымдау өтеу мерзімін ұзартуды және жаңа несие шарттарын келісуді қамтиды. Талаптар қайта қаралғаннан кейін, құнсыздану шарттардың өзгеруіне дейін есептелген бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып бағаланады, ал несие мерзімі өткен деп есептелмейді. Басшылық барлық критерийлердің орындалуын және болашақ төлемдер өте жоғары деңгейде болуын қамтамасыз ету үшін қайта қаралған шарттармен несиені тұрақты түрде бақылайды. Қарыздар қарыз бойынша бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалану арқылы жеке немесе ұжымдық түрде құнсыздану бойынша бағаланады. Қайта қарастырылған талаптар қаржылық жағдайдағы нашарлауы бар жеке негізде құнсыздануға бағаланған қарыздардың құнсыздануының дәлелі болып табылады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Топ қаражаттың қайтарылуын барынша жоғарылату және дефолт тәуекелін азайту үшін қарыз алушымен қаржылық қиындықтар туындаған кезде клиенттерге берілген қарыздарды қайта қарайды. Санкциялардан бас тарту қарыз алушы түпнұсқа шарттық талаптарды орындауға барынша негізделген ықтимал шараларды қолданған жағдайда, әдепкі дефолт тәуекелінің бар екендігі немесе дефолттың жоғары болуы немесе қарыз алушы қайта қаралған келісімшарттық талаптарды орындай алатыны күтіледі. Талаптарды қайта қарау көбінесе қарызды өтеу мерзімін ұзартуды, несие бойынша ақша ағынының мерзімін өзгертуді (негізгі қарыз сомасы есебіне төлемдер және пайыздар), сондай-ақ кредиторға тиесілі (негізгі қарыз сомасы бойынша берешек немесе пайыздарды кешіруді) ақша ағынының сомасын азайтуды және ковенантты түзетуді қамтиды. Топта заңды тұлғаларға берілген қарыздарға, сондай-ақ жеке тұлғаларға берілген қарыздарға қатысты қолданылатын санкциялардан бекітілген бас тарту саясаты бар.

Қаржы активі өзгерген кезде Топ осы өзгерісті активті тануды тоқтатуға әкеп соға ма жоқ па соны бағалайды. Топтың саясатына сәйкес, егер түрлендіру шарт талаптарында елеулі айырмашылықтар тудырса, тануды тоқтатуға әкеп соқтырады. Өзгертілген шарттар бастапқы шарт талаптарынан айтарлықтай ерекшеленетінін анықтау үшін Топ сапалы факторларды талдайды. Мысалы, шартта көзделген талаптарды өзгерткеннен кейін ақша ағындары негізгі қарыз сомасы пен пайыздар бойынша төлемдерді қамтиды, шарт немесе контрагент валютасы өзгерді. Сондай-ақ пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру дәрежесі, өтеу мерзімі, ковенанттар да талданады.

Коммерциялық себептерге байланысты қаржы активін өзгерткен кезде, Топ әртүрлі сапалық факторларды (валютаның, пайыздық мөлшерлеменің, өтеу мерзімінің өзгеруі) ескереді және ескі қарызды тануды тоқтату және әділ құн бойынша жаңа қарызды тануды тоқтату керек пе деген қорытынды жасайды.

Қаржы активін тануды тоқтатқан жағдайда, ККЗ бойынша бағалау резерві осы күнге активтің таза баланстық құнын анықтау үшін тануды тоқтату күніне қайта бағаланады. Жаңа қаржы активінің қайта қаралған баланстық құны мен жаңа әділ құнының арасындағы айырмашылық жаңа талаптарға сәйкес пайданың туындауына әкеледі немесе тануды тоқтатудан шығын тудырады. Жаңа қаржы активіне қатысты ККЗ бойынша бағалау резервінің мөлшері, егер жаңа несие пайда болған кезде кредиттік-құнсызданған деп қарастырылатын жағдайларды қоспағанда, келесі 12 айдағы ККЗ мөлшері негізінде есептелетін болады. Бұл жаңа несиенің әділ құны оның қайта қаралған номиналды құнына айтарлықтай дисконтпен танылған кезде ғана қолданылады, себебі өзгеріс нәтижесінде төмендетілмеген дефолт тәуекелі жоғары болып қалады. Толығырақ ақпарат алу үшін 11-ескертуді қараңыз.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Құнсыздану

Қаржы активтерінің құнсыздануы мынадай факторларды ескере отырып есептелді:

- ККЗ есептеу үшін Банк қарызды жеке және топтық негізде кредиттік тәуекелдің жалпы сипаттамаларына негізделген активтерді топтастырумен бағалайды.
- ККЗ - олардың ықтималдығы ескеріле отырып, кредиттік шығындардың сәйкес құнын бағалауды білдіреді. Бұл шығындардың бағалануы шарт бойынша Топқа тиесілі ақшалай қаражат ағындарының және тиісті актив үшін ТПМ арқылы дисконтталған бірқатар экономикалық сценарийлердің ықтималдығын талдау негізінде Топ алатын ақшалай қаражаттың ағыны арасындағы айырмашылықтың сәйкес құнын білдіреді.
- Есептеу шамадан тыс шығындарсыз немесе күш-жігерсіз алуға болатын ақылға қонымды және расталған ақпарат негізінде жүзеге асырылады. Кепілдендірілген қаржы активінің күтілетін болашақ ақша ағымдарының дисконтталған құнын есептеу ақшалай қаражаттың ағындарын көрсетеді, бұл кепілдік беруді алудың және сатудың құнын, сатып алудың ықтималдығы немесе ықтималсыздығы болған жағдайда өндіріп алудың нәтижесі болуы мүмкін. Резервтер Топтың өздерінің шығындарын талдау тәжірибесіне және басшылықтың борышқа қызмет көрсету мүмкіндігіне және қарыз алушының кредиттік тарихына негізделген несиелік тәуекелінің әрбір санаты бойынша активтермен танылуы ықтимал шығындар деңгейіне қатысты жорамалдарға негізделген.
- Қазынашылық операциялар (борыштық бағалы қағаздарға инвестициялар, «кері РЕПО» операциялары, банкаралық қарыздар мен депозиттер, корреспонденттік шоттар, қазынашылық операциялар бойынша дебиторлық берешек) бойынша құнсыздану есебі контрагенттің рейтингі, дефолт ықтималдығы, мәміле мерзімі және дефолт бойынша шығын деңгейін ескере отырып жасалады.
- Қазынашылық операциялар бойынша күтілетін несиелік шығындарды бағалау жеке негізде жүргізіледі (дебиторлық берешек түрінде белгілі бір талаптарды қоспағанда).

Қаржы активтері келесі тәсілге сәйкес қоржынға бөлінеді:

- 1-кезең: актив танылғаннан бергі уақытта кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюы болмаған кезде, алдағы 12 айдағы құнсызданудан күтілетін шығындар сомасында танылады;
- 2-кезең: актив танылған кезден бастап кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюы, құнсыздану қаржы активінің қызмет ету мерзімі ішінде күтілетін шығындар сомасында танылады;
- 3-кезең: қаржы активі дефолт болып табылады немесе құнсыздану белгісі бар.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтер

Күтілетін кредиттік залалдарды бағалауды өлшемі мыналарға тең бағалау резервінің көмегімен жүргізу қажет:

- күтілетін шығындар келесі 12 айда, яғни, қаржы құралының барлық мерзімі ішінде несие шығындарының бөлігі, бұл есепті күннен кейінгі 12 ай ішінде болуы мүмкін құрал міндеттемелері бойынша міндеттемелерді орындамау салдарынан күтілетін кредиттік залалдар («1-кезең»);
- міндеттемелердің қолданылу мерзімі ішінде құрал бойынша міндеттемелерді орындамаудың барлық ықтимал жағдайларының нәтижесінде туындаған қаржы құралының бүкіл мерзімі ішінде күтілетін кредиттік залалдар шамасы («2-кезең» және «3-кезең»).

Кезеңдер туралы егжей-тегжейлі ақпарат 5, 8, 9, 10 және 11-ескертудерде келтірілген.

Қаржы құралының бүкіл қолданылу мерзімі ішінде ККЗ-ның толық шамасының құрамында бағалау резервін құру үшін құралды бастапқы тану сәтінен бастап кредиттік тәуекелдің едәуір ұлғаюы жағдайында талап етіледі. Барлық басқа жағдайларда ККЗ-ға арналған резервтер ККЗ-ға 12 ай ішінде тең сомада қалыптастырылады.

- Пайдаланылмаған кредиттік қаражатқа сәйкес ККЗ Топ кредиттік қаражат іріктелген жағдайда алуды күтетін ақшалай қаражат ағыны және егер міндеттеме ұстаушы кредиттік қаражатты іріктеген кезде шарт бойынша Топқа тиесілі ақшалай қаражат ағындары арасындағы айырма құнын көрсетеді.
- Қаржылық кепілдік шарттарына қатысты ККЗ ұстаушыдан, қарыз алушыдан немесе кез келген басқа тараптан алатын соманы алып тастағанда, кепілдік берілген борыштық құралдың иесіне өтем төлеуге күтілетін төлемдер арасындағы айырманы көрсетеді.

ККЗ-ны бағалау жеке несиеге қатысты немесе тәуекелдің ұқсас сипаттамасы бар несие портфельдері бойынша жүргізіледі. ККЗ бойынша бағалау резервінің есебі (жеке немесе топтық негізде) бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемені (бұдан әрі – «ТПМ») пайдаланып, актив үшін күтілетін ақша ағынының сәйкес құнының негізінде есептеледі.

ККЗ шамасын анықтаған кезде, дефолттың анықтамасын қолдану өте маңызды. Дефолтты анықтау ККЗ-ның сомасын бағалау үшін пайдаланылады және бағалау резерві келесі 12 айға немесе бүкіл кредиттеу мерзіміне есептелген бе, соны анықтау үшін қолданылады, себебі «дефолт» түсінігі ККЗ-ны бағалауға ықпал ететін және кредиттік тәуекелді айтарлықтай артуын анықтайтын «дефолт ықтималдығы» түсінігінің бір бөлігі болып табылады (4-ескертуде көрсетілген).

Негізделген болжамды ақпараттар туралы толығырақ мәлімет алу үшін 31-ескертуді қараңыз.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Өзара есепке алу

Қаржы активтері мен міндеттемелер бойынша өзара есепке алу жүргізіліп, таза сомасы есепке алынған сомаларды есептеуге заңды тұрғыдан құқығы болған кезде және нетто-негізде реттеуді жүргізу немесе бір мезетте активті сату және міндеттемені өтеу ниеті болған кезде қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі. Шығып кеткен болып танылмайтын қаржы активін есепке алу кезінде Топ берілетін активті және оған сәйкес міндеттемені өзара есепке алуды орындамайды. Егер ол қандай да бір стандарт немесе түсіндіру бойынша талап етілмесе немесе рұқсат етілмесе, пайда мен шығын бойынша өзара есепке алу жүргізілмейді және жеке Топтың есепке алу саясаттарында ашылмайды.

Кредиттік-құнсызданған қаржы активтері

Ақша ағындарына кері әсерін тигізетін бір немесе бірнеше оқиғалар болған жағдайдағы қаржы активтер, кредиттік-құнсыздандырылған деп есептеледі. Кредиттік-құнсыздандырылған қаржы активтеріне «3-кезеңнің» активтер термині қолданылады. Кредиттік құнсыздану белгілері келесі оқиғалар бойынша бақыланатын деректерді қамтиды:

- қарыз алушының немесе кредитордың елеулі қаржылық қиындықтары;
- шарт талаптарының бұзылуы, мысалы, дефолт немесе төлем мерзімінің өтуі;
- кредитор өзге жағдайда ұсынбайтын, қарыз алушының қаржылық қиындықтарына байланысты экономикалық себептер немесе шарт талаптарына сәйкес қарыз алушыға қойылған талаптар;
- қаржылық қиындықтар салдарынан бағалы қағаздарға арналған белсенді нарықтың жоғалуы; немесе
- кредиттік шығындарды көрсететін үлкен жеңілдікпен қаржы активін сатып алу.

Кейбір жағдайларда жеке оқиғаны анықтау мүмкін емес, өйткені қаржы активінің кредиттік құнсыздануы бірнеше оқиғалардың жиынтық әсерінен болуы мүмкін. Әр есептік күнгі жағдай бойынша Топ амортизацияланған құны бойынша немесе басқа жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері болып табылатын, борыш құралдарының кредиттік құнсыздануына баға береді. Мемлекеттік және корпоративтік борыш құралдарының кредиттік құнсыздануын бағалау кезінде Топ облигациялардың кірістілігі, кредиттік рейтингтер және қарыз алушының қаржыландыру мүмкіндігін арттыру сияқты факторларды ескереді.

Қарыз, егер қарыз алушыға кеңшілік жасау нәтижесінде шартта көзделген ақша ағынына ие болмау тәуекелі айтарлықтай төмендегенде, айғақтар болмаған жағдайда қаржылық жағдайдың нашарлауына байланысты кеңшілік берілгенде және басқа да құнсыздану белгілері болмағанда кредиттік-құнсызданған деп саналады. Кеңшілік беру көзделген, бірақ ол берілмеген қаржы активтері, егер кредиттік-құнсызданудың байқалатын белгілері бар болса, оның ішінде дефолттың анықтамасына сәйкес келсе, кредиттік құнсызданған деп саналады. Шартты Дефолтты анықтау төлем ықтималдығының жоқтығы мен төлем мерзімінің аяқталуын белгілейді (90 күн немесе одан кейін кешіктіру). Кросс-дефолтты қолдану туралы шешім клиенттің объектісінің шарттарын, мысалы, кредиттік тәуекелдің қамтамасыз етілуін және маңыздылығын жеке бағалауға негізделген.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Сатып алынған немесе құрылған кредиттік-құнсызданған қаржы активтері («СҚҚҚ»)

СҚҚҚ қаржы активтері өзгеше ескеріледі, өйткені мұндай актив бастапқы тану сәтінде кредиттік-құнсызданған болып табылады. Осы активтерге қатысты Топ бағалау резерві ретінде бастапқы тану күнінен бастап активтің күтілетін қолданылу мерзімі ішінде кредиттік шығындар мөлшерінің барлық өзгерісін таниды; бұл ретте, барлық өзгеріс пайда немесе залал құрамында көрсетіледі. Осындай активтердің күтілетін кредиттік залалдар шамасының оң өзгерісі болған жағдайда, құнсызданудан болған шығын танылады (кредиттік шығындар бойынша шығысты қалпына келтіру).

Қаржы активтері мен міндеттемелерді тануды тоқтату

Қаржы активтері

Қаржы активтерінің (немесе бұл орынды болған кезде, осындай қаржы активтерінің бір бөлігінің немесе осыған ұқсас қаржы активтері тобының бір бөлігінің) танылуын тоқтату мынадай жағдайда іске асырылады:

- егер активтен түскен ақшалай қаражат ағымын алу құқығының мерзімі аяқталған болса;
- Топ өзінің активтен ақшалай қаражат ағымын алу құқығын басқаға берген болса немесе активтен түскен ақшалай қаражаты ағымын алу құқығын сақтап қала отырып, бірақ оларды «аралық» келісімге сәйкес үшінші тарапқа көп кешіктірмей толық төлеу жөнінде міндеттеме қабылдаған жағдайда; және
- Топ іс жүзінде (а) актив бойынша тәуекелдің және сыйақының барлығын берген болса, не болмаса (б) актив бойынша тәуекелдің және сыйақының барлығын іс жүзінде ұстап қалмаған, бірақ активке бақылау жүргізуді берген болса.

Қаржы активі аударылғаннан кейін оны тану тоқтатылады және бұл аударым тануды тоқтату талаптарына сай болады. Аударуға сәйкес Топтан (а) актив бойынша ақша ағымдарын алуға келісімшарттық құқық беру немесе (б) актив бойынша ақша ағымдарына құқықты сақтау, алайда үшінші тарапқа қатысты осы ақша ағымын төлеу бойынша келісімшарттық міндеттеме қабылдау талап етіледі. Аударым жүргізілгеннен кейін Топ аударылған активтерге иелік етуден түскен пайданың және тәуекелдің сақталу деңгейіне қайта бағалау жүргізеді. Егер тәуекел мен пайданың барлығы негізінен сақталған болса, онда актив қаржы ахуалы туралы шоғырландырылған есепте одан әрі таныла береді. Егер тәуекел мен пайданың барлығы жалпы берілген болса, бұларды актив бойынша тану тоқтатылады. Егер кейіннен тәуекел мен пайданың барлығы сақталмайтын және берілмейтін болса, Топ активтерге жүргізілетін бақылаудың сақталуын бағалайды. Егер бақылау сақталмаған болса, онда актив бойынша тану тоқтатылады. Егер Топ активті бақылауды сақтайтын болса, онда ол оның қатысуы шеңберінде активті таңдауды жалғастырады.

Қаржы міндеттемесін өзгерту және тануды тоқтату

Топ қаржы міндеттемелерін тек егер олар өтелсе, күшін жойса немесе олар бойынша талап мерзімі аяқталса, тануды тоқтатады. Қаржылық міндеттеменің баланстық құны арасындағы тануды тоқтату және төленген немесе төленетін өтемақы арасындағы айырмашылық пайда немесе залал құрамында көрсетіледі.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Топ пен кредитор арасында айтарлықтай өзгеше шарттармен борыштық құралдарды айырбастау бастапқы қаржы міндеттемелерін реттеу және жаңа қаржы міндеттемесін тану ретінде ескеріледі. Топ бастапқы қаржы міндеттемесін өтеу және жаңа қаржы міндеттемесін тану ретінде қолданыстағы қаржы міндеттемесі немесе оның бір бөлігінің шартында елеулі өзгерісті есепке алады. Топ, егер ақша ағымының дисконтталған сәйкес құны жаңа шарттарға сәйкес, бастапқы тиімді комиссиялық мөлшерлеме бойынша дисконтталған, алынған комиссиялық сыйақыны ұстап қалғандағы комиссиялық сыйақыны қоса алғанда, міндеттеме талаптары айтарлықтай ерекшеленетінін ескере отырып, бастапқы қаржы міндеттемесі бойынша қалған ақша ағымының дисконтталған, сәйкес құнынан кемінде 10%-ға айырмашылығы болатынын басшылыққа алады. Егер өзгерту айтарлықтай маңызды болмаса, онда мыналардың арасындағы айырмашылықтар: (1) өзгертуге дейін міндеттеменің баланстық құны; және (2) өзгертуден кейін ақша ағымының сәйкес құны түрлі кіріс пен шығыс құрамында өзгерістен кейін кіріс немесе шығыс ретінде пайда немесе залал арқылы танылуы тиіс.

Салық салу

Табыс салығы бойынша ағымдағы шығындар Қазақстан Республикасының және Топ жұмыс істейтін басқа елдердің заңнамасына сәйкес есептеледі.

Мерзімі кейінге шегерілген салықтық активтер мен міндеттемелер уақыттық айырмашылыққа қатысты есепке алудың баланстық әдісін пайдалану арқылы есептеледі. Мерзімі кейінге шегерілген табыс салығы активтердің салықтық базасы мен міндеттемелері және баланстық құны арасында пайда болған барлық уақыттық айырмашылықтар бойынша, мерзімі кейінге шегерілген корпоративтік табыс салығы іскерлік беделдің, активтің немесе компанияны шоғырландыру емес және іске асыру сәтінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайда мен шығынға да әсері тимейтін операция бойынша міндеттеменің бастапқы көрсетілуі нәтижесінде туындайтын жағдайларды қоспағанда, қаржылық есептілігі мақсатында көрсетіледі.

Мерзімі кейінге шегерілген салықтық активтер уақыттық айырмашылықтар қарсы есепке алынуы мүмкін, келешекте салық салынатын табыс алу мүмкіндігі бар шамада көрсетіледі. Мерзімі кейінге шегерілген салықтық активтер мен міндеттемелер активті сату немесе міндеттемелерді реттеу кезеңі ішінде қолданылатын салықтық мөлшерлемелер бойынша есеп берілетін күні күшіне енген немесе нақты күшіне енетін салықтық мөлшерлемеге қарай бағаланады. Мерзімі кейінге шегерілген салық өзге жиынтық кірісте немесе капиталда есепке алынатын операцияға қатысты жағдайларды қоспағанда, мерзімі кейінге қалдырылған салық тікелей пайда мен шығындарда есепке алынады, мұндай жағдайда мерзімі кейінге қалдырылған салық тағы да тікелей жиынтық табыста немесе капиталда есепке алынады.

Кейінге қалдырылған салықтық міндеттемелер, Топтың уақыттық айырмашылықты қалпына келтіру мерзімін бақылау мүмкіндігі бар және аталған айырмашылықтар көз жетерлік болашақта қалпына келтірілмейтініне жоғары ықтималдылық бар болатын жағдайларды қоспағанда, еншілес кәсіпорындарға, тәуелді кәсіпорындарға қатысты салық салынатын уақыттық айырмашылықтарды ескере отырып көрсетіледі.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Мерзімі кейінге шегерілген табыс салығы еншілес және қауымдастырылған компанияларға, сондай-ақ бірлескен кәсіпорындарға салынған инвестициялармен байланысты уақыттық айырмашылық бойынша көрсетіледі, уақыттық айырмашылыққа сторно жасау уақытын бақылауға болатын және уақыттық айырмашылыққа жақын келешекте түзетпе жүргізілмеуі мүмкін болатын жағдайлар бұған жатпайды.

Топ мерзімі кейінге шегерілген салық активтері мен міндеттемелерге өзара есеп жүргізеді және Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есептілікте қорытынды айырмасын көрсетеді, егер:

- Топтың ағымдағы салықтық талаптар мен ағымдағы салықтық міндеттемелерге қарсы есепке алу жүргізу үшін заңды түрде бекітілген құқығы болса; және
- Мерзімі кейінге шегерілген салықтық активтер мен міндеттемелер бір салықтық субъектіден бір салықтық орган өндіріп алатын пайда салығына жатқызылатын болса.

Мұнымен қатар Қазақстан Республикасында және Топ жұмыс істейтін басқа елдерде Топ қызметіне қатысты қолданылатын әртүрлі операциялық салықтар әрекет етеді. Бұл салықтар пайда салығынан басқа салықтардың құрамында көрсетіледі.

Егер салықтық тексеру нәтижесі ретінде салық органдары Топтың төлемдерді жүргізуін міндеттейтін болса, Топ белгісіз салықтық позициялар бойынша резервті көрсетеді. Бұл резерв Топтың төлеуге жататын сомасына қатысты ең жақсы баға негізінде бағаланады. Резервтер, басшылық олардың енді талап етілмейтінін немесе заңды талаптармен сәйкес анықтаған кезеңде табыс салығы бойынша резервтегі табысқа қайтарылады.

Негізгі құралдар

Негізгі құралдар жинақталған тозу мен құнының құнсыздануы шегерілгеннен кейінгі бастапқы құны бойынша көрсетіледі, ғимараттар мен құрылыстар бұған жатпайды, олардың құны қайта бағалау жүргізілетін күнгі әділ құны болып табылатын қайта бағаланған құнмен, кейін құнсызданудан жинақталған амортизация мен жинақталған шығындардың шегерілгеннен кейінгі құн бойынша көрсетіледі.

Нысанды амортизациялау оны пайдалануға қол жеткізу мүмкін болғанда басталады. Амортизациялау активтерді тиімді пайдаланудың мынадай бағалау мерзімдері ішінде құнды біркелкі шығынға жазу әдісімен есептеледі:

	Жылдар
Ғимараттар мен құрылыстар	20-100
Көлік құралдары	5-7
Компьютерлер мен банктік жабдықтар	5-10
Басқалары	7-10

Жалға берілген меншікті жақсартуларды амортизациялау жалданған тиісті активтерді пайдалы қолдану мерзімі ішінде есептеледі. Ағымдағы және күрделі жөндеу бойынша шығыстар Пайда және залал туралы шоғырландырылған есептілікте, егер капиталдандыру бойынша талаптарды қанағаттандырмайтын болса, операциялық шығындар құрамында олардың пайда болу кезеңінде көрсетіледі.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Негізгі құралдардың баланстық құны әрбір есептік күнге, есепке алуда көрсетілген соманың, оның орны толтырылатын құнынан асуы мүмкін мәніне талданады және, егер баланстық құн мұндай есеп айырысатын орын толтыру құнынан асатын жағдайда активтер құны орын толтыратын есеп айырысу құнынан артатын болса, онда активтер құны орны толатын құнға дейін төмендетіледі. Құнсызданудан болған шығын тиісті кезеңде танылады және операциялық шығыстар құрамына қосылады.

Қызмет көрсетуге немесе әкімшілік мақсатқа арналған қолда бар ғимараттар мен құрылыстар Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есепте қайта бағаланған құнымен көрсетіледі, бұл құн білікті тәуелсіз бағалаушылар нарықтық мәліметтер негізінде белгілеген, кейіннен жинақталған тозу мен құнсызданудан зияндар шегерілгеннен кейін анықталады. Активтердің баланстық құны есептік күнгі жағдайға сәйкес әділ құнмен есептеу әдісі бойынша анықталуы мүмкін болатын құннан елеулі айырмашылықта болмауы үшін қайта бағалау ұдайы түрде жүргізіліп отырады.

Қайта бағалау нәтижесінде жылжымайтын мүлік құнының кез келген ұлғайтылуы негізгі құралдарды қайта бағалау резерві құрамында көрсетіледі, Пайда және залал туралы шоғырландырылған есепте бұрын танылған сол актив құнының азайтылған сомасы өтелетін жағдай бұған жатпайды. Бұл жағдайда ұлғайтылған құн сомасы пайда мен зияндар туралы біріктірілген есепте бұрын ескерілген активтердің азайтылған құны мөлшерінде танылады. Қайта бағалау нәтижесінде туындаған активтің баланс құнының азайтылуы Пайда және залал туралы шоғырландырылған есепте аталған активтің бұған дейінгі қайта бағалану нәтижесінде пайда болған қайта бағалау құнынан қаншалықты асатын болса, сол мөлшердегі деңгейде танылады.

Қайта бағаланған ғимараттар мен жайлардың амортизациясы Пайда және залал туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі. Қайта бағаланған меншік одан әрі сатылған немесе шығарылған жағдайда жылжымайтын мүлікті қайта бағалау резервінің құрамында ескерілген тиісті оң мәнді нәтиже бөлінбеген пайда есебіне аударылады.

Аяқталмаған құрылыс нысандары құнсызданудан шығындар шегерілген нақты құн бойынша есепке алынады. Құрылыстың құнына кәсіпкерлік қызметтердің құнын, сондай-ақ белгілі бір талаптарға сәйкес келетін активтер үшін Топтың есептік саясатына сәйкес капиталдандырылатын қарыздар бойынша шығындар кіреді. Осындай аяқталмаған құрылыс нысандары құрылысты аяқтау немесе жоспарланған пайдалануға дайын болу сәтіне негізгі құрал-жабдықтардың тиісті санаттарына жатады. Осы активтер бойынша амортизацияны есептеу негізгі құрал-жабдықтардың басқа нысандары бойынша сияқты активтердің жоспарланған пайдалануына дайын болу сәтінен басталады.

Негізгі құралдар нысаны сатылған жағдайда немесе активті пайдалануды жалғастырудан болашақ экономикалық пайда түсіру күтілмеген жағдайда, есептен шығарылады. Негізгі құралдар нысандарын сатудан немесе өзге шығуынан түскен кіріс немесе шығын осы нысандарды сату бағасы мен баланстық құны арасындағы айырмашылық ретінде анықталады және пайда немесе залалдарда танылады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Сатуға арналған активтер

Ұзақ мерзімді активтермен тікелей байланысты ұзақ мерзімді активтер мен міндеттемелер егер мұндай активтердің ағымдағы құны, негізінен, бұларды тұрақты түрде пайдалану арқылы емес, сату арқылы өтелу мүмкіндігі жоғары болса және мұндай активтер (немесе шығу тобы) бұлардың ағымдағы күйінде сатылуы мүмкін болса, сатуға арналған деп жіктеледі («шығу тобы»). Мұндай активтер сатуға арналған деп жіктелген сәттен бастап басшылық бұл активтерді бір жылдың ішінде сатуға ниетті болуға тиіс.

Сатуға арналған активтер сатуға жұмсалатын шығын шегерілгеннен кейінгі бұлардың баланстық және әділ құнымен бағаланады. Егер сатуға арналған активтің әділ құны сатуға жұмсалатын шығын шегерілгеннен кейін оның баланстық құнынан төмен болса, құнсыздану шығынын ұйым Пайда және залал туралы шоғырландырылған есепте сатуға арналған активтер шығыны ретінде тануға тиіс. Активтің әділ құнындағы одан кейінгі кез келген ұлғаю шамасы, сату шығыны шегерілгеннен кейін, осы активтердің құнсыздануы бойынша бұрын танылған жинақталған шығын сомасы болып танылады.

Инвестициялық жылжымайтын мүлік

Инвестициялық жылжымайтын мүлік жалгерлік төлем алу, қосымша капиталдандыру үшін немесе сол жағдайлардың бірінде пайдаланылатын нысандарды білдіреді. Инвестициялық жылжымайтын мүлік нысандары бастапқыда, сатып алу шығыстарымен қоса сатып алу құны бойынша есепке алынады. Нәтижесінде олар әділ құн бойынша көрсетіледі. Инвестициялық жылжымайтын мүліктің әділ құнының өзгерістері, олар пайда болатын жылдағы пайдаға немесе шығынға қосылады.

Инвестициялық жылжымайтын мүліктің нысаны онымен байланысты экономикалық пайда түсіру енді болжамданбайтын жағдайда, пайдаланудан түпкілікті шығарылғанда баланстан шығарылады. Есептен шығару кезеңіндегі кез келген кіріс немесе зиян (шығудан таза түсімдер мен активтің баланстық құны арасындағы айырмашылық) есептен шығару жылындағы пайдаға немесе зиянға қосылады.

Коммерциялық жылжымайтын мүлік

Белгілі бір жағдайларда, Топ кредиттік шарттарды реттеу шеңберінде коммерциялық жылжымайтын мүлікті өтеуді жүргізе алады. Топ осы жылжымайтын мүлікті қалыпты қызмет барысында сатуды жоспарлайды, сәйкесінше бұл жылжымайтын мүлік бастапқыда сатып алу шығыстарымен қоса әділ құн бойынша есепке алынады, ал бастапқы танудан кейін екі құнның ең төменгісі бойынша бағаланады: өзіндік құн немесе сатудың таза құны бойынша. Сатудың таза құнын бағалау жүргізген сәтте, коммерциялық жылжымайтын мүлікті сату күтілетін сомалар бойынша бар дәлелдердің ең сенімділерінен негізделеді. Бұл бағалаулар кезең аяқталғаннан кейін болған жағдайларға тікелей қатысты құнның немесе өзіндік құнның құбылуын осындай жағдайлар осы жылдың аяғында болған шарттарды растайтындай мөлшерде есепке алады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Клиенттер мен кредит мекемелерінің қаражаты

Клиенттер мен кредиттік мекемелерінің қаражаты бастапқыда мәмілемен тікелей байланысты шығындарды шегергендегі алынған қаражаттың әділ құны бойынша көрсетіледі. Кейін алынған қаражат амортизацияланған құны бойынша көрсетіледі, ал алынған қаражаттың мөлшері мен өтеу кезіндегі сома арасындағы тиісті айырмашылық тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып, қарыз алу кезеңіндегі пайда мен шығын туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі. Егер Топ өзінің меншікті борыштық міндеттемесін сатып алса, онда ол қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептен алынып тасталады және міндеттеменің баланстық құны мен мәміледе төленген өтемақы арасындағы айырмашылық пайда және залал туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі.

Шығарылған борыштық бағалы қағаздар

Шығарылған борыштық бағалы қағаздар – бұл Топ шығарған облигациялар, олар клиенттер мен кредиттік ұйымдар алдындағы берешектермен бірдей принциптер бойынша есепке алынады. Борыштық міндеттемелерді шығаруға арналған шығындарды шегергендегі алынған кірістер мен сатып алу құны арасындағы кез келген айырмашылық тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып қарыз алу кезеңіндегі Пайда және залал туралы шоғырландырылған есепте танылады.

Капитал

Топ өзі шығаратын қаржы құралын шарттық келісімнің мәніне сәйкес қаржы активі, қаржы міндеттемесі немесе үлестік құрал ретінде жіктейді. Құрал, егер ол ақшалай қаражатты немесе басқа қаржы активін жеткізу немесе қаржы активтерін немесе қаржы міндеттемелерін ықтимал қолайсыз шарттармен айырбастау бойынша шарттық міндеттеме болса, міндеттеме ретінде жіктеледі. Құрал, егер ол міндеттемелер шегерілгеннен кейін Топ активтеріндегі қалған үлесті көрсетсе, меншікті капитал ретінде жіктеледі.

Топ шығарған күрделі қаржы құралының құрамдас бөліктері жағдайларға байланысты қаржы активтері, қаржы міндеттемелері немесе үлестік құралдар ретінде жіктеліп, бөлек есептеледі.

Акционерлік капитал

Бизнесті біріктіру жағдайларын қоспағанда, жаңа акцияларды шығаруға тікелей байланысты сыртқы шығындар капитал түріндегі түсімдерден шегерім ретінде көрсетіледі. 2003 жылдың 13 мамырына дейін алынған өтемақының әділ құнының шығарылған акциялардың номиналды құнынан кез келген асып кетуі акциялар бойынша сыйлықақы резерві ретінде танылды. 2003 жылдың 13 мамырынан бастап акционерлік қоғамдар туралы заңға өзгерістер енгізілгеннен кейін номиналды сома ұғымы акцияларды тек заңды тұлғаның құрылтайшылары арасында орналастырумен шектелді. Барлық басқа инвесторлар үшін акционерлік капитал ұйымның өз акциялары үшін алған сыйақысының орналастыру құны бойынша есепке алынады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Қазынашылық акциялар

Топ өзінің акционерлік капиталын сатып алғанда, тиісті салық пайдасын шегергендегі, оған тікелей қатысты шығыстарды қоса алғанда, төленген өтемақы сомасы капиталдың өзгеруі деп танылады. Сатып алынған акциялар қазынашылық акциялар ретінде жіктеледі және өзіндік құны бойынша сақталады. Бұл акциялар шығарылған және орташа өлшенген акциялар санынан шегерім ретінде қарастырылады, ал акциялардың құны жалпы капиталдан шегерім ретінде ұсынылады. Топтың еншілес ұйымдары сатып алған акциялар бойынша дивидендтер шоғырландыру кезінде алынып тасталады.

Дивидендтер

Дивидендтер міндеттеме ретінде танылады және олар жарияланған күні капиталдан шегеріледі. Дивидендтер туралы ақпарат, егер олар есеп берілетін күнге дейін, сондай-ақ есеп берілетін күннен кейін, алайда шоғырландырылған қаржылық есептелікте шоғырландырылатын күнге дейін ұсынылған немесе жарияланған болса, есептелікте ашылып көрсетіледі.

Меншікті капитал резервтері

Топтың қаржылық жағдайы туралы шоғырландырылған есепте капиталдың (өзге жиынтық кірістің) құрамында ескерілетін резервтерге мыналар жатады:

- өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерін қайта бағалау резерві, ол өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерінің әділ құнының өзгерістері мен өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борыштық қаржы активтері бойынша күтілетін кредиттік залалдарға арналған резервтерден тұрады;
- кумулятивтік қайта есептеу резерві, ол шетелдік операцияларға таза инвестицияларды қайта есептеу нәтижесінде туындайтын бағамдық айырмашылықтарды есепке алу үшін пайдаланылады;
- мүлікті қайта бағалау резерві, ол жер учаскелері мен ғимараттарды қайта бағалау резервінен тұрады.

Болжанбаған шығыстар

Шартты міндеттемелер қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте танылмайды, бірақ есеп айырысу кезінде қаражаттың қандай да бір ағынының туындау ықтималдығы аз болған жағдайларды қоспағанда, шоғырландырылған қаржылық есептілікте ашылады. Шартты актив қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есепте танылмайды, бірақ экономикалық пайда табу мүмкін болған кезде қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есептілікте ашылады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Кірістер мен шығыстарды тану

Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерін қоспағанда, барлық қаржы құралдарына арналған пайыздық кірістер және шығыстар тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып есептелген пайда мен шығын туралы есепте «Пайыздық шығыстар» және «Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып есептелген пайыздық кірістер» ретінде «Таза пайыздық кіріс» түрінде танылады.

Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдары бойынша пайыздық кіріс пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есептің «Басқа да пайыздық кірістер» құрамына кіреді.

ТПМ - қаржы құралының күтілетін болашақ ақша ағындарының қаржылық активтің немесе міндеттеменің күтілетін мерзімі ішінде немесе (егер қолданылса) қысқа мерзім ішінде таза баланстық құнға дисконттау мөлшерлемесі. Болашақ ақша ағындары құралдың барлық шарттық талаптарын ескере отырып есептеледі.

Тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болып табылатын және кез келген қарыз туралы уағдаластықпен тікелей байланысты болған тараптар төлеген немесе алған барлық сыйақылар және сомалар, сондай-ақ мәміле бойынша шығындар және барлық басқа сыйақылар немесе жеңілдіктер ескеріледі. ПШАӘҚБ санатындағы қаржы активтері бойынша мәміле бойынша шығындар бастапқы тану кезінде пайда немесе залал құрамында көрсетіледі.

Пайыздық кірістер/пайыздық шығыстар кредиттік құнсызданбаған қаржы активтерінің (яғни, күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервті бағалау шамасын түзетуге дейінгі қаржы активінің амортизацияланған құнына) жалпы баланстық құнына немесе қаржылық міндеттемелердің амортизацияланған құнына тиімді пайыздық мөлшерлемені қолдану арқылы есептеледі. Кредиттік құнсызданған қаржы активтері бойынша пайыздық кірістер мұндай активтердің амортизацияланған құнына ТПМ қолдану арқылы (яғни, олардың күтілетін кредиттік залалдарға қатысты бағалау резервін шегергендегі олардың жалпы баланстық құны) есептеледі. СҚКҚ қаржы активтеріне арналған ТПМ қаржылық активтен күтілетін болашақ ақша ағындарын анықтау кезінде күтілетін кредиттік залалдар сомасын көрсетеді.

Клиенттерге қарыздар беру комиссиясы (тиісті тікелей шығындармен бірге) қарыздар бойынша тиімді пайыздық мөлшерлемеге жасалған түзету ретінде танылады. Егер қарыз беру міндеттемелері болса, қарыз беру туралы шарт бекітілген болса, қарыз беру міндеттемесі үшін комиссия алдағы кезеңдердің кіріс құрамына (тиісті тікелей шығындарымен бірге) қосылады және одан әрі қарыз бойынша нақты табыстарға жасалған түзету ретінде көрсетіледі. Қарыз беру бойынша міндеттемелер қарыз беруге алып келу ықтималдығы төмен болып бағаланатын болса, қарыз беру міндеттемесі үшін комиссия қарыз беру бойынша міндеттеменің қалған кезеңі ішінде пайда немесе залал құрамында көрсетіледі. Қарыз беру міндеттемелерінің әрекет ету мерзімі қарыз берілмей аяқталғанда, қарыз беру міндеттемесінің комиссиясы оның әрекет ететін мерзімі аяқталатын күнгі пайда мен шығындар құрамында танылады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Қызметтер мен комиссиялар бойынша кірістер

Комиссиялық кірістер клиенттерге осындай қызметтерге айырбас ретінде күтілетін сыйақыны көрсететін сомасы ретінде көрсетіледі. Топ қызмет көрсету бойынша міндеттемелерді, яғни клиентпен келісілген міндеттемелерді орындау бойынша қызметтерді көрсетуге сәйкес клиентпен келісілген сыйақыны таниды.

Әрбір орындалатын анықталған міндеттемеге Топ шарт жасаған кезде оның орындалатын міндеттемелерді ағымдағы уақыт ішінде немесе белгілі бір сәтте орындайтынын және өтеу тіркелімді немесе ауыспалы, өтеу шегін қоса алғанда, мысалы, Топтың ықпалына байланысты емес сыртқы факторлар, болып табылатынын анықтайды. Сыйақы кейіннен анықталған орындау міндеттемесіне бөлінеді.

Клиенттердің шоттарына және кассалық операцияларға қызмет көрсетуден түсетін комиссиялық кірістерге салымдардан алынған сыйақылардың орнына, депозиттерден алынған комиссиялар, салымшылардың өтініші бойынша транзакцияларға қызмет көрсету бойынша алымдар және Ақшалай қаражатын басқару бойынша операциялар жүзеге асырудан түскен комиссиялар кіреді. Депозиттер бойынша қызметтер үшін ақы төлеу, әдетте ай сайын тиісті қызмет көрсетілетін кезеңде танылады. Қызмет ақысы сұрау салынған қызмет көрсету транзакциясы аяқталғаннан кейін танылады. Ақшалай қаражатын басқарғаны үшін алынатын төлемдер көрсетілген қызметке қарай танылады.

Пластик карталарға қызмет көрсеткені үшін қызметтер мен комиссиялардан түсетін кіріс несие және дебеттік карталар транзакциясынан түсетін өзара ауысымдық кірістерді қамтиды және тиісті желімен есептескеннен кейінгі уақытта танылады. Бір банктің екінші банкке оның кредиттік карталарымен жасаған операциялары үшін төленетін комиссияны, әдетте, тиісті желі сатып алу көлемі және басқа факторлар негізінде белгілейді. Карталармен байланысты басқа да комиссиялар транзакция аяқталған кезден кейінгі сәтте танылады.

Банктік қызмет көрсетудің басқа да кірістері мен комиссияларына банктік аударымдар, аккредитивтер бойынша алымдар және басқа транзакциялық қызметтер сияқты транзакциялық банктік операциялардың әртүрлі алымдар кіреді. Бұл алымдар, осылайша, транзакция жүргізілген және қызметтер көрсетілген уақытта танылады. Аккредитивтер бойынша алымдар негізінен аккредитив туралы келісімдерге байланысты алынатын алымдарды қамтиды және әдетте келісімшартты орындау кезінде танылады.

ХҚЕС (IFRS) 15 қолдану шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілген ақпараттың немесе сомалардың ашылуына елеулі әсерін тигізген жоқ.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Шетел валютасында берілген баптарды қайта бағалау

Шоғырландырылған қаржылық есептілік, шетелдік еншілес компанияларды қоспағанда, Банк пен оның еншілес кәсіпорындарының атқарымдық валютасы болып табылатын теңгемен беріледі. Шетел валютасындағы операциялар бастапқыда операция жүргізілетін күндегі айырбастау бағамы бойынша атқарымдық валютамен қайта есептеледі. Шетел валютасындағы ақша активтері мен міндеттемелер ҚҚБ есептік күнге сәйкес белгілеген нарықтық айырбастау бағамы бойынша теңгемен қайта есептеледі. Шетел валютасымен мәмілені қайта есептеу нәтижесінде пайда болған пайда мен шығындар шетел валютасын және шетел валютасымен операцияларды қайта бағалаудан алынған таза пайдалар немесе шығындар ретінде Пайда және залал туралы шоғырландырылған есепте танылады. Шетел валютасымен бастапқы құны бойынша бағаланған ақшалай емес баптар бастапқы мәмілелер күніне айырбастау бағамдарын қолдану арқылы қайта есептеледі. Шетел валютасымен әділ құны бойынша бағаланатын ақшалай емес баптар әділ құн айқындалған күнгі айырбастау бағамын пайдалана отырып қайта есептеледі.

Шетелдік еншілес кәсіпорындардың активтері мен міндеттемелері есепті күнгі жағдай бойынша, Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есепті күні әрекет ететін айырбастау бағамы бойынша Топтың атқарымдық валютасымен қайта есептелінеді, ал еншілес кәсіпорындардың пайда мен шығындар туралы есептілігі бір жыл үшін орташа айырбастау бағамдары бойынша қайта есептеледі. Қайта есептеген кезде туындайтын айырмашылық капиталдың жеке компонентінде тура есепке алынады. Шетелдік еншілес кәсіпорын шығарылған жағдайда, капиталда танылған және тікелей осы еншілес кәсіпорынға қатысты мерзімі кейінге шегерілген жинақталған сома Пайда және залал туралы шоғырландырылған есепте танылады.

Мәміленің келісімшарттық айырбастау бағамы мен мәміле жасалатын күнгі нарықтық айырбастау бағамы арасындағы айырмашылық шетел валютасымен жүргізілетін операциялар бойынша таза пайдаға немесе шығынға қосылған. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша нарықтық айырбастау бағамы 1 АҚШ доллары үшін 454.56 теңгені, 1 ресейлік рубль үшін 5.06 теңгені, 1 евро үшін 502.24 теңгені құрады (2022 жылдың 31 желтоқсанында – 1 АҚШ доллары үшін 462.65 теңге, 1 ресейлік рубль үшін 6.43 теңге, 1 евро үшін 492.86 теңге болды).

Сақтандыру

2023 жылдың 1 қаңтарында Топ 17 «Сақтандыру шарттары» ХҚЕС (IFRS) енгізді.

А. Шығарылған сақтандыру шарттарының және ұсталатын қайта сақтандыру шарттарының негізгі түрлері

Топ 17 «Сақтандыру шарттары» ХҚЕС (IFRS) сәйкес ескерілетін шарттардың мынадай түрлерін шығарады.

Өмірді сақтандыру – қатысу шартынсыз сақтандыру шарттары, оның ішінде:

- Жаңартылатын тіркелген жарналардың орнына шектеулі уақыт кезеңіне белгіленген немесе азаятын сақтандыру сомасымен қамтуды ұсынатын өмірді мерзімді сақтандыру шарттары.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Шарттардың осы тобына Топтың мынадай маңызды өнімдері кіреді: Halyk Қазына өмірді ерікті жинақтаушы сақтандыру, Бәйтерек өмірді ерікті жинақтаушы сақтандыру, Болашақ Лайф (өмір) өмірді ерікті жинақтаушы сақтандыру, Халық Бөлшек сауда өмірді ерікті сақтандыру, Халық ШБ (шағын бизнес) өмірді ерікті сақтандыру, Халық Еуразия өмірді ерікті сақтандыру және басқалар.

Топ осы полистерді Жалпы модельді қолдана отырып ескереді.

- Аннуитетке өмір бойы кепілдендірілген табыс төленетін тіркелген аннуитет шарттары.

Шарттардың осы тобына Топтың мынадай маңызды өнімдері кіреді: зейнетақы аннуитеті және жұмыс берушінің жауапкершілігі шеңберіндегі аннуитеттер. Топ осы полистерді Жалпы модельді қолдана отырып ескереді.

Автокөлік пен тұрғын үйді сақтандыру:

Автокөліктерді кешенді сақтандыру полистерін, көлік құралдары иелерінің үшінші тұлғалар алдындағы азаматтық жауапкершілігін, сондай-ақ тұрғын үйді және басқа мүлікті сақтандыру полистерін, сондай-ақ оны қамту мерзімі бір жыл немесе одан да көп уақытты қамтиды. Шарттардың осы тобына Топтың мынадай маңызды өнімдері кіреді: көлік құралдары иелерінің жауапкершілігін міндетті сақтандыру, мүлікті сақтандыру, және автокөлік пен жауапкершілікті сақтандыру. Топ осы полистерді сыйлықақыларды бөлуге негізделген тәсілді қолдана отырып ескереді.

В. Анықтамалар мен жіктеулер

Топ сататын өнімдер сақтанушыға теріс әсер ететін белгісіз болашақ оқиға орын алған жағдайда өтемақы төлеуге міндеттене отырып, сақтанушыдан айтарлықтай сақтандыру тәуекелін қабылдаған кезде сақтандыру шарттары ретінде жіктеледі.

Мұндай бағалау әрбір шарт бойынша шарт жасалған күнге жеке жүргізіледі. Мұндай бағалауды жүргізу кезінде топ шарттан, заңнамадан немесе нормативтік актілерден туындайтынына қарамастан, өзінің барлық елеулі құқықтары мен міндеттемелерін ескереді.

Топ, егер сақтандыру жағдайы екіталай болса да немесе шартты ақша ағындарының күтілетін ағымдағы құны сақтандыру шарты бойынша қалған ақша ағындарының күтілетін ағымдағы құнының аз ғана бөлігін құраса да, сақтандыру жағдайы Топтың сақтанушыға коммерциялық мазмұны бар кез келген жеке сценарийде маңызды болып табылатын қосымша сомаларды төлеуіне әкелуі мүмкін екендігін бағалау арқылы шартта елеулі сақтандыру тәуекелі бар-жоғын анықтайды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

C. Сақтандыру шарттарының бірқатарын немесе жиынтығын біріктіру

Кейде Топ жалпы бір коммерциялық мақсатқа жету үшін бір немесе байланысты контрагентпен бір уақытта екі немесе одан да көп келісімшарттар жасайды. Мұндай келісімшарттардың мазмұнын көрсету үшін Топқа осындай келісімшарттардың бірқатарын немесе жиынтығын ескеру қажет болуы мүмкін. Бұл бағалауды жүргізу кезінде Топ мыналарды ескеруі керек:

- Құқықтар мен міндеттер бөлек қарастырылған кездегімен салыстырғанда бірге қарастырылған кезде ерекшеленеді;
- Топ бір шартты екіншісін есепке алмай өлшей алмайды.

D. Сақтандыру және қайта сақтандыру шарттарының компоненттерін бөлу

Сақтандыру өтелімін қамтамасыз етумен қатар, Топ шығарған кейбір сақтандыру шарттарында инвестициялық компонент сияқты басқа компоненттер болуы мүмкін.

Топ өз өнімдерін осы компоненттердің ерекшеленетінін және оларды басқа ХҚЕС стандарттарын қолдану кезінде бөліп, ескеру қажет пе екенін анықтау үшін бағалайды. Бұл компоненттер бір-бірінен ерекшеленбейтін жағдайларда, олар ХҚЕС (IFRS) 17 сәйкес сақтандыру компонентімен бірге есепке алынады.

Инвестициялық компоненттерді бөлу

Топ өмірді сақтандырудың белгілі бір полистерін шығарады. Оларға инвестициялық компонент жатады, оған сәйкес Топ сақтандыру жағдайы орын алғанына, немесе алмағанына қарамастан, кез келген жағдайда полис ұстаушыға өтемақы төлеуі керек.

Инвестициялық компоненттің ерекшеленетінін және сондықтан ХҚЕС (IFRS) 9 қолдану кезінде жеке есепке алуды қажет ететіндігін бағалау кезінде Топ инвестициялық және сақтандыру компоненттерінің бір-бірімен тығыз байланыста екендігін ескереді. Ұқсас талаптары бар шартты сақтандыру шарттарын шығаратын ұйымдар сол нарықта немесе сол юрисдикцияда бөлек сатады (немесе сатуы мүмкін).

Егер инвестициялық компонент дискрециялық қатысу шарттарымен инвестициялық шарттың анықтамасына сәйкес келсе, онда ол ХҚЕС (IFRS) 17-ні қолданумен ескерілуі тиіс.

Инвестициялық компонент пен сақтандыру компоненті, егер Топ бір компонентті екіншісін есепке алмай бағалай алмаса немесе полис ұстаушы бір компоненттен пайда көре алмаса, егер басқа компонент болмаса, яғни егер шарттағы компоненттердің біреуінің қолданылу мерзімін немесе өтеу мерзімін қысқарту басқа компоненттің жарамдылық мерзімін немесе өтеу мерзімін қысқартуға әкелсе ғана бір-бірімен тығыз байланыста болады. Топ ешқандай ерекше инвестициялық компоненттерді анықтаған жоқ. Топ сақтандыру шарттарының құрамындағы айырықсыз инвестициялық компоненттерді есепке алу үшін ХҚЕС (IFRS) 17-ні қолданады.

Бірыңғай сақтандыру шартының сақтандыру компоненттерін бөлу

Инвестициялық компоненттер бөлінгеннен кейін Топ шартты бірнеше сақтандыру компоненттеріне бөлу керек пе, жоқ па, соны бағалайды, олар іс жүзінде мәміленің мәнін көрсететін жеке шарттар ретінде қарастырылуы керек. Сақтандыру компоненттерін бөлек тану және бағалау керектігін анықтау үшін Топ әр түрлі өтейтін тәуекелдер арасындағы байланыстың болуын, компоненттердің бір-біріне тәуелсіз әрекетін тоқтату мүмкіндігін, сондай-ақ компоненттердің бағасы мен сатылымын бөлек белгілеу мүмкіндігін назарға алады.

Егер Топ бір-біріне тәуелсіз әрекет ететін әр түрлі сақтандыру компоненттерімен бір заңды шарт жасаса, сақтандыру компоненттері ХҚЕС (IFRS) 17-ні қолданумен бөлек танылады және бағаланады.

Е. Біріктіру деңгейі

Топ портфельдерді ұқсас тәуекелдерге ұшыраған және бірлесіп басқарылатын сақтандыру шарттарын біріктіру арқылы анықтайды. Сақтандыру шарттарын портфельдерге топтастыру кезінде Топ өнім желісінің белгілі бір таңбалауын емес, тәуекелдердің ұқсастығын ескереді. Топ бір өнім желісіндегі барлық шарттар ұқсас тәуекелдерге ұшырайтынын анықтады. Сондықтан, егер шарттар бірлесіп басқарылса, олар шарттардың бір портфеліне кіреді. Топ шеңберінде әртүрлі ұйымдар шығаратын кейбір өнімдер шығарушы компаниялар деңгейінде басқарылады деп саналады. Бұл осы шарттардың шығарылуын қамтамасыз ететін төлем қабілеттілігін басқару осы компаниялар деңгейінде жүзеге асырылатындығына байланысты.

Әрбір портфель тану мен бағалауға қатысты ХҚЕС (IFRS) 17 талаптары қолданылатын шарттар топтарына бөлінеді.

Бастапқы тану кезінде Топ шарттарды шығарылуына қарай бөледі. Бір санатқа 12 ай ішінде шығарылған шарттар кіруі керек. Әрбір санат бұдан әрі шарттардың екі тобына бөлінеді:

- бастапқы тану сәтінде ауыртпалықты болып табылатын шарттар тобы;
- бастапқы тану кезінде олардың кейіннен ауыртпалықтыға айналу ықтималдығы жоқ шарттар тобы.

Шарттың немесе шарттар тобының ауыртпалықты екенін анықтау бастапқы тану күніндегі болжамдарға негізделеді, бұл ретте шартты орындау бойынша ақша ағындарының болжамдары сараланған ықтималдық негізінде айқындалады. Топ шарттардың бастапқы тану кезінде ауыртпалықты болып табылатындығын, сондай-ақ бастапқы тану кезінде ауыртпалық тудырмайтын шарттардың кейіннен осындай болу ықтималдығының бар-жоғын бағалау үшін негізделген және расталған ақпарат бар тиісті деңгейді анықтайды. Топ белгілі бір топқа кіретін барлық шарттар бір топқа қатысты болады деген қорытынды жасау үшін Топтың егжей-тегжейдің қай деңгейінде жеткілікті ақпаратқа ие екендігін анықтауда маңызды пайымдауды қолданады. Мұндай ақпарат болмаған жағдайда Топ әрбір шартты жеке бағалайды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Бастапқы тану кезінде жасалған шарттар топтарының құрамы кейіннен қайта бағаланбайды. ХҚЕС (IFRS) 17-ге көшу кезінде болған шарттар үшін біріктіру деңгейлерін есепке алу саясаты туралы ақпарат алу үшін төмендегі 16-ескертуді қараңыз.

Сыйлықақыны бөлу негізінде тәсілді қолдана отырып есепке алынатын автокөлікті сақтандыру және тұрғын үйді сақтандыру шарттары үшін Топ фактілер мен мән-жайлар керісінше болған жағдайларды қоспағанда, бастапқы тану сәтінде портфельде ауыртпалықты шарттар жоқ деген жорамалға сүйенеді. Егер бастапқы тану кезінде ауыртпалық тудырмайтын шарттардың кейіннен ауыртпалыққа айналу ықтималдығы жоқ болса, Топ тиісті фактілер мен жағдайлардың өзгеру ықтималдығын талдайды. Егер фактілер мен жағдайлар кейбір шарттардың бастапқы тану кезінде ауыртпалықты болуы мүмкін екенін немесе шарттар тобы ауыртпалықты шарттарға айналғанын көрсетсе, Топ сыйлықақыны бөлу тәсілін қолдана отырып анықталған өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттеменің баланстық құны Жалпы модельді қолдана отырып анықталған өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттемелерді орындау бойынша ақша ағындарының аз екендігін анықтау үшін сандық бағалау жүргізеді. Егер Жалпы модельді пайдалана отырып айқындалған өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттемелерді орындау бойынша ақша ағындары сыйлықақыны бөлу негізінде тәсілді пайдалана отырып айқындалған өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттеменің баланстық құнынан асып кетсе, онда айырма пайда немесе залал құрамында танылады, ал өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттеме сол сомаға ұлғаяды.

Егер бір портфель құрамындағы автокөлікті сақтандыру шарттары заң немесе реттеуші талаптар Топтың ерлер мен әйелдер полистерін ұстаушылар үшін әртүрлі тарифтерді немесе пайда деңгейін белгілеудің практикалық мүмкіндігін белгілі бір жолмен шектегендіктен ғана әртүрлі топтарға түссе, Топ мұндай шарттарды бір топқа қосуға құқылы.

F. Тану

Топ өзі шығаратын сақтандыру шарттарының тобын келесі күндердің ең ерте мерзіміне тануы керек:

- шарттар тобы бойынша қамту кезеңінің басталу күні;
- шарттардың тиісті тобында полис ұстаушыдан бірінші төлемді төлеу мерзімі келетін күн (егер шартта белгілі бір төлем күні көзделмесе, онда мұндай күн бірінші нақты төлем күні болып есептеледі); және
- аталған топтың ауыртпалықтыға ұшыраған күні.

Топ бір жыл ішінде шығарылған және есепті күнге тану критерийлеріне сәйкес келетін шарттарды ғана таниды. Осы шектеулерге байланысты сақтандыру шарттары тобы ағымдағы есепті кезең аяқталғаннан кейін ашық күйінде қалуы мүмкін. Жаңа шарттар топқа келесі есепті кезеңдерде тану критерийлерін қанағаттандыра бастағанда, топқа енгізіледі деп күтілетін барлық шарттар танылғанға дейін қосылады.

Дискрециялық қатысу шарттары бар инвестициялық шарттар бастапқыда Топ шарт тарабы болған сәтте танылады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Г. Шарттар шеңбері

Сақтандыру шарттары тобының есептік бағалауы топқа кіретін әрбір шарт шеңберіндегі барлық болашақ ақша ағындарын қамтуы тиіс.

Сақтандыру шартының шеңберінде қандай ақша ағындары бар екенін анықтаған кезде Топ шарт талаптарынан, сондай-ақ қолданылатын заңнамадан, нормативтік актілерден және әдеттегі іскерлік практикадан туындайтын өзінің нақты құқықтары мен міндеттерін назарға алады. Топ ақша ағындары сақтандыру шартының шеңберінде, егер олар Топ полис ұстаушыға сыйлықақыларды төлеуге міндеттей алатын немесе осы уақыт ішінде Топтың полис ұстаушыға сақтандыру шарты бойынша қызмет көрсетуге нақты міндеті бар есепті кезеңде болған жарамды құқықтар мен міндеттерге негізделген болса, айқындайды.

Сақтандыру шарты бойынша қызмет көрсетудің нақты міндеті Топтың белгілі бір полис ұстаушы бойынша тәуекелдерді қайта бағалаудың практикалық мүмкіндігі болған кезде аяқталады, нәтижесінде ол осындай тәуекелдерді толық көрсететін тарифті немесе пайда деңгейін белгілей алады. Егер шеңберді бағалау жеке шарт деңгейінде емес, портфель деңгейінде жүргізілсе, Топ осы шарт кіретін сақтандыру шарттарының портфелі бойынша тәуекелдерді қайта бағалаудың практикалық мүмкіндігіне ие болуы тиіс, нәтижесінде ол барлық полис ұстаушылар бойынша тиісті тәуекелді толық көлемде көрсететін тарифті немесе пайда деңгейін белгілей алады. Тарифтеу кезінде Топ қайта бағалау күнінен кейінгі кезеңдерге жататын тәуекелдерді ескермеуі керек.

Барлық тәуекелдер сыйлықақыда немесе төлем деңгейінде көрсетілгенін анықтаған кезде, егер Топ қайта бағалау күніне шарттар (немесе шарттар портфелін) шығарған болса, Топ сақтанушыларға берілетін барлық тәуекелдерді қарастырады. Сол сияқты, Топтың шарт бойынша немесе шарттар портфелі бойынша барлық тәуекелдерді көрсететін тарифті белгілеудің практикалық мүмкіндігі бар-жоғын анықтаған кезде, ол қызметтердің қалған бөлігіне қатысты ұзарту күніне ұқсас шарттарға қол қою кезінде ескеретін барлық тәуекелдерді ескеруі керек. Топтың қолданыстағы шарттар бойынша тарифті қайта қараудың практикалық мүмкіндігін бағалау кезінде барлық шарттық, заңдық және нормативтік шектеулер ескеріледі. Бұл ретте Топ коммерциялық мазмұны жоқ шектеулерді назарға алмайды. Сондай-ақ, Топ нарықтық бәсекелестік пен коммерциялық ойлардың жаңа шарттарға тарифтерді белгілеу және қолданыстағы шарттарға тарифтерді қайта қарау практикалық мүмкіндігіне әсерін ескереді. Топ есепті күнге практикалық мүмкіндіктің болуы туралы қорытынды жасау үшін мұндай коммерциялық ойлардың маңызды екендігі туралы шешім қабылдаған кезде пайымдауды қолданады.

Шарттар тобы бойынша күтілетін ақша ағындарын бағалау кезінде Топ болашақ сақтанушылардың қолда бар опциондарды іске асыруға қатысты мінез-құлқын бағалай отырып, пайымдауларды қолданады. Оларға бас тарту опциондары және шарт шеңберіндегі басқа опциондар кіреді.

Ақша ағындары, егер олар Топтың ағымдағы немесе болашақ күнге қолма-қол ақша беру жөніндегі нақты міндеттемесінің нәтижесі болса, дискрециялық қатысу шарттары бар инвестициялық шарттар шеңберінде болады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Топ жағдайлардың өзгеруінің Топтың жарамды құқықтары мен міндеттеріне әсерін есепке алу үшін сақтандыру шартының шеңберін бастапқы тану кезінде және әрбір келесі есепті күні бағалауы керек.

Н. Шығарылған сақтандыру шарттарын бағалау

Н.1 Сыйлықақыны бөлу негізінде тәсілді қолдана отырып бағаланатын шарттардан басқа, бастапқы тану кезінде шарттарды бағалау.

Бастапқы тану кезінде Топ сақтандыру шарттарының тобын осы шарттар шеңберінде көрсетілетін қызметтер бойынша алынбаған пайданы білдіретін шартта көзделген қызметтер үшін шарттар мен маржаларды орындау бойынша болашақ ақша ағындарының сомасы ретінде бағалауға тиіс.

Сақтандыру шарттарының шеңберінде болатын шарттарды орындау бойынша ақша ағындары

Шарттарды орындау бойынша ақша ағындары қаржылық емес тәуекелге тәуекелі бар түзетуді қоса алғанда, болашақ ақша ағындарының ағымдағы құнын бағалауды білдіреді. Болашақ ақша ағындарын бағалау бағалау күніндегі жағдайларды, соның ішінде болашаққа қатысты осы күнге жасалған болжамдарды көрсетеді.

Топ портфель деңгейіндегі шарттар тобы бойынша күтілетін ақша ағындарын бағалайды және оларды осы портфельдегі топтар арасында жүйелі және ұтымды түрде бөледі. Болашақ ақша ағындарын бағалау кезінде Топ сақтандыру шарттарындағы барлық ақша ағындарын қамтиды, соның ішінде:

- Сыйлықақылар және осы сыйлықақыларды төлеуден туындайтын кез келген қосымша ақша ағындары
- Қазірдің өзінде мәлімделген, бірақ әлі төленбеген талаптар, бұрын болған оқиғаларға қатысты туындаған талаптар, бірақ бұл оқиғаларға қойылатын талаптар әлі жарияланбаған, сондай-ақ қолданыстағы сақтандыру шарттарымен қамтылған болашақ сақтандыру жағдайлары бойынша өтемақйдан келетін барлық болашақ талаптар мен ықтимал ақша ағындары
- Шығарылған шарт тиесілі портфельге жататын аквизициялық ақша ағындарын бөлу
- Талаптармен жұмыс істеу шығындары
- Делдалдарға тек полисті жүргізу қызметтері үшін төленуі тиіс тұрақты комиссияларды қоса алғанда, полистерді жүргізу және қызмет көрсету шығындары (аквизициялық ақша ағындары болып табылатын мерзімді комиссиялар болашақ ақша ағындарын бағалау кезінде ескеріледі)
- Сақтандыру шартын орындауға тікелей байланысты тұрақты және ауыспалы үстеме шығындарды бөлу (мысалы, бухгалтерлік есеп, персоналды басқару, ақпараттық-технологиялық қамтамасыз ету және қолдау, ғимараттардың амортизациясы, жалдау ақысы, техникалық қызмет көрсету және коммуналдық қызметтер)
- Шарт талаптарына сәйкес полис ұстаушыға төленуге жататын ретінде ерекше түрде көрсетілген өзге де шығыстар.

Қайта сақтандыру шарттарын орындау бойынша ақша ағындарына қатысты ақпаратты 16-ескертуден қараңыз.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Дисконттау мөлшерлемелері

Ақшаның уақытша құны мен қаржылық тәуекел күтілетін ақша ағындарынан бөлек бағаланады, бұл ретте қаржылық тәуекелдердегі өзгерістер, Топ пайда немесе залал құрамындағы ақшаның уақытша құнын бөлек көрсетуді көздейтін есеп саясатын таңдаған жағдайларды қоспағанда, әрбір есепті кезеңнің соңындағы пайда немесе залал құрамында танылады. Топ сақтандыру шарттарының өтімділік сипаттамаларын және бақыланатын ағымдағы нарықтық бағаларға сәйкес келетін ақша ағындарының сипаттамаларын көрсететін дисконттау мөлшерлемелерін қолдана отырып, ақшаның уақытша құнын бағалайды. Олар мұндай бақыланатын нарықтық бағаларға әсер ететін факторлардың әсерін жоққа шығарады, бірақ сақтандыру шарттары бойынша болашақ ақша ағындарына әсер етпейді (мысалы, кредиттік тәуекел).

Әр түрлі өнімдерге дисконттау мөлшерлемелерін анықтау кезінде «төменнен жоғары» және «жоғарыдан төмен» тәсілдерінің үйлесімі қолданылды. «Төменнен жоғары» тәсілі шетел валютасында көрсетілген ақша ағындары үшін қолданылады. «Жоғарыдан төмен» тәсілі теңгемен көрсетілген ақша ағындары үшін пайдаланылады. Есепті күнге айқындалған дисконттау мөлшерлемелері 16-ескертуде ашылған.

Қаржылық емес тәуекелге тәуекелді түзету

Топ қаржылық тәуекелді қоспағанда, сақтандыру шарттары бойынша ақша ағындарының пайда болу сомасы мен мерзімдеріне қатысты белгісіздікті қабылдағаны үшін талап ететін өтемақыны қаржылық емес тәуекелге тәуекелді түзету ретінде бөлек бағалайды.

Тәуекелді түзету коэффициентін есептеу кезінде мынадай актуарлық жорамалдардың сақтандыру тәуекелі деңгейіне әсері ескеріледі:

- Жынысы мен жасы бойынша өлім ықтималдығы;
- Әкімшілік шығыстардың көлемі;
- Әрекетті тоқтату ықтималдығы (егер бар болса);
- Ұзарту ықтималдығы.

Есептеу тәуекелді бағалау (VaR) әдісін қолдану арқылы жүзеге асырылады. Осы тәсілге сәйкес Топ тәуекелдердің таралуын қайталау үшін әр түрлі сценарийлер бойынша болашақ ақша ағындарының ағымдағы құнын есептейді (әр сценарий қаржылық емес тәуекелдерден туындайтын белгісіздікті білдіреді). Қаржылық емес тәуекелге түзету белгілі бір сенімділік деңгейіндегі тәуекелдің құндық өлшемі мен орташа мән – оның ең жақсы бағасы арасындағы айырмашылыққа тең қабылданады. 75%-ға тең сенімділік қабылданады.

Шартта көзделген қызметтер үшін маржа

Шартта көзделген қызметтер үшін маржа - бұл сақтандыру шарттары тобы бойынша активтің немесе міндеттеменің құрамдас бөлігі, ол болашақта сақтандыру шарты бойынша қызметтер көрсетілуіне қарай Топ танитын табылмаған пайданы білдіреді.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Бастапқы тану кезінде Топ шартта көзделген қызметтер үшін маржаны ауыр шарттардан басқа, келесі себептерге байланысты кірістер мен шығыстарға әкелмейтін көлемде өлшейді:

- *шарттарды орындау бойынша күтілетін ақша ағындарының салдарынан;*
- *осы топтың аквизициялық ақша ағындарына қатысты активті тануды тоқтату салдарынан*
- *шарттардың осы тобына байланысты ақша ағындарына қатысты бұрын танылған кез келген басқа активтің немесе міндеттеменің салдарынан;*
- *көрсетілген күнге осы топтың шарттары бойынша туындаған ақша ағындарының салдарынан кірістер немесе шығыстардың туындауына әкеп соқпайтын сомада бағалайды.*

Егер шарттар тобы ауыртпалықты болып табылса, Топ бастапқы тану кезінде залалды тануға тиіс, нәтижесінде осы топ бойынша міндеттеменің баланстық құны осы шарттарды орындау бойынша ақша ағындарының шамасына тең болады, ал шарттардың осы тобы бойынша шартта көзделген қызметтер үшін маржа нөлге тең болады. Шығын компоненті сақтандыру шарттары тобының бастапқы танылуы кезінде кез келген шығынға қатысты танылады, 16-ескертуді қараңыз.

Бастапқы тану кезінде Топ топтың қамту бірліктерін анықтайды. Содан кейін Топ есепті кезеңде ұсынылған қамту бірліктері негізінде шартта көзделген топ қызметтері үшін маржаны бөледі.

Аквизициялық ақша ағындары

Топ, егер олар топтағы жеке шарттарға, не топтың өзіне, не осы топқа кіретін сақтандыру шарттарының портфеліне тікелей қатысты болса, сақтандыру шарттарының тобын бағалауға аквизициялық ақша ағындарын қамтиды.

Топ портфель деңгейінде тікелей топқа жатпайтын, бірақ портфельге тікелей қатысты ақша ағындарын бағалайды. Содан кейін Топ оларды жүйелі және ұтымды негізде жаңадан жасалған және жаңартылған шарттар тобына бөледі.

Топ портфельді немесе сату және андеррайтинг шығындары сияқты сақтандыру шарттары тобын қамтамасыз ету шығындарына қатысты активті таниды, егер бұл шығындар осы шығындар жататын сақтандыру шарттары тобы танылғанға дейін жұмсалса. Топ мұндай активті аквизициялық ақша ағындары бөлінетін сақтандыру шарттарының әрбір қазіргі немесе болашақ тобы бойынша таниды. Топ аквизициялық ақша ағындарына қатысты активтің тиісті бөлігін тануды тоқтатады және оны осы топты бастапқы тану кезінде шарттардың тиісті тобы бойынша міндеттемелерді орындау бойынша ақша ағындарын бағалауға қосады. Егер есепті кезеңнің соңында топқа енгізу болжанатын сақтандыру шарттарының кейбірі ғана танылса, Топ танылуы тоқтатылатын және топтың міндеттемелерін орындау бойынша ақша ағындарына енгізілетін активтің тиісті бөлігін айқындайды. Тиісті бөлік топ құрамындағы шарттарды тану уақытын ескеретін бөлудің жүйелі және ұтымды әдісі негізінде айқындалады.

Әрбір есепті күнге Топ активтің құнсыздану белгілерінің болуына аквизициялық ақша ағындарына қатысты активтің баланстық құнын талдайды. Егер мұндай белгілер болса, Топ активтің баланстық құнын активтің баланстық құны шарттардың тиісті болашақ топтары бойынша күтілетін таза ақша ағынынан аспайтындай етіп түзетеді. Құнсызданудан болған залал пайда немесе залал құрамында танылады. Егер құнсызданудан болған залал кейіннен қалпына келтірілсе, активтің баланстық құны құнсыздануды тудырған жағдайлар өмір сүруін тоқтатқан не жақсарту жағына қарай өзгерген дәрежеде ұлғаяды, ал құнсызданудан болған залалды қалпына келтірудің жинақталған сомасы өткен жылдары осы актив бойынша танылған құнсызданудан болған залалдан аспайды.

Н.2 Жалпы модель шеңберіндегі кейінгі бағалау

Болашақ кезеңдердің қызметтеріне қатысты шарттарды орындау бойынша ақша ағындарын бағалау кезінде Топ бұрыннан туындаған талаптармен байланысты және болашақ кезеңдердің қызметтерімен байланысты ақша ағындары арасындағы айырмашылықты анықтайды.

Әрбір есепті кезең аяқталған күні сақтандыру шарттары тобының баланстық сомасы осы күнге қамтудың қалған бөлігі бойынша міндеттеменің ағымдағы бағасын және туындаған талаптар бойынша міндеттеменің ағымдағы бағасын көрсетуге тиіс.

Қамтудың қалған бөлігі бойынша міндеттеме Топтың әлі болмаған сақтандыру жағдайларына қатысты қолданыстағы сақтандыру шарттары шеңберінде негізделген талаптарды төлеу, әлі ұсынылмаған сақтандыру шарты бойынша қызметтермен байланысты сомаларды төлеу (яғни болашақта сақтандыру шарты бойынша қызметтерді ұсынумен байланысты міндеттер) міндеттемелерін, сондай-ақ инвестициялық компоненттерді және болашақта сақтандыру шарты бойынша қызмет көрсетумен байланысты емес және туындаған талаптар бойынша міндеттеме құрамына енгізілмеген басқа сомаларды білдіреді. Қамтудың қалған бөлігі бойынша міндеттеме (а) болашақ кезеңдердің қызметтеріне қатысты шарттарды орындау бойынша ақша ағындарын, (б) шартта көзделген қызметтер үшін әлі алынбаған маржаны және (в) сақтандыру шарты бойынша көрсетілген қызметтер үшін кез келген төленбеген сыйлықақыларды қамтиды.

Туындаған талаптар бойынша міндеттеме Топтың бұрын болған, бірақ әлі мәлімделмеген жағдайларды қоса алғанда, орын алған сақтандыру жағдайларына қатысты негізделген талаптарды төлеу жөніндегі міндеттемелерін және сақтандыру бойынша келтірілген өзге де шығыстарды қамтиды. Талап сондай-ақ Топтың шарт бойынша полис ұстаушыға төлеуге міндетті сомаларды төлеу міндеттемелерін қамтиды. Оларға шартты тану тоқтатылған кезде инвестициялық компоненттерді төлеу жатады. Туындаған талаптар бойынша міндеттемені бағалау осы топқа есепті күнге жатқызылған осы және өткен кезеңдердің қызметтеріне қатысты ақша ағындарын қамтиды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Шарттарды орындау бойынша ақша ағындарындағы өзгерістер

Әрбір есепті кезеңнің соңында Топ болашақ ақша ағындарының сомаларын, мерзімдерін және белгісіздіктерін, сондай-ақ дисконттау мөлшерлемелерін және басқа да қаржылық айнымалыларды ағымдағы бағалауды көрсету үшін пайда болған талаптар бойынша міндеттемелерге және қамтудың қалған бөлігі бойынша міндеттемелерге қатысты шарттарды орындау бойынша ақша ағындары туралы ақпаратты жаңартуы керек.

Таңдалған есеп саясатына сәйкес Топ қаржылық емес жорамалдардың өзгерістерін, дисконттау мөлшерлемелеріндегі өзгерістерді және қаржылық жорамалдарды ескере отырып, есепті кезеңнің соңында шарттарды орындау бойынша ақша ағындарындағы өзгерістерді есептейді. Алдымен Топ міндеттемелерді орындау бойынша ақша ағындары бойынша дисконттау мөлшерлемелері мен қаржылық болжамдардағы өзгерістерді есептейді (кезеңнің басында күтілгендей), содан кейін қаржылық емес болжамдардағы өзгерістерден осы ақша ағындарындағы өзгерістерді есептейді. Тәжірибеге негізделген түзету:

- кезеңнің басында орындалған кезең ішінде алуға күтілетін сомаларды бағалау мен сол кезеңдегі нақты ақша ағындары (және аквизициялық ақша ағындары сияқты ілеспе ақша ағындары) арасындағы айырмашылықты; немесе
- кезеңнің басында орындалған кезең ішінде жұмсалады деп күтілетін шығыстар сомаларын бағалау мен кезең ішінде шеккен шығыстардың нақты сомалары (сақтандыру шарттары бойынша аквизициялық шығыстарды қоспағанда) арасындағы айырмашылықты білдіреді.

Ағымдағы немесе өткен кезеңдегі қызметтерге қатысты тәжірибеге негізделген түзетулер пайда немесе залал құрамында танылады. Орын алған сақтандыру жағдайларына (орын алған, бірақ талаптары әлі мәлімделмеген жағдайларды қоса алғанда) және тәжірибеге негізделген түзетулерді сақтандыру бойынша келтірілген өзге де шығыстарға қатысты әрқашан ағымдағы немесе өткен кезеңнің қызметтеріне жатады. Олар сақтандыру шығындарының бөлігі ретінде пайда немесе залал құрамына кіреді.

Болашақ кезеңдердің қызметтеріне қатысты тәжірибе негізінде түзетулер шартта көзделген қызметтер үшін маржаны түзету жолымен жабудың қалған бөлігі бойынша міндеттемеге енгізіледі. Шартта көзделген қызметтер үшін маржаны босату шарттың көрсетілген базалық баптардың нәтижелеріне жанама немесе тікелей қатысуына байланысты болады.

Әрбір есепті кезеңнің соңында Топ қаржылық және қаржылық емес тәуекелдерге қатысты жорамалдардағы өзгерістерді ескере отырып, оларды түзете отырып, өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттемелерге қатысты шарттарды орындау бойынша ақша ағындарын қайта бағалауды жүргізеді.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Шартта көзделген қызметтер үшін маржаны түзету

Тікелей қатысу шартынсыз сақтандыру шарттарына қатысты сақтандыру шарттарының тобы бойынша шартта көзделген қызметтер үшін маржа болашақ кезеңдердің қызметтеріне қатысты шарттарды орындау бойынша ақша ағындарындағы өзгерістерге байланысты түзетілуге тиіс. Мұндай өзгерістерге мыналар жатады:

- Топтағы шарттарды бастапқы тану кезінде қолданылған дисконттау мөлшерлемелерін пайдалана отырып есептелетін, болашақ кезеңдердің қызметтеріне, сондай-ақ аквизициялық ақша ағындары және сыйлықақы салықтары сияқты соған байланысты ақша ағындарына қатысты кезең ішінде алынған сыйлықақыларға байланысты туындайтын тәжірибеге негізделген түзетулер
- Топтағы шарттарды бастапқы тану кезінде қолданылған дисконттау мөлшерлемелерін пайдалана отырып есептелетін қаржылық емес айнымалылармен байланысты өтеудің қалған бөлігінің міндеттемесі бойынша болашақ ақша ағындарының ағымдағы құнының есептік бағалауларындағы өзгерістер. Барлық қаржылық айнымалылар бастапқы тану кезінде тіркеледі.
- болашақ кезеңдердің қызметтеріне жататын қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетулерінің өзгеруі. Топ (i) қаржылық емес тәуекелге байланысты өзгерістерді және (ii) ақша құнының және ақша құнының өзгерістерінің әсерін бөлу мақсатында қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетудің өзгеру шамасын деагрегацияламайды;
- осы кезеңде төленуі күтілетін инвестициялық құрамдас бөлік пен осы кезеңде төленуге жататын нақты инвестициялық құрамдас бөлік арасындағы айырмашылық. Осы кезеңде төленуге тиіс деп күтілетін инвестициялық құрамдас бөліктің сомасы ол төлеуге жататын сәтке дейін қолданыста болған дисконттау мөлшерлемелері бойынша бағаланады.

Келесі түзетулер болашақ кезеңдердің қызметтеріне жатпайды және шартта көзделген қызметтер үшін маржаны түзетпейді:

- ақша құнының және ақша құнының өзгеруінің әсері, сондай-ақ қаржылық тәуекелдің және қаржылық тәуекелдің өзгеруінің әсері;
- туындаған талаптар бойынша міндеттемеге енгізілген шарттарды орындау бойынша ақша ағындарын есептік бағалаудағы өзгерістер;
- сақтандыру қызметтері бойынша шығыстарға қатысты тәжірибеге негізделген түзетулер (аквизициялық ақша ағындарын қоспағанда).

Болашақ сақтандыру өтемімен байланысты ақша ағындарының кез келген кейінгі ұлғаюы пайда немесе залал ретінде пайда болған кезде танылады, сақтандыру шарттары тобының шығынды құрамдас бөлігін ұлғайтады. Болашақ сақтандыру өтемімен байланысты ақша ағындарының кез келген кейінгі төмендеуі топтың шығынды құрамдас бөлігі пайда немесе залал арқылы толық қайтарылғанға дейін шартта көзделген қызметтер үшін маржаны түзетпейді.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Тікелей қатысу талаптарынсыз сақтандыру шарттары үшін есепті кезеңнің соңындағы шарттар тобы бойынша шартта көзделген қызметтер үшін маржаның баланстық құны:

- топқа қосылған жаңа шарттардың әсерін;
- шартта көзделген қызметтер үшін маржаның баланстық құнына есептелген, бастапқы тану кезінде айқындалған дисконттау мөлшерлелерін қолдана отырып есептелген пайыздарды;
- болашақ кезеңдердің қызметтеріне қатысты шарттарды орындау бойынша ақша ағындарындағы өзгерістерді:
 - шарттарды орындау бойынша ақша ағындарының шамасын ұлғайту шартта көзделген қызметтер үшін маржаның баланстық құнынан асып түседі, бұл шығынның туындауына әкеп соғады; немесе
 - шарттарды орындау бойынша ақша ағындарының шамасын азайту өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттеме құрамындағы шығын компонентіне жатады;
- шартта көзделген қызметтер үшін маржаға бағамдық айырмашылықтардың әсерін; және
- ағымдағы және қалған қамту кезеңдеріне есепті кезеңде сақтандыру шарты бойынша қызметтер көрсету салдарынан сақтандыру бойынша түсім ретінде танылған, есепті кезеңнің соңында қалатын шартта көзделген қызметтер үшін маржаны бөлу (бөлуді жүзеге асырғанға дейін) жолымен айқындалатын соманы есепке ала отырып түзетілген баланстық құнға тең.

Шартта көзделген қызметтер үшін маржаны пайда немесе залал құрамында тану

Шартта көзделген қызметтер үшін маржаның бір бөлігі сақтандыру шарты бойынша көрсетілетін қызметтерді көрсететін шамада әрбір есепті кезеңде пайда немесе залал құрамында танылады. Бұл мән мыналар арқылы анықталады:

- осы топтағы өтеу бірліктерін сәйкестендіру. Топтағы өтеу бірліктерінің саны осы топқа енгізілген шарттар бойынша ұсынылған сақтандыру шарты бойынша көрсетілетін қызметтердің көлемін білдіреді, ол әрбір шарт бойынша шарт бойынша ұсынылатын пайданың шамасын және күтілетін өтеу кезеңін талдау негізінде айқындалады;
- шартта көзделген қызметтер үшін маржаны кезеңнің соңына (оның кезеңінде көрсетілген сақтандыру шарты бойынша қызметтерді көрсету үшін пайда немесе залал құрамындағы қандай да бір сомасы танылғанға дейін) ағымдағы кезеңде берілген және болашақта ұсынуға күтілетін өтеудің әрбір бірлігіне тең үлестермен бөлу;
- пайда немесе залал құрамындағы осы кезеңде берілген өтеу бірліктеріне бөлінген шаманы тану.

Өтеу бірліктерінің саны сақтандыру шарттары бойынша қызметтер көрсетуіне, қолданылу мерзімінің аяқталуына, шарттардың қолданылуын тоқтатуға немесе одан бас тартуға, сондай-ақ топқа жаңа шарттар қосылуына қарай өзгереді. Өтеу бірліктерінің жалпы саны Топтың шарттар бойынша міндеттемелерінің күтілетін қолданылу мерзіміне байланысты. Олар сақтанушылардың мінез-құлқының әсеріне және болашақ сақтандыру жағдайларына қатысты белгісіздікке байланысты шарттың заңды қолданылу мерзімінен өзгеше болуы мүмкін. Өтеу бірліктерінің санын анықтай отырып, Топ сақтандыру жағдайларының басталу ықтималдығын және сақтанушылардың мінез-құлқын топта күтілетін өтеу кезеңіне әсер ететін дәрежеде бағалау кезінде пайымдауларды, әртүрлі кезеңдерде ұсынылатын қызметтердің әртүрлі деңгейлерін (мысалы, сақтанушы опционды орындайды және бұрын кепілдендірілген бағамен қосымша өтеуді қосады) және шарт бойынша ұсынылатын «төлемдер санын» пайдаланады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Ақша ағындары базалық баптарға тәуелді емес шарттар

Өтеу бірліктерінің санын анықтау кезінде Топ келесі әдістерді қолданады:

Өмірді мерзімді сақтандыру полистері (сақтандыру сомасы тең немесе азаятын) және тіркелген аннуитеті бар полистер үшін күтілетін өтеу кезеңіне және әр кезеңдегі шарт бойынша максималды өтеуге негізделген әдіс қолданылады. Бұл әдіс орынды, өйткені әр кезеңдегі шарт бойынша өтеудің өзгергіштігі және сәйкесінше әр кезеңдегі көрсетілген қызмет сомасының өзгергіштігі бар.

Өтеудің әрбір бірлігі үшін бөлінген, шартта көзделген қызметтер үшін маржа сомасы уақыт өте келе шартта көзделген қызметтер үшін маржа сомасының өзгеруіне қарай өзгереді. Шартта көзделген қызметтер үшін маржа сомасын өтеу бірліктері бойынша бөлу шартта көзделген қызметтер үшін маржаның барлық басқа өзгерістері (пайыздардың ұлғаюы және болашақта өтеуге байланысты болжамдардағы өзгерістердің әсері) көрсетілгеннен кейін, бірақ оның қандай да бір сомасы пайда немесе залал құрамында танылғанға дейін кезеңнің соңында жүзеге асырылады. Шартта көзделген қызметтер үшін кезең соңындағы маржа сомасы ағымдағы кезеңде ұсынылған және болашақта ұсынуға күтілетін өтеудің әрбір бірлігіне тең үлестермен бөлінеді.

Н.3 Сыйлықақыны бөлу тәсілін қолдана отырып бағаланатын сақтандыру шарттары

Егер топ құрамындағы әрбір шарт бойынша өтеу кезеңі бір жыл немесе одан аз болса, Топ автокөлікті сақтандыру және мүлікті сақтандыру шарттарын бағалау үшін сыйлықақыны бөлу негізінде тәсілді қолданады. Топ, егер РАА моделі қолданылса, топтағы әрбір шартты өтеу мерзімі бір жылдан асатын автокөлік және мүлікті сақтандыру шарттарын бағалау үшін РАА моделін қолданады.

Бастапқы тану кезінде Топ өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттемелерді ақшалай нысанда алынған сыйлықақылар сомасы бойынша бағалайды. Сыйлықақыны бөлуге негізделген тәсіл қолданылатын барлық шығарылған сақтандыру шарттарының өтеу мерзімі бір жыл немесе одан аз болғандықтан, Топ шарттың қолданылу кезеңінде барлық аквизициялық ақша ағындарының амортизациялық саясатын қолданады.

Есепті кезеңде көрсетілген, бірақ есепті кезеңнің соңында әлі алынбаған сақтандыру шарттары бойынша қызметтер үшін Топқа тиесілі сыйлықақылар өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттемелердің құрамына енгізіледі. Әрбір келесі есепті кезеңнің соңындағы өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттемелердің баланстық құны осы кезеңде алынған сыйлықақыларға түзетілген есепті кезеңнің басындағы баланстық құнды және осы кезеңде көрсетілген сақтандыру шарты бойынша қызметтер үшін сақтандыру бойынша түсім ретінде танылған соманы білдіреді.

Топ өтеу мерзімі бір жыл немесе одан аз автокөлік пен мүлікті сақтандыру шарттарында елеулі қаржылық құрамдас бөлік жоқ екенін анықтады. Топ осындай сақтандыру шарттары бойынша ақшаның уақытша құнын және қаржылық тәуекелді көрсету үшін өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттемелерді дисконттамайды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Сондай-ақ, Топ мүлікті және автокөлікті қайта сақтандырудың ұсталатын квоталық-үлестік шарттарына сыйлықақыны бөлу негізінде тәсілді қолданады. Мұндай қайта сақтандыру шарттарын өтеу кезеңі 15 ай немесе одан аз мерзімді құрайды. Өтеу мерзімі бір жылдан асатындықтан, Топ бастапқы тану кезінде сыйлықақыны бөлуге негізделген тәсіл Жалпы модельге қанағаттанарлықтай жақындау болып табылатындығын бағалайды.

Өтеу кезеңі бір жылдан асатын автокөлік пен мүлікті қайта сақтандыру шарттарына қатысты Топ қаржыландырудың елеулі құрамдас бөлігінің болуын айқындау үшін пайымдауды қолданады. Қаржыландырудың елеулі құрамдас бөлігі бар қайта сақтандыру шарттарының топтары үшін Топ бастапқы тану кезінде айқындалған дисконттау мөлшерлемелерін пайдалана отырып, ақшаның уақытша құнын көрсету үшін жабудың қалған бөлігі бойынша міндеттемені түзетеді.

Шығарылған автокөлік пен тұрғын үйді сақтандыру шарттары үшін, сондай-ақ ұсталатын қайта сақтандыру шарттары үшін өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттеменің баланстық құны мына төмендегілерді қоспағанда, Жалпы модельді пайдалана отырып бағаланады:

- Топ пайда болған күннен бастап бір жыл немесе одан аз уақыт ішінде төленеді деп күткен талаптар үшін Топ ақшаның уақытша құнын және қаржылық тәуекелдердің әсерін ескере отырып, болашақ ақша ағындарын түзетпейді
- реттелуі бір жылдан астам уақыт ішінде күтілетін талаптар үшін баланстық құн туындаған талап бастапқы танылған кезде дисконттау мөлшерлемесін қолдана отырып дисконтталады.

Егер Топ сыйлықақыны бөлу негізінде тәсілді қолданса, кезең ішіндегі сақтандыру кірісі инвестициялық құрамдас бөлікті алып тастайтын сыйлықақылардың күтілетін түсімдерінің сомасын білдіреді. Топ уақыттың өтуіне қарай сыйлықақылардың күтілетін түсімдерін бөлуі керек. Топ бөлу негізін анықтауда пайымдауды қолданады.

Егер фактілер мен жағдайлар шарттар тобының ауыртпалыққа айналғанын көрсетсе, Топ ауыртпалық сынағын өткізеді. Егер шартты орындауға байланысты ақша ағындарының сомасы өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттеменің баланстық құнынан асып кетсе, Топ пайда немесе залал құрамындағы шығын ретінде айырмашылықты таниды және өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттемені тиісті сомаға ұлғайтады.

Н4. Ауыртпалықты шарттар

Егер осы шартқа жатқызылған шарттар міндеттемелерін орындау бойынша ақша ағындары, бұрын танылған аквизициялық ақша ағындары және бастапқы тану күніне осы шарт бойынша туындайтын ақша ағындары өз жиынтығында қаражаттың таза кетуін білдірсе, Топ сақтандыру шартын бастапқы тану күніне ауыртпалықты деп санайды.

Бастапқы тану кезінде ауыртпалықты бағалау қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетуді қоса алғанда, болашақ күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалауды ескере отырып, жекелеген шарттар деңгейінде жүргізіледі. Бастапқы тану кезінде тиімсіз болуы мүмкін шарттар топтарға біріктіріледі және мұндай топтар жеке бағаланады және ұсынылады. Шарттар бір топқа жатқызылғаннан кейін, оларға елеулі өзгерістер енгізілген жағдайларды қоспағанда, олар екінші топқа қайта жатқызылуға жатпайды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Бастапқы тану кезінде ауыртпалықты шарттардың осы тобы бойынша шартта көзделген қызметтер үшін маржа нөлге тең болады, ал топты бағалау тек шартты орындау бойынша ақша ағындарынан тұрады. Ауыртпалықты деп танылған шарттар тобынан күтілетін қаражаттың таза кетуі топтың «шығын компоненті» ретінде қарастырылады. Ол бастапқыда шарттар тобы алғаш рет ауыртпалықты шарттар ретінде қарастырылған кезде есептеледі және сол күні пайда немесе залал ретінде танылады. Шарттар тобының шығын компонентінің сомасы ұсыну және кейінгі бағалау мақсаттары үшін бақыланады.

Топ ауыртпалықты сақтандыру шарттары тобы бойынша шығынды мойындағаннан кейін, ол шығын компоненті мен шығын компонентін қоспағанда, өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттеме арасында жүйелі негізде өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттемеге қатысты шарттарды орындау бойынша ақша ағындарының кейінгі өзгерістерін бөлуге тиіс.

Тікелей қатысу шарттары жоқ ауыртпалықты шарттар топтары үшін Топ белгіленген дисконттау мөлшерлемелерін пайдаланады. Олар болашақ кезеңдердің қызметтерімен байланысты болашақ ақша ағындарын бағалаудағы өзгерістерді (шығын компонентіндегі өзгерістер де, шығын компонентін қалпына келтіру де) есептеу үшін бастапқы тану кезінде анықталады.

Барлық шығарылған шарттарға қатысты, сыйлықақыны бөлу негізінде тәсілді қолдана отырып ескерілетіндерден басқа, өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттемеге қатысты шарттарды орындау бойынша бөлінуге тиіс ақша ағындарының кейінгі өзгерістері мыналар болып табылады:

- сақтандыру шарттары бойынша қаржылық кірістер немесе шығыстар;
- тәуекелді босату салдарынан пайда немесе залал құрамында танылған қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетулердің өзгеруі;
- сақтандыру қызметтері бойынша жұмсалған шығыстардың салдарынан өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттеме азайтылған сомадағы талаптар мен шығыстар бойынша болашақ ақша ағындарының келтірілген құнын бағалау.

Топ шығын компонентінің өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттемелер құрамындағы ақша ағындарының жалпы сомасына пайыздық қатынасы негізінде сақтандыру қызметтеріне жұмсалған шығыстарды жүйелі бөлуді айқындайды.

Болашақ кезеңдердің қызметтерімен байланысты осы топқа жатқызылған шарттарды орындау бойынша ақша ағындарының төмендеуі (болашақ ақша ағындарын бағалаудың өзгеруіне және қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетуге байланысты) алдымен шығын компонентіне ғана жатады. Бұл компонент нөлге тең болған кезде, болашақ кезеңдердің қызметтерімен байланысты шарттарды орындау бойынша ақша ағындарының төмендеуі сақтандыру шарттары тобы бойынша шартта көзделген қызметтер үшін маржа белгілеуге әкеледі.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Ауыртпалықты шарттар топтары үшін түсім кезеңнің басында күтілетін сақтандыру қызметтерінің шығыстарының сомасы ретінде есептеледі, олар түсімнің бөлігі болып табылады және тек қана мыналарды көрсетеді:

- осы кезеңде тәуекелдің күтілетін босатылуына байланысты қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетудің өзгеруі (шығын компонентіне жүйелі түрде бөлінетін соманы қоспағанда)
- осы кезеңде күтілетін талаптарға байланысты болашақ ақша ағындарының келтірілген құнын бағалау (шығын компонентіне жүйелі түрде жатқызылатын соманы қоспағанда)
- аквизициялық ақша ағындарын қалпына келтіруге қатысты сыйлықақылардың бір бөлігін өтеу бірліктеріне негізделген бөлу.

Осы сомалардың барлығы шығын компонентін есепке алмай, өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттемелердің төмендеуі ретінде есепке алынады.

Топ сақтандыру қызметтерінің нәтижесінде пайда болған шығындарды есепке алады, олар:

- шығын компонентін белгілейтін немесе одан әрі арттыратын болашақ кезеңдердің қызметтеріне қатысты бағалаулардағы өзгерістер нәтижесінде туындайтын міндеттемелерді орындау бойынша ақша ағындарының өзгерістері
- болашақ кезеңдердің қызметтеріне қатысты және шығын компонентін ол нөлге тең болғанға дейін азайтатын міндеттемелерді орындау бойынша ақша ағындарын кейіннен азайту
- қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетулердің өзгерістерін де, сақтандыру қызметтері бойынша жұмсалған шығыстарды да шығын компонентіне жүйелі жатқызу нәтижесінде туындайтын шығын компонентіне қатысты сомаларды таниды.

1. Тануды өзгерту және тоқтату

Егер шарттың төмендегі талаптарының кем дегенде біреуі орындалса ғана Топ бастапқы шартты тануды тоқтатып, өзгертілген шартты жаңа шарт ретінде тануы керек.

- Егер өзгертілген шарттар оның қолданысы басталған сәтте шартқа енгізілсе және Топ осындай өзгертілген шарт деген қорытындыға келсе:
 - - ХҚЕС (IFRS) 17 қолдану аясынан шығарылса;
 - - Топ негізгі сақтандыру шартынан басқа құрамдас бөліктерді бөліп алса, нәтижесінде басқа сақтандыру шарты танылса;
 - - өзгертілген шарттың шеңбері айтарлықтай өзгеше болса;
 - - шарттардың басқа тобының құрамына енгізілсе;
- Бастапқы шартқа Топ сыйлықақыны бөлуге негізделген тәсілді қолданды, бірақ модификация шарттың осы тәсілді қолдану критерийлеріне сәйкес келмейтіндігіне әкеледі.

Егер шартты өзгерту талаптардың біріне сәйкес келсе, Топ бастапқы тану кезінде қолданылатын барлық бағалауларды орындауы, бастапқы шартты тануды тоқтатуы және жаңа өзгертілген шартты бірінші рет жасалғандай мойындауы керек.

Егер шартты өзгерту талаптардың ешқайсысын қанағаттандырмаса, Топ шарттарды орындау бойынша ақша ағындарының есептік бағалауларындағы өзгерістер ретінде модификациядан туындаған ақша ағындарының өзгеруін ескеруі керек.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Жалпы модельді қолдана отырып ескерілетін сақтандыру шарттары үшін міндеттемелерді орындау бойынша ақша ағындарының бағаларын өзгерту шартта көзделген қызметтер үшін маржа шамасын кезең соңына (ағымдағы кезеңде бөлінгенге дейін) қайта қарауға әкеп соғады. Шартта көзделген қызметтер үшін кезеңнің соңында қайта қаралған маржаның бір бөлігі, сондай-ақ кезеңнің басынан бастап қолданылатын, бірақ кезең ішіндегі модификацияға байланысты өтеу бірліктерінің өзгеруін көрсететін шартта көзделген қызметтер үшін маржаның қайта қаралған сомасы ағымдағы кезеңге жатады. Бұл бөлік кезеңнің соңында анықталған өтеу бірліктерінің жаңартылған сомалары арқылы есептеледі және қайта қаралған өтеудің ағымдағы кезеңнің бір бөлігінде ғана болғанын көрсету үшін өлшенеді.

Сыйлықақыны бөлу негізінде тәсілді қолдана отырып ескерілетін сақтандыру шарттары үшін Топ сақтандыру бойынша түсімді шартқа өзгерістер енгізілген сәттен бастап перспективті түрде түзетеді.

Топ сақтандыру шартын тануды тек мына жағдайда ғана тоқтатуы керек:

- ол өтелген жағдайда, яғни сақтандыру шартында көзделген міндет мерзімі өткеннен кейін тоқтатылған, орындалған немесе жойылған кезде;
- ол өзгертілген және тануды тоқтату үшін кез келген талаптар орындалған жағдайда.

Топ келесі талаптарды қолдана отырып, шарттар тобына кіретін сақтандыру шартын тануды тоқтатады:

- осы топқа жатқызылған шарттарды орындау бойынша ақша ағындары болашақ ақша ағындарының дисконтталған құнын және топта танылуы тоқтатылған құқықтар мен міндеттерге байланысты қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетуді болдырмау үшін түзетіледі;
- шарттардың осы тобы бойынша шартта көзделген қызметтер үшін маржа шығын компонентінің ұлғаюына немесе қалпына келтірілуіне әкеп соқтыратын жағдайларды қоспағанда, шарттарды орындау бойынша ақша ағындарының өзгерістерін ескере отырып түзетіледі;
- сақтандыру шарты бойынша күтілетін қалған қызметтер бойынша өтеу бірліктерінің саны топтағы өтеу бірліктерін тануды тоқтатуды көрсету үшін түзетіледі. Кезең ішінде пайда немесе залал құрамында танылған шартта көзделген қызметтер үшін маржа мөлшері жабын бірліктерінің түзетілген саны негізінде айқындалады.

Егер Топ сақтандыру шартын үшінші тарапқа берсе және бұл тануды тоқтатуға әкеп соқтырса, Топ шартты тануды тоқтатуға байланысты сақтандыру шарттары тобының баланстық құнының өзгеруі мен үшінші тарапқа төленген сыйлықақы арасындағы айырмаға тану тоқтатылған шарт тиесілі шарттар тобы бойынша шартта көзделген қызметтер үшін маржаны түзетуі тиіс.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Егер Топ сақтандыру шартының өзгеруіне байланысты оны тануды тоқтатса, онда ол бастапқы сақтандыру шартын тануды тоқтатып, жаңа шартты тануы тиіс. Топ тануы тоқтатылған шарт тиесілі шарттар тобы бойынша шартта көзделген қызметтер үшін маржаны – шартты тануды тоқтатуға байланысты шарттарды орындау бойынша ақша ағындарын түзету нәтижесінде сақтандыру шарттары тобының баланстық құнының өзгеруі мен Топ шарт өзгертілген күні өзгерту үшін алынатын қосымша сыйлықақыларды шегергенде, жаңа шартқа ұқсас талаптармен шарт жасап, төлеуді талап ететін сыйлықақы арасындағы айырмашылыққа түзетуге тиіс.

1. Ұсыну

Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есепте Топ активтерді білдіретін және міндеттемелерді білдіретін шығарылған сақтандыру шарттарының портфельдері бойынша, сондай-ақ активтерді білдіретін және міндеттемелерді білдіретін ұсталатын қайта сақтандыру шарттарының портфельдері бойынша баланстық құнды бөлек ұсынды.

Топ сақтандыру бойынша кірістер мен шығыстарға шоғырландырылған пайда мен шығын туралы есепте танылған сомаларды бөлшектейді. Топ өз еркімен «Таза қаржылық кірістер немесе сақтандыру шығындары» жолын сақтандыру кірістеріне енгізді.

Топ сақтандыру қызметтерін көрсету нәтижесіне қатысты сомаға және сақтандыру бойынша қаржылық кірістерге немесе шығыстарға қатысты сомаға қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетудің өзгеру шамасын бөлшектеуге міндетті емес. Ол сақтандыру қызметтерін көрсету нәтижесінің бір бөлігі ретінде қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетудің өзгеруінің барлық шамасын ескеруі тиіс.

1.1 Сақтандырудан түсетін түсім

Топ шығарылған сақтандыру шарттары тобы бойынша қызмет көрсететіндіктен, ол өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттемесін азайтады және сақтандырудан түсетін түсімді таниды, бұл Топ осы қызметтерге айырбастау үшін алатын сыйақы сомасы бойынша бағаланады. Жалпы модельге сәйкес бағаланатын сақтандыру шарттарының топтары үшін сақтандырудан түсетін түсім өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттеменің өзгеруінің жалпы шамасы ретінде анықталуы мүмкін. Мұндай өзгерістерге мыналар жатады:

- Мыналарды қоспағанда, кезеңнің басында күтілетін сомалар бойынша өлшенген кезеңдегі сақтандыру қызметтері бойынша шығыстар:
 - шығын компонентіне жатқызылған сомалар
 - инвестициялық құрамдас бөліктердің төлемдері
 - сақтандыру шарттары бойынша аквизициялық шығыстар
 - қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетуге байланысты сомалар
- Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетуді өзгерту, мыналарды алып тастағанда:
 - шартта көзделген қызметтер үшін маржаны түзететін өзгерістер, өйткені олар болашақ кезеңдердің қызметтеріне жатады;
 - шығын компонентіне жатқызылған сомалар;
- Шартта көзделген қызметтер үшін пайда немесе залал құрамында танылған маржа сомасы.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Топ осындай ақша ағындарын қалпына келтіруге арналған сыйлықақылардың бір бөлігін уақыттың өтуіне қарай жүйелі түрде әрбір есепті кезеңге жатқызу арқылы аквизициялық ақша ағындарымен байланысты сақтандырудан түсетін түсімді айқындауға тиіс.

Сыйлықақыны бөлу негізінде тәсілді қолдану кезінде Топ қызмет көрсетудің әрбір кезеңіне сыйлықақылардың күтілетін түсімдерін, соның ішінде сыйлықақылардың түсуіне қатысты тәжірибе негізінде түзетулерді бөле отырып, уақыттың өтуіне қарай сақтандырудан түсетін түсімді таниды.

1.2 Сақтандыру қызметтері бойынша шығыстар

Шығарылған сақтандыру шарттары тобы бойынша туындайтын сақтандыру қызметтері бойынша шығыстарға мыналар жатады:

- Инвестициялық құрамдас бөлік бойынша төлемдерді қоспағанда, кезең ішінде туындаған талаптар мен шығыстарға байланысты туындаған талаптар бойынша міндеттемелердегі өзгерістер
- Алдыңғы кезеңдерде (өткен кезеңдердің қызметтерімен байланысты) туындаған талаптар мен шығыстарға байланысты өтеудің қалған бөлігіндегі өзгерістер
- Есепті кезеңде сақтандыру қызметтері бойынша өзге шығыстар
- Сақтандыру қызметтері бойынша шығыстар құрамында да, сақтандыру шарттары бойынша түсімдер құрамында да бірдей сомада танылатын аквизициялық ақша ағындарының амортизациясы
- Бастапқыда кезең ішінде танылған ауыртпалықты шарттар топтарының шығын компоненті
- Шартта көзделген қызметтер үшін маржаны түзетпейтін болашақ кезеңдердің қызметтеріне байланысты өтеудің қалған бөлігіндегі өзгерістер, өйткені олар ауыртпалықты шарттар топтары бойынша шығын компоненттеріндегі өзгерістер болып табылады.

1.3 Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша кірістер немесе шығыстар

Топ ұсталатын қайта сақтандыру шарттары тобы бойынша кірістерді немесе шығыстарды және қайта сақтандыру бойынша қаржылық кірістерді немесе шығыстарды осы кезеңдегі пайда немесе залал түрінде бөлек ұсынады. Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша кірістер немесе шығыстар екі сомаға бөлінеді:

- Қайта сақтандырушылардан алынған сома;
- Төленген сыйлықақыларды бөлу.

Базалық шарттар бойынша талаптарға тәуелді емес қайта сақтандыру комиссиялары қайта сақтандырушыға төленуге тиіс сыйлықақыларды азайту ретінде есепке алынады, содан кейін пайдаға немесе шығынға жатқызылады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Сыйлықақыны бөлу негізінде тәсілді пайдалана отырып бағаланатын шарттар

Сыйлықақыны бөлу негізінде тәсілді қолдану кезінде Топ бір жыл немесе одан аз өтеу мерзімімен көлікті сақтандыру және тұрғын үйді сақтандыру полистері бойынша ақшаның уақытша құнын және қаржылық тәуекелді көрсету үшін өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттемелерді дисконттамайды. Топ пайда болған күннен бастап бір жыл немесе одан аз уақыт ішінде төлеуді күтетін талаптар үшін Топ ақшаның уақытша құнын және қаржылық тәуекелдердің әсерін ескере отырып, болашақ ақша ағындарын түзетпейді. Алайда, реттелуі бір жылдан астам уақытты алады деп күтілетін талаптар туындаған талапты бастапқы тану сәтінде дисконттау мөлшерлемесін қолдана отырып дисконтталады.

Қатысу талаптары жоқ шарттар

Ақша ағындары базалық баптарға тәуелді емес шарттарға қатысты Топ сақтандыру бойынша барлық қаржылық кірістер мен шығыстарды пайда немесе залал ретінде көрсетуге шешім қабылдады.

Бағамдық айырмашылықтар

Шығарылған сақтандыру шарттары топтарының және ұсталатын қайта сақтандыру шарттарының баланстық құнының өзгеруі нәтижесінде туындайтын бағамдық айырмашылықтар олар туындаған кезеңдегі пайда немесе залал құрамында танылады.

Ақша ағындары әртүрлі шетел валюталарында көрсетілген сақтандыру шарттарының тобы бір валютада көрсетілген деп бағаланады. Тиісінше, қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету және сақтандыру шарттары тобында көзделген қызметтер үшін маржа шарттар тобының валютасында айқындалады.

Әрбір есепті кезеңнің соңында шетел валютасында көрсетілген сақтандыру шарттары тобының баланстық құны функционалдық валютаға қайта есептеледі.

Шарттар тобының валютасы мен функционалдық валюта арасындағы айырбас бағамдарының өзгеруінен туындайтын сомалар бағамдық айырма ретінде қаралады және олар пайда болған кезеңдегі пайда немесе залал құрамында көрсетіледі.

К. Ауысу күніндегі шарттар

К.1 Өзгертілген ретроспективті тәсілді пайдалана отырып бағаланатын шарттар

Топ өмірді сақтандырудың барлық түрлері бойынша қолда бар тарихи ақпаратқа бағалау жүргізді және толық ретроспективті тәсілді қолдану үшін қажетті барлық негізделген және расталған ақпарат 2019-2021 жылдар аралығында көшу күніне дейін шығарылған сақтандыру шарттары топтары үшін қолжетімді емес деген қорытындыға келді. Өмірді сақтандырумен байланысты емес бизнестің барлық түрлері бойынша Топ қолда бар тарихи ақпаратқа баға берді және толық ретроспективті тәсілді қолдану үшін қажетті барлық ақпарат 2021 жылға дейін жасалған сақтандыру шарттары топтары үшін қол жетімді емес қорытындыға келді. Топ өзгертілген ретроспективті тәсілді қолдануға шешім қабылдады. Бұл қолда бар ақпаратты барынша пайдалана отырып, толық ретроспективті қолдануға барынша жақын нәтижеге қол жеткізу мақсатында жасалды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Топ модификацияларды келесі салаларда қолданды:

- Сақтандыру шарттарын немесе сақтандыру шарттарының топтарын бағалау, ол іс-әрекет басталған немесе алғашқы танылған күні жасалуы керек, мысалы, сақтандыру шарттарының кірістілігін бағалау, және тікелей қатысу талаптары жоқ шарттар үшін дискрециялық ақша ағындарын анықтау;
- Күтілетін болашақ ақша ағындарын, дисконттау мөлшерлемелерін және бастапқы тану күніндегі қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетуді бағалау;
- Шартта көзделген қызметтер үшін маржаны айқындау;
- Сақтандыру бойынша қаржылық кірістерді немесе шығыстарды анықтау.

Жинақтау деңгейі

Бастапқы тану күніне негізделген және растайтын ақпарат болмағандықтан, Топ ауысу күніне қол жетімді және расталған ақпаратты ескере отырып, болжамдарды әзірлеу кезінде жеңілдетілген әдісті қолданды.

Топ шарттардың келесі үш кірістілік тобының біріне жататындығын анықтау үшін бастапқы тану күнінде шартта көзделген қызметтер үшін маржаны бағалады: ауыртпалықты шарттар топтары, кейіннен ауыртпалық түсіруге айтарлықтай мүмкіндігі жоқ шарттар топтары және ауыртпалығы жоқ және кейіннен ауыртпалық түсіруге айтарлықтай мүмкіндігі жоқ топтар.

Іс-әрекеттің немесе бастапқы танудың басталу күніндегі бағалау

Топ іс-әрекеттің басталу немесе бастапқы тану күнінде келесі бағалауларды жүргізу үшін негізделген және растайтын ақпарат жоқ деп есептеді және сәйкесінше ауысу күніндегі келесі ақпаратты пайдалана отырып бағалаулар жүргізді.

Күтілетін ақша ағындары

Топ бастапқы тану күніндегі болашақ ақша ағындарын бастапқы тану күні мен ауысу күні арасында пайда болғаны белгілі ақша ағындарына түзетілген ауысу күніндегі (немесе ауысу күнінен ертерек) осы ақша ағындарын бағалау арқылы бағалады. Оларға ауысу күніне дейін тоқтатылған шарттар бойынша ақша ағындары жатады.

Топ ауысу күніндегі күтулер дұрыс және бастапқы тану күні деп жеңілдетілген болжамды қолданды, сондықтан тек бастапқы тану күнінде пайда болғаны белгілі ақша ағындары түзетілді.

Дисконттау мөлшерлемелері

Шарттар тобының бастапқы танылған күніне дейін қолданылатын дисконттау мөлшерлемелерін анықтау үшін Топтың негізделген және расталған ақпараты болмаған жағдайда, Топ дисконттау мөлшерлемелерін ауысу күніне дейін кемінде үш жыл бойы (яғни 2019-2021жж.) ХҚЕС (IFRS) 17 көмегімен кейінгі бағалау үшін пайдаланылатын кірістілік қисығына шамамен тең болатын бақыланатын кірістілік қисығын қолдану арқылы есептеді. Бақыланатын кірістілік қисығының болмауына байланысты Топ 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 2019 жылғы 31 желтоқсанға дейінгі бағалау күндеріне дисконттау мөлшерлемелерін қолданды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

К.2 Әділ құн негізінде тәсілді қолдана отырып бағаланатын шарттар

Топ 2019 жылға дейін шығарылған жұмыс берушінің жауапкершілігі шеңберінде зейнетақы аннуитеті мен аннуитет шарттарына қатысты өзгертілген ретроспективті тәсілді қолдану үшін негізделген және расталған ақпаратты ала алмайды, сондықтан осы шарттарға қатысты әділ құн негізіндегі тәсілді қолданды.

Топ ауысу күнінде қол жетімді негізделген және расталған ақпаратты мыналарды анықтау үшін пайдаланады:

- сақтандыру шарттарының топтарын қалай сәйкестендіру керек;
- сақтандыру шарты тікелей қатысу талаптарымен сақтандыру шартының анықтамасына сәйкес келе ме;
- тікелей қатысу талаптарынсыз сақтандыру шарттары бойынша дискрециялық ақша ағындарын қалай сәйкестендіру керек; және
- инвестициялық шарт ХҚЕС (IFRS) 17-ні қолдану саласына қатысты дискрециялық қатысу талаптары бар инвестициялық шарттың анықтамасына сәйкес келе ме.

Жинақтау деңгейі

Топ шарттарды бір шарттар тобына енгізді, өйткені Топта бөлу үшін негізделген және расталған ақпарат болған жоқ.

Ауысу күніндегі бағалау

Әділ құн негізінде тәсілді қолдану үшін Топ шартта көзделген қызметтер үшін маржаны немесе ауысу күніндегі өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттеме құрамындағы шығын компонентін осы күнге арналған сақтандыру шарттары тобының әділ құны мен осы күнге есептелген шарттарды орындау бойынша ақша ағындары арасындағы айырма ретінде айқындауға тиіс. Әділ құнды айқындау кезінде Топ ХҚЕС (IFRS) 13 «Әділ құнды бағалау» (талап бойынша өтеу шарттарына қатысты) талаптарын қолданбайды. Бұл ХҚЕС 17-нің ақша ағындарын ықтималдық-өлшенген негізде есепке алу туралы талабына қайшы келетіндігімен түсіндіріледі.

Дисконттау мөлшерлемелері

Топ бастапқы тану күніне дисконттау мөлшерлемелерін пайдаланды.

Аквизициялық ақша ағындары

Ауысу күні Топ сақтандыру шарттарының кез келген тобын бағалаудан аквизициялық ақша ағындарына қатысты активтің шамасын алып тастады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Сегменттік есептілік

Сегмент өнімдер немесе қызмет ұсынумен (операциялық сегмент) немесе тәуекелге ұрынуы мүмкін және басқа сегменттердің тәуекелдері мен пайдаларынан ерекшеленетін пайда әкелетін және тәуекелдерге ұшырау қаупі бар белгілі бір экономикалық орта шеңберінде (географиялық сегмент) өнімдер мен қызмет ұсынумен айналысатын Топтың ерекше бір компоненті болып табылады.

Қаржы кепілдіктері мен аккредитивтері

Топ ұсынатын қаржы кепілдіктері мен аккредитивтері, егер дебитор борыштық құрал түрлендірілген немесе алғашқы талаптарына сәйкес өз уақытында ақы төлеу жүргізе алмайтын болса, басталатын шығындардың өтемақысы ретінде төлемді іске асыруды қарастыратын кредит операцияларын қамтамасыз ету болып табылады. Мұндай қаржы кепілдіктері мен аккредитивтері бастапқыда әділ құны бойынша көрсетіледі. Кейіннен олар резерв ретінде көрсетілген сомаға (а) және қаржы кепілдігі немесе аккредитиві бойынша алынған сыйлық түрінде келешектегі кезең табыстарының жинақталған амортизациясына жол берілуі шегерілгеннен кейін бастапқы көрсетілген сомаға (б) қатысты көрсетілген соманың қайсысының артық екендігіне байланысты бағаланады.

Ағымдағы жылға қатысты күшіне енген жаңа және түзетілген ХҚЕС

Төмендегі стандарттар мен түсіндірулерге түзетулер топ үшін 2023 жылдың 1 қаңтарынан бастап қолданыла бастады:

ХҚЕС (IFRS) 17 (2020 маусымдағы және 2021 желтоқсандағы ХҚЕС (IFRS) 17 түзетулерін қоса алғанда)
ХҚЕС (IAS) 1 - «Міндеттемелерді қысқа мерзімді немесе ұзақ мерзімді деп жіктеу» түзетулері
ХҚЕС (IAS) 1 түзетулері және «Есеп саясатын ашу» ХҚЕС бойынша 2-практикалық нұсқаулық
ХҚЕС (IAS) 12 - Бір операциядан туындайтын активтер мен міндеттемелерге байланысты кейінге қалдырылған салық түзетулері
ХҚЕС (IAS) 8 - «Бухгалтерлік бағаларды анықтау» түзетулері

Жоғарыда аталған стандарттар мен түсіндірмелер Топ басшылығы тарапынан қаралды, бірақ «Сақтандыру шарттары» ХҚЕС 17-ні қоспағанда, Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсер етпеді.

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген жаңа және қайта қаралған ХҚЕС стандарттары

Осы қысқартылған шоғырландырылған қаржылық есептілікті бекіту сәтінде Топ шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген мынадай жаңа және қайта қаралған ХҚЕС қолданбаған:

Жаңа немесе қайта қаралған стандарт немесе түсіндірулер

ХҚЕС (IFRS) 16 – Кері жалдау арқылы сату кезінде жалдау міндеттемесі түзетулері
ХҚЕС (IAS) 1 – Ковенанттармен ұзақ мерзімді міндеттемелер түзетулері

Күшіне енетін күні - келесіден
ерте басталмайтын жылдық
кезеңдер үшін

2024 жылғы 1 қаңтар
2024 жылғы 1 қаңтар

Топ жоғарыда аталған стандарттарды қолдану болашақта Топтың қаржылық есептілігіне елеулі әсер етеді деп күтпейді.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

4. 4а. Елеулі бухгалтерлік бағалаулар

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындау, басшылықтан есептілікте шоғырландырылған қаржылық есептілігі жасалатын күнгі жағдайға сәйкес көрсетілген активтер және міндеттемелер сомасына және есеп берілетін кезең ішінде көрсетілген кірістер мен шығындар сомасына әсерін тигізетін бағалау мен тұжырымдар жасауды талап етеді. Басшылық үнемі өз бағалаулары мен жорамалдарын тұрақты қарастырып отырады. Басшылық өз бағалаулары мен жорамалдарын осы жағдайда ақылға қонымды деп саналатын тарихи тәжірибеге және басқа әртүрлі факторларға негіздейді. Нақты нәтижелер басқаша жорамалдар мен жағдайларда берілген бағалаулар мен тұжырымдардан ерекшеленуі мүмкін. Келесі бағалаулар мен жорамалдар Топтың қаржылық жағдайын көрсету үшін маңызды деп саналады.

Кредит тәуекелінің едәуір ұлғаюы

3-ескертуде келтірілгендей, ККЗ шамасы 12 айдың ішінде (1-сатыдағы активтер үшін) немесе бүкіл кредиттеу ішінде (2-ші және 3-ші сатылардағы активтер үшін) күтілетін кредиттік залалдарға тең есептелген бағалау резервінің сомасында бағаланады. Актив бастапқы тану сәтінен бастап кредит тәуекелінің елеулі ұлғаюымен екінші кезеңге ауысады. Жеке актив бойынша кредиттік тәуекелдің ұлғаюының маңыздылығын бағалау кезінде Топ ақылға қонымды және растауға болатын сапалы және сандық болжамды ақпараттарды ескереді. Толығырақ ақпарат 31-ескертуде келтірілген.

Өнімнің/нарықтың әрбір түрі үшін болжанған сценарийлердің санын және салыстырмалы салмағын анықтау және әрбір сценарийге қатысты болжамдық ақпаратты анықтау

Қазынашылық операциялар бойынша Топ есепті күндегі контрагент/эмитенттің кредиттік сапасының ағымдағы бағалауларына ғана емес, сондай-ақ болашақта контрагент (эмитент) ортасының қолайсыз макроэкономикалық факторларының салдарынан қаржылық жағдайының ықтимал нашарлауын ескере отырып, ККЗ-ны қаржы активі бойынша есептейді. Атап айтқанда, қазынашылық операциялар бойынша ККЗ-ның деңгейіне дефолт ықтималдығына (PD) әсер ететін халықаралық рейтингтік агенттіктер тарапынан белгіленетін (позитивтік, тұрақты, жағымсыз) рейтингтік болжам ықпал етеді.

Банктік қарыздар бойынша ККЗ-ның есебі болжалды ақша ағындарына, ұжымдық қарыздардың көші-қонына және кепілмен қамтамасыз етумен өтеуге макроэкономикалық көрсеткіштердің өзгеруіне ықтимал бағалау әсерін есепке алады.

ККЗ-ны бағалағанда Топ негізделген болжамды ақпаратты пайдаланады, ол ақпарат әртүрлі экономикалық факторлардың болашақ қозғалысына қатысты және аталған факторлардың бір-біріне қалай әсер ететініне қарай негізделген. Толығырақ ақпарат алу үшін 31-ескертуді қараңыз.

ККЗ-ны бағалау үшін пайдаланылатын негізгі бастапқы деректері мыналардан құралады:

- Дефолттың ықтималдығы («PD»);
- Дефолт жағдайында болатын шығындар («LGD»);
- Дефолт тәуекеліне ұшырағыш болып келетін кредит талабының көлемі («EAD»).

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Дефолттың ықтималдығы

Дефолттың ықтималдығы ККЗ бағалауының негізгі кіріс параметрі болып табылады. Дефолт ықтималдығы – бұл есебі тарихи деректерден, болжамдар мен болашақ талаптарды күтуден тұратын берілген уақыт шегіндегі бағалау.

Қазынашылық операциялар бойынша дефолттың ықтималдығы дефолт ықтималдығының мәндері бар кестелік деректерді жариялайтын халықаралық рейтингтік агенттіктердің (S&P, Fitch, Moody's) дефолтты зерттеу деректеріне (Default Study) сәйкес анықталады. Дефолт ықтималдығы өзекті күйде болуы қамтамасыз етіледі және дефолт статистикасының жаңартылуына қарай мерзімді негізде жаңартылады.

Корпоративтік, шағын және орта бизнестердің жеке қарыздары бойынша дефолт ықтималдығы қарыз алушының санды және сапалы сипаттамаларының негізінде ішкі рейтингтік үлгі көмегімен бағаланады. Ұжымдық негізде бағаланатын банктік қарыздар бойынша дефолттың ықтималдығын есептеу көші-қон және roll-rates матрицаларын қолдану арқылы тарихи деректер негізінде жүзеге асырылады.

Дефолт жағдайында болатын шығындар

Дефолт жағдайында болатын шығындар дефолт кезінде туындайтын шығындардың бағалануы болып табылады. Ол құнсызданудан және интегралдық кредиттік жақсартулардан болған ақша ағындарын есепке алғанда, шарт бойынша тиесілі және кредитор алуды күтетін ақша ағындары арасындағы айырмаға негізделген.

Қазынашылық операциялар бойынша дефолт кезіндегі шығындың деңгейі (LGD) халықаралық рейтингтік агенттіктердің (S&P, Fitch, Moody's) дефолттарды зерттеу деректеріне (Default Study) сәйкес анықталады және қаржы активі бойынша борыш түріне байланысты: үлкен қамтамасыз етілген/ қамтамасыз етілмеген, реттелген, тәуелсіз. Сонымен қатар LGD, егер актив бойынша қамтамасыз ету қарастырылған болса, сондай-ақ қаржы активі бойынша құнсыздану белгілері бар болған жағдайда (2-саты немесе 3-саты), түзетілуі мүмкін.

Ұжымдық негізде бағаланатын банктік қарыздар бойынша LGD есебі кепілмен қамтамасыз етуді іске асыру мерзімдеріне сәйкес келетін дисконттау мерзімдерін қолдана отырып кепілмен қамтамасыз ету іске асырылған жағдайда, міндеттемелердің қайтарымдылығын бағалау негізінде жүзеге асырылады.

Дефолт тәуекеліне ұшырағыш болып келетін кредит талабының көлемі

«Дефолт тәуекеліне ұшырағыш болып келетін кредит талабының көлемі» көрсеткіші борыштың негізгі сомасы мен пайыздарды қоса, есепті кезеңнен кейін тәуекелдердің күтілетін өзгертулерін, сонымен қатар мақұлданған кредит қаражатының күтілетін таңдауларын есепке ала отырып, болашақта дефолт күніне тәуекелдің бағалануы болып табылады. Топтың осы көрсеткішті модельдеуге деген көзқарасы амортизация профильдері, мерзімінен бұрын өтеу немесе артық төлеу, кредиттік міндеттемелер бойынша таңдалмаған сомаларды пайдаланудағы өзгерістер және дефолт басталғанға дейін тәуекелдерді жеңілдету үшін қабылданған шаралар сияқты ағымдағы шарттық талаптармен рұқсат етілген өтеу мерзімі ішінде өтелмеген соманың күтілетін өзгерістерін ескереді. Дефолт тәуекеліне ұшыраған кредиттік талаптарды бағалау үшін Топ тиісті портфельдердің сипаттамаларын көрсететін модельдерді пайдаланады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Қолданылатын модельдер мен болжамдар

Қаржы активтерінің әділ құнын бағалағанда, сондай-ақ ККЗ бағалағанда Топ әртүрлі модельдер мен болжамдарды пайдаланады. Активтің әрбір түрі үшін ең лайықты модельді анықтау үшін, сондай-ақ кредит тәуекелінің негізгі факторларына жататын болжамдарды қоса, осы модельдерде пайдаланылатын болжамдарды анықтау үшін пайымдау қолданылады. Күтілетін кредиттік залалдарға резервтер туралы толығырақ ақпарат алу үшін 5, 8, 9, 10, 11 және 31-ескертулерді, ал әділ құнын бағалау туралы толығырақ ақпарат алу үшін 34-ескертуді қараңыз.

Топ статистикалық деректер, нақты және болжамды ақпарат, сондай-ақ ағымдағы жағдайларда негізделген болып табылатын болашақ оқиғаларға қатысты күтулерді қоса алғанда, басшылық тәжірибесі негізінде үнемі талданатын бағалаулар мен пайымдаулар жасайды.

Басым макроэкономикалық жағдайлардың әсерін объективті түрде көрсету үшін және Халықаралық қаржы есептілігінің стандарттары жөніндегі Кеңестің ұсынымдарына сәйкес Топ 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржы есептілігінде көрсетілген сомаларға неғұрлым елеулі әсер ететін күтілетін кредиттік залалдардың деңгейін бағалаудың негізгі тәсілдерін түзетті:

- Топ 31-ескертуде ашылғандай, қарыз алушылардың дефолт ықтималдығының макроэкономикалық параметрлерін есептеу тәсілін пысықтады. Макроэкономикалық көрсеткіштердің әсері бағаланады, олар өзгертін экономикалық жағдайларды дәл көрсетеді және ең өзекті ақпарат негізінде макроэкономикалық көрсеткіштердің жаңартылған болжамы қолданылады.

2023 жылы шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі қаржылық активтер бойынша ККЗ бойынша резервтер қазіргі экономикалық және саяси жағдайлар мен қолжетімді болжамды ақпарат негізінде айқындалды.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша клиенттерге берілген ККЗ бойынша резервтердің баланстық құны 489,926 миллион теңгені құрады (2022 жылғы 31 желтоқсан – 422,388 миллион теңге).

Әділ құнын бағалау және бағалауды жүргізу тәртібі

Қаржы активінің немесе міндеттемесінің әділ құнын бағалағанда Топ қадағаланатын нарықтық деректерді олардың қолжетімді болу шамасына қарай пайдаланады. Егер мұндай 1-ші деңгейдегі шығыс деректер болмаса, Топ қаржы құралдарының әділ құнын анықтау үшін бағалау модельдерін пайдаланады. Әділ құнды бағалау туралы қосымша мәліметті 34-ескертуде қараңыз.

Салық салу

Қазақстанның салық, валюталық және кедендік заңнамасына әртүрлі өзгерістер мен түсіндірмелер айтарлықтай жиі енгізіледі деуге болады. Басшылықтың мұндай заңнамаға қатысты түсіндірмесі және оның Топ қызметі мен мәмілелеріне қатысты қолданылуы тиісті өңірлік немесе мемлекеттік органдар тарапынан дау туғызуы мүмкін. Салықтық кезеңдер тиісті органдардың тексеру жүргізуі үшін қарастырылатын жылға дейінгі алдыңғы күнтізбелік бес жыл бойынша ашық қалады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

2023 ж. 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша басшылық өзінің тиісті заңнамалық түсіндірмесін қолдануға ыңғайлы әрі Топтың салық, валюталық және кедендік мәртебесі тиісінше расталады деп есептейді. Тиісті тексеру органдары жүргізетін тексеруден кейін қосымша салықтар, айыппұлдар мен өтемақы есептелуі мүмкін, бұл Топтың тапқан таза пайдасына елеулі әсер етіп, тиісінше көрініс табуы мүмкін.

46. Түзетулер

2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепке және 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы пайда мен шығын туралы тиісті шоғырландырылған есепке ХҚЕС 17-ні қолдануға байланысты өзгерістер енгізілді.

	ХҚЕС (IFRS) 4 бойынша қалдық	Қайта санау	ХҚЕС (IFRS) 17 бойынша қалдық
	2022 ж. 31 желтоқсан	2022 ж. 31 желтоқсан	2022 ж. 31 желтоқсан
Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп			
Сақтандыру шарттары бойынша активтер	53,233	(49,139)	4,094
Қайта сақтандыру активтері	-	22,809	22,809
Сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер	292,344	(69,036)	223,308
Қайта сақтандыру бойынша міндеттемелер	-	1,711	1,711
Басқа активтер	160,097	2,297	162,394
Басқа міндеттемелер	189,343	4,062	193,405
Клиенттердің қаражаты	10,487,615	24,433	10,512,048
Бөлінбеген пайда және басқа резервтер*	1,954,767	14,797	1,969,564

*Бөлінбеген пайда және басқа резервтер 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ХҚЕС (IFRS) 17-ні қолдануға және төменде көрсетілген пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдарына байланысты түзетуге байланысты қайта есептеуді ескере отырып, 2,055,775 миллион теңгені құрайды.

	ХҚЕС (IFRS) 4 бойынша қалдық	Қайта есептеу	ХҚЕС (IFRS) 17 бойынша қалдық
	2022 ж. 1 қаңтар	2022 ж. 1 қаңтар	2022 ж. 1 қаңтар
Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есеп			
Сақтандыру шарттары бойынша активтер	54,111	(50,794)	3,317
Қайта сақтандыру активтері	-	25,423	25,423
Клиенттерге берілетін заемдар	5,872,228	(402)	5,871,826
Сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер	240,281	(46,085)	194,195
Қайта сақтандыру бойынша міндеттемелер	-	3,535	3,535
Басқа активтер	134,394	148	134,542
Басқа міндеттемелер	155,147	15,283	170,430
Бөлінбеген пайда және басқа резервтер*	1,614,824	1,642	1,616,466

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	ХҚЕС (IFRS) 4 бойынша қалдық	Қайта санау	ХҚЕС (IFRS) 17 бойынша қалдық
	2022 ж.	2022 ж.	2022 ж.
	31 желтоқсанда	31 желтоқсанда	31 желтоқсанда
	аяқталған жыл іші	аяқталған жыл іші	аяқталған жыл іші
Пайда мен шығын туралы шоғыландырылған есеп			
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып есептелген пайыздық кірістер	1,220,639	4	1,220,643
Пайыздық шығыстар	(577,445)	(737)	(578,182)
Кредиттік шығындар бойынша шығыстар	(106,778)	(151)	(106,929)
Қызметтер бойынша шығыстар және комиссиялар	(96,274)	175	(96,099)
Шетел валютасымен операциялар бойынша таза пайда	178,900	(1,007)	177,893
Сақтандыру бойынша кірістер	155,760	39,116	194,876
Сақтандыру бойынша шығыстар	(133,948)	17,981	(115,967)
Қайта сақтандыру бойынша таза шығыстар	-	(51,278)	(51,278)
Операциялық шығыстар	(202,159)	9,141	(193,018)
Өзге де (шығыстар) / кірістер	(2,166)	(4)	(2,170)
Таза пайда	553,752	13,240	566,992

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылғы шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде Топ өздерінің қаржылық құралдарына түгендеу жүргізді. Түгендеу процесінде бұрын пайдаланылуына шек қойылған және тарихи құны бойынша дұрыс бағаланбаған пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдары анықталды. Топ қаржы құралдарының деректерін қайта бағалап, алдыңғы кезеңдердегі түзетулерді мойындады. Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын осы қаржы активтері 2-деңгейге жатады.

	Бастапқы көрсетілгені	Қайта жіктеу сомасы	Қайта жіктеуден кейін
	2022 ж.	2022 ж.	2022 ж.
	31 желтоқсан	31 желтоқсан	31 желтоқсан
Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есеп			
Пайда мен шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	342,168	107,763	449,931
Кейінге қалдырылған салық міндеттемесі	52,595	21,552	74,147
Бөлінбеген пайда және басқа резервтер	1,969,564	86,211	2,055,775

	Бастапқы көрсетілгені	Қайта жіктеу сомасы	Қайта жіктеуден кейін
	2022 ж.	2022 ж.	2022 ж.
	1 қаңтар	1 қаңтар	1 қаңтар
Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есеп			
Пайда мен шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	283,333	104,655	387,988
Кейінге қалдырылған салық міндеттемесі	50,469	20,931	71,400
Бөлінбеген пайда және басқа резервтер	1,616,466	83,724	1,700,190

	Бастапқы көрсетілгені	Қайта жіктеу сомасы	Қайта жіктеуден кейін
	2022 ж.	2022 ж.	2022 ж.
	31 желтоқсанда	31 желтоқсанда	31 желтоқсанда
	аяқталған жыл іші	аяқталған жыл іші	аяқталған жыл іші
Пайда және залал туралы шоғырландырылған есеп			
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері мен міндеттемелері бойынша таза пайда/(шығын)	(3,633)	3,108	(525)
Пайдаға салынатын салық бойынша шығыс	(105,097)	(621)	(105,718)

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

	Бастапқы көрсетілгені	Қайта жіктеу сомасы	Қайта жіктеуден кейін
	2022 ж. 1 қаңтарда аяқталған жыл іші	2022 ж. 1 қаңтарда аяқталған жыл іші	2022 ж. 1 қаңтарда аяқталған жыл іші
Пайда және залал туралы шоғырландырылған есеп			
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері мен міндеттемелері бойынша таза пайда/(шығын)	13,035	1,687	14,722
Пайдаға салынатын салық бойынша шығыс	(59,980)	(422)	(60,402)

2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдардағы пайда және залал туралы шоғырландырылған есеп оны 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдың есебіне сәйкестендіру үшін жіктелді, өйткені осы жылдың есебі Топ қызметінің қаржылық нәтижелері туралы нақты түсінік береді.

5. Ақшалай қаражат пен оның баламалары

Ақшалай қаражат пен оның баламалары мыналардан құралады:

	2023 ж. 31 желтоқсан	2022 ж. 31 желтоқсан
Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымына («ЭЫДҰ») мүше елдердің банктеріндегі корреспонденттік шоттар	360,599	493,639
ҚРҰБ-дағы қысқа мерзімді салымдар	350,310	769,907
Кассадағы қолма-қол ақша	314,055	274,961
ҚРҰБ-дағы корреспонденттік шоттар	176,766	236,507
ЭЫДҰ-ға мүше емес елдердің банктеріндегі қысқа мерзімді салымдар	57,349	6,652
ЭЫДҰ-ға мүше емес елдердің банктеріндегі корреспонденттік шоттар	40,418	40,199
Қазақстан банктеріндегі қысқа мерзімді салымдар (кері РЕПО келісімдері бойынша қарыздарды қоса алғанда)	39,052	17,152
Қазақстан банктеріндегі корреспонденттік шоттар	33,595	30,874
ЭЫДҰ-ға мүше емес елдердің банктеріндегі «овернайт» салымдары	5,171	20,138
ЭЫДҰ-ға мүше емес елдердің банктеріндегі қысқа мерзімді салымдар	-	46,266
ЭЫДҰ-ға мүше елдердің банктеріндегі «овернайт» салымдары	-	92,536
	1,377,315	2,028,831

2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ақшалай қаражат пен оның баламалары бойынша күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтер тиісінше 36 миллион теңгені және 21 миллион теңгені құрады.

Ақшалай қаражат пен оның баламаларына қатысты күтілетін кредиттік залалдарға жинақталған резервтердің қозғалысы былайша берілген:

	2023 ж. 31 желтоқсан 1-кезең	2022 ж. 31 желтоқсан 1-кезең
Жыл басына	(21)	(42)
Тәуекел өлшемдеріндегі өзгерістер	(28)	202
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және басқа да түзетулер	13	(181)
Жыл соңына	(36)	(21)

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Пайыздық ақшалай қаражат пен оның баламалары көрсетілген пайыздық мөлшерлемелер мен валюталар келесідей берілген:

	2023 ж. 31 желтоқсан		2022 ж. 31 желтоқсан	
	Теңге	Шетел валютасы	Теңге	Шетел валютасы
ҚРҰБ-дағы қысқа мерзімді салымдар	14.8%-15.8%	-	15.8%	4.0%-4.5%
ЭЫДҰ-ға мүше емес елдердің банктеріндегі қысқа мерзімді салымдар	-	5.7%-12.0%	-	11.0%-15.0%
Қазақстан банктеріндегі қысқа мерзімді салымдар (кері РЕПО келісімдері бойынша қарыздарды қоса алғанда)	14.8%-17.8%	3.6%-7.1%	14.8%-22.0%	-
ЭЫДҰ-ға мүше емес елдердің банктеріндегі «овернайт» салымдар	-	12.0%	-	3.0%-13.0%
ЭЫДҰ-ға мүше елдердің банктеріндегі қысқа мерзімді салымдар	-	-	-	0.7%
ЭЫДҰ-ға мүше елдердің банктеріндегі «овернайт» салымдары	-	-	-	2.5%

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша кепілге берілген активтердің әділ құны және кері РЕПО келісімдері бойынша қысқа мерзімді қарыздардың баланстық құны былайша берілген:

	2023 ж. 31 желтоқсан		2022 ж. 31 желтоқсан	
	Қарыздардың баланстық құны	Кепілдің әділ құны	Қарыздардың баланстық құны	Кепілдің әділ құны
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің қазынашылық вексельдері	17,585	17,583	1,711	1,623
Корпоративтік облигациялар	10,766	10,788	7,815	7,331
Өзбекстан Республикасы Қаржы министрлігінің қазынашылық вексельдері	6,094	6,096	-	-
Шет елдердің еурооблигациялары	2,113	2,092	-	-
Қазақстандық банктердің облигациялары	1,457	1,371	-	-
«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ облигациялар	669	657	1,317	1,294
Шетелдік корпорациялардың облигациялары	356	352	-	-
ҚРҰБ ноталары	12	12	6,216	6,367
Қазақстандық корпорациялардың үлестік бағалы қағаздары	-	-	93	93
	39,052	38,951	17,152	16,708

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша кері РЕПО келісімдері бойынша қарыздарды өтеу мерзімі бір айдан аз мерзімді құрайды.

Міндетті резервтер

Міндетті резервтер мыналардан құралады:

	2023 ж. 31 желтоқсан	2022 ж. 31 желтоқсан
Міндетті резервтерге жатқызылған банктердің ақшасы мен қаржысы	244,866	259,544
	244,866	259,544

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Міндетті резервтер Қазақстан Республикасының, Қырғызстанның, Грузияның және Өзбекстанның Ұлттық Банктері талап ететін және ең төменгі резервтік талаптарды есептеу кезінде пайдаланылатын депозиттік шоттардағы және кассадағы қолма-қол ақша түріндегі қалдықтарды ұстап тұру бойынша ең төменгі резервтік талаптарды білдіреді. 2023 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банктің еншілес кәсіпорындары – «Халық Банк Грузия» АҚ және «Tenge Bank» АҚБ-ның міндетті резервтері 10,811 миллион теңгені құрайды (2022 ж. 31 желтоқсан – Банктің еншілес ұйымдары - «Халық Банк Қырғызстан» ААҚ, «Халық Банк Грузия» АҚ және «Tenge Bank» АҚБ-ның міндетті резервтері – 24,991 миллион теңге).

6. Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері мен міндеттемелері

Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері мыналардан құралады:

	2023 ж. 31 желтоқсан	2022 ж. 31 желтоқсан
Сауда жасауға арналған қаржы активтері:		
Корпоративтік облигациялар	186,343	171,078
Шетелдік ұйымдардың корпорациялардың үлестік бағалы қағаздары	149,224	115,571
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің қазынашылық вексельдері	51,137	11,529
«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ облигациялары	35,546	37,871
Шетелдік ұйымдардың облигациялары	34,668	2,460
Қазақстандық банктердің облигациялары	33,676	9,250
Шет мемлекеттердің еурооблигациялары	32,650	27,743
Туынды қаржы құралдары	23,836	11,736
Шетелдік қаржы ұйымдарының облигациялары	23,716	18,590
Қазақстандық корпорациялардың үлестік бағалы қағаздары	12,723	44,103
ҚРҰБ ноталары	5,843	-
	589,362	449,931

Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы міндеттемелері былайша берілген:

	2023 ж. 31 желтоқсан	2022 ж. 31 желтоқсан
Сауда жасауға арналған қаржы міндеттемелері:		
Туынды қаржы құралдары	4,202	10,628

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің пайыздық мөлшерлемелері төменде берілген. Төмендегі пайыздық мөлшерлемелер тиісті қаржы активтері бойынша орташа алынған тиімді пайыздық мөлшерлемелер ретінде есептелген:

	2023 ж. 31 желтоқсан	2022 ж. 31 желтоқсан
Корпоративтік облигациялар	12.7%	11.4%
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің қазынашылық вексельдері	12.8%	7.6%
«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ облигациялары	14.7%	12.8%
Шетелдік ұйымдардың облигациялары	6.2%	7.1%
Қазақстандық банктердің облигациялары	13.6%	12.2%
Шет мемлекеттердің еурооблигациялары	4.8%	4.7%
Шетелдік қаржы ұйымдарының облигациялары	12.0%	10.7%
ҚРҰБ ноталары	15.4%	-

2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің құрамына басқа банктермен РЕПО шарттары бойынша қамтамасыз ету ретінде берілген әділ құны 12,210 миллион теңге және тиісінше 18,943 миллион теңге болатын Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Қазынашылық вексельдері енгізілді (19-ескертуді қараңыз). 2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы барлық шарттар бойынша есеп айырысулар 2024 жылғы 18 қаңтарға және сәйкесінше 2023 жылғы 25 қаңтарға дейін жүргізілді. 2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің құрамына басқа банктермен РЕПО шарттары бойынша қамтамасыз ету ретінде берілген әділ құны 188,100 миллион теңге және тиісінше 6,609 миллион теңге болатын Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Қазынашылық вексельдері, «Қазақстанның Даму Банкі» АҚ, «Өнеркәсіптік Даму Қоры» АҚ және «Қазақстанның орнықты даму қоры» АҚ, JP Morgan Securities PLC және CITIGROUP GLOBAL MARKETS LTD енгізілді (19-ескертуді қараңыз). 2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы барлық шарттар бойынша есеп айырысулар 2025 жылғы 17 қарашада және сәйкесінше 2023 жылғы 25 қаңтарда басталады.

Туынды қаржы құралдары мыналардан құралады:

	2023 ж. 31 желтоқсан			2022 ж. 31 желтоқсан		
	Номи- налды сомасы	Әділ құны		Номи- налды сомасы	Әділ құны	
		Активі	Міндеттеме		Активі	Міндеттеме
Шетел валютасындағы шарттар						
Своптар	789,753	23,487	4,029	473,979	10,455	9,288
Споттар	78,676	326	173	34,212	1,281	1,244
Форвардтар	4,736	23	-	4,627	-	96
		23,836	4,202		11,736	10,628

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша, бағалау модельдері бойынша бақыланатын нарықтық деректер негізінде бағаланған туынды қаржы құралдарын қоспағанда, пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің әділ құнын айқындау үшін Топ бақыланатын тәуелсіз ақпарат көздерінен алынған баға белгілеулерін пайдаланды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

7. Кредиттік мекемелердегі қаражат

Кредиттік мекемелердегі қаражат мыналардан құралады:

	2023 ж. 31 желтоқсан	2022 ж. 31 желтоқсан
Қамтамасыз ету түріндегі депозиттер	78,774	53,720
Мерзімдік салымдар және пайдалануда шектелген шоттар	51,367	35,121
Кредиттік мекемелерге берілген қарыздар	42,013	47,159
	172,154	136,000
Минус - Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резерв	(400)	(345)
	171,754	135,655

Кредиттік мекемелердегі қаражаттың пайыздық мөлшерлемелері мен өтеу мерзімдері былайша берілген:

	2023 ж. 31 желтоқсан		2022 ж. 31 желтоқсан	
	Пайыздық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл	Пайыздық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл
Қамтамасыз ету түріндегі депозиттер	1.8%-5.4%	2024-2046	0.1%-2.5%	2046
Мерзімдік салымдар және пайдаланылуы шектелген шоттар	3.0%-9.1%	2024-2027	2.0%-13.0%	2022
Кредиттік мекемелерге берілген қарыздар	1.0%-14.3%	2024	0.3%-18.0%	2022-2023

Кредиттік мекемелердегі қаражат бойынша күтілетін кредиттік залалдар бойынша жинақталған резервтердегі қозғалыс былайша берілген:

	2023 ж. 31 желтоқсан		
	1-кезең	2-кезең	Жиыны
Жыл басына	(201)	(144)	(345)
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер	(65)	71	6
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және басқа да түзетулер	(64)	3	(61)
Жыл аяғына	(330)	(70)	(400)

	2022 ж. 31 желтоқсан		
	1-кезең	2-кезең	Жиыны
Жыл басына	(198)	-	(198)
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер	6	(144)	(138)
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және басқа да түзетулер	(9)	-	(9)
Жыл аяғына	(201)	(144)	(345)

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

8. Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері

Борыштық бағалы қағаздар мыналардан құралады:

	2023 ж. 31 желтоқсан	2022 ж. 31 желтоқсан
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің қазынашылық вексельдері	1,547,296	1,125,065
Корпоративтік облигациялар	211,958	236,879
Шет мемлекеттердің еурооблигациялары	206,347	404,556
Шетелдік ұйымдардың облигациялары	188,038	106,449
«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ облигациялары	147,645	133,508
Халықаралық қаржы ұйымдарының облигациялары	89,887	69,659
Жергілікті муниципалдық облигациялар	10,756	10,578
Қазақстан банктерінің облигациялары	10,465	13,621
Өзбекстан Республикасы Қаржы министрлігінің қазынашылық вексельдері	3,880	-
	2,416,272	2,100,315

Үлестік бағалы қағаздар мыналардан құралады:

	2023 ж. 31 желтоқсан	2022 ж. 31 желтоқсан
Қазақстандық корпорациялардың үлестік бағалы қағаздары	9,630	8,954
	9,630	8,954
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің жиыны	2,425,902	2,109,269

2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің құрамына Қазақстан Республикасы Қаржы Министрлігінің, «Қазақстанның Даму Банкі» АҚ, «Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ және «Қазақстанның орнықтылық қоры» АҚ әділ құны 188,100 миллион теңге және тиісінше 6,609 миллион теңге, басқа банктермен РЕПО шарттары бойынша қамтамасыз ету ретінде берілген Қазынашылық вексельдері енгізілді (19-ескертуді қараңыз). 2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы барлық шарттар бойынша есеп айырысулар 2025 жылғы 17 қарашаға және сәйкесінше 2023 жылғы 25 қаңтарға дейін жүргізілді.

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша, жиынтық табыс арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржы активтері бойынша күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтер 2,206 миллион теңгені және сәйкесінше 1,218 миллион теңгені құрады (10-ескертү).

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің пайыздық мөлшерлемесі мен өтеу мерзімдері төменде көрсетілген. Төменде көрсетілген кестедегі пайыздық мөлшерлемелер тиісті бағалы қағаздар бойынша орташа сараланған тиімді пайыздық мөлшерлемелер ретінде есептелді:

	2023 ж. 31 желтоқсан		2022 ж. 31 желтоқсан	
	Пайыздық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл	Пайыздық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің қазынашылық вексельдері	5.7%	2024-2045	4.8%	2023-2045
Корпоративтік облигациялар	10.2%	2024-2047	10.3%	2023-2047
Шет мемлекеттердің еурооблигациялары	3.8%	2024-2025	1.6%	2023-2025
Шетелдік ұйымдардың облигациялары	3.8%	2024-2027	2.2%	2023-2025
«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ облигациялары	6.3%	2024-2032	4.9%	2024-2032
Шетелдік қаржы ұйымдарының облигациялары	9.0%	2024-2030	7.6%	2023-2026
Жергілікті муниципалдық облигациялар	10.8%	2026	10.8%	2026
Қазақстан банктерінің облигациялары	11.9%	2024-2026	11.7%	2023-2026
Өзбекстан Республикасы Қаржы министрлігінің қазынашылық вексельдері	7.9%	2028-2029	-	-

9. Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар

Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар мыналардан тұрады:

	2023 ж. 31 желтоқсан	2022 ж. 31 желтоқсан
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің қазынашылық вексельдері	521,665	783,595
Корпоративтік облигациялар	187,966	191,141
Өзбекстанның қазынашылық облигациялары	7,421	25,234
Шетелдік ұйымдардың облигациялары	5,332	8,221
Грузия Ұлттық банкінің ноталары	2,959	3,002
Қырғыз Республикасының қазынашылық облигациялары	-	3,494
Қырғыз Республикасы Ұлттық банкінің ноталары	-	2,689
ҚРҰБ ноталары	-	1,713
	725,343	1,019,089

2023 жылғы 3 шілдеде күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құны бойынша бағаланатын, купондық мөлшерлемесі 9.5% және айналыс мерзімі 5 жыл 250 миллиард теңге сомаға Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің борыштық бағалы қағаздарын толық өтеу жүргізілді.

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша, амортизацияланған құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар бойынша, күтілетін кредиттік залалдар бойынша резерв 656 миллион теңгені және тиісінше 350 миллион теңгені құрады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздардың құрамына әділ құны 269,231 миллион теңге және тиісінше 505,588 миллион теңге болатын, басқа банктермен РЕПО шарттары бойынша қамтамасыз ету ретінде берілген Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Қазынашылық вексельдері енгізілді (19-ескертуді қараңыз). 2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы барлық шарттар бойынша есеп айырысулар 2024 жылғы 3 қаңтарға және сәйкесінше 2023 жылғы 25 қаңтарға дейін жүргізілді.

Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құнмен бағаланатын борыштық бағалы қағаздардың пайыздық мөлшерлемесі мен өтеу мерзімдері төменде көрсетілген. Төменде көрсетілген кестедегі пайыздық мөлшерлемелер тиісті бағалы қағаздар бойынша орташа сараланған тиімді пайыздық мөлшерлемелер ретінде есептелді:

	2023 ж. 31 желтоқсан		2022 ж. 31 желтоқсан	
	Пайыздық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл	Пайыздық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің қазынашылық вексельдері	9.1%	2026-2027	9.2%	2023-2027
Корпоративтік облигациялар	3.3%	2024	3.3%	2024
Өзбекстанның қазынашылық облигациялары	16.4%	2024	16.7%	2023
Шетелдік ұйымдардың облигациялары	3.4%	2025	2.5%	2025
Грузия Ұлттық банкінің ноталары	9.9%	2024-2028	9.6%	2024-2028
Қырғыз Республикасының қазынашылық облигациялары	-	-	10.0%	2023-2024
Қырғыз Республикасы Ұлттық банкінің ноталары	-	-	12.8%	2023
Қазақстан банктерінің облигациялары	-	-	4.1%	2023



«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Күтілетін кредиттік залалдарға және өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтеріне резервтерді шегергендегі амортизацияланған құн бойынша борыштық бағалы қағаздар бойынша күтілетін кредиттік залалдарға жинақталған резервтердің қозғалысы мынадай болды:

Кезең басына	2023 ж. 31 желтоқсан			2022 ж. 31 желтоқсан		
	1-кезең	3-кезең	Жиыны	1-кезең	2-кезең	3-кезең
	(1,398)	(170)	(1,568)	(1,628)	-	(1,594)
1-кезеңге аудару	-	-	-	(437)	437	-
2-кезеңге аудару	-	-	-	440	(440)	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер *	(1,212)	-	(1,212)	207	(134)	177
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері *	(465)	-	(465)	(208)	-	-
Қаржы активтерін тануды тоқтату *	108	-	108	205	-	-
Еншілес ұйымдардың шығы	20	-	20	1	137	-
Есептен шығарулар	-	170	170	23	-	1,246
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және басқа да түзетулер	85	-	85	(1)	-	1
Кезең аяғына	(2,862)	-	(2,862)	(1,398)	-	(170)
						(1,568)

* Пайда және шығын туралы шоғырландырылған есептегі «Кредиттік шығындар бойынша шығындарды өтеу/(қалыптастыру)» бабы мынадай баптардан тұрады: «Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер», «Қаржы активтерінің жаңа берулері немесе сатып алулары» және «Қаржы активтерін тануды тоқтату».

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

10. Клиенттерге берілген қарыздар

Клиенттерге берілген қарыздар мыналардан құралады:

	2023 ж. 31 желтоқсан	2022 ж. 31 желтоқсан
Клиенттерге берілген қарыздар	9,752,598	8,259,709
Овердрафттар	22,200	20,581
	9,774,798	8,280,290
1-кезең	8,992,052	7,549,514
2-кезең	51,860	106,694
3-кезең	700,518	586,787
Сатып алынған немесе құрылған кредиттік-құнсызданған қаржы активтері («СҚКҚ»)	30,368	37,295
Жиыны	9,774,798	8,280,290
Минус – Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резерв	(489,926)	(422,388)
Клиенттерге берілген қарыздар	9,284,872	7,857,902

Клиенттердің қарыздары бойынша орташа пайыздық мөлшерлеме клиенттер қарыздарының орташа айлық балансына бөлінген бір жылдағы кредиттік портфель бойынша пайыздық кіріс сомасы ретінде есептеледі. 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде кредиттік портфель бойынша орташа пайыздық мөлшерлеме 16.3% құрады (2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде – 14,2%).

2023 жылғы 31 желтоқсанға Топтың ең ірі он клиенті бойынша шоғырланған қарыз көлемі 1,745,993 миллион теңге болды, бұл Топтың кредиттік портфелі жиынтығының 18%-ын құрады (2022 жылдың 31 желтоқсанында – 1,549,993 миллион теңге, 19%) және Топ капиталының 73%-ын құрады (2022 жылдың 31 желтоқсанында – 81%). Жоғарыда аталған қарыздар бойынша 2023 жылғы 31 желтоқсанға 17,489 миллион теңге мөлшерінде күтілетін кредиттік залалдар бойынша резерв жасалды (2022 жылдың 31 желтоқсанында – 23,725 миллион теңге).

Қажетті кепілді қамтамасыз етудің сомасы мен түрі контрагенттің кредиттік тәуекелін бағалауға байланысты болады. Сондай-ақ кепілді қамтамасыз ету түрлері мен бағалау параметрлерінің қолайлылығына қатысты ұсынымдар енгізілуде.

Алынған кепілмен қамтамасыз етудің негізгі түрлері төменде келтірілген:

- қарызға берілген бағалы қағаздар және кері РЕПО операциялары бойынша – ақшалай қаражат немесе бағалы қағаздар;
- коммерциялық кредиттеу бойынша – жылжымайтын мүлік кепілі, жабдық, сыртқы рейтингі «В»-дан төмен емес заңды тұлғалардың кепілдіктері;
- жеке тұлғаларды кредиттеу бойынша – тұрғын үй-жайларды ипотекалық кепілге салу, автокөлік.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)**
(миллион теңгемен)

Топ клиенттерге берілген несиелер бойынша қамтамасыз ету ретінде ұсталатын және жыл соңында ұсталатын қамтамасыз етуді иелене отырып, жыл ішінде мынадай қаржылық және қаржылық емес активтерді алды. Топ Саясаты қамтамасыз етуді уақытылы сатуды көздейді. Кепілді қамтамасыз етудің негізгі мақсаты дефолт кезінде ықтимал кредиттік шығындарды азайту болып табылады. Басшылық күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтің жеткіліктілігін тексеру барысында алынған қамтамасыз етудің нарықтық құнын қадағалайды.

Төменде берілген кестеде қарыздардың баланстық құнының осы қамтамасыз етудің әділ құны бойынша емес, алынған қамтамасыз ету түрінде талдауы көрсетілген:

	2023 ж. 31 желтоқсан	2022 ж. 31 желтоқсан
Жылжымайтын мүлікпен немесе жылжымайтын мүлікті иелену құқығымен қамтамасыз етілген қарыздар	2,392,964	2,085,862
Жалақы жобасының шеңберінде берілген тұтынушылық қарыздар*	1,802,732	1,456,127
Аралас қамтамасыз етумен қамтамасыз етілген қарыздар	1,164,050	1,128,130
Кепілдіктермен қамтамасыз етілген қарыздар	1,093,407	894,676
Ақшалай қаражатпен қамтамасыз етілген қарыздар	485,530	406,136
Корпоративтік акциялармен қамтамасыз етілген қарыздар	408,871	344,630
Жабдықпен қамтамасыз етілген қарыздар	402,584	357,587
Көлікпен қамтамасыз етілген қарыздар	356,266	337,480
Тауарлық-материалдық қорлармен қамтамасыз етілген қарыздар	232,602	218,538
Ауыл шаруашылық өнімдерімен қамтамасыз етілген қарыздар	-	183
Қамтамасыз етілмеген қарыздар	1,435,792	1,050,941
	9,774,798	8,280,290
Минус – Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резерв	(489,926)	(422,388)
Клиенттерге берілген қарыздар	9,284,872	7,857,902

* Бұл қарыздар жалақы жобасы шеңберінде компаниялардың жұмыскерлерінен болашақта түсетін ақшалай қаражатымен қамтамасыз етілген.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)**
(миллион теңгемен)

Қарыздар экономиканың мынадай секторлары бойынша беріледі:

	2023 ж. 31 желтоқсан	%	2022 ж. 31 желтоқсан	%
Бөлшек қарыздар:				
- тұтынушылық қарыздар	2,720,125	28%	2,148,440	26%
- ипотекалық қарыздар	392,280	4%	388,416	5%
	3,112,405		2,536,856	
Қызметтер	940,224	10%	796,329	10%
Көтерме сауда	828,977	8%	649,849	8%
Бөлшек сауда	635,295	6%	528,459	6%
Энергетика	509,210	5%	320,085	4%
Қаржы секторы	367,719	4%	356,178	4%
Мұнай және газ	360,489	4%	401,939	5%
Металлургия	356,780	4%	184,312	2%
Жылжымайтын мүлік	333,018	3%	337,180	4%
Көлік құралдары	330,840	3%	330,642	4%
Химия өнеркәсібі	326,310	3%	327,215	4%
Тамақ өнеркәсібі	302,575	3%	304,746	4%
Ауыл шаруашылығы	298,939	3%	268,233	3%
Құрылыс	274,556	3%	287,046	3%
Машина жасау	271,588	3%	221,028	3%
Байланыс	155,574	2%	92,976	1%
Тау-кен өндіру саласы	125,184	1%	145,260	2%
Қонақ үй бизнесі	72,136	1%	51,216	0%
Жеңіл өнеркәсіп	64,007	1%	53,278	1%
Басқасы	108,972	1%	87,463	1%
	9,774,798	100%	8,280,290	100%

Клиенттерге берілген қайта құрылымдалған және модификацияланған қарыздар

Банк қаржы активін, мысалы клиентке берілген қарызды тануды тоқтатады, егер шарт талаптары бойынша ол жаңа қарызға айналған жағдайда, ал айырмашылықты күтілетін кредиттік залал бойынша резервке дейін тануды тоқтатудан алынған пайда немесе залал ретінде таныған жағдайда қайта қаралатын болса. Бастапқы тануда клиенттерге берілген қарыздар, берілген және СҚКҚ-ға жіктелген қарыздарды қоспағанда, күтілетін кредиттік залалдарды бағалау үшін 1-сатыға жіктелген. Егер модификация ақша ағындарының айтарлықтай өзгерісіне әкелмесе, онда қарызды тануды тоқтату болмайды. 2023 және 2022 жылдары клиенттерге берілген қарыздарды модификациялаудан түскен елеулі кіріс/(шығын) танылмады.

2023 жылғы 31 желтоқсанға қарыздар бойынша есептелген сыйақы сомасы
213,240 миллион теңгені құрады (2022 жылғы 31 желтоқсанда – 178,222 миллион теңге).

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар ішінде Топ кепілмен қамтамасыз етуден құн өндіру арқылы қаржылық және қаржылық емес активтерді алды. 2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша бұл активтер «Сатуға арналған активтер» бабында тиісінше 22,910 миллион теңге және 4,032 миллион теңге сомасында көрсетілген.

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша клиенттерге берілген қарыздар құрамына талаптары қайта қарастырылған, тиісінше 328,102 миллион және 273,204 миллион теңге сомасына қарыздар қосылды, бұл ретте басқа жағдайда аталған қарыздардың мерзімі өткен болатын еді.



«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Төменде жылдың басы мен аяғындағы жалпы баланстық құнды салыстыру берілген:

	2023 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	7,549,514	106,694	586,787	8,280,290
1-кезеңге аудару	69,859	(32,039)	(37,820)	-
2-кезеңге аудару	(105,912)	112,093	(6,181)	-
3-кезеңге аудару	(342,347)	(108,555)	450,902	-
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері	8,151,453	-	-	8,151,453
Қаржы активтерін тануды немесе өтеуді тоқтату	(3,922,697)	(11,348)	(150,225)	(4,085,869)
Есептен шығарулар	-	-	(42,970)	(43,174)
Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі *	(2,363,817)	(14,714)	(87,169)	(2,470,824)
Еншілес ұйымдардың шығуы	(44,001)	(271)	(12,806)	(57,078)
Жыл аяғына	8,992,052	51,860	700,518	9,774,798

	2023 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Корпоративтік бизнес				
Жыл басына	4,046,565	72,288	302,658	4,449,480
1-кезеңге аудару	12,137	(1,006)	(11,131)	-
2-кезеңге аудару	(12,552)	12,552	-	-
3-кезеңге аудару	(208,546)	(58,791)	267,337	-
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері	4,462,136	-	-	4,462,136
Қаржы активтерін тануды немесе өтеуді тоқтату	(2,530,102)	(3,826)	(59,213)	(2,594,254)
Есептен шығарулар	-	-	(419)	(623)
Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі *	(1,140,687)	(7,910)	(109,042)	(1,259,923)
Еншілес ұйымдардың шығуы	(8,078)	-	(5,164)	(13,242)
Жыл аяғына	4,620,873	13,307	385,026	5,043,574



«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Бөлшек бизнес	2023 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	2,354,692	15,253	163,659	3,252
1-кезеңге аудару	37,109	(19,105)	(18,004)	-
2-кезеңге аудару	(52,774)	57,496	(4,722)	-
3-кезеңге аудару	(86,330)	(33,972)	120,302	-
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері	1,979,276	-	-	1,979,276
Қаржы активтерін тануды немесе өтеуді тоқтату	(662,894)	(1,495)	(51,285)	(715,755)
Есептен шығарулар	-	-	(33,001)	(33,001)
Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі *	(665,135)	2,849	22,334	(640,977)
Еншілес ұйымдардың шығуы	(12,985)	(60)	(949)	(13,994)
Жыл аяғына	2,890,959	20,966	198,334	3,112,405

ШОБ бизнес	2023 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	1,148,257	19,153	120,470	6,074
1-кезеңге аудару	20,613	(11,928)	(8,685)	-
2-кезеңге аудару	(40,586)	42,045	(1,459)	-
3-кезеңге аудару	(47,471)	(15,792)	63,263	-
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері	1,710,041	-	-	1,710,041
Қаржы активтерін тануды немесе өтеуді тоқтату	(729,701)	(6,027)	(39,727)	(775,860)
Есептен шығарулар	-	-	(9,550)	(9,550)
Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі *	(557,995)	(9,653)	(461)	(569,924)
Еншілес ұйымдардың шығуы	(22,938)	(211)	(6,693)	(29,842)
Жыл аяғына	1,480,220	17,587	117,158	1,618,819



«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	2022 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	5,469,752	245,157	502,058	33,293
1-кезеңге аудару	119,859	(79,334)	(40,525)	-
2-кезеңге аудару	(168,158)	178,398	(10,240)	-
3-кезеңге аудару	(280,560)	(127,720)	408,280	-
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері	6,473,557	-	-	6,487,737
Қаржы активтерін тануды немесе өтеуді тоқтату	(2,712,559)	(65,294)	(152,482)	(1,963)
Есептен шығарулар	-	-	(42,021)	(725)
Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі *	(1,300,954)	(29,038)	(53,669)	(7,490)
Еншілес ұйымдардың шығуы	(51,423)	(15,475)	(24,614)	-
Жыл аяғына	7,549,514	106,694	586,787	37,295
				8,280,290

	2022 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Корпоративтік бизнес				
Жыл басына	2,834,605	197,214	234,273	26,974
1-кезеңге аудару	75,274	(55,939)	(19,335)	-
2-кезеңге аудару	(82,793)	84,594	(1,801)	-
3-кезеңге аудару	(152,224)	(75,562)	227,786	-
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері	3,433,144	-	-	3,437,223
Қаржы активтерін тануды немесе өтеуді тоқтату	(1,742,842)	(45,998)	(70,675)	(1,860,121)
Есептен шығарулар	-	-	(777)	(777)
Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі *	(317,595)	(25,470)	(64,055)	(409,598)
Еншілес ұйымдардың шығуы	(1,004)	(6,551)	(2,758)	(10,313)
Жыл аяғына	4,046,565	72,288	302,658	27,969
				4,449,480



«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Бөлшек бизнес	2022 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	1,758,678	11,633	141,870	1,912,181
1-кезеңге аудару	26,033	(14,718)	(11,315)	-
2-кезеңге аудару	(43,093)	46,965	(3,872)	-
3-кезеңге аудару	(77,583)	(25,457)	103,040	-
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері	1,700,680	-	-	1,706,130
Қаржы активтерін тануды немесе өтеуді тоқтату	(447,297)	(2,221)	(48,284)	(497,802)
Есептен шығарулар	-	-	(25,065)	(25,065)
Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі *	(532,855)	2,805	17,998	(514,250)
Еншілес ұйымдардың шығуы	(29,871)	(3,754)	(10,713)	(44,338)
Жыл аяғына	2,354,692	15,253	163,659	2,536,856

ШОБ бизнес	2022 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	876,469	36,310	125,915	1,045,013
1-кезеңге аудару	18,552	(8,677)	(9,875)	-
2-кезеңге аудару	(42,272)	46,839	(4,567)	-
3-кезеңге аудару	(50,753)	(26,701)	77,454	-
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері	1,339,733	-	-	1,344,384
Қаржы активтерін тануды немесе өтеуді тоқтату	(522,420)	(17,075)	(33,523)	(574,375)
Есептен шығарулар	-	-	(16,179)	(16,904)
Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі *	(450,504)	(6,373)	(7,612)	(467,303)
Еншілес ұйымдардың шығуы	(20,548)	(5,170)	(11,143)	(36,861)
Жыл аяғына	1,148,257	19,153	120,470	1,293,954

* Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі ішінара өтеуге, пайыздық кірістерді борышты ішінара өтеуге, пайыздық айырмашылыққа байланысты жалпы баланстық құнның өзгеруін қамтиды.



«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Клиенттерге берілген несиелер бойынша күтілетін кредиттік залалдарға жинақталған резервтердің қозғалысы мынадай болды:

	2023 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	(113,665)	(17,767)	(269,840)	(21,116)
1-кезеңге аудару	(22,216)	5,356	16,860	-
2-кезеңге аудару	4,729	(7,053)	2,324	-
3-кезеңге аудару	15,074	20,332	(35,406)	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	44,670	(9,234)	(176,425)	(124,102)
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері*	(99,959)	-	-	(99,959)
Қаржы активтерін тануды тоқтату**	47,400	881	83,904	135,167
Бұрын есептен шығарылған активтер бойынша резервтерді қалпына келтіру	(420)	-	(17,215)	(12,231)
Есептен шығарулар	-	-	42,970	204
Еншілес ұйымдардың шығуы	1,836	89	2,226	-
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және өзге де түзетулер	402	34	2,947	514
Жыл аяғына	(122,149)	(7,362)	(347,655)	(12,760)
				(489,926)

	2023 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	(26,828)	(13,277)	(138,666)	(19,280)
1-кезеңге аудару	(5,842)	32	5,810	-
2-кезеңге аудару	17	(17)	-	-
3-кезеңге аудару	5,277	10,482	(15,759)	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	7,328	(530)	(70,460)	15,961
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері*	(21,614)	-	-	(47,701)
Қаржы активтерін тануды тоқтату**	19,454	297	28,834	(21,614)
Бұрын есептен шығарылған активтер бойынша резервтерді қалпына келтіру	(243)	-	(9,140)	51,293
Есептен шығарулар	-	-	419	(21,261)
Еншілес ұйымдардың шығуы	745	-	747	623
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және өзге де түзетулер	145	3	3,405	1,492
Жыл аяғына	(21,561)	(3,010)	(194,810)	(11,770)
				(231,151)



«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Бөлшек бизнес	2023 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	(74,364)	(3,108)	(93,919)	(171,516)
1-кезеңге аудару	(13,179)	3,815	9,364	-
2-кезеңге аудару	3,536	(5,667)	2,131	-
3-кезеңге аудару	8,361	7,604	(15,965)	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	32,887	(6,270)	(83,659)	128
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері*	(60,306)	-	-	-
Қаржы активтерін тануды тоқтату**	21,472	227	38,342	1
Бұрын есептен шығарылған активтер бойынша резервтерді қалпына келтіру	-	-	(5,719)	(173)
Есептен шығарулар	390	70	33,001	-
Еншілес ұйымдардың шығуы	(26)	3	(174)	-
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және өзге де түзетулер				726
Жыл аяғына	(81,229)	(3,326)	(116,332)	(201,056)

ШОБ бизнес	2023 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	(12,473)	(1,382)	(37,255)	(52,821)
1-кезеңге аудару	(3,195)	1,509	1,686	-
2-кезеңге аудару	1,176	(1,369)	193	-
3-кезеңге аудару	1,436	2,246	(3,682)	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	4,455	(2,434)	(22,306)	798
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері*	(18,039)	-	-	-
Қаржы активтерін тануды тоқтату**	6,474	357	16,728	273
Бұрын есептен шығарылған активтер бойынша резервтерді қалпына келтіру	(177)	-	(2,356)	(180)
Есептен шығарулар	-	-	9,550	-
Еншілес ұйымдардың шығуы	701	19	1,213	-
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және өзге де түзетулер	283	28	(284)	(1)
Жыл аяғына	(19,359)	(1,026)	(36,513)	(57,719)

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	2022 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	(69,846)	(48,369)	(240,242)	(378,032)
1-кезеңге аудару	(12,769)	4,042	8,727	-
2-кезеңге аудару	3,522	(5,226)	1,704	-
3-кезеңге аудару	4,657	33,185	(37,842)	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	13,156	(19,588)	(87,678)	(93,835)
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері*	(79,156)	-	-	(79,156)
Қаржы активтерін тануды тоқтату**	26,340	16,001	39,426	84,094
Бұрын есептен шығарылған активтер бойынша резервтерді қалпына келтіру	-	-	(12,006)	(3,109)
Есептен шығарулар	3,037	2,584	42,021	42,746
Еншілес ұйымдардың шығы	(2,606)	(396)	18,264	23,885
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және басқа да түзетулер			(2,214)	(6,975)
Жыл аяғына	(113,665)	(17,767)	(269,840)	(422,388)

	2022 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	(5,786)	(42,199)	(127,195)	(191,878)
1-кезеңге аудару	(2,512)	569	1,943	-
2-кезеңге аудару	407	(424)	17	-
3-кезеңге аудару	614	24,925	(25,539)	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	(8,519)	(10,144)	(12,374)	(30,497)
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері*	(16,079)	-	-	(16,079)
Қаржы активтерін тануды тоқтату**	6,904	13,889	27,954	49,811
Бұрын есептен шығарылған активтер бойынша резервтерді қалпына келтіру	-	-	(5,896)	(8,403)
Есептен шығарулар	-	-	777	777
Еншілес ұйымдардың шығы	111	554	3,101	3,766
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және басқа да түзетулер	(1,968)	(447)	(1,454)	(5,548)
Жыл аяғына	(26,828)	(13,277)	(138,666)	(198,051)



«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Бөлшек бизнес	2022 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ Жиыны
Жыл басына	(54,991)	(4,332)	(61,020)	- (120,343)
1-кезеңге аудару	(8,807)	2,715	6,092	-
2-кезеңге аудару	2,836	(4,320)	1,484	-
3-кезеңге аудару	6,510	5,664	(12,174)	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	15,736	(3,846)	(59,047)	(47,282)
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері*	(50,125)	-	-	(50,125)
Қаржы активтерін тануды тоқтату**	14,323	322	7,029	21,674
Қаржы активтерін тануды тоқтату**	-	-	(5,002)	(5,002)
Бұрын есептен шығарылған активтер бойынша резервтерді қалпына келтіру	-	-	25,065	25,065
Есептен шығарулар	380	707	4,069	5,156
Еншілес ұйымдардың шығуы	(226)	(18)	(415)	(659)
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және басқа да түзетулер	-	-	-	-
Жыл аяғына	(74,364)	(3,108)	(93,919)	(125) (171,516)

ШОБ бизнес	2022 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ Жиыны
Жыл басына	(9,069)	(1,838)	(52,027)	(2,877) (65,811)
1-кезеңге аудару	(1,450)	758	692	-
2-кезеңге аудару	279	(482)	203	-
3-кезеңге аудару	(2,467)	2,596	(129)	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	5,939	(5,598)	(16,257)	(16,056)
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері*	(12,952)	-	-	(12,952)
Қаржы активтерін тануды тоқтату**	5,113	1,790	4,443	12,609
Бұрын есептен шығарылған активтер бойынша резервтерді қалпына келтіру	-	-	(1,108)	(1,710)
Есептен шығарулар	-	-	16,179	16,904
Еншілес ұйымдардың шығуы	2,546	1,323	11,094	14,963
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және басқа да түзетулер	(412)	69	(345)	(768)
Жыл аяғына	(12,473)	(1,382)	(37,255)	(1,711) (52,821)

* Пайда және шығын туралы шоғырландырылған есептегі «Кредиттік шығындар бойынша шығыстарды қалпына келтіру/қалыптастыру» бабы мынадай баптардан тұрады: «Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер», «Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері» және «Қаржы активтерін тануды тоқтату».

**Қаржы активтерін тануды тоқтату клиенттерге берілген толығымен өтелген қарыздар бойынша күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтердің өзгеру сомасын қамтиды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)**
(миллион теңгемен)

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанында аяқталған жылдар ішінде Топ салық салу объектісі болып табылмайтын салық мақсаттары үшін қарыз бойынша талап ету құқығынсыз, 43,174 миллион теңге және сәйкесінше 42,746 миллион теңге сомасына несиелерді шығынға жазды.

Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резерв және провизиялар

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші клиенттерге берілген қарыздар бойынша кредиттік шығындардың шығыстары 88,894 миллион теңгені (2022 ж. 31 желтоқсан – 88,897 миллион теңгені) құрады.

Клиенттерге берілген қарыздардың ішкі рейтингтік моделі

Клиенттерге берілген қарыздар ішкі бағалауларға және басқа да аналитикалық рәсімдерге негізделі отырып жіктеледі. Тиісті департаменттер олар Топқа ұсынатын, олардың жіктелуін Тәуекелдерді басқару департаменті бекітетін кредиттерді олардың тәуекеліне және әлеуетті шығындардың тәуекеліне сай жіктейді.

Банк және оның еншілес кәсіпорындары тәуекелдің әртүрлі санаттары бойынша қарыздардың ішкі жіктеу моделін пайдаланады. Модель қарыз алушының қаржы көрсеткіштеріне, оның кредиттік тарихына, дебиторлық берешектің сапасына, қарыз алушының өтімділігіне негізделі отырып, тәуекелдің, қарыз алушыға қатысты нарықтық тәуекелдің, экономика секторының және басқа да факторлардың санатын бағалауға көмектеседі. Бұл ретте рейтинг тәуекел және құнсыздану деңгейін бағалау кезінде қосымша критерий болып табылады. Рейтингтен бөлек банк жоба бойынша ақша ағындары, төлеуге қабілетті кепілгерлердің болуы, жағымды кредит тарихы, өтімді кепілмен қамтамасыз ету, жобаға жеке қатысу және т.с.с. сияқты факторларды ескереді. Кредиттік аналитиктер модельге қажетті ақпаратты қайта-қайта енгізіп отырады. Жүйеге салынған ақпаратты және клиенттерге берілген қарыздардың құнсыздану резервінің сомасын бағалауды тәуекел-менеджмент блогы тексеріп отырады.

Рейтингтік модель мынадай жіктеуді пайдаланады:

- Рейтингтік балл 1 – қарыз бойынша ең жоғары рейтинг, кредит тәуекелінің дәрежесі барынша төмен;
- Рейтингтік балл 2 – қарыз сапасы өте жоғары, кредит тәуекелінің дәрежесі өте төмен;
- Рейтингтік балл 3 – қарыз сапасы жоғары, кредит тәуекелінің дәрежесі төмен;
- Рейтингтік балл 4 – қарыз сапасы қанағаттанарлық, кредит тәуекелі болмашы дәрежеде;
- Рейтингтік балл 5 – экономикалық жағдайға байланысты кредит тәуекелі ұлғаюы мүмкін;
- Рейтингтік балл 6 – экономикалық жағдайға байланысты кредит тәуекелінің дәрежесі жоғары болуы мүмкін;
- Рейтингтік балл 7 – жоғарыда көрсетілген өзге факторлар болмаған жағдайда дефолт тәуекелінің дәрежесі жоғары, қарыз алушының төлем қабілеті экономикалық қолайлы жағдайларға байланысты;
- Рейтингтік балл 8 – 10 – дефолт тәуекелі өте жоғары /дефолт.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)**
(миллион теңгемен)

Бірыңғай қарыздардың пулдары – ұқсас кредиттік сипаттамалар қағидаты (мәселен, экономика саласы, бизнес түрпаты, кредит беру бағдарламасы, дефолт деңгейі, ішкі рейтингтер және өзге факторлар) бойынша топқа біріктірілген клиенттер қарыздары. Бірыңғай қарыздар пулдарына ұжымдық негізде бағаланатын активтер жатқызылады.

Келесі кестеде Топтың қандай да бір қамтамасыз етудің немесе кредит сапасын арттырудың басқа құралдарының ықпал етуін есепке алмай, қаржы активтерінің сыныптары, ішкі рейтинг және «кезең» бойынша кредит тәуекеліне ұшырағыштығының талдауы ұсынылып отыр. Егер басқадай көрсетілмесе, қаржы активтері үшін кестедегі сомалар жалпы баланстық құнды білдіреді.

2023 ж. 31 желтоқсан

Рейтингтік балл	1-кезең 12 ай ішінде күтілетін кредиттік залалдар	2-кезең кредит берудің бүкіл мерзімі ішінде күтілетін кредиттік залалдар	3-кезең кредит берудің бүкіл мерзімі ішінде күтілетін кредиттік залалдар	СҚКҚ	Барлығы
1-3	-	-	-	-	-
4	1,749,142	-	-	-	1,749,142
5	2,623,093	1,866	5,848	10,516	2,641,323
6	214,067	11,283	232,656	4,834	462,840
7	-	-	54,889	610	55,499
8-10	-	-	91,632	8,408	100,040
Корпоративтік клиенттерге берілген, жеке негізде бағаланатын қарыздар	4,586,302	13,149	385,025	24,368	5,008,844
ШОБ және ББ клиенттеріне берілген, жеке негізде бағаланатын қарыздар	852,628	12,226	71,803	4,441	941,098
Клиенттерге берілген, ұжымдық негізде бағаланатын қарыздар	3,553,122	26,485	243,690	1,559	3,824,856
	8,992,052	51,860	700,518	30,368	9,774,798
Минус – күтілетін кредиттік залалдар бойынша резерв	(122,149)	(7,362)	(347,655)	(12,760)	(489,926)
Клиенттерге берілген қарыздар	8,869,903	44,498	352,863	17,608	9,284,872

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

2022 ж. 31 желтоқсан

Рейтингтік балл	1-кезең 12 ай ішінде күтілетін кредиттік залалдар	2-кезең кредит берудің бүкіл мерзімі ішінде күтілетін кредиттік залалдар	3-кезең кредит берудің бүкіл мерзімі ішінде күтілетін кредиттік залалдар	СҚКҚ	Барлығы
1-3	-	-	-	-	-
4	1,779,631	-	-	-	1,779,631
5	1,914,670	28,800	28,756	9,787	1,982,013
6	323,860	43,457	128,925	6,769	503,011
7	-	2,622	52,432	334	55,388
8-10	-	-	101,516	11,079	112,595
Корпоративтік клиенттерге берілген, жеке негізде бағаланатын қарыздар	4,018,161	74,879	311,629	27,969	4,432,638
ШОБ және ББ клиенттеріне берілген, жеке негізде бағаланатын қарыздар	640,447	12,185	65,361	7,267	725,260
Клиенттерге берілген, ұжымдық негізде бағаланатын қарыздар	2,890,906	19,630	209,797	2,059	3,122,392
	7,549,514	106,694	586,787	37,295	8,280,290
Минус – күтілетін кредиттік залалдар бойынша резерв	(113,665)	(17,767)	(269,840)	(21,116)	(422,388)
Клиенттерге берілген қарыздар	7,435,849	88,927	316,947	16,179	7,857,902

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ұжымдық және жеке негізде құнсыздану мәніне бағаланатын, бөлшек бизнеске және ШОБ клиенттеріне берілген қарыздардың кредиттік сапасы бойынша талдау келесі кестеде берілген:

	Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенге дейінгі қарыздар	Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтер	Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергеннен кейінгі қарыздар
2023 ж. 31 желтоқсанға			
ББ клиенттеріне берілген қарыздар			
Мерзімі кешіктірілмеген	2,862,892	(88,290)	2,774,602
Мерзімін кешіктіру:			
30 күнге дейін	64,459	(9,445)	55,014
31-ден 60 күнге дейін	18,532	(3,744)	14,788
61-ден 90 күнге дейін	12,976	(3,090)	9,886
91-ден 180 күнге дейін	26,141	(21,803)	4,338
180 күннен артық	101,337	(70,547)	30,790
ББ клиенттеріне берілген, жеке және ұжымдық негізде бағаланатын қарыздардың жиыны	3,086,337	(196,919)	2,889,418
ШОБ клиенттеріне берілген қарыздар			
Мерзімі кешіктірілмеген	1,526,304	(26,208)	1,500,096
Мерзімін кешіктіру:			
30 күнге дейін	20,800	(1,413)	19,387
31-ден 60 күнге дейін	10,022	(1,599)	8,423
61-ден 90 күнге дейін	3,530	(1,429)	2,101
91-ден 180 күнге дейін	11,011	(7,095)	3,916
180 күннен артық	47,152	(19,975)	27,177
ШОБ клиенттеріне берілген, жеке және ұжымдық негізде бағаланатын қарыздардың жиыны	1,618,819	(57,719)	1,561,100
ШОБ және ББ клиенттеріне берілген, жеке және ұжымдық негізде бағаланатын қарыздардың жиыны	4,705,156	(254,638)	4,450,518
Корпоративтік клиенттерге берілген, жеке және ұжымдық негізде бағаланатын қарыздардың жиыны	5,043,574	(231,151)	4,812,423
Карточкалық операциялар бойынша қарыздардың жиыны	26,068	(4,137)	21,931
Клиенттерге берілген қарыздар	9,774,798	(489,926)	9,284,872

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенге дейінгі қарыздар	Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтер	Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергеннен кейінгі қарыздар
2022 ж. 31 желтоқсанға			
ББ клиенттеріне берілген қарыздар			
Мерзімі кешіктірілмеген	2,332,737	(81,822)	2,250,915
Мерзімін кешіктіру:			
30 күнге дейін	59,894	(9,656)	50,238
31-ден 60 күнге дейін	15,049	(3,700)	11,349
61-ден 90 күнге дейін	10,599	(3,094)	7,505
91-ден 180 күнге дейін	21,264	(15,956)	5,308
180 күннен артық	73,880	(53,657)	20,223
ББ клиенттеріне берілген, жеке және ұжымдық негізде бағаланатын қарыздардың жиыны	2,513,423	(167,885)	2,345,538
ШОБ клиенттеріне берілген қарыздар			
Мерзімі кешіктірілмеген	1,198,007	(22,547)	1,175,460
Мерзімін кешіктіру:			
30 күнге дейін	21,747	(1,248)	20,499
31-ден 60 күнге дейін	13,202	(3,682)	9,520
61-ден 90 күнге дейін	9,603	(4,078)	5,525
91-ден 180 күнге дейін	5,661	(2,535)	3,126
180 күннен артық	45,734	(18,731)	27,003
ШОБ клиенттеріне берілген, жеке және ұжымдық негізде бағаланатын қарыздардың жиыны	1,293,954	(52,821)	1,241,133
ШОБ және ББ клиенттеріне берілген, жеке және ұжымдық негізде бағаланатын қарыздардың жиыны	3,807,377	(220,706)	3,586,671
Корпоративтік клиенттерге берілген, жеке және ұжымдық негізде бағаланатын қарыздардың жиыны	4,449,480	(198,051)	4,251,429
Карточкалық операциялар бойынша қарыздардың жиыны	23,433	(3,631)	19,802
Клиенттерге берілген қарыздар	8,280,290	(422,388)	7,857,902

11. Инвестициялық жылжымайтын мүлік

	2023 ж.	2022 ж.
1 қаңтардағы жағдай бойынша	35,541	28,007
Түсімдер	16,449	3,792
Шығарулар	(5,393)	(8,565)
Сатуға арналған активтерден ауыстыру	657	3,998
Негізгі құралдардан ауыстыру	37	2,766
Инвестициялық жылжымайтын мүлікті қайта бағалаудан түскен пайда	58	5,410
Бағам айырмасы	(23)	133
31 желтоқсандағы жағдай бойынша	47,326	35,541

2023 және 2022 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар ішінде Топ клиенттерге берілген қарыздар бойынша кепілмен қамтамасыз етуді алды, нәтижесінде Топ 16,449 миллион теңге және тиісінше 3,792 миллион теңге сомасында инвестициялық жылжымайтын мүлікке ие болды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)**
(миллион теңгемен)

2023 және 2022 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша инвестициялық жылжымайтын мүлік қандай да бір міндеттемелер бойынша қамтамасыз ету ретінде берілмеген.

2023 және 2022 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша басқа да кірістердің құрамына инвестициялық жылжымайтын мүлік объектілерін жалға беруден 2,534 миллион теңге және тиісінше 2,107 миллион теңге көлемінде табыс қосылды.

2023 және 2022 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдарға Топтың жалға беруден пайда алған инвестициялық жылжымайтын мүлікке байланысты операциялық шығындар 1,280 миллион теңгені және тиісінше 2,107 миллион теңгені құрады.

Инвестициялық жылжымайтын мүлікті қайта бағалауды тәуелсіз бағалаушы 2023 және 2022 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жүргізді. Әділ құнды анықтау үшін кірісті және салыстырмалы әдістер пайдаланылды. Жылжымайтын мүлік объектілерінің әділ құнын анықтағанда жылжымайтын мүлік объектілерінің ең жақсы және ең тиімді әдісін пайдалану олардың ағымдағы қолданылуы болып табылады. Бағалау әдістемесінде жыл бойы өзгерістер болмады. Қайта бағалау нәтижелері бойынша Топ 2023 жылғы 31 желтоқсанда, 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдарға пайда мен шығын туралы шоғырландырылған есепте пайданы 58 миллион теңге және сәйкесінше 5,410 миллион теңге сомасында таныды.

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топтың инвестициялық жылжымайтын мүлкінің әділ құнын есептегенде бағалар 47,326 миллион теңге және сәйкесінше 35,541 миллион теңге көлемінде 3-деңгейге жатқызылды (есептеулер иерархиясының сипаттамасы 36-ескертуде ашылған).

12. Коммерциялық жылжымайтын мүлік

	2023 ж.	2022 ж.
1 қаңтардағы жағдай бойынша	76,538	92,412
Түсімдер	19,122	22,631
Мүлікті сату	(23,160)	(39,296)
Капиталдандырылған шығындар	3,039	4,789
Инвестициялық жылжымайтын мүлікке аударымдар	(657)	(3,998)
31 желтоқсандағы жағдай бойынша	74,882	76,538

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанында аяқталған жылдар іші Топ клиенттерге берілген қарыздар бойынша кепілмен қамтамасыз етуді алып алуды жүзеге асырды және оның нәтижесінде Топ 19,122 миллион теңге және сәйкесінше 22,631 миллион теңге сомасында коммерциялық жылжымайтын мүлікке ие болды.



«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

13. Негізгі құралдар

Негізгі құралдардың және материалды емес активтердің қозғалысы төмендегідей берілген:

	Ғимараттар мен құрылыстар	Көлік құралдары	Компьютерлер мен банктік құрал-жабдық	Аяқталмаған құрылыс	Басқасы	Пайдалану құқығы нысанындағы активтер	Материалдық емес активтер	Жиыны
Қайта бағаланған/бастапқы құны:	136,378	5,042	55,292	4,136	29,794	9,158	32,030	271,830
2022 ж. 31 желтоқсан								
Түсімдер	363	1,707	9,677	22,759	4,410	2,509	4,071	45,496
Шығарулар	(601)	(114)	(2,297)	(6)	(854)	(2,580)	(316)	(6,768)
Қайта бағалау	12	-	-	-	-	-	-	12
Сатуға арналған активтерге қайта жіктеу	(3,138)	(31)	(862)	-	(1,665)	(92)	(3,079)	(8,867)
Инвестициялық жылжымайтын мүлікке аударылғандар	(37)	-	-	-	-	-	-	(37)
Аударымдар	4,815	-	(87)	(4,820)	92	-	-	-
Бағам айырмалары	(155)	(30)	(138)	(337)	(461)	(261)	(572)	(1,954)
2023 ж. 31 желтоқсан	137,637	6,574	61,585	21,732	31,316	8,734	32,134	299,712
Жинақталған тозу:								
2022 ж. 31 желтоқсан	957	2,774	24,879	-	13,390	4,327	17,715	64,042
Есептеулер	3,079	642	7,103	-	3,093	2,296	2,635	18,848
Шығарулар	(601)	(110)	(2,255)	-	(829)	(1,943)	(312)	(6,050)
Қайта бағалау кезінде есептен шығарылғаны	(68)	(31)	(663)	-	(703)	(38)	(1,139)	(2,642)
Аударымдар	-	-	24	-	(24)	-	-	-
Бағам айырмалары	10	(13)	(90)	-	(88)	(363)	(112)	(656)
2023 ж. 31 желтоқсан	3,377	3,262	28,998	-	14,839	4,279	18,787	73,542
Баланстық құны:								
2023 ж. 31 желтоқсан	134,260	3,312	32,587	21,732	16,477	4,455	13,347	226,170



«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	Ғимараттар мен құрылыстар	Көлік құралдары	Компьютерлер мен банктік құрал- жабдық		Аяқталмаған құрылыс	Басқасы	Пайдалану құқығы нысанындағы активтер		Материалдық емес активтер	Жиыны
Қайта бағаланған/бастапқы құны:	120,179	5,022	46,633	5,656	25,390	10,147	30,508	243,535		
2021 ж. 31 желтоқсан										
Түсімдер	462	298	9,823	4,166	6,409	3,098	4,759	29,015		
Шығарулар	(5,704)	(339)	(4,431)	(11)	(2,682)	(4,320)	(4,226)	(21,713)		
Қайта бағалау	20,455	-	-	304	-	-	-	20,759		
Сатуға арналған активтерге қайта жіктеу	(41)	-	(39)	(657)	(98)	-	-	(835)		
Инвестициялық жылжымайтын мүлікке										
аударылғандар	(2,766)	-	-	-	-	-	-	(2,766)		
Аударымдар	2,445	-	2,739	(5,447)	265	-	(2)	-		
Бағам айырмалары	1,348	61	567	125	510	233	991	3,835		
2022 ж. 31 желтоқсан	136,378	5,042	55,292	4,136	29,794	9,158	32,030	271,830		
Жинақталған тозу:										
2021 ж. 31 желтоқсан	3,255	2,363	21,608	-	11,805	3,694	16,961	59,686		
Есептеулер	1,938	609	6,705	-	2,747	2,472	2,803	17,274		
Шығарулар	(539)	(223)	(3,641)	-	(1,495)	(2,080)	(2,456)	(10,434)		
Қайта бағалау кезінде есептен										
шығарылғаны	(3,764)	-	-	-	-	-	-	(3,764)		
Аударымдар	(31)	-	(70)	-	101	-	-	-		
Бағам айырмалары	98	25	277	-	232	241	407	1,280		
2022 ж. 31 желтоқсан	957	2,774	24,879	-	13,390	4,327	17,715	64,042		
Баланстық құны:										
2022 ж. 31 желтоқсан	135,421	2,268	30,413	4,136	16,404	4,831	14,315	207,788		

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша аяқталмаған құрылыстың 22,759 миллион теңге сомасына ұлғаюы Банктің Астана мен Ташкенттегі әкімшілік ғимараттарының құрылысына, сондай-ақ Астанадағы Деректерді өңдеу орталығының құрылысына байланысты болды.

Негізгі құралдарды қайта бағалау жөніндегі Топтың саясатына сәйкес, негізгі құралдардың барлық санатының – ғимараттар мен құрылыстардың әр үш жыл сайын қайта бағалануы талап етіледі. Ерекше нарықтық немесе мүліктік индикаторлар елеулі өзгерген жағдайда, Топ қайта бағалауды жиі жүргізе алады. 2023 жылы Топ басшылығы Топқа тиесілі ұқсас ғимараттар үшін коммерциялық жылжымайтын мүлік нарығында айтарлықтай өзгерістер байқамады және тиісті қайта бағалау жүргізілген жоқ.

Топ өзінің ғимараттары мен құрылыстарын 2022 жылдың ішінде қайта бағалады. Бағалауды тәуелсіз бағалаушылар жүргізді. Тәуелсіз бағалаушылар негізгі құралдардың әділ құнын анықтау кезінде келесі үш тәсілді қолданды: кірісті капиталдандыру әдісімен кірістік тәсіл және белсенді нарық талаптарында ғимараттар мен құрылыстардың әділ құнын анықтау үшін нарық ақпаратын қолданумен бірге салыстыру тәсілі, ал қайта бағалау объектілері үшін белсенді нарық болмаған жағдайда шығынды тәсіл.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, Топтың ғимараттары мен құрылыстарының әділ құнын есептеу кезінде, бағалаулар 134,260 миллион теңге (2022 жылғы 31 желтоқсан: 135,421 миллион теңге) сомасында 2-деңгейге жатқызылды. Есептеулер иерархиясының сипаттамасы 36-ескертуде ашып көрсетілген.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, шығындар моделі бойынша активтерді көрсету кезінде танылған негізгі құралдар мен жабдықтардың баланстық құны 107,033 миллион теңгені (2022ж. 31 желтоқсан: 107,045 миллион теңге) құрады.

14. Сатуға арналған активтер

Клиенттерге берілген кейбір қарыздар бойынша контрагенттердің дефолтқа ұшырауы салдарынан, Топ, кейбір қарыздар бойынша кепілдерді әділ құнымен сатуға арналған актив ретінде тану жүргізді. Кейін активтерді басшылық тиісті деңгейдегі сатып алушыны белсенді іздестіру және осы жоспарды аяқтауға ниеттенуіне байланысты, оны сатуға жұмсалған шығындарды шегеріп ең төменгі әділ құны бойынша немесе ағымдағы құны бойынша бағалады.

Сатуға арналған активтерге мыналар кіреді:

	2023 ж. 31 желтоқсан	2022 ж. 31 желтоқсан
«Халық Банк Қырғызстан» ААҚ-тың сатуға арналған активтері	90,242	-
Жер учаскелері	12,578	11,257
Жылжымайтын мүлік нысандары	8,671	12,619
Жылжымалы мүлік	51	47
Сатуға арналған активтердің жиыны	111,542	23,923
Сатуға арналған активтерге тікелей қатысты міндеттемелер	58,422	-

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

«Халық Банкі Қырғызстан» ААҚ – қызмет түрі бойынша әмбебап банк болып табылатын Қырғызстанда тіркелген коммерциялық банк. 1999 жылы 12 сәуірде құрылды, 2004 жылы «Қазақстан Халық Банкі» АҚ сатып алды. «Халық Банк Қырғызстан» ААҚ-тың 10 филиалы бар және банктік қызметтердің кең спектрін ұсынды. «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-тың капиталға қатысу үлесі 100%-ды құрайды.

2023 жылғы 24 қазанда «Халық Банк Қырғызстан» ААҚ акцияларының 100%-н сату туралы шартқа қол қойылды. Сатып алушы Қырғыз Республикасы Ұлттық Банкінің келісімін алғаннан кейін мәміле аяқталады. «Халық Банк Қырғызстан» ААҚ-ты сатуды аяқтау күні 2024 жылдың 1-ші тоқсаны деп болжануда, өйткені «Халық Банк Қырғызстан» ААҚ-тың активтері мен міндеттемелері сатуға арналған деп жіктелді.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Халық Банк Қырғызстан» ААҚ-тың құнсыздануын шегергендегі активтердің және міндеттемелердің негізгі сыныптары мыналар болып табылады:

	2023 ж. 31 желтоқсан
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	27,446
Міндетті резервтер	2,897
Кредиттік мекемелердегі қаражат	71
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергендегі амортизацияланған құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	5,756
Клиенттерге берілген қарыздар	41,585
Негізгі құралдар және материалдық емес активтер	5,263
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтер	418
Басқа активтер	3,055
«Халық Банкі Қырғызстан» ААҚ-тың сатуға арналған активтері	86,491
Клиенттердің қаражаты	52,866
Кредиттік мекемелердің қаражаты	3,086
Резервтер	136
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері	447
Басқа міндеттемелер	1,887
«Халық Банк Қырғызстан» ААҚ-тың сатуға арналған активтерге тікелей қатысты міндеттемелері	58,422
«Халық Банк Қырғызстан» ААҚ-тың сатуға арналған таза активтері	28,096

«Халық Банк Қырғызстан» ААҚ-ты қайта жіктеу нәтижесінде Топ Пайда және залал туралы шоғырландырылған есепте 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде құнсызданудан 3,781 миллион теңге сомасында шығынды мойындады.

2022 жылдың қарашасында Топ сатуға арналған активтеріне тәуелсіз бағалау жүргізді және нәтижелер бойынша пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепте «Сатуға арналған активтердің құнсыздануынан болған залал» құрамына енгізілген 1,044 миллион теңге мөлшеріндегі құнсызданудан болған залалды мойындады.

Топ бұл активтерді сатуды белсенді түрде ұсынса да, олардың көпшілігі қысқа уақыт ішінде сатылмады. Дегенмен, басшылық әлі де осы активтерді сатуға ниет білдіріп отыр. Активтер сату шығындарын шегергендегі ағымдағы әділ құннан аспайтын бағамен есептелетіндіктен, олар 2023 және 2022 жылдардың аяғында сатуға арналған активтер ретінде жіктелді.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Топтың сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерінің әділ құнын тәуелсіз бағалаушылар анықтады. Ұзақ мерзімді активтердің әділ құнын бағалау үшін кіріс, салыстырмалы тәсіл және шығындар әдісі қолданылды. Жылжымайтын мүліктің әділ құнын бағалау үшін жылжымайтын мүліктің ең тиімді және тиімді пайдаланылуы оның ағымдағы пайдаланылуы болып табылады. Бір жыл ішінде бағалау әдістемесінде ешқандай өзгерістер болған жоқ.

Төменде Топтың сатуға арналған активтері туралы толық ақпарат және 2023 және 2022 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша әділ құнның иерархиясы туралы деректер көрсетілген:

	2-деңгей	3-деңгей	Жиыны
2023 ж. 31 желтоқсан			
Жылжымайтын мүлік нысандары	2,703	5,968	8,671
Жер учаскелері	-	12,578	12,578
Жылжымалы мүлік	-	51	51
«Халық Банк Қырғызстан» ААҚ-тың сатуға арналған таза активтері	-	28,096	28,096
2022 ж. 31 желтоқсан			
Жылжымайтын мүлік нысандары	5,548	7,071	12,619
Жер учаскелері	-	11,257	11,257
Жылжымалы мүлік	-	47	47

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

15. Сақтандыру активтері мен міндеттемелері

Сақтандыру өтелімінің қалған бөлігі бойынша міндеттемелер және есепті кезеңнің басында және соңында туындаған сақтандыру шығындары бойынша міндеттемелер:

	Сақтандыру өтелімінің қалған бөлігі бойынша міндеттемелер		Сыйлықақыларды бөлу әдісін пайдалану кезінде туындаған міндеттемелер		Жиыны
	Шығын компонентін шегергенде	Шығын компоненті	Болашақ ақша ағындарының ағымдағы құны	Қаржылық емес тәуекелді түзету	
Сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер	175,050	6,878	35,690	5,690	223,308
Сақтандыру шарттары бойынша активтер	4,094	-	-	-	4,094
2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жиыны	170,956	6,878	35,690	5,690	219,214
Сақтандыру бойынша түсім	(239,189)	-	-	-	(239,189)
Сақтандыру қызметтері бойынша шығыстар:					
Пайда болған сақтандыру шығындары және сақтандыру қызметтеріне жұмсалған өзге де шығыстар	-	(1,963)	63,214	17,791	79,042
Сатып алудан аквизациялық ақша ағындарының амортизациясы	35,802	-	-	-	35,802
Өткен кезеңдердің қызметтеріне қатысты өзгерістер	-	-	12,624	3,002	15,626
Ауыртпалықты шарттар топтары бойынша шығындар және осындай шығындарды қалпына келтіру	-	1,377	-	-	1,377
Міндеттемелерді бағалау кезінде ескерілген сақтандыру қызметтеріне арналған шығыстардың жиыны	35,802	(586)	75,838	20,793	131,847
Сақтандыру қызметінің нәтижесі	(203,387)	(586)	75,838	20,793	(107,342)
Шығарылған сақтандыру шарттары бойынша қаржылық шығыстар немесе кірістер	3,465	1,159	376	36	5,036
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған шығыстар	(1,407)	-	-	-	(1,407)
Пайда мен залал құрамында танылған сомалардың жиыны	(201,329)	573	76,214	20,829	(103,713)
Басқа өзгерістер	644	-	-	-	644
Кезеңдегі ақшалай қаражаттың қозғалысы:					
Шығарылған сақтандыру шарттары бойынша алынған сыйлықақылар	260,959	-	-	-	260,959
Пайда болған сақтандыру шығындары бойынша төлемдер және шығарылған сақтандыру шарттары бойынша төленген сақтандыру қызметтері бойынша өзге де шығыстар	-	-	(62,055)	(10,155)	(72,210)
Аквизициялық ақша ағындары	(42,118)	-	-	-	(42,118)
Ақша ағындарының жиыны	219,485	-	(62,055)	(10,155)	147,275
Бір жылдағы резервтің өзгеруі	(18,156)	573	14,159	10,674	43,562
Кезең соңындағы сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер	199,401	7,451	49,849	16,364	273,065
Кезең соңындағы сақтандыру шарттары бойынша активтер	10,289	-	-	-	10,289
2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жиыны	189,112	7,451	49,849	16,364	262,776

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

2022 ж. 31 желтоқсан					
	Сақтандыру өтелімінің қалған бөлігі бойынша міндеттемелер		Сыйлықақыларды бөлу әдісін пайдалану кезінде туындаған міндеттемелер		
	Шығын компонентін шегергенде	Шығын компоненті	Болашақ ақша ағындарының құны	Қаржылық емес тәуекелге түзету	Жиыны
Сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер	144,513	7,658	35,675	6,349	194,195
Сақтандыру шарттары бойынша активтер	3,317	-	-	-	3,317
2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жиыны	141,196	7,658	35,675	6,349	190,878
Сақтандыру бойынша түсім	(194,876)	-	-	-	(194,876)
Сақтандыру қызметтері бойынша шығыстар:					
Пайда болған сақтандыру шығындары және сақтандыру қызметтеріне жұмсалған өзге де шығыстар	-	(2,470)	46,576	5,925	50,031
Сатып алудан аквизациялық ақша ағындарының амортизациясы	71,124	-	-	-	71,124
Өткен кезеңдердің қызметтеріне қатысты өзгерістер	-	-	(4,305)	(1,468)	(5,773)
Ауыртпалықты шарттар топтары бойынша шығындар және осындай шығындарды қалпына келтіру	-	585	-	-	585
Міндеттемелерді бағалау кезінде ескерілген сақтандыру қызметтеріне арналған шығыстардың жиыны	71,124	(1,885)	42,271	4,458	115,968
Сақтандыру қызметінің нәтижесі	(123,752)	(1,885)	42,271	4,458	(78,908)
Шығарылған сақтандыру шарттары бойынша қаржылық шығыстар немесе кірістер	7,199	1,105	145	12	8,461
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған шығыстар	1,578	-	-	-	1,578
Пайда мен залал құрамында танылған сомалардың жиыны	(114,975)	(780)	42,416	4,470	(68,869)
Басқа өзгерістер	(2,712)	-	-	-	(2,712)
Кезеңдегі ақшалай қаражаттың қозғалысы:					
Шығарылған сақтандыру шарттары бойынша алынған сыйлықақылар	179,930	-	-	-	179,930
Пайда болған сақтандыру шығындары бойынша төлемдер және шығарылған сақтандыру шарттары бойынша төленген сақтандыру қызметтері бойынша өзге де шығыстар	-	-	(42,400)	(5,129)	(47,529)
Аквизициялық ақша ағындары	(32,484)	-	-	-	(32,484)
Ақша ағындарының жиыны	144,734	-	(42,400)	(5,129)	97,205
Бір жылдағы резервтің өзгеруі	29,759	(780)	16	(659)	28,336
Кезең соңындағы сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер	175,049	6,878	35,691	5,690	223,308
Кезең соңындағы сақтандыру шарттары бойынша активтер	4,094	-	-	-	4,094
2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жиыны	170,955	6,878	35,691	5,690	219,214



«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Төмендегі кестеде әрбір қызмет сыныбы бойынша есепті кезеңнің соңындағы жағдай бойынша сақтандыру және қайта сақтандыру шарттары бойынша активтер мен міндеттемелер портфельдерінің баланстық сомалары көрсетілген:

2023 ж. 31 желтоқсан

LRC+LRCre	Жұмыс берушінің жауапкершілігі к аннуитеттері	Зейнетақы аннуитеттері	Жинақтаушы сақтандыру	Өмірді мерзімді сақтандыру	Қысқа мерзімді шарттар	Медициналық сақтандыру	Көлік құралдары иелерінің жауапкершілігі міндетті сақтандыру		Мүлкі сақтандыру	Басқа	Жиыны
							жауапкершілігі	және ікті сақтандыру			
Шығарылған сақтандыру шарттары бойынша активтер	-	-	-	-	(78)	(24)	-	(9,335)	(89)	(763)	(10,289)
Шығарылған сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер	14,055	116,973	70,593	3,319	37,242	1,860	4,239	10,654	9,532	4,598	273,065
Нetto	14,055	116,973	70,593	3,319	37,164	1,836	4,239	1,319	9,443	3,835	262,776

2022 ж. 31 желтоқсан

LRC+LRCre	Жұмыс берушінің жауапкершілігі к аннуитеттері	Зейнетақы аннуитеттері	Жинақтаушы сақтандыру	Өмірді мерзімді сақтандыру	Қысқа мерзімді шарттар	Медициналық сақтандыру	Көлік құралдары иелерінің жауапкершілігі міндетті сақтандыру		Мүлкі сақтандыру	Басқа	Жиыны
							жауапкершілігі	және ікті сақтандыру			
Шығарылған сақтандыру шарттары бойынша активтер	-	-	-	-	(81)	-	-	(3,359)	(19)	(635)	(4,094)
Шығарылған сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер	13,650	100,342	52,986	3,452	25,594	1,628	3,143	10,616	7,825	4,072	223,308
Нetto	13,650	100,342	52,986	3,452	25,513	1,628	3,143	7,257	7,806	3,437	219,214



«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Топ ақша ағындарын дисконттау үшін келесі кірістілік қисықтарын пайдаланды:

2023 ж. 31 желтоқсан	Валюта	Өмірді сақтандыру					Жалпы сақтандыру				
		1 жыл	5 жыл	10 жыл	20 жыл	30 жыл	1 жыл	5 жыл	10 жыл	20 жыл	30 жыл
Сақтандыру шарттары	KZT	15.7%	12.6%	11.3%	10.9%	10.8%	16.4%	10.2%	10.2%	-	-
	USD	4.8%	3.5%	3.4%	3.5%	3.2%	5.6%	4.5%	4.5%	-	-
	EUR	-	-	-	-	-	4.0%	3.0%	3.1%	-	-
2022 ж. 31 желтоқсан	Валюта	1 жыл	5 жыл	10 жыл	20 жыл	30 жыл	1 жыл	5 жыл	10 жыл	20 жыл	30 жыл
		1 жыл	5 жыл	10 жыл	20 жыл	30 жыл	1 жыл	5 жыл	10 жыл	20 жыл	30 жыл
Сақтандыру шарттары	KZT	15.4%	12.7%	10.9%	10.03%	9.87%	9.6%	10.0%	9.6%	-	-
	USD	5.6%	4.5%	4.3%	4.1%	3.8%	5.6%	4.5%	4.3%	-	-
	EUR	-	-	-	-	-	3.4%	3.3%	3.3%	-	-

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ



2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Топтың сақтандыру тәуекелдерінің шоғырлануын талдау (қайта сақтандыруға дейін де, қайта сақтандырудан кейін де) бизнес класы бойынша және өңірлер бойынша мынадай кестелерде келтірілген.

	2023 ж. 31 желтоқсан			2022 ж. 31 желтоқсан		
	Шығарылған сақтандыру шарттары бойынша таза активтер мен міндеттемелер	Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша таза активтер мен міндеттемелер	Негто	Шығарылған сақтандыру шарттары бойынша таза активтер мен міндеттемелер	Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша таза активтер мен міндеттемелер	Негто
Жұмыс берушінің жауапкершілік аннуитеттері	14,055	-	14,055	13,650	-	13,650
Зейнетақы аннуитеттері	116,973	-	116,973	100,342	-	100,342
Жинақтаушы сақтандыру	70,594	-	70,594	52,986	(2)	52,984
Өмірді мерзімді сақтандыру	3,319	(4,616)	(1,297)	3,452	(6,025)	(2,573)
Қысқа мерзімді шарттар	37,164	(6,500)	30,664	25,513	(2,455)	23,058
Медициналық сақтандыру	1,836	(36)	1,800	1,628	(10)	1,618
Көлік құралдары иелерінің жауапкершілігін міндетті сақтандыру	4,239	-	4,239	3,143	-	3,143
Мүлкіті сақтандыру	1,319	(4,069)	(2,750)	7,257	(10,158)	(2,901)
Автокөлікті және жауапкершілікті сақтандыру	9,443	(108)	9,335	7,806	(146)	7,660
Басқалары	3,835	(2,126)	1,709	3,437	(2,302)	1,135
Жиыны	262,776	(17,455)	245,321	219,214	(21,098)	198,116

Halyk

(миллион теңгемен)

107



«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Өмірді сақтандыру

Орын алған, бірақ мәлімделмеген шығындар резерві және мәлімделген, бірақ реттелмеген шығындар резерві үшін шығындардың даму динамикасы мынадай түрде ұсынылады:

	2016 ж.	2017 ж.	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.	2021 ж.	2022 ж.	2023 ж.
Төленбеген шағымдар мен шағымдар бойынша шығыстардың жалпы міндеттемесі	10,352	12,679	15,411	19,963	22,803	26,176	28,909	43,019
Өтеуге жататын қайта сақтандыру сомасы	(6,163)	(6,712)	(7,445)	(8,532)	(8,947)	(8,412)	(3,052)	(4,285)
Төленбеген шағымдар мен шағымдар бойынша шығыстардың таза міндеттемесі	4,189	5,967	7,966	11,431	13,856	17,764	25,857	38,734
Шығындар резерві	2,729	5,081	2,786	2,589	3,097	3,969	6,811	17,024

Тиісті жылы болған сақтандыру жағдайлары бойынша жыл соңындағы шығындардың жалпы резерві

Болған жылдар	2016 ж.	2017 ж.	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.	2021 ж.	2022 ж.	2023 ж.
бір жылдан кейін	2,729	5,081	2,786	2,589	3,097	3,969	6,811	17,024
екі жылдан кейін	1,316	2,562	3,942	3,157	3,039	4,777	8,106	-
үш жылдан кейін	1,982	2,844	3,682	3,097	3,125	5,316	-	-
төрт жылдан кейін	2,204	2,629	3,330	2,853	1,722	-	-	-
бес жылдан кейін	1,887	2,456	2,812	1,647	-	-	-	-
алты жылдан кейін	1,859	1,980	1,712	-	-	-	-	-
жеті жылдан кейін	1,385	1,209	-	-	-	-	-	-
сегіз жылдан кейін	810	-	-	-	-	-	-	-
Өспелі қорытындысы бар шығындарды бағалау	1,859	2,456	3,330	3,097	3,039	3,969	6,811	17,024

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ



2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Жылдарға арналған сақтандыру төлемдері (өспелі қорытындымен):

	2016 ж.	2017 ж.	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.	2021 ж.	2022 ж.	2023 ж.
бір жылдан кейін	439	622	342	551	535	846	2,348	1,556
екі жылдан кейін	1,193	1,175	1,144	1,174	1,224	2,614	3,181	-
үш жылдан кейін	1,354	1,390	1,405	1,499	1,358	2,807	-	-
төрт жылдан кейін	1,498	1,533	1,678	1,723	1,523	-	-	-
бес жылдан кейін	1,672	1,731	1,872	1,884	-	-	-	-
алты жылдан кейін	1,795	1,915	2,070	-	-	-	-	-
жеті жылдан кейін	2,088	2,161	-	-	-	-	-	-
сегіз жылдан кейін	2,270	-	-	-	-	-	-	-
Осы күнге өспелі қорытындымен төлемдер	2,270	2,161	2,070	1,884	1,523	2,807	3,181	1,556
Шығындар резервінің артығы/тапшылығы (жинақталған):	(1,400)	464	(2,614)	(2,393)	(1,464)	(2,807)	(3,181)	(1,556)
бастапқы жалпы шығындар резервінің артық / тапшылық %	(51.32%)	9.14%	(93.85%)	(92.42%)	-47.28%	(70.73%)	(46.70%)	(9.14%)



«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

2020 жылғы сақтандыру шарттары бойынша өтелмеген шығындарға арналған резервтің нетто сомасы мынадай түрде ұсынылған:

	2016 ж.	2017 ж.	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.	2021 ж.	2022 ж.	2023 ж.
бір жылдан кейін	1,408	2,241	2,175	2,238	2,990	3,842	7,070	14,205
екі жылдан кейін	1,319	1,709	2,879	2,766	3,029	4,661	8,387	-
үш жылдан кейін	1,418	1,917	2,589	2,812	3,183	4,828	-	-
төрт жылдан кейін	1,631	1,736	2,400	2,715	1,715	-	-	-
бес жылдан кейін	1,351	1,664	2,348	1,548	-	-	-	-
алты жылдан кейін	1,325	1,644	1,375	-	-	-	-	-
жеті жылдан кейін	1,167	993	-	-	-	-	-	-
сегіз жылдан кейін	641	-	-	-	-	-	-	-
Өспелі қорытындысы бар шығындарды бағалау	1,325	1,664	2,400	2,812	3,029	3,842	7,070	14,205
	2016 ж.	2017 ж.	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.	2021 ж.	2022 ж.	2023 ж.
бір жылдан кейін	313	402	231	480	532	828	2,326	1,555
екі жылдан кейін	872	793	877	1,045	1,168	2,579	3,155	-
үш жылдан кейін	994	954	1,068	1,358	1,301	2,765	-	-
төрт жылдан кейін	1,103	1,035	1,279	1,560	1,462	-	-	-
бес жылдан кейін	1,245	1,152	1,417	1,705	-	-	-	-
алты жылдан кейін	1,340	1,295	1,600	-	-	-	-	-
жеті жылдан кейін	1,609	1,497	-	-	-	-	-	-
сегіз жылдан кейін	1,779	-	-	-	-	-	-	-
Осы күнге өспелі қорытындымен төлемдер	1,779	1,497	1,600	1,705	1,462	2,765	3,155	1,555
Шығындар резервінің артығы/тапшылығы (жинақталған):	(1,696)	(921)	(1,825)	(2,279)	(1,502)	(2,765)	(3,155)	(1,555)
бастапқы жалпы шығындар резервінің артық / тапшылық %	(120.45%)	(41.12%)	(83.90%)	(101.84%)	(50.22%)	(71.99%)	(44.62%)	(10.95%)



«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Төмендегі кестеде талаптардың дисконтталмаған сомасының бұрынғы есептік бағалауларымен салыстырғанда нақты талаптар келтірілген. Топ есепті кезеңнен 10 жыл бұрын туындаған талаптардың жалпы және таза сомасы туралы ақпаратты ашады. Топ пайда болған талаптар бойынша кестеде ұсынылған міндеттемелерді сақтандыру шарттары топтарының баланстық құнының жиынтық шамасымен салыстырып тексеруді жүргізеді.

Талаптардың жалпы сомасы	2017 ж.	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.	2021 ж.	2022 ж.	2023 ж.	Жиыны
Талаптардың дисконтталмаған жалпы сомаларының есептік бағалаулары								
Сақтандыру жағдайы болған жылдың соңында	3,485	27,536	4,214	7,390	13,138	8,797	12,763	-
Бір жылдан кейін	1,289	1,908	1,202	2,297	2,948	3,291	-	-
Екі жылдан кейін	1,909	1,156	723	1,042	2,137	-	-	-
Үш жылдан кейін	2,376	288	171	285	-	-	-	-
Төрт жылдан кейін	239	306	48	-	-	-	-	-
Бес жылдан кейін	262	239	-	-	-	-	-	-
Төленген талаптардың кумулятивтік жалпы сомасы	1,541	91,785	5,278	3,765	10,445	9,484	-	122,297
2014 жылдан 2023 жылға дейінгі сақтандыру жағдайы кезеңіндегі міндеттемелердің жалпы сомасы	1,803	92,023	5,326	4,050	12,582	12,775	12,763	141,322
Сақтандыру жағдайының алдындағы жылдардағы міндеттемелердің жалпы сомасы	-	-	-	-	-	-	-	18,991
Дисконттау әсері	-	-	-	-	-	-	-	1,556
Туындаған талаптар бойынша міндеттемелердің жалпы сомасы	-	-	-	-	-	-	-	17,435
Талаптардың таза сомасы								
Талаптардың дисконтталмаған жалпы сомаларының есептік бағалаулары								
Сақтандыру жағдайы болған жылдың соңында	2,029	2,591	2,972	3,534	5,302	6,431	9,637	-
Бір жылдан кейін	819	683	29	807	1,271	2,743	-	-
Екі жылдан кейін	839	571	637	681	973	-	-	-
Үш жылдан кейін	138	260	142	130	-	-	-	-
Төрт жылдан кейін	239	306	48	-	-	-	-	-
Бес жылдан кейін	262	239	-	-	-	-	-	-
Төленген талаптардың кумулятивтік жалпы сомасы	1,146	2,167	2,148	2,992	5,306	6,906	-	20,665
2014 жылдан 2023 жылға дейінгі сақтандыру жағдайы кезеңіндегі міндеттемелердің таза сомасы	1,408	2,406	2,196	3,122	6,279	9,649	9,637	34,697
Сақтандыру жағдайының алдындағы жылдардағы міндеттемелердің таза сомасы	-	-	-	-	-	-	-	12,997
Дисконттау әсері	-	-	-	-	-	-	-	1,556
Пайда болған талаптар бойынша міндеттемелердің таза сомасы	-	-	-	-	-	-	-	11,440

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Шығарылған сақтандыру шарттарының және міндеттемелерді білдіретін ұсталатын қайта сақтандыру шарттарының портфельдері үшін өтеу мерзімдерін талдау

Ақпаратты ашуға арналған төмендегі ескертулерде ХҚЕС (IFRS) 7 сәйкес талап етілетін толық ақпарат енгізілмеген. ХҚЕС (IFRS) 17 сәйкес талап етілетін ақпаратты ашу ерекшелігін жақсы түсіну үшін қаржы құралдарына қатысты ХҚЕС (IFRS) 7 талап ететін кейбір ашулар енгізілді. ХҚЕС (IFRS) 17: 132(b) ұйымдарға а) шартта көзделген қалған дисконтталмаған таза ақша ағындарының пайда болуының есептік мерзімдері бойынша; немесе б) болашақ ақша ағындарының келтірілген құнының есептік бағалау мерзімдері бойынша өтеу мерзімін талдауды ұсыну нысанын таңдау мүмкіндігін береді.

Келесі кестеде маңызды ұзақ мерзімді компоненті бар сақтандыру өнімдері туралы ақпарат ашылады.

2023 ж. 31 желтоқсан	Баланстық құны	1 жылдан аз	1-5 жыл	5-10 жыл	10-20 жыл	20 жылдан астам
Зейнетақы						
аннуитеттері	51,310	30,949	9,645	5,257	3,836	1,624
Халық-Қазына	15,112	3,712	9,859	662	880	-
Жиыны	66,422	34,661	19,504	5,919	4,716	1,624
2022 ж. 31 желтоқсан	Баланстық құны	1 жылдан аз	1-5 жыл	5-10 жыл	10-20 жыл	20 жылдан астам
Зейнетақы						
аннуитеттері	58,923	35,364	11,550	6,301	3,419	2,289
Халық-Қазына	11,271	2,722	7,685	443	421	-
Жиыны	70,194	38,086	19,235	6,744	3,840	2,289

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

17. Басқа активтер

Басқа активтерге мыналар кіреді:

	2023 ж. 31 желтоқсан	2022 ж. 31 желтоқсан
Басқа қаржы активтері:		
Банк қызметі бойынша дебиторлар	75,693	72,982
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	17,273	16,435
Банктік емес қызмет бойынша дебиторлар	13,115	16,456
Есептелген комиссиялық кірістер	7,207	5,700
Басқалары	134	55
	113,422	111,628
Минус - Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резерв	(31,656)	(33,442)
	81,766	78,186
Басқа қаржылық емес активтер:		
Қауымдастырылған ұйымдарға инвестициялар	51,464	42,005
Табыс салығын қоспағанда, алдын ала төленген салықтар	9,204	7,425
Негізгі құралдар үшін алдын ала төлем	8,042	5,811
Тауарлық-материалдық қорлар	7,725	5,066
Басқа инвестициялар	3,874	1,287
Гудвил	3,055	3,085
Қымбат бағалы металдар	2,253	2,046
Инвестициялық мүлік үшін алдын ала төлем	2,737	15,347
Басқалары	3,542	2,136
	91,896	84,208
	173,662	162,394

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қауымдастырылған ұйымдарға инвестициялар «Altyn Bank» АҚ (China CITIC Bank Corporation Ltd.) 51,195 миллион теңге мөлшерінде және Open Travel Networks Ltd 269 миллион теңге мөлшерінде инвестицияларын қамтиды (2022 жылғы 31 желтоқсан – сәйкесінше 42,005 миллион теңге және нөл теңге).

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Қаржылық жалдау шарттары бойынша дебиторлық берешекке мыналар жатады:

	2023 31 желтоқсан	2022 31 желтоқсан
Қаржылық жалдау шарттары бойынша дебиторлық берешек сомалары:		
1-жыл	6,063	5,656
2-жыл	4,967	4,762
3-жыл	4,212	3,655
4-жыл	3,395	2,868
5-жыл	2,527	2,129
Әрі қарай	6,542	4,827
Дисконтталмаған лизингтік төлемдер	27,706	23,897
Минус: табылмаған қаржылық табыс	(10,433)	(7,461)
Лизингтік төлемдер бойынша дебиторлық берешектің келтірілген құны	17,273	16,435
Құнсыздануға арналған резерв	(1,024)	(1,644)
Лизингке таза инвестициялар	16,250	14,792
Таза жалдау инвестициялары келесідей талданады:		
12 айдан кейін қалпына келеді	4,029	3,869
12 ай ішінде қалпына келеді	12,220	10,923
Лизингке таза инвестициялар	16,250	14,792

Басқа активтер бойынша күтілетін кредиттік залалдар бойынша жинақталған резервтердегі
қозғалыс мынадай түрде ұсынылған:

	2023 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	(1,043)	(580)	(31,819)	(33,442)
1-кезеңге аудару	(8)	-	8	-
2-кезеңге аудару	-	(560)	560	-
3-кезеңге аудару	36	20	(56)	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	394	1,114	(1,688)	(180)
Бұрын есептен шығарылған активтер бойынша резервтерді қалпына келтіру	-	-	(160)	(160)
Есептен шығару	-	-	547	547
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және өзге де түзетулер	37	-	1,542	1,579
Жыл соңына	(584)	(6)	(31,066)	(31,656)

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	2022 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	(2,969)	-	(16,627)	(19,596)
2-кезеңге аудару	12	(243)	231	-
3-кезеңге аудару	641	-	(641)	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	1,258	(337)	(19,264)	(18,343)
Бұрын есептен шығарылған активтер бойынша резервтерді қалпына келтіру	-	-	(167)	(167)
Есептен шығару	-	-	2,269	2,269
Компаниялардың шығуы	8	-	1,742	1,750
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және өзге де түзетулер	7	-	638	645
Жыл соңына	(1,043)	(580)	(31,819)	(33,442)

* Кірістер мен шығыстар туралы шоғырландырылған есептегі «Кредиттік шығындар бойынша шығыстар» бабы мынадай баптардан тұрады: «тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер», «Қаржы активтерін жаңадан беру немесе сатып алу» және «Қаржы активтерін тануды тоқтату».

Төменде жылдың басы мен аяғындағы жалпы баланстық құнды салыстыру берілген:

	2022 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	44,761	572	66,295	111,628
1-кезеңге аудару	2,194	561	(2,755)	-
2-кезеңге аудару	-	-	-	-
3-кезеңге аудару	(3,222)	(7)	3,229	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	(19,736)	(1,092)	26,874	6,046
Есептен шығару	-	-	(3,662)	(3,662)
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және өзге де түзетулер	(552)	-	(38)	(590)
Жыл соңына	23,445	34	89,943	113,422

	2022 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	51,230	263	39,336	90,829
1-кезеңге аудару	-	-	-	-
2-кезеңге аудару	(455)	686	(231)	-
3-кезеңге аудару	(21,702)	-	21,702	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	15,722	(377)	8,467	23,812
Есептен шығару	-	-	(2,272)	(2,272)
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және өзге де түзетулер	(34)	-	(707)	(741)
Жыл соңына	44,761	572	66,295	111,628

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

18. Клиенттер қаражаты

Клиенттер қаражаты мыналардан құралады:

	2023 ж. 31 желтоқсан	2022 ж. 31 желтоқсан
Амортизацияланған құны бойынша көрсетілгені:		
Мерзімді салымдар:		
Жеке тұлғалар	4,808,592	4,351,846
Заңды тұлғалар	3,338,099	2,898,924
	8,146,691	7,250,770
Ағымдағы шоттар:		
Жеке тұлғалар	1,762,760	2,369,360
Заңды тұлғалар	1,020,053	891,918
	2,782,813	3,261,278
Клиенттер қаражатының жиыны	10,929,504	10,512,048

2023 жылғы 31 желтоқсанына Топтың байланысқан клиенттерінің ең ірі он тобы жалпы клиенттер қаражатының шамамен 11%-ын құрады (2022 жылдың 31 желтоқсанында – 17%), байланысты клиенттердің әр тобы топ ішінде өзара байланысты клиенттерді білдіреді.

2023 жылғы 31 желтоқсанына клиенттердің қаражатына 171,838 миллион теңге сомаға кепілмен қамтамасыз ету кіреді (2022 ж. 31 желтоқсан – 177,501 миллион теңге).

Басшылықтың пікірінше, қаражатты шешіп алған жағдайда, төлемдерді қамтамасыз ету мақсатында өзінің өтімді активтерін өткізу үшін Топ алдын ала тиісті хабарлама алады.

Клиенттердің қаражатына секторлар бойынша жасалған талдау былайша берілген:

	2023 ж. 31 желтоқсан	%	2022 ж. 31 желтоқсан	%
Жеке тұлғалар және кәсіпкерлер	5,828,645	54%	5,243,764	50%
Көтерме сауда	842,830	8%	679,740	6%
Өзге тұтынушылық қызметтер	679,724	6%	777,500	7%
Құрылыс	557,885	5%	299,500	3%
Мұнай және газ	454,390	4%	808,762	8%
Тасымалдау	404,404	4%	417,556	4%
Қаржы секторы	457,576	4%	658,374	6%
Металлургия	357,750	3%	210,530	2%
Денсаулық сақтау және әлеуметтік қызметтер	262,791	2%	235,717	2%
Білім беру	161,137	1%	111,330	1%
Байланыс	131,413	1%	262,722	3%
Үкімет	103,978	1%	191,126	2%
Энергетика	106,071	1%	73,334	1%
Сақтандыру және зейнетақы қорларының қызметі	97,300	1%	106,773	1%
Басқасы	483,610	4%	435,360	4%
	10,929,504	100%	10,512,048	100%

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

19. Кредиттік мекемелердің қаражаты

Кредиттік мекемелердің қаражаты мыналардан құралады:

	2023 ж. 31 желтоқсан	2022 ж. 31 желтоқсан
Амортизацияланған құны бойынша көрсетілгені:		
Қазақстандық банктердің қарыздары мен салымдары (РЕПО келісімдері бойынша қарыздарды қосқанда)	285,349	529,743
ЭЫДҰ-ға мүше елдердің банктерінің қарыздары мен салымдары	143,511	14,006
«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ-тан қарыздар	84,991	83,356
«Қазақстан Даму Банкі» АҚ-тан қарыздар	80,873	80,071
ЭЫДҰ-ға мүше емес елдердің банктерінің қарыздары мен салымдары	64,404	64,631
Корреспонденттік шоттар	60,205	74,496
«Аграрлық кредиттік корпорация» АҚ-тан қарыздар	27,923	9,730
«Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ-тан қарыздар	22,637	22,632
«ҚазАгро» ұлттық басқарушы холдинг» АҚ-тан қарыздар	6,890	-
Өзге қаржы мекемелерінен қарыздар	1,528	-
	778,311	878,665

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «ДАМУ» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ-тан («ДАМУ») қарыздарға мерзімінен бұрын өтеу мүмкіндігімен, 2022-2035 жж. өтеу мерзімімен жылдық 1.0%-4.5% мөлшерлеме бойынша 82,904 миллион теңге (2022 ж. 31 желтоқсан – 80,686 миллион теңге) мөлшеріндегі ұзақмерзімді қарыз кіреді. Қарыздар белгілі бір салалардағы шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерін («ШОБ») қаржыландырудың мемлекеттік бағдарламасына («Бағдарлама») сәйкес алынды. ДАМУ мен Топ арасындағы қарыз шарттарына сай, Топ 10 жылдан аспайтын өтеу мерзімімен 5.0% мөлшерлеме бойынша Бағдарламаға қатысуға құқығы бар ШОБ қарыз алушыларына кредиттер беру үшін жауапты.

2023 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «ДАМУ» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ-тан қарыздар Топ 2028 жылға дейін өтеу мерзімімен 1,665 миллион теңге мөлшерінде шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің лизингтік мәмілелерін қаржыландыру үшін кредит желісін беруге келісім бекітті, кредиттік келісім талаптарына сай қарыздар жеткілікті қамтамасыз етуді алған жағдайда 13% мөлшерлемемен беріледі.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

2023 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Қазақстан Даму Банкі» АҚ-тан («ҚДБ») қарыздарға 2029-2037 жж. өтеу мерзімімен жылдық 2.0% мөлшерлеме бойынша 36,844 миллион теңге (2022 ж. 31 желтоқсан – 36,045 миллион теңге) мөлшеріндегі ұзақмерзімді қарыздар кіреді, қарыздар өңдеу өнеркәсібінде әрекет ететін ірі кәсіпкерлік субъектілерін кейінгі кредиттеу үшін пайдаланылуы тиіс; сондай-ақ Топтың бөлшек сауда клиенттерінің автокөліктер сатып алуын қаржыландыру үшін 2035 ж. өтеу мерзімімен жылдығы 1.0% мөлшерлеме бойынша 43,796 миллион теңге (2022 ж. 31 желтоқсан – 43,796 миллион теңге) мөлшеріндегі ұзақ мерзімді қарыздар кіреді. ҚДБ мен Топ арасындағы қарыз шартына сай, Топ 10 жылдан аспайтын өтеу мерзімімен 6.0% мөлшерлеме бойынша Бағдарламаға қатысуға құқығы бар корпоративтік кәсіпкерліктің қарыз алушыларына, сондай-ақ 5 жылдан аспайтын өтеу мерзімімен 4.0% мөлшерлеме бойынша бөлшек бизнестің қарыз алушыларына кредиттер беру үшін жауапты. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ («ӨДҚ») қарыздары Топтың бөлшек клиенттерінің отандық өндірістегі автомашиналарды сатып алуын қаржыландыру үшін өтеу мерзімі 2052 ж. жылдық 1.0% мөлшерлемесі бойынша 22,500 миллион теңге мөлшерінде ұзақ мерзімді қарыздарды қамтыды. ӨДҚ мен Топ арасындағы қарыз шарттарына сәйкес, Топ өтеу мерзімі 7 жылдан аспайтын 4.0% мөлшерлемесі бойынша бөлшек бизнес қарыз алушыларына кредиттер беруге жауапты болады.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Аграрлық кредиттік корпорация» АҚ-тан «Кең Дала» жыл сайынғы бағдарламасы бойынша қарыздар 2025 жылғы 18 қарашада өтеу мерзімімен жылдық 1.5%-5% мөлшерлемесі бойынша 27,775 миллион теңге (2022 жылғы 31 желтоқсан – 9,668 миллион теңге) мөлшерінде қысқа мерзімді қарыздарды қамтыды. Қарыздар агроөнеркәсіптік кешен субъектілеріне 2025 жылғы 1 қарашаға дейін кредит беру мерзімімен түпкілікті қарыз алушыға жылдық 4%-5%-ға дейінгі сыйақы мөлшерлемесімен көктемгі егіс және егін жинау жұмыстарын жүргізу үшін кейіннен кредит беру үшін пайдаланылуға тиіс. «Аграрлық кредиттік корпорация» АҚ пен Топ арасындағы кредиттік шарттарға сәйкес кредиттер көктемгі егіс және егін жинау жұмыстарына айналым қаражатын толықтыру үшін беріледі.

Топ басшылығы басқа осындай ұқсас қаржы құралдары жоқ деп есептейді және өзінің ерекшелігіне байланысты ДАМУ, ҚДҚ, «Аграрлық несие корпорациясы» АҚ және ҚДБ-дан берілген кредиттер АӨК және ШОБ субъектілерін кредиттеу нарығында жекелеген сегменттер болып табылады. Нәтижесінде ДАМУ, ҚДҚ, «Аграрлық кредиттік корпорация» АҚ және ҚДБ-дан қарыздар реттелген операция шеңберінде алынды және сол сияқты клиенттерге берілген ақшалай өтем ретінде айқындалған тану күніне әділ құн бойынша көрсетілді.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Бұдан әрі кредиттік мекемелер қаражатының пайыздық мөлшерлемелері мен өтеу мерзімдері көрсетілген:

	2023 ж. 31 желтоқсан		2022 ж. 31 желтоқсан	
	Пайыздық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл	Пайыздық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл
Қазақстандық банктердің қарыздары мен салымдары (РЕПО келісімдері бойынша қарыздарды қосқанда)	4.0%-17.0%	2024-2026	11.5%-17.8%	2023-2026
ЭЫДҰ-ға мүше елдер банктерінің қарыздары мен салымдары	6.0%-6.8%	2024-2025	14.5%	2023-2027
«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ-тан қарыздар	1.0%-13.0%	2024-2035	1.0%-10.0%	2023-2035
«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ-тан қарыздар	1.0%-2.0%	2029-2037	1.0%-2.0%	2029-2037
ЭЫДҰ-ға мүше емес елдер банктерінің қарыздары мен салымдары	3.0%-25.0%	2024-2027	1.0%-4.5%	2023-2027
«Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ-тан қарыздар	1.0%	2052	1.0%	2052
«Аграрлық кредиттік корпорация» АҚ-тан қарыздар	1.5%-5.0%	2024-2025	1.5%	2024
«КазАгро» ұлттық басқарушы холдинг» АҚ-тан қарыздар	14.8%	2024	-	-
Өзге қаржы мекемелерінің қарыздары	15.0%	2024	-	-

2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кепілге берілген активтердің әділ құны (7, 9 және 10-ескертулер) және қазақстандық банктердің қарыздары мен салымдарына қосылған қарыздардың баланстық құны мынадай түрде берілген:

	2023 ж. 31 желтоқсан		2022 ж. 31 желтоқсан	
	Кепілдің әділ құны	Қарыздың баланстық құны	Кепілдің әділ құны	Қарыздың баланстық құны
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергендегі амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	269,231	268,663	505,588	502,620
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	12,110	12,098	18,943	19,129
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	188,100	147,042	6,609	6,668
	469,442	427,803	531,140	528,417

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша танылуы толығымен тоқтатылмаған, берілген қаржы активтері туралы ақпарат төменде көрсетілген.

Топ, РЕПО келісімдері бойынша қарыздарды Топтың операциялық қызметінің шеңберінде төлемдердің ағымын теңгемен қамтамасыз ету ретінде пайдаланады. Топ қысқамерзімді өтімділікті тарту құралының осы түрін үнемі қолданады және қаржыны қажеттілік туындаған жағдайда, РЕПО келісімдері бойынша қарыздар арқылы тартуды жалғастыруды жоспарлайды.

Топ мынадай қорытындыға келді, ол өзіне кредиттік тәуекелдерді, нарықтық тәуекелдерді қосатын сондай бағалы қағаздармен байланысты барлық тәуекелдер мен пайдаларды өзінде сақтайды, сондықтан оларды тануды тоқтатпайды. Бұдан өзге, Топ қамтамасыз ету ретінде алынған ақшалай қаражатқа қатысты қаржы міндеттемелерін таниды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергендегі амортизация ланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар (10-ескерту)	Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (7-ескерту)	Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (9-ескерту)
2023 ж. 31 желтоқсан:			
Берілген активтердің баланстық құны	269,231	12,110	188,100
Тиісті міндеттемелердің баланстық құны	268,663	12,098	147,042
2022 ж. 31 желтоқсан:			
Берілген активтердің баланстық құны	505,588	18,943	6,609
Тиісті міндеттемелердің баланстық құны	502,620	19,129	6,668

Топтың кейбір қаржылық келісімдерінде Топтың өз активтеріне ауыртпалық салу мүмкіндігін шектейтін ережелер бар. Егер Топ аталған ережелер бойынша міндеттемелерді орындамаса, бұл жағдай төлем мерзімін қиыспалы түрде қысқартуға және Топтың өзге қаржылық келісімдерінің талаптары бойынша төлеулер тізбегіне әкеп соғуы мүмкін.

Басшылықтың пікірінше, 2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топ ковенанттарды сақтап отырды.

20. Шығарылған борыштық бағалы қағаздар

Шығарылған борыштық бағалы қағаздар мыналардан құралды:

	2023 ж. 31 желтоқсан	2022 ж. 31 желтоқсан
Амортизацияланған құны бойынша көрсетілгені:		
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздар:		
Теңгемен көрсетілген, тіркелімді мөлшерлемесі бар облигациялар	94,246	90,341
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздардың жиыны	94,246	90,341
Шығарылған реттелмеген борыштық бағалы қағаздар		
Теңгемен көрсетілген облигациялар	234,344	232,597
АҚШ долларымен көрсетілген облигациялар	324,803	139,879
Шығарылған реттелмеген борыштық бағалы қағаздардың жиыны	559,147	372,476
Шығарылған борыштық бағалы қағаздардың жиыны	653,393	462,817

2023 жылғы 6 ақпанда Топ 2022 жылғы 1 маусымда шығарылған 2.5% купондық мөлшерлемен 100 миллион АҚШ доллары көлеміндегі AIX-те листингтелген облигацияларды кері сатып алды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

2023 жылғы 17 мамырда Топ 3.5% купондық мөлшерлемемен жалпы сомасы 200 миллион АҚШ долларын құрайтын АІХ-те листингтелген облигацияларын шығарды, 2023 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша оның 185.5 миллион АҚШ доллары орналастырылды.

2023 жылғы 29 мамырда Топ 3.5% купондық мөлшерлемемен жалпы сомасы 300 миллион АҚШ долларын құрайтын АІХ-те листингтелген облигацияларын шығарды, 31 жылғы 2023 желтоқсандағы жағдай бойынша оның 300 миллион АҚШ доллары орналастырылды.

2023 жылдың 3 шілдесінде Топ 3.5% купондық мөлшерлемемен жалпы сомасы 500 миллион АҚШ долларын құрайтын АІХ-те листингтелген облигацияларын шығарды, 2023 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша оның 221.7 миллион АҚШ доллары орналастырылды.

Осы шығарылған борыштық бағалы қағаздардың купондық мөлшерлемелері мен өтеу мерзімдері былайша берілген:

	2023 ж. 31 желтоқсан		2022 ж. 31 желтоқсан	
	Купондық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл	Купондық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздар:				
Теңгемен көрсетілген, тіркелген мөлшерлемесі бар облигациялар	9.5%	2025	9.5%	2025
Шығарылған реттелмеген борыштық бағалы қағаздар:				
Теңгемен көрсетілген облигациялар	7.5%	2024-2025	7.5%	2024-2025
АҚШ долларымен көрсетілген облигациялар	3.5%-4.0%	2025	2.5%-4.0%	2025

2023 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша шығарылған борыштық бағалы қағаздар бойынша есептелген пайыздар сомасы 9,003 миллион теңгені (2022 жылғы 31 желтоқсанда – 6,994 миллион теңге) құрады.

Реттелген борыштық бағалы қағаздар Топтың қамтамасыз етілмеген міндеттемелері болып табылады және Топтың ағымдағы әрі болашақтағы барлық басымдықты берешектерінің төлеміне қатысты реттелген болып саналады. Шығарылған борыштық бағалы қағаздар бойынша купондық төлемдер жарты жылдық және жылдық негізде төленеді.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Қаржылық қызметпен шартталған міндеттемелердің қозғалысы

Төмендегі кестеде ақша ағындарымен шартталған өзгерістерді, сондай-ақ ақша ағындарымен байланысты емес өзгерістерді қосқанда, қаржылық қызмет нәтижесіндегі міндеттемелердің өзгерістері ұсынылған. Қаржылық қызметпен шартталған міндеттемелер, бұл олардың ақша ағындары ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы шоғырландырылған есепте болған немесе алдағы уақыттағы ақша ағыны қаржылық қызметтің ақша ағыны ретінде жіктелетін міндеттемелер.

	2023 ж. 1 қаңтар	Ақшалай өзгерістер		Ақшасыз өзгерістер		2023 ж. 31 желтоқсан
		Борыштық бағалы қағаздар шығару	Борыштық бағалы қағаздарды өтеу және сатып алу	Бағамдағы айырма	Амортизациял анған құнның өзгеруі	
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	462,817	325,696	(140,705)	(2,157)	7,742	653,393

	2022 ж. 1 қаңтар	Ақшалай өзгерістер		Ақшасыз өзгерістер		2022 ж. 31 желтоқсан
		Борыштық бағалы қағаздар шығару	Борыштық бағалы қағаздарды өтеу және сатып алу	Бағамдағы айырма	Амортизациял анған құнның өзгеруі	
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	499,812	127,886	(177,600)	15,649	(2,930)	462,817

21. Салық салу

Банк пен оның еншілес кәсіпорындарына Топ өз қызметін атқаратын елдің салық заңнамасына сәйкес салық салынуға жатады.

Табыс салығы бойынша шығыстар мыналардан құралады:

	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Салық бойынша ағымдағы шығыстар	136,577	105,834
Кейінге қалдырылған салық бойынша үнем	(15,239)	(116)
Табыс салығы бойынша шығыс	121,338	105,718

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Кейінге қалдырылған салық бойынша шығыстар/(үнем) мынадай мезгілдік айырмалармен байланысты:

	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын туынды құралдардың және қаржы активтерінің әділ құны	2,871	(555)
Негізгі құралдар, есептелген амортизация	687	675
Клиенттерге берілген қарыздар, күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтер	157	1,109
Қаржы құралдары бойынша кейінге қалдырылған салық міндеттемелері	4,982	622
«Проблемалық кредиттер қоры» АҚ салымдары бойынша кейінге қалдырылған салық міндеттемесі	(22,299)	(1,676)
Басқасы	(1,637)	(291)
Пайда немесе залал құрамында танылған, кейінге қалдырылған салық бойынша үнем	(15,239)	(116)

Қазақстандық заңды тұлғалар үшін 2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған жылдар ішінде табыс салығының мөлшерлемесі 20% құрады. Мемлекеттік бағалы қағаздар мен кейбір бағалы қағаздар бойынша түскен кіріске табыс салығы салынбайды.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Грузия мен Өзбекстан Республикасында табыс салығының мөлшерлемесі тиісінше 15% және 20% құрайды (2022 жылғы 31 желтоқсанда - Қырғыз Республикасында, Грузияда және Өзбекстан Республикасында сәйкесінше 10%, 15% және 20% құрайды)

Табыс салығының тиімді мөлшерлемесі табыс салығының нормативтік мөлшерлемесінен өзгеше болады. Төменде 20% нормативтік мөлшерлемеге сәйкес есептелген табыс салығына жұмсалған шығынды нақты пайда салығының шығындарымен сәйкестендіру есебі берілген:

	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Салық салынғанға дейінгі пайда	814,774	675,197
Табыс салығының нормативтік мөлшерлемесі	20%	20%
Нормативтік мөлшерлеме бойынша табыс салығы бойынша шығыстар	162,955	135,039
Мемлекеттік бағалы қағаздар бойынша салық салынбайтын кіріс және өзге бағалы қағаздар және туынды құралдардан түскен, салық салынбайтын кіріс	(42,221)	(39,673)
Басқа құзыретте операциялар жүргізетін еншілес кәсіпорындардың өзге салық мөлшерлемелерінің ықпалы	(322)	(588)
Шегерімге жатқызылмайтын шығыстар:	-	-
- өзге провизиялар	1,732	7,280
- еншілес ұйымдардың шығуы	-	3,848
- жалпы және әкімшілік шығыстар	449	759
Басқасы	(1,255)	(947)
Табыс салығы бойынша шығыс	121,338	105,718

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелерге мыналар жатады:

	2023 ж. 31 желтоқсан	2022 ж. 31 желтоқсан
Шегерілетін мезгілдік айырманың салықтық тиімділігі:		
Есептелген сыйлықақылар	6,387	4,853
Туынды қаржы құралдарының әділ құны	871	1,650
Есептелген демалыс шығындары	860	688
Басқасы	32	142
Кейінге қалдырылған салық активі	8,150	7,333
Салық салынатын мезгілдік айырманың салықтық тиімділігі:		
Клиенттер қаражатының әділ құнын түзету	(16,421)	(38,721)
Негізгі құралдар, есептелген амортизация	(19,719)	(19,284)
Клиенттерге берілген қарыздар бойынша құнсыздану резерві	(1,314)	(1,406)
Өзге жиынтық кіріс арқылы және пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын туынды құралдардың және қаржы активтерінің әділ құны	(30,608)	(21,803)
Еншілес ұйымдардың шығуы	447	-
Басқасы	17	7
Кейінге қалдырылған салықтық міндеттеме	(67,598)	(81,207)
Кейінге қалдырылған таза салық міндеттемесі	(59,448)	(73,874)

Ағымдағы салық активтері мен міндеттемелері:

	2023 ж. 31 желтоқсан	2022 ж. 31 желтоқсан
Өтеуге жататын табыс салығы	7,956	1,521
Табыс салығы бойынша міндеттемелер	(946)	(12,358)
Ағымдағы салық активі/(міндеттемесі)	7,010	(10,837)

Топ қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есепте өзара есепке алу құқығы бар жағдайларда мерзімі кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелерін өзара есепке алуды жүргізді. Өзара есепке алудан кейін ұсынылған сомалар мыналардан тұрады:

	2023 ж. 31 желтоқсан	2022 ж. 31 желтоқсан
Кейінге қалдырылған салық активі	351	273
Кейінге қалдырылған салық міндеттемесі	(59,799)	(74,147)
Кейінге қалдырылған таза салық міндеттемесі	(59,448)	(73,874)

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Қазіргі уақытта Қазақстанда және Топ өз қызметін жүргізіп отырған басқа елдерде уәкілетті мемлекеттік және өңірлік органдар енгізген түрлі салықтарға байланысты бірқатар заңдар әрекет етеді. Мұндай салықтарға қосымша құн салығы, табыс салығы, әлеуметтік салық, т.б. жатады. Қолданылатын ережелер көпшілік жағдайда онша айқын болмайды немесе бұрынғы оқиғалар санының шектеулілігіне байланысты мүлдем жоқ. Кейде ережелерге заңдық түсінік беру мәселесіне келгенде, түрлі ведомстволар арасында немесе тіпті бір ведомствоның өз ішінде түрлі пікірлер туындап жатады, ал бұл өз кезегінде пікір қайшылығына әкеп соғады. Салықтық декларациялар, сонымен қатар заңдық реттеудің басқа жақтары (мәселен, кедендік және валюталық бақылау мәселелері) бірнеше ведомствоның қолына берілген, олардың әрқайсысы бұзушылықтарға жол берілгенге өз тараптарынан заңға сәйкес елеулі сомада айыппұлдар мен өсімпұлдар салуға құқылы. Мұндай жағдай салықтық заңнама жүйесі елеулі жетілдірілген басқа дамыған елдермен салыстырғанда, Қазақстандағы салықтық тәуекелдер қаупінің деңгейі әлі де біршама жоғары екендігін көрсетеді.

Топ өз қызметін жүргізетін елдердің коммерциялық заңнамасы бойынша берілетін түсінік бір мәнді болмауы мүмкін. Сонымен қатар салық органдарында іскерлік қызметке қатысты еркін пікір қалыптасу тәуекелі де болады. Салық органдарының Топ қызметіне қатысты мұндай пікірлеріне байланысты басшылық тарапынан дауласу болған жағдайда қосымша салықтар, айыппұлдар мен өсімпұлдар туындауы мүмкін.

Мұндай белгісіздік, мәселен, қаржы құралдарына салықтық түсініктеме беру және мәмілелер бойынша баға көрсеткіштерінің нарықтық деңгейін анықтау мәселесіне қатысты туындауы мүмкін. Сондай-ақ клиенттерге берілген қарыздар мен қарыздарға теңестірілген берешек бойынша мүмкін болатын зиян резервін құрастыру және қалпына келтіру жөніндегі мезгілдік салықтық айырма салық органдары тарапынан салық салынатын базаны азайту ретінде қаралып, әртүрлі түсіндірілуі мүмкін.

Қазақстанда салық органдары соңғы бес жыл ішіндегі салықтық есептемеге тексеру жүргізе алады. Дегенмен, жоғарғы сатыдағы салық органы қажет болған жағдайда қосымша тексеру жүргізе алады. Мұнымен қатар сот органдарының түсініктемесіне сәйкес, сот тарапынан салық органдарының тексеру жүргізуіне кедергі келтіру фактісі анықталған жағдайда салықтық есептеме тексерілетін мерзім ұзартылуы мүмкін.

Басшылықтың пікірінше, Топ өз қызметін салықтық заңнамаға сәйкес жүргізеді, алайда тиісті органдардың салық мәселелері бойынша түсінік беруге қатысты басқаша көзқарас ұстану тәуекелі бар.

Кейінге қалдырылған таза салық міндеттемесінің қозғалысы:

	2023 ж.	2022 ж.
Жыл басындағы кейінге қалдырылған таза салық міндеттемесі	73,874	71,150
Пайда немесе залал құрамында танылған, кейінге қалдырылған салық бойынша үнем	(15,239)	(116)
Өзге жиынтық кірісте танылған, кейінге қалдырылған салық бойынша шығыс	813	2,840
Жыл аяғындағы кейінге қалдырылған таза салық міндеттемесі	59,448	73,874

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

22. Басқа міндеттемелер

Басқа міндеттемелер мыналардан құралады:

	2023 ж. 31 желтоқсан	2022 ж. 31 желтоқсан
Үздіксіз қатысудан міндеттемелер	104,921	95,346
Банк қызметі бойынша кредиторлар	52,130	28,521
Қызметкерлермен есеп айырысу, сыйлықақылар және демалыстар бойынша есептеу	35,110	27,380
Банктік емес қызмет бойынша кредиторлар	16,332	7,648
Алынған басқа аванстар	13,597	11,409
Табыс салығынан басқа салықтар бойынша берешек	8,416	12,021
Жалдау бойынша міндеттемелер	4,965	5,205
Коммерциялық жылжымайтын мүлік бойынша кредиторлар	3,838	2,092
Төленетін жалпы және әкімшілік шығындар	2,641	2,695
Басқалар	806	1,088
Басқа міндеттемелердің жиыны	242,756	193,405

Үздіксіз қатысу міндеттемесі «7-20-25» мемлекеттік ипотекалық бағдарламасымен және басқа да бағдарламалармен байланысты «Қазақстандық тұрақтылық қоры» АҚ («Оператор») алдындағы міндеттемелерді білдіреді. Осы бағдарламаның шарттарына сәйкес Банк қарыз алушыларға ипотекалық қарыздар береді және бағдарлама Операторына қарыздар бойынша талап ету құқықтарын береді. Бағдарламаға және сенімгерлікпен басқару шартына сәйкес Банк берілген ипотекалық қарыздар бойынша сенімгерлікпен басқаруды жүзеге асырады. Бұл ретте күнтізбелік 90 күннен астам мерзімі өткен кредиттер болған жағдайда Банк берілген ипотекалық қарыздар бойынша талап ету құқығын сатып алуға міндетті. Кері сатып алу сатып алу күніне қарыздың номиналды құны бойынша жүзеге асырылады.

Банк осы активтерге меншік құқығымен байланысты барлық тәуекелдер мен пайданы, атап айтқанда, кредиттік тәуекелді бермегенін және сақтамағанын, бірақ берілген активтерге бақылауды сақтап қалғанын және оған өзінің үздіксіз қатысу көлемінде қарыздарды тануды жалғастыратынын анықтады. Үздіксіз қатысу көлемі Банк қайтаруға міндетті болуы мүмкін өтемнің ең жоғары сомасымен шектеледі, өйткені Банктің үздіксіз қатысуы берілген актив бойынша кепілдік нысанын қабылдайды. Банк клиенттерге берілген қарыздар құрамына өзінің үздіксіз қатысу көлемінде активті тануды жалғастыратындықтан, Банк онымен байланысты міндеттемені де таниды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

23. Капитал

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы мәліметке сәйкес жарияланған, шығарылған және толығымен төленген акциялар саны мынадай түрде берілген:

	Шығаруға рұқсат етілген акциялар	Рұқсат етілген, бірақ шығарылмаған акциялар	Толығымен төленген және айналымға шығарылған акциялар	Құны өтеліп сатып алынған меншікті акциялар	Айналымдағы акциялар
2023 ж. 31 желтоқсан:					
Жай акциялар	25,000,000,000	(11,552,455,218)	13,447,544,782	(2,545,373,191)	10,902,171,591
2022 ж. 31 желтоқсан:					
Жай акциялар	25,000,000,000	(11,552,455,218)	13,447,544,782	(2,563,676,403)	10,883,868,379

Барлық акциялар теңгеде көрсетілген. Айналымдағы акциялар қозғалысы мынадай түрде берілген:

	Акциялар саны Жай акциялар	Номинал (орналастыру бағасы) (миллион теңгеде) Жай акциялар
2021 ж. 31 желтоқсан	10,896,004,850	(50,295)
Жай акцияларды құнын өтеп сатып алу		
Құны өтеліп сатып алынған акцияларды құнын өтеп сатып алу	(52,653,439)	(6,044)
Құны өтеліп сатып алынған акцияларды сату	40,516,968	4,831
2022 ж. 31 желтоқсан	10,883,868,379	(51,508)
Құны өтеліп сатып алынған акцияларды құнын өтеп сатып алу	(10,653,349)	(1,509)
Құны өтеліп сатып алынған акцияларды сату	28,956,561	3,530
2023 ж. 31 желтоқсан	10,902,171,591	(49,487)

Жай акциялар 2023 және 2022 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жарғылық капитал 209,027 миллион теңгені құрады.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ 258,514 миллион теңге сомасына саны 2,545,373,191 дана (2022 жылғы 31 желтоқсанда – 260,535 миллион теңге сомасына саны 2,563,676,403 данада) сатып алынған меншікті жай акцияларға ие болды.

Айналымдағы жай акциялардың әрқайсысының бір дауысқа және дивидендке құқығы бар. Құны өтелген акциялардың дауыс беру құқығы мен дивидендке құқығы жоқ.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Өткен қаржылық жылдарда төленген дивидендтер төмендегі кестеде келтірілген:

	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жылға 2023 ж. төленген	2021 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жылға 2022 ж. төленген
Кезең ішінде жарияланған дивидендтер	276,524	138,341
Бір жай акцияға ақшалай дивидендтің мөлшері	25.38	12.71

Эмиссиялық кіріс

Эмиссиялық кіріс – енгізілген қаражат сомасының шығарылған акциялардың номиналдық құнынан артық түсімі.

24. Шартты қаржылық міндеттемелер

Топтың шартты қаржылық міндеттемелері мыналардан құралады:

	2023 ж. 31 желтоқсан	2022 ж. 31 желтоқсан
Берілген кепілдіктер	820,260	603,028
Коммерциялық аккредитивтер	120,497	94,192
Қарыздарды беру бойынша міндеттемелер	65,207	69,122
Шартты қаржылық міндеттемелер	1,005,964	766,342
Минус – аккредитивтер бойынша ақшалай қамтамасыз ету	(45,279)	(63,730)
Минус – резервтер	(11,695)	(13,773)
Шартты қаржылық міндеттемелер, нетто	948,990	688,839

Берілген кепілдіктер клиенттердің өтініштері бойынша Топ шығарған және есеп берілетін күнге әрекет ететін банктік кепілдік болып табылады. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ең ірі он клиент/клиенттер тобы үшін шығарылған өтелмеген кепілдіктер Топтың жалпы қаржы кепілдіктерінің 46%-ын құрады (2022 жылдың 31 желтоқсанында – 45%), олар Топ капиталының 16% (2022 жылдың 31 желтоқсанында – 14%) құрады.

Коммерциялық аккредитивтер клиенттердің өтініштері бойынша Топ шығарған, олар бойынша есепті күні төлем жүргізілмеген аккредитивтерді білдіреді. 2023 ж. 31 желтоқсанға, он ең ірі өтелмеген аккредитивтерге Топтың коммерциялық аккредитивтерінің барлық сомасының 57% келді (2022 ж. 31 желтоқсанда – 31%) және олар, Топ капиталынан 3% құрады (2022 ж. 31 желтоқсанда – 1%).

Топ, қарыз алумен байланысты, егер бұл қажет болса, қаржы құралдары пайда болғанда, кепілмен қамтамасыз етуді талап етеді. Әдетте, Топ қарыз алушының кредит тәуекелін бағалау немесе топ ұстап отырған басқа депозиттерге талдау жасау арқылы, қажетсіздігі айқындалғаннан басқа жағдайларда, кепілмен қамтамасыз етуді талап етеді. Кепілмен қамтамасыз етудің түрлері көп және банктерде сақтаулы тұрған салымдардан, мемлекеттік бағалы қағаздардан және басқа да активтерден құралуы мүмкін.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Резервтер берілген кепілдіктер мен аккредитивтер бойынша резервтерді білдіреді.

Резервтегі қозғалыс былайша берілген:

	2023 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	(9)	(6,714)	(7,050)	(13,773)
1-кезеңге аудару	(5,208)	(3)	5,211	-
2-кезеңге аудару	1	(1)	-	-
3-кезеңге аудару	2,439	-	(2,439)	-
(Қосымша резервтерді қалыптастыру)/ резервтерді қалпына келтіру	931	3,287	(2,588)	1,630
Еншілес ұйымдардың шығуы	69	-	-	69
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық	1	213	165	379
Жыл аяғына	(1,776)	(3,218)	(6,701)	(11,695)

	2022 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	(306)	(6,433)	(6,454)	(13,193)
2-кезеңге аудару	3	(7)	4	-
3-кезеңге аудару	3,156	25	(3,181)	-
(Қосымша резервтерді қалыптастыру)/ резервтерді қалпына келтіру	(3,346)	446	2,978	78
Еншілес ұйымдардың шығуы	176	-	403	579
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық	308	(745)	(800)	(1,237)
Жыл аяғына	(9)	(6,714)	(7,050)	(13,773)

Күрделі шығындар бойынша алдағы кезеңдердің міндеттемелері

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың аяқталмаған құрылысқа қатысты күрделі шығындары бойынша шартты міндеттемелері 35,790 миллион теңгені құрады, оның 33,871 миллион теңгесі Астанадағы әкімшілік ғимараттардың аяқталмаған құрылысына жатады (2022 жылғы 31 желтоқсанда – 1,595 миллион теңге).

Операциялық жалдау шарттары бойынша алдағы кезеңдердің міндеттемелері

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топтың кейінге шегерілмейтін операциялық жалдау шарттары бойынша елеулі міндеттемелері болған жоқ.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

25. Таза пайыздық кіріс

	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Пайыздық кірістерге мыналар кіреді:		
Клиенттерге берілген қарыздар	1,349,836	983,419
- Корпоративтік бизнес	599,633	435,286
- Бөлшек бизнес	527,606	402,568
- ШОБ	222,597	145,565
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	155,145	97,309
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	66,175	91,388
Ақшалай қаражат пен оның баламасы және кредит мекемелеріндегі қаражат	49,319	41,026
Басқа қаржы активтері	6,543	7,501
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолданып есептелген пайыздық кірістер	1,627,018	1,220,643
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	42,764	27,005
Басқа да пайыздық кірістер	42,764	27,005
Пайыздық кірістердің жиыны	1,669,782	1,247,648
Пайыздық шығыстарға мыналар кіреді:		
Клиенттердің қаражаты	(771,460)	(477,839)
- Жеке тұлғалар	(361,449)	(227,747)
- Заңды тұлғалар	(410,011)	(250,092)
Кредит мекемелерінің қаражаты	(46,723)	(63,982)
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	(40,284)	(35,317)
Басқа қаржы міндеттемелері	(708)	(827)
Басқа да пайыздық шығыстар және ұқсас шығыстар	(110)	(217)
Пайыздық шығыстардың жиыны	(859,285)	(578,182)
Кредиттік шығындар бойынша шығысқа дейін таза пайыздық кіріс	810,497	669,466

Басқа да пайыздық және ұқсас шығыстарға ұзақ мерзімді қаржылық дебиторлық берешекті бастапқы танудан болатын шығын кіреді.

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін ТПМ әдісі бойынша есептелген жалпы пайыздық кіріс амортизацияланған құн бойынша көрсетілетін қаржы активтері үшін 1,471,873 миллион теңге (2022 ж. 31 желтоқсан: 1,123,334 миллион теңге).

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

26. Қызметтер мен комиссиялар бойынша кірістер

Қызметтер мен комиссиялар бойынша кірістер мынадай табыс көздерінен алынған:

	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Жеке тұлғалардың транзакциялық кірісі	139,948	129,232
Заңды тұлғалардың транзакциялық кірісі	44,403	38,343
Берілген кепілдіктер және аккредитивтер	20,036	13,863
Басқасы	9,016	10,849
Ниеттестік бағдарламасы	(13,343)	(12,221)
Қызметтер мен комиссиялар бойынша кірістердің жиыны	200,060	180,066

Қызметтер мен комиссиялар бойынша шығыстарға мыналар кіреді:

	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Жеке тұлғалардың транзакциялық кірісі	(76,518)	(78,983)
Заңды тұлғалардың транзакциялық кірісі	(5,304)	(7,420)
Депозиттерді сақтандыру	(13,357)	(6,265)
Басқасы	(4,525)	(3,431)
Қызметтер мен комиссиялар бойынша шығыстардың жиыны	(99,704)	(96,099)

Жеке заңды тұлғалардың транзакциялық кірістеріне есеп айырысу шоттары мен жалақы бойынша банктік аударымдар бойынша комиссиялық кірістер, клиенттердің шоттарына қызмет көрсету және клиенттердің пластикалық карталары бойынша операциялар бойынша комиссиялық кірістер, сондай-ақ кассалық операциялар мен клиенттерге зейнетақы төлеу бойынша кірістер кіреді.

Жеке және заңды тұлғалардың транзакциялық шығындарына клиенттердің пластикалық карталары, банктік аударымдар және кассалық операциялар бойынша комиссиялық шығындар кіреді.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

27. Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері мен міндеттемелері бойынша таза пайда/(шығын)

Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері мен міндеттемелері бойынша таза пайдаға/(шығынға) мыналар кіреді:

	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Саудаға арналған деп жіктелген қаржы активтері мен міндеттемелері бойынша таза пайда/(шығын):		
Туынды құралдармен операциялар бойынша жүзеге асырылған таза пайда	28,831	12,798
Туынды құралдар бойынша жүзеге асырылмаған таза пайда/(шығын)	34,255	(10,262)
Сауда операциялары бойынша таза пайда/(шығын)	9,508	(3,061)
Саудаға арналған деп жіктелінген қаржы активтері мен міндеттемелері бойынша таза пайданың/(шығынның) жиыны	72,594	(525)

28. Шетел валютасымен жасалған операциялар бойынша таза пайда

Шетел валютасымен жүргізілетін операциялар бойынша таза пайда мыналардан құралады:

	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Сауда операциялары, нетто	107,271	172,982
Бағам айырмалары, нетто	(17,157)	4,911
Шетел валютасымен операциялар бойынша таза пайданың жиыны	90,114	177,893



«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

29. Сақтандыру қызметінен алынған кірістер мен шығыстар

Келесі кестелерде осы кезеңде танылған сақтандыру түсімінің талдауы келтірілген.

2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл											
	Жұмыс берушінің жауапкершілігі к аннуитеттері	Зейнеғақы аннуитеттері	Жинақ таушы сақтандыру	Өмірді мерзімді сақтандыру	Қысқа мерзімді шарттар	Медици налық сақтандыру	Көлік құралдары иелерінің жауапкершілігін міндетті сақтандыру		Автокөлікті және жауапкершілікті сақтандыру	Жиыны	
							Мүлiкті сақтандыру	Басқа			
Сақтандыру бойынша түсім	2,441	645	256	1,507	84,165	10,535	11,420	62,711	12,348	26,454	212,482
Тәуекелдік түзетулерді босату	69	537	2,732	201	-	-	-	-	-	-	3,539
Маржаның амортизациясы	565	5,652	2,807	129	-	-	-	-	-	-	9,153
Аквиз шығындарының амортизациясы	10	734	1,188	12,083	-	-	-	-	-	-	14,015
Сақтандыру бойынша түсімдердің жиыны	3,085	7,568	6,983	13,920	84,165	10,535	11,420	62,711	12,348	26,454	239,189



«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл									
	Жұмыс берушінің жауапкершілігі к аннуитеттері	Зейнетақы аннуитеттері	Жинақ таушы сақтандыру	Өмірді мерзімді сақтандыру	Қысқа мерзімді шарттар	Медициналық сақтандыру	Көлік құралдары иелерінің жауапкершілігін міндетті сақтандыру		
							Мүлкіті сақтандыру	Автокөлікті және жауапкершілікті сақтандыру	Жиыны
Сақтандыру бойынша түсім	1,946	752	1,736	1,420	63,244	6,207	16,506	8,363	167,421
Тәуекелдік түзетулерді босату	83	750	2,799	218	-	-	-	-	3,850
Маржаның амортизациясы	479	5,158	1,166	99	-	-	-	-	6,902
Аквиз шығындарының амортизациясы	9	366	829	15,499	-	-	-	-	16,703
Сақтандыру бойынша түсімдердің жиыны	2,517	7,026	6,530	17,236	63,244	6,207	16,506	8,363	194,876



«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл									
	Жұмыс берушінің жауапкершілік аннуитеттері	Зейнетақы аннуитеттері	Жинақтаушы сақтандыру	Өмірді мерзімді сақтандыру	Қысқа мерзімді шарттар	Медициналық сақтандыру	Көлік құралдары иелерінің жауапкершілігін міндетті сақтандыру		Автокөлікті және жауапкершілікті сақтандыру
							Мүлкіті сақтандыру	Басқа	
Сақтандыру қызметтері бойынша шығыстар:									
пайда болған сақтандыру шығындары және сақтандыру қызметтері бойынша келтірілген өзге де шығыстар:	(7,923)	(5,250)	886	(3,020)	(4,654)	(10,901)	(5,647)	(8,251)	(56,089)
аквизициялық ақша ағындарының амортизациясы	(9)	(366)	(829)	(15,485)	(27,719)	(646)	(1,656)	(3,755)	(58,215)
өткен кезеңдердің қызметтеріне қатысты өзгерістер	-	-	-	-	(1,746)	(142)	(10,245)	(474)	(12,377)
Ауыртпалықты шарттар топтары бойынша залалдар және осындай залалдарды қалпына келтіру	(2)	-	(881)	(494)	-	-	-	(585)	(1,803)
Міндеттемелерді бағалауда									
ескерілетін сақтандыру қызметтері бойынша шығыстардың жиыны	(7,934)	(5,616)	(824)	(18,999)	(34,119)	(11,689)	(10,971)	(13,065)	(128,484)
Регрессиялық талап бойынша таза шығыстар/(кірістер) (АЦ)									(29)
Регрессиялық талап бойынша алынған кірістер									729
Аквизициялық шығындар - ОАР									(6,524)
Сақтандыру шығындарын реттеу бойынша шығыстар - ОАР									99
Сақтандыру (қайта сақтандыру) қызметіне байланысты шығыстар - ОАР									2,362
Сақтандыру қызметтері бойынша шығыстардың жиыны									(131,847)



«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл										
	Жұмыс берушінің жауапкерші лік аннуитеттері	Зейнетақы аннуитеттері	Жинақтаушы сақтандыру	Өмірді мерзімді сақтандыру	Қысқа мерзімді шарттар	Медици налық сақтандыру	Көлік құралдары иелерінің жауапкершілі гін міндетті сақтандыру	Автокөлікті және жауапкерші лікті сақтандыру	Басқа	Жиыны
Сақтандыру қызметтері бойынша шығыстар:										
пайда болған сақтандыру шығындары және сақтандыру қызметтері бойынша келтірілген өзге де шығыстар;	(3,537)	(3,457)	(5,415)	(4,847)	(24,816)	(8,189)	(10,288)	(2,076)	(6,393)	(2,940)
аквизициялық ақша ағындарының амортизациясы	(10)	(734)	(1,188)	(12,083)	(11,329)	(468)	(8,497)	(929)	(2,131)	(3,902)
өткен кезеңдердің қызметтеріне қатысты өзгерістер	-	-	(907)	(669)	(3,421)	(412)	(699)	(2,888)	(279)	11,797
Ауыртпалықты шарттар топтары бойынша залалдар және осындай залалдарды қалпына келтіру	(2)	-	(144)	(805)	-	-	1,646	-	(854)	(159)
Міндеттемелерді бағалауда										
ескерілетін сақтандыру қызметтері бойынша шығыстардың жиыны	(3,549)	(4,191)	(7,654)	(18,404)	(39,566)	(9,069)	(17,838)	(5,893)	(9,657)	(110,866)
Регрессиялық талап бойынша таза шығыстар/(кірістер) (АЦ)										81
Регрессиялық талап бойынша алынған кірістер										366
Аквизициялық шығындар - ОАР										(3,272)
Сақтандыру шығындарын реттеу бойынша шығыстар - ОАР										(1,256)
Сақтандыру (қайта сақтандыру) қызметіне байланысты шығыстар - ОАР										(1,019)
Сақтандыру қызметтері бойынша шығыстардың жиыны										
										(115,966)

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

30. Операциялық шығыстар

Операциялық шығыстар мыналардан құралады:

	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Жалақы және сыйлықақылар	126,929	108,461
Тозу және амортизация	18,534	17,011
Табыс салығын қоспағандағы салықтар	9,772	11,335
Ақпараттық қызметтер	7,905	6,856
Байланыс	6,419	6,621
Жарнама шығыстары	5,504	4,226
Жөндеу және қызмет көрсету	5,297	3,895
Күзет	5,438	6,174
Коммуналдық қызметтер	4,721	4,625
Қайырымдылық*	4,547	6,542
Жалдау	3,151	2,903
Кеңселік және офистік заттар	3,066	2,566
Кәсіби қызметтер	1,663	1,717
Басқасы	13,942	10,086
Операциялық шығыстардың жиыны	216,888	193,018

* Қаңтар айындағы оқиғалардың экономикалық салдарына жауап ретінде Үкімет қазіргі дағдарысты еңсеруге бағытталған бастамаларды дайындады. Қазақстан азаматтарына денсаулық сақтау, білім беру және өзге де әлеуметтік салада қолдау көрсету үшін «Қазақстан халқына» арнайы қайырымдылық қоры құрылды, ол жеке және мемлекеттік қаражаттан қаржыландырылады. 2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде Топ қорға қайырымдылық шығындарының бір бөлігі болып табылатын 2 миллиард теңге бөлді (2022 ж. 31 желтоқсан – 3 миллиард теңге).

31. Банктік емес қызметтен алынған кірістер

	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Коммерциялық жылжымайтын мүлікті сатудан алынған таза пайда	17,864	19,659
Инвестициялық жылжымайтын мүлікті сатудан алынған таза пайда	166	235
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерді сатудан алынған таза пайда	1,283	1,304
Банктік емес қызметтен алынған басқа да кіріс	4,269	4,356
Банктік емес қызметтен алынған кірістер	23,582	25,554

32. Акцияға шаққандағы пайда

Акцияға шаққандағы базалық және ажыратылған пайда бас компанияның акционерлеріне тиесілі бір жылдағы таза пайданы жыл ішінде айналымдағы таза пайданы бөлуге қатысатын акциялардың орташа өлшемделген санына бөлу арқылы есептеледі.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Акционерлік қоғамдар туралы қазақстандық заңнамаға сәйкес, жай акциялар бойынша дивиденд мөлшері осы кезең ішіндегі артықшылықты акциялар бойынша дивиденд мөлшерінен аспауға тиіс. Ендеше, кезең ішіндегі таза пайда жай және артықшылықты акциялар арасында олардың бөлінбеген пайдаға заңдық және келісімшарттық құқықтарына сәйкес бөлінеді.

Төменде бір акцияға шаққандағы базалық және ажыратылған пайда туралы мәліметтер келтірілген:

	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Акцияға шаққандағы базалық және ажыратылған пайда		
Бас компанияның акционерлеріне қатысты кезең ішіндегі таза пайда	693,435	569,477
Жай акцияларды ұстаушыларға қатысты таза пайда	693,435	569,477
Акцияға шаққандағы базалық пайданы есептеу үшін акциялардың орташа саны	10,894,712,258	10,891,001,418
Акцияға шаққандағы базалық және ажыратылған пайда (теңгемен)	63.65	52.29

ҚҚБ талаптарына сәйкес сауда-саттық тізіміне енгізілген компаниялар үшін есептелген бір жай акцияның баланстық құны 2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша мына төмендегі кестеде көрсетілген:

Акциялар түрі	Айналымдағы акциялар саны	2023 ж. 31 желтоқсан	
		Капитал (ҚҚБ ережесі негізінде есептелген)	Бір акцияның баланстық құны, теңгемен
Жай	10,902,171,591	2,463,607	225.97
		2,463,607	

Акциялар түрі	Айналымдағы акциялар саны	2022 ж. 31 желтоқсан	
		Капитал (ҚҚБ ережесі негізінде есептелген)	Бір акцияның баланстық құны, теңгемен
Жай	10,883,868,379	1,997,927	183.57
		1,997,927	

Жай акцияларға қатысты капитал сомасы капиталдың қорытынды сомасы мен материалдық емес активтердің қалдық құнының сомасы арасындағы айырма ретінде есептеледі.

Топ басшылығы есеп беріліп отырған күнгі жағдайға сәйкес ҚҚБ талаптары толығымен орындалып отыр деп есептейді.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

33. Қаржы тәуекелдерін басқару

Топтың қаржылық қызметі үшін тәуекелдерді басқарудың маңызы зор. Топ қызметіне тән болатын негізгі тәуекел түрлері мыналар:

- Кредит тәуекелі;
- Өтімділік тәуекелі; және
- Нарықтық тәуекел

Тәуекелдерді басқарудың пәрменді әрі тиімді саясатын қамтамасыз ету үшін Топ тәуекелдерді басқарудың негізгі қағидаттарын айқындады, бұлардың басты мақсаты Топты қазіргі бар тәуекелдерден қорғауға және жоспарланған көрсеткіштерге қол жеткізуге мүмкіндік беруді көздейді. Бұл аталған қағидаттарды Топ мынадай тәуекелдерді басқару кезінде пайдаланады.

Тәуекел-тәбетті басқару

Тәуекел-тәбет – тәуекелдердің жиынтықты деңгейі және түрлері, оларды Банк стратегиялық міндеттер мен бизнес-жоспарға қол жеткізу кезінде қабылдауға дайын.

Банктің тәуекел-тәбетін басқарудың тиімді жүйесін құру мақсатында «Қазақстан Халық Банкі» АҚ тәуекел-тәбетінің стратегиясы әзірленді және бекітілді.

Тәуекел-тәбет стратегиясы қабылданатын елеулі тәуекелдердің көлемінің анық шекарасын анықтайды, онда «Халық» тобы дамуының жалпы стратегиясын жүзеге асыру аясында Банк қызметі іске асырылады, сондай-ақ тәуекелдердің жүзеге асырылуын болдырмау не олардың Банктің қаржылық жағдайына теріс әсер етуін барынша азайту мақсатымен Банк қызметінің тәуекел-бейінін анықтайды.

Тәуекелдердің әрбір елеулі деңгейі бойынша тәуекел-тәбет стратегиясын әзірлеу және ендіру шеңберінде Директорлар кеңесі Банктің қабылданған бизнес үлгілерін, қызметінің ауқымын, операциялар түрлері мен олардың күрделілігін есепке алып, тәуекел-тәбеттің (кредит тәуекелі, нарықтық тәуекел, өтімділік тәуекелі, операциялық тәуекел бойынша) деңгейлерін бекітті.

Капитал жеткіліктілігін бағалаудың ішкі процесі

Екінші деңгейдегі банктер үшін тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйелерін қалыптастыру қағидаларының талаптарына сәйкес Топ Директорлар кеңесі бекіткен, капитал жеткіліктілігін бағалаудың ішкі процесін әзірледі және ендірді. Капитал жеткіліктілігін бағалаудың ішкі процесі («КЖБІП») – активтер көлемі, қызметтің сипаты мен күрделілік деңгейі, ұйымдық құрылым, стратегиялық жоспарлар, тәуекел-бейін, нормативтік құқықтық база ескерілген, елеулі тәуекелдерді басқару процестерінің жинағы, осындай тәуекелдерді тұрақты қаржылық жағдайды және төлем қабілеттілікті ұстап тұру үшін Топтың капитал жеткіліктілігінің мақсатты деңгейін анықтау мақсатымен бағалау және біріктіру.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

КЖБІП әзірлеу мақсаты – Топ қызметіне тән тәуекелдерді, соның ішінде: кредит тәуекелін, нарықтық тәуекелді, өтімділікті жоғалту тәуекелін, операциялық тәуекелді жабу үшін жеткілікті капиталдың қажетті деңгейін анықтау мақсатында олардың елеулі түрлерін анықтау, бағалау, біріктіру және бақылау. Топ меншікті капиталдың жеткіліктілігін бағалауды тәуекел-тәбеттің ағымдағы деңгейін және даму стратегиясын есепке алумен, бекітілген бюджеттің негізінде жүзеге асырады. Меншікті капиталдың жеткіліктілігін бағалау Топқа тән тәуекелдердің стресс-тестілеу нәтижелері ескеріліп іске асырылады. Капитал жеткіліктілігін бағалаудың ішкі процесі оның нәтижелерін, тәсілдерін стресс-тестілеуге қолдануды, тәуекелдерді анықтауды және ақпарат жинау процесін, тәуекелдерді бағалау модельдерін валидтеуді қоса алғанда, сандық, сондай-ақ сапалық көрсеткіштерге үздіксіз шолу жасайды.

Кредит тәуекелі

Кредит тәуекелі – қарыз алушының/контрагенттің Топ алдындағы өз қаржы міндеттемелерін орындамауы, дер кезінде орындамауы немесе толығымен орындамауы салдарынан Топтың шығынға ұшырау тәуекелі.

Кредит тәуекелдерін басқару және бақылауда тәуекел-менеджмент бөлімшесі маңызды рөл атқарады. Бұл бөлімше кредит тәуекелін сәйкестендіру, бағалау, бақылау және мониторинг шараларын енгізуді жүзеге асырады. Кредит тәуекелін басқару жүйесі шеңберінде Топ провизиялардың жеткілікті деңгейін ұстап тұруды, шешімдер қабылдау үшін ақпараттың толықтығы мен шынайылығын қамтамасыз ету бойынша қажетті шараларды қолданумен, ішкі саясатты және бизнес бөлімшелерге тәуелді емес кредит тәуекелдерін бағалау рәсімдері бар рәсімдерді сақтаумен кредит тәуекелін бағалау процесіне бақылауды жүзеге асыруды қамтамасыз етеді.

Тәуекел-менеджмент бөлімшесі кредиттік шешімдер қабылдау, кредит беру ережелері мен бағдарламаларын келісу, кредит тәуекелін азайту үшін шаралар қолдану бойынша тәуелсіз нұсқаулар беру, лимиттерді бақылау, кредит тәуекелдері, кредит тәуекелі бойынша тәуекел-тәбеттің деңгейінің мониторингі, есептеме құрастыру, сондай-ақ сыртқы заңнамалық реттеу, сол сияқты ішкі талаптар мен рәсімдерге сәйкестікті бақылауды қамтамасыз ету процесіне тікелей қатысады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Топ өзінің кредит тәуекелінің деңгейін бір қарыз алушыға /контрагентке немесе қарыз алушылар тобына қатысты, сондай-ақ салалық (және географиялық) сегменттер бойынша ең жоғары тәуекел мөлшерін анықтау арқылы айқындайды. Экономика салалары бойынша кредит тәуекелінің барынша жоғары шоғырлану лимитін Активтер мен Пассивтерді басқару (АПКОМ) комитеті белгілейді және бақылап отырады. Топ кредит беру түрлері: корпоративтік бизнес, шағын және орта бизнес, Банктің кредиттік портфеліне бөлшек бизнес түрлері бойынша несиелік портфельдің шоғырлануына, Банктің 10 ірі қарыз алушылары бойынша портфельдің шоғырлануына, валюталық қарыздар бойынша портфельдің шоғырлануына, кредит беру сегменттері бойынша кредиттік портфельде шағын және бөлшек бизнесте рейтингтің рұқсат етілген деңгейі, PD деңгейі және NPL деңгейі бойынша кредит портфелінің шоғырлануына тәуекел-тәбеттің деңгейін белгілейді. Кредит беру бағдарламалары (Шағын және орта бизнеске кредит беру, бөлшек кредиттер) бойынша кредит тәуекелдерінің деңгейіне қатысты шектеулерді Басқарма бекітеді. Әрбір контрагент бойынша, оның ішінде банктер мен брокерлерді қоса алғанда, баланстық және баланстан тыс жекелеген тәуекелдер деңгейін тиісті Кредит комитеттері мен АПКОМ қарастырады. Белгіленген лимитті салыстырып отыру арқылы күн сайын тәуекелдердің нақты мөлшеріне мониторинг жүргізіледі.

Әрбір контрагент бойынша міндеттемелердің орындалмау тәуекелі баланстық және баланстан тыс тәуекелдерді қамтитын лимиттермен шектеледі.

Баланстан тыс кредиттік міндеттемелер пайдаланылмаған кредит желілері, кепілдемелер немесе аккредитивтер түрінде болады. Баланстан тыс шоттарда есепке алынатын қаржы құралдары бойынша кредит тәуекелі контрагенттің келісімшарт талаптары мен мерзімін орындай алмауынан мүмкін болатын шығын ретінде анықталады. Баланстан тыс қаржы құралдарымен байланысты кредит тәуекелдеріне қатысты Топ пайдаланылмаған кредит желілерінің жалпы көлеміне тең мөлшерде шығындалады. Дегенмен, ықтимал шығын көлемі жалпы пайдаланылмаған міндеттемелер көлемінен аз болады, өйткені көпшілік жағдайда кредит беруге байланысты туындайтын міндеттемелер контрагенттердің кредит төлеудің ерекше стандарттарына сай келу мүмкіндігіне тікелей қатысты. Шартты міндеттемелерге қатысты Топ қаржы құралдарының балансында көрсетілген несие беруді бекіту, тәуекелді шектейтін лимиттер пайдалану және ағымдағы мониторинг жүргізу рәсімдеріне негізделген кредит саясатын ұстанады. Топ кредиттің өтелу мерзімін жіті қадағалайды, өйткені қысқа мерзімділерге қарағанда ұзақ мерзімді міндеттемелердің кредит тәуекелінің қаупі жоғарырақ.

Кредит комитеттерінің құрылымы мен өкілеттігі

Топтың Кредиттік саясатын жүзеге асыруды және кредиттік шешімдердің ретімен қабылдануын қамтамасыз етуші алқалық кредиттік органдарға кредит комитеттері, АПКОМ, Басқарма, Тәуекелдер жөніндегі комитет және Директорлар кеңесі жатады.

Коммерциялық Дирекция («КД»)

Кредиттік операциялар және корпоративтік клиенттердің кредиттік өтінімдері бойынша Банктің ішкі кредиттік саясатын жүзеге асыру – басты мақсаты болып табылатын Банктің алқалық органы.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Филиалдардың және филиалдар желісінің кредит комитеттері («ФКК», «ФЖКК»)

Банктің ФКК, ФЖКК - олардың негізгі мақсаты филиалдар арқылы шағын және орта бизнес субъектілеріне қаржы құралдарын беру бөлігіндегі Банктің ішкі кредиттік саясатын жүзеге асыру болып табылады.

ФКК мен ФЖКК кредит беру лимитін филиалдар бойынша Банк Басқармасы белгілейді. ФКК үшін белгіленген кредит беру лимиті шеңберінде филиал қаржы құралын беруге байланысты мәселелер бойынша өз бетімен шешім қабылдайды. ФКК лимиттен тыс жобалары бойынша және олар бойынша шешім қабылдау ФКК өкілеттілігіне кірмейтін жобалар бойынша шешімді ФЖКК қабылдайды. ФЖКК шешімдер қабылдау рәсімінде сондай-ақ Банк қызметтерінің сарапшылық қорытындыларын кешенді талдау негізінде жасақталған кредиттік топтаманы қарастыруды қамтиды.

Бас Банктің бөлшек кредит комитеті («ББ БКК») және Шешімдер қабылдау орталығы («ШҚО»)

Филиалдар арқылы бөлшек бизнес субъектілеріне қаржы құралдарын беруге қатысты Банктің ішкі кредиттік саясатын жүзеге асыру – басты мақсаты болып табылатын Банктің ББ БКК және ШҚО.

ШҚО төрт көз қағидатында негізделген, шешімдерді қабылдау бойынша өкілеттігі бар кредиттік андеррайтерлерден құралады. ШҚО Банк Басқармасы бекіткен өкілеттіктер мен ББ БКК бекіткен лимиттер шеңберінде шешімдер қабылдайды. ББ БКК лимиттен тыс және нормативтен тыс өтінімдерді және Банк Басқармасы бекіткен өкілеттіктер шеңберінде басқа да мәселелерді қарастыруға уәкілетті.

ШҚО мен ББ БКК жұмыс істеуімен қатар, жеке тұлғаларға кредит беру кезінде шешімдер қабылдау үшін автоматтандырылған тәсіл бар. Шешім қабылдауды автоматтандыру тәуекелге бағытталған тәсілге, соның ішінде Risk Based Pricing (тәуекелге негізделген баға белгілеу) және клиенттердің кредитті төлеу қабілетін бағалау кезінде қосымша параметрлерді қолдануға негізделген. Өтінімдерді қарастыру нәтижелері бойынша кредиттік ұсыныстар сұратылған талаптар бойынша, сол сияқты жеке тұлғалардың өтініш берушілерінің барлық сегменттері үшін (жалақы жобасына қатысатындар/қатыспайтындар, зейнеткерлер және т.с.с.) альтернативті шешімдер ұсыну жолымен жасалады. Мұндай тәсіл қарыз алушының тәуекел бейінін ескереді және шешім қабылдауда тәуекелдерді барынша азайтуға мүмкіндік береді.

Шағын Бизнес бойынша Шешімдер Қабылдау Орталығы («ШБ бойынша ШҚО»)

Шағын Бизнес саласында 400 миллион теңгеден аспайтын мөлшердегі кредит өтінімдерін қарау – негізгі міндеті болып табылады.

ШБ бойынша ШҚО төрт көз қағидатында негізделген, шешімдерді қабылдау бойынша өкілеттігі бар кредиттік андеррайтерлерден құралады. ШҚО Банк Басқармасы бекіткен өкілеттіктер мен ФЖКК бекіткен лимиттер шеңберінде шешімдер қабылдайды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Бас банктің, филиалдардың проблемалық кредиттер жөніндегі комитеті

Банктің алқалы органдары, олардың басты мақсаты – Банктің және оның филиалдарының проблемалық кредиттер бойынша қаражатты басқару, қызмет көрсету және олардың қайтарылуын қамтамасыз ету бойынша қызметін ұйымдастыруға және бақылауға қатысты Банктің ішкі кредит саясатын жүзеге асыру болып табылады.

Еншілес кәсіпорындардың уәкілетті/алқалы органдары

Еншілес кәсіпорындардың кредиттік өтінімдерін қарастыру және бекітуді еншілес кәсіпорнының ішкі құжаттарына сәйкес еншілес кәсіпорнының уәкілетті/алқалы органы жүзеге асырады. Нормативтен тыс және лимиттен тыс кредиттік өтінімдерді еншілес кәсіпорнының Директорлар кеңесі Банктің ішкі нормативтік құжаттарында көзделген тәртіпте Бас Банктің тиісті Кредит комитетінде алдын ала қарау кезінде бекітеді.

АПКОМ

Ақша тарту және оны орналастыруға байланысты банктік қызметтің кірістілігін ұлғайту және тәуекелдерді шектеу, сонымен қатар активтер мен пассивтерді басқару жөнінде орта мерзімді саясатты белгілеу мақсатын көздейтін Банктің алқалық органы. АПКОМ-ның басты мақсаттары: өтімділікті басқару, нарық тәуекелін басқару, Банктің қаржы тәуекелдерін басқару жөніндегі атқару органдарының қызметіне тиімді бақылауды қамтамасыз ету және Банк тәуекелдерін азайтудың басым бағыттарын анықтау.

АПКОМ, сондай-ақ контрагент банктерге елдік лимиттер мен лимиттер белгілеу функцияларын жүзеге асырады. АПКОМ Директорлар кеңесіне есеп береді.

Банк Басқармасы

Бас Банктің кредиттік комитетінің, филиал желісі кредиттік комитетінің, Бас Банктің бөлшек бизнестің кредит комитетінің өкілеттіктері шегінен шығып кететін немесе филиал желісі кредит комитетіне, Бас Банктің бөлшек бизнестің кредит комитетіне белгіленген лимиттен асатын кредиттік өтінімдер Банк Басқармасында қаралады.

Тәуекелдер жөніндегі комитет

Комитет Директорлар кеңесі жанындағы алқалы орган болып табылады және тәуекелдерді басқарудың тиімді жүйесін және Банкте ішкі бақылауды қалыптастыру, оның жұмыс істеуін қамтамасыз ету бойынша функцияларды жүзеге асыруда көмек көрсетеді және Директорлар кеңесін Банк қабылдайтын тәуекелдердің деңгейі туралы хабардар етіп отырады.

Директорлар кеңесі

Банктің меншікті капиталының 5%-нан асатын сомаға берілген кредиттік өтінімдер, сондай-ақ Банкпен ерекше қарым-қатынаспен байланысқан тұлғалармен жасалатын мәмілелер Директорлар кеңесінде қаралады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Кредит тәуекелінің ең жоғары мөлшері

Топтың кредит тәуекелінің ең жоғары мөлшері нақты активтерге тән жекелеген тәуекелдер мен жалпылама нарықтық тәуекелдердің әсеріне қарай елеулі өзгеріске ұшырап отырады.

Төменде беріліп отырған кестеде қаржы активтері мен шартты міндеттемелер бойынша кредит тәуекелінің ең жоғары мөлшері көрсетілген. Баланс шоттарындағы қаржы активтері үшін кредит тәуекелінің ең жоғары мөлшері активтерді есепке алуды және міндеттемелер мен қамтамасыз етуді қоспағанда осы активтердің баланстық құнына тең болады. Қаржылық кепілдіктер мен басқа шартты міндеттемелер үшін кредит тәуекелінің ең жоғары мөлшері кепілдік төлемі қажет болған кезде немесе ашық кредит желілері бойынша несиелер талап етілген жағдайда Топ төлеуге тура келетін ең жоғары соманы білдіреді (22-ескерту). Кепілмен қамтамасыз ету осы кепіл қамтамасыз ету ретінде алынған қаржы құралының баланстық құнымен көрсетіледі.

	2023 ж. 31 желтоқсан	
	Есепке алудан кейінгі кредит тәуекелінің ең жоғары мөлшері және кредит тәуекелінің таза мөлшері	Қамтамасыз ету
Ақша баламалары*	1,063,260	39,052
Міндетті резервтер	244,866	
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (үлестік бағалы қағаздар шегерілгенде)	427,415	
Кредиттік мекемелердегі қаражат	171,754	
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	2,416,272	
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде		
амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	725,343	
Клиенттерге берілген қарыздар	9,284,872	7,849,080
Өзге қаржы активтері	81,766	
Шартты қаржы міндеттемелері (провизиялар шегерілгенде)	994,269	45,279

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	2022 ж. 31 желтоқсан	
	Есепке алудан кейінгі кредит тәуекелінің ең жоғары мөлшері және кредит тәуекелінің таза мөлшері	Қамтама- сыз ету
Ақша баламалары*	1,753,870	17,152
Міндетті резервтер	259,544	-
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (үлестік бағалы қағаздар шегерілгенде)	290,257	-
Кредиттік мекемелердегі қаражат	135,655	-
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	2,100,315	-
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде		
амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	1,019,089	-
Клиенттерге берілген қарыздар	7,857,902	6,806,961
Өзге қаржы активтері	78,186	-
Шартты қаржы міндеттемелері (провизиялар шегерілгенде)	752,569	63,730

* Бұл сома қысқа мерзімді қарыздар мен бастапқы өтеу мерзімі 90 күннен аспайтын салымдарды білдіреді, бұлар ақшалай қаражаты мен оның баламасының құрамына кіргізілген.

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша есепке алудан кейінгі кредит тәуекелінің ең жоғары мөлшері және кредит тәуекелінің таза мөлшері арасында айырмашылық жоқ.

Кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғаюы

4-ескертуде айтылғандай, Топ құнсыздануға қатысты талап етілетін барлық қаржы активін бастапқы таныған сәттен бастап кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғаю жағдайына мониторинг жүргізеді. Кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғаюы анықталған жағдайда Топ кезекті 12 айда ғана емес, кредит берудің бүкіл мерзімі ішінде күтілетін кредиттік залалдардың шамасы негізінде бағалау резервінің шамасын есептейді.

Топ кредит тәуекелінің бағалауын тәуекелдер үшін дефолт ықтималдылығының уақыттық құрылымын анықтаудағы негізгі үлес ретінде пайдаланады. Топ құзыреті немесе аймағы бойынша, сондай-ақ өнім мен қарыз алушы түрі бойынша, кредит тәуекелін жіктеу бойынша талданған кредит тәуекелі бойынша тиімділік және дефолт туралы ақпарат жинайды. Пайдаланылатын ақпарат бағаланатын портфельге байланысты ішкі және сыртқы болып табылады. Топ активтер портфеліне кредит тәуекелі айтарлықтай ұлғайғандығын анықтау үшін әртүрлі критерийлерді пайдаланады. Критерийлер ретінде дефолт ықтималдылығының сандық өзгерістері де сапалық өзгерістері де пайдаланылады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Қазынашылық операциялары (банкаралық операциялар, бағалы қағаздар, кері РЕПО келісімдері) үшін кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғаюы әрбір қаржы активі үшін жеке бастапқы танылған сәтінен сандық көрсеткіштер (бастапқы танылған сәтінен 3 немесе одан көп тармаққа рейтингінің төмендеуі, бастапқы танылған сәтінен 1 немесе одан көп күнге мерзімін кешіктіру) және сапалық көрсеткіштер (эмитентке/контрагентке қатысты жағымсыз ақпарат, оның ішінде қаржы жағдайының нашарлауы, акционерлерінің ауысуы, беделін жоғалту тәуекелінің іске асуы, пруденциялық нормативтерді жүйелі түрде бұзу) негізінде анықталады.

Ұжымдық негізде бағаланатын банктік қарыздар бойынша – кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғаюы бастапқы танылған сәтінен 30 күннен асатын мерзімі өткен берешегі бар қарыздар үшін және сегменттелген біртекті портфельдер үшін белгілі бір шекті мәндерді пайдалана отырып бастапқы танылған сәтінен бастап кредит берудің бүкіл мерзімі ішінде дефолт ықтималдығының ұлғаюы негізінде, жеке негізде бағаланатын қарыздар бойынша – ішкі кредит рейтингі төмендеген кезде және ішкі рейтингтік үлгіге сәйкес 10 пайыздық тармаққа қалған әрекет ету мерзімінің бойына дефолт ықтималдығы ұлғайған кезде (3-кезеңге жіктеу үшін қаржы жағдайы нашарлаған кезде қайта құрылымдаудың болуы) қосымша анықталады, қарыз алушының сандық және сапалық көрсеткіштерінің өзгеруі, кепілді қамтамасыз етудің айтарлықтай нашарлауы және бастапқы танылған сәттен айтарлықтай қаржы қиындықтарының басқа да объективті растаулары негізінде Банк мамандарының сараптамалық қорытындылары анықталады.

Ұжымдық негізде бағаланатын қарыздар үшін 3-кезең берешектің мерзімі 60-90 күннен аса өткен кезде, жеке негізде бағаланатын қарыздар бойынша – 60 күннен аса мерзімі өткен, қаржы жағдайының нашарлауына байланысты қайта құрылымдалған, ішкі кредит рейтингі және Банк мамандарының сараптамалық пікірі нашарлаған кезде анықталады.

Топ төмен кредит тәуекелі бар кейбір қаржы құралдарының есеп беру күніндегі кредит тәуекелі айтарлықтай ұлғаймаған деп санайды. Топ тек тәуелсіз және қаржы мекемелері үшін ғана шығарылған қаржы құралдарына қатысты аталған саясатты қолданады. Топ қаржы құралының сыртқы кредиттік рейтинг халықаралық рейтингтік агенттіктер «инвестициялық деңгей» анықтамасына балама жасаған төмен кредит тәуекелі бар деп есептейді.

Топ кредиттің айтарлықтай ұлғайғанын анықтау үшін пайдаланылатын критерийлер тиімді болып табылатынына көз жеткізу үшін мониторинг жүргізу рәсімдерін ендірі, бұл дегеніміз кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғаюы тәуекел бойынша дефолтқа дейін және активтің 30 күнге мерзімі кешіктірілген деп саналғанда сәйкестендіріледі.

Болжамды ақпарат беру

Топ артық шығындарсыз және күш кетірмей қолжетімді болып табылатын болжамдық ақпаратты кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғаюын бағалаған, сонымен қатар ККЗ бағалаған кезде пайдаланады.

Болжамдық элементтерді беру Топтың болжалын көрсетеді және әрбір сценарий үшін ықтималдылықты бағалауды қоса алғанда екі сценарий («базалық нұсқа» және «қолайсыз» сценарийлері) жасауды шамалайды. Күтілетін кредиттік зияндарға макроэкономикалық факторлар туралы жорамалдардың желілік емес ықпалын үлгілеу бірнеше сценарийді пайдалану мақсаты болып табылады. «Базалық» сценарийдің ықтималдығы 75%, ал «қолайсыз» сценарийдікі – 25%.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Болжамдарды әзірлеуді «Halyk Finance» АҚ тиісті экономикалық ауыспалының болашақ болжамының «базалық нұсқасын» және «қолайсыз нұсқасын» жасау үшін ішкі және сыртқы ақпаратты, сонымен қатар болжамның басқа ықтимал сценарийлерінің ауқымын пайдалана отырып, жүзеге асырады. Пайдаланылатын сыртқы ақпарат, сондай-ақ мемлекеттік органдар және ақша-кредиттік реттеу органдары жариялайтын экономикалық деректер мен болжамдарды қамтиды.

Топ белгілі бір болжамдау сценарийлеріне ықтималдылықты қолданады. Базалық сценарий аса ықтимал нәтиже болып табылады және Топ бюджетті жоспарлау және жасау үшін пайдаланатын ақпараттан тұрады. Топ қаржы құралдарының портфеліне әсер ететін негізгі көрсеткіштерді анықтады және құжаттады және тарихи деректердің статистикалық талдауын пайдалана отырып, макроэкономикалық ауыспалылар мен кредит тәуекелдері және кредиттік зияндар арасындағы өзара байланысты бағалады.

Көрсетілген стресс-факторларды қолданған кезде 2023 жылдың соңында жүргізілген стресс-тестілеу нәтижелері Топтың жеке қаржылық көрсеткіштерінің біршама төмендегенін көрсетеді (күтілетін кредиттік залалдарға резервтің ұлғаюы, таза пайданың азаюы және клиенттердің қаражатының кетуі).

Сол уақытта, Топтың меншікті капиталы мен өтімді активтерінің жеткілікті мөлшері бар екенін ескере отырып, Топтың қаржы жағдайының айтарлықтай нашарлауы және нормативтік талаптар мен нормалардың бұзылуы болжамдалмайды.

Тұтас алғанда, әрбір сценарий үшін болжамдалған макрофакторлардың нашарлауы және «қолайсыз» сценарийдің туындау ықтималдылығының ұлғаюы 1-кезеңнен 2-кезеңге өтетін қарыздар санының ұлғаюына да, ККЗ бойынша шамаланған резервтердің ұлғаюына да алып келеді. Керісінше, болжамдалған макрофакторлардың жақсаруы немесе «базалық нұсқа» сценарийінің туындау ықтималдылығының ұлғаюы жағымды әсер етеді. Ауыспалылар арасындағы өзара байланыстың себебінен нақты бір сценарий үшін түрлі макрофакторлардағы өзгерістердің ықпалын, сонымен қатар нақты бір сценарийге тән пессимизм деңгейі мен оның туындау ықтималдылығы арасындағы өзара байланысты анықтау мүмкін емес.

Төменде келтірілген кестеде Топ өз қызметін жүргізетін ел және сәйкесінше ККЗ-ға маңызды ықпал ететін ел болып табылатын Қазақстан үшін 2023 және 2022 жж. 31 желтоқсан жағдайы бойынша пайдаланылатын экономикалық сценарийлерге енгізілген негізгі макроэкономикалық көрсеткіштер берілген.

Пайдаланылатын макрофакторлардың тізімі	2023 ж. 31 желтоқсан		2022 ж. 31 желтоқсан	
	Анықтау	Ауқымы	Анықтау	Ауқымы
ЖІӨ өсімі	% өзгеріс	2.8% бен 4.5%	% өзгеріс	1.6% бен 3.2%
		аралығы		аралығы
Инфляция	Инфляция %	10.3% бен	Инфляция %	14.3% бен
		60 АҚШ		60 АҚШ
		доллары мен		доллары мен
		80 АҚШ		80 АҚШ
Мұнай бағасы	баррель бағасы	доллары	баррель бағасы	доллары
		аралығы		аралығы

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Қаржы активтері халықаралық рейтинг агенттігінің ағымдағы кредит рейтингіне немесе Топтың ішкі бағалау жүйесіне сәйкес жіктеледі. Ең жоғарғы болатын рейтинг - AAA. Инвестициялық класқа жатқызылған қаржы активтеріне AAA-дан BBB-ге дейінгі рейтинг берілуі мүмкін. BBB-ден төмен рейтинг берілген қаржы активтері алып-сатарлық деңгей ретінде жіктеледі.

Топтың қаржы активтерінің кредит рейтингі (төменде егжей-тегжейлі көрсетілген клиенттерге берілген қарыздарды қоспағанда) күтілетін кредиттік залалдар резервіне дейін мынадай түрде берілген:

	AA	AA-	A	BBB	<BBB	Кредиттік рейтинг 31 желтоқсан берілмеген	2023 ж. Жиыны
Ақшалай қаражат пен оның баламалары*	236,673	102,015	69,592	585,630	54,055	15,331	1,063,296
Міндетті резервтер	-	-	-	234,054	10,812	-	244,866
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	42,588	102,429	57,943	263,602	107,364	15,436	589,362
Кредиттік мекемелердегі қаражат	5,666	26,343	52,898	37,701	33,403	16,143	172,154
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	203,639	79,983	110,517	1,962,799	68,567	397	2,425,902
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	-	-	-	710,267	15,732	-	725,999
Басқа қаржы активтері	-	-	-	-	-	113,422	113,422
Шартты қаржы міндеттемелері	-	-	-	-	-	1,005,964	1,005,964
	AA	AA-	A	BBB	<BBB	Кредиттік рейтинг 31 желтоқсан берілмеген	2022 ж. Жиыны
Ақшалай қаражат пен оның баламалары*	338,678	111,290	181,764	1,049,429	57,175	15,555	1,753,891
Міндетті резервтер	-	-	-	234,552	24,992	-	259,544
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	29,028	79,714	39,346	247,191	40,838	13,814	449,931
Кредиттік мекемелердегі қаражат	8,624	25,466	37,215	7,369	36,486	20,840	136,000
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	312,265	66,907	92,863	1,568,149	60,087	8,998	2,109,269
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	-	-	-	975,153	42,570	1,716	1,019,439
Басқа қаржы активтері	-	-	-	-	-	111,628	111,628
Шартты қаржы міндеттемелері	-	-	-	-	-	766,342	766,342

* Бұл сома қысқа мерзімді қарыздар мен бастапқы өтеу мерзімі 90 күннен аспайтын салымдарды білдіреді, бұлар ақшалай қаржы мен оның баламасының құрамына кіргізілген.

Банк секторының мекемелері тұтастай алғанда қаржы активтері мен шартты міндеттемелерге қатысты кредит тәуекеліне ұшырап отырады. Топтың кредит тәуекелдері Қазақстан Республикасында шоғырланған. Топ бекіткен Тәуекелдерді басқару саясатына сәйкес кредиттер бойынша лимитті орындау және кредитті өтеу қабілетін қамтамасыз ету мақсатында кредит тәуекелінің деңгейіне ұдайы мониторинг жүргізіліп отырады.



«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Келесі кестеде құнсызданған активтердің және мерзімі өткен, бірақ құнсызданбаған активтердің баланстық құны көрсетіледі:

	Жеке-дара негізде бағаланатын қаржы активтері				Ұжымдық негізде бағаланатын қаржы активтері		2023 ж. 31 желтоқсан Жиыны
	Құнсызданбаған қаржы активтері		Құнсызданған қаржы активтері				
	Активтердің жалпы баланстық құны	Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтің сомасы	Активтердің жалпы баланстық құны	Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтің сомасы	Активтердің жалпы баланстық құны	Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтің сомасы	
Кредиттік мекемелердегі қаражат	169,622	(395)	-	-	2,532	(5)	171,754
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	2,428,108	(2,206)	-	-	-	-	2,425,902
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	723,037	(653)	-	-	2,962	(3)	725,343
Клиенттерге берілген қарыздар	5,452,369	(30,037)	497,573	(224,425)	3,824,856	(235,464)	9,284,872
Өзге қаржы активтері	-	-	55,559	(31,066)	57,863	(590)	81,766

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Жеке негізде бағаланатын қаржы активтері				
Құнсызданбаған қаржы активтері	Құнсызданған қаржы активтері	Ұжымдық негізде бағаланатын қаржы активтері		
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтің сомасы	Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтің сомасы	Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтің сомасы	Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтің сомасы	Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтің сомасы
Активтердің жалпы баланстық құны	Активтердің жалпы баланстық құны	Активтердің жалпы баланстық құны	Активтердің жалпы баланстық құны	Активтердің жалпы баланстық құны
135,807	(345)	-	193	-
Кредиттік мекемелердегі қаражат				135,655
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	(1,218)	-	-	-
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар				2,109,269
1,016,434	(347)	-	3,005	(3)
4,740,903	(42,143)	416,995	3,122,392	(193,694)
Клиенттерге берілген қарыздар		68,239	43,389	(1,623)
Өзге қаржы активтері	-			78,186
				1,019,089
				7,857,902
				78,186

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша құнсызданбаған мерзімі өткен қарыздардың баланстық құны 62,832 миллион теңгені құрады (2022 жылғы 31 желтоқсанда – 67,128 миллион теңге). Бұл қарыздар бойынша өткізілген мерзім 90 күннен аспайды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Өтімділік тәуекелі

Өтімділік тәуекелі – Топтың өз міндеттемелерін дер кезінде өтеуі үшін ақшалай қаражаттың жеткіліктілігін қамтамасыз ету қабілетсіздігіне байланысты тәуекел. Топтың өтімділік тәуекелі активті операциялар бойынша талаптардың мерзімі міндеттемелер бойынша өтеу мерзімімен сәйкессіздік (сәйкес келмеу) салдарынан туындайды.

Екінші деңгейдегі банктер үшін тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін қалыптастыру қағидаларының талаптарына сәйкес Топ болған және Директорлар кеңесі бекіткен, өтімділіктің жеткіліктілігін бағалаудың ішкі процесін («ӨЖБІП») әзірледі және ендіردі. ӨЖБІП қызмет, валюта түрлеріне қарай әртүрлі уақыттық интервалда өтімділіктің тиісті деңгейін ұстап тұру және өтімділік тәуекелін басқарудың тиісті жүйесін ендіру мақсатында өтімділік тәуекелін басқару процестерінің жинағын білдіреді. ӨЖБІП ағымдағы нарықтық және экономикалық жағдайды, тәуекелдердің бейінін және Қазақстан Республикасы заңнамасының екінші деңгейдегі банктер үшін тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін қалыптастыру бөлігіндегі талаптарын есепке алумен Тәуекел-тәбет стратегиясына, сондай-ақ өтімділік жеткіліктілігін бағалау процесінің негізгі тәсілдері мен қағидаттарын анықтауда Банктің ішкі мұқтаждықтарына сәйкес әзірленді. Директорлар кеңесінің тәуекел-тәбетін анықтау мақсатында өтімділік тәуекелі бойынша тәуекел-тәбеттің деңгейлерін бекітеді, сондай-ақ өтімділіктің ағымдағы, қысқа мерзімді, орташа мерзімді және ұзақ мерзімді тәуекелдерін шектейтін ӨЖБІП аясында өтімділік жеткіліктілігінің сандық ішкі көрсеткіші пайдаланылады. Әлсіз жақтарын анықтау мақсатында ӨЖБІП жылына кемінде бір рет үздіксіз шолуға жатады және бұл шолу Директорлар кеңесінің бекітуіне шығарылады.

Тәуекелдерді басқару жүйесі шеңберінде өтімділік тәуекелі мынадай құралдар арқылы өлшенеді және бақыланады:

- өтімділіктің реттеушілік (пруденциялық) нормативтерін сақтау мониторингі;
- өтімділік тәуекелі бойынша ішкі лимиттер мен триггерлерді белгілеу және тұрақты мониторингтеу: тәуекел-тәбет деңгейі, ӨЖБІП көрсеткіші, GAP-алшақтықтарға лимит, міндеттемелердің шоғырлану лимиттері, өтімділік тәуекелі туралы ерте ескерту индикаторлары;
- шартты өтеу мерзімдерін талдау (GAP-талдау) және ақша ағындарын болжау, оның ішінде: жоспарланған мәмілелер, клиенттердің тартылған қаражатын болжамды ұзарту (қорландырудың тұрақты бөлігін есептеуді ескере отырып);
- қорландыру көздерінің шоғырлануын талдау (ірі депозиторлар бойынша, валюта бойынша, қорландыру мерзімділігі бойынша, қорландыру көзі бойынша);
- өтімділік тәуекеліне мониторинг пен бақылауды жүзеге асыруға мүмкіндік беретін өтімділік тәуекелі туралы ерте ескерту индикаторлары;
- өтімділікті тарту үшін кепілдік қамтамасыз ету ретінде пайдаланылуы мүмкін активтер көлемін талдау;
- төтенше жағдайлардағы өтімділік тапшылығын жою процесін сипаттай отырып, төтенше жағдайларды қаржыландыру жоспарын әзірлеу және үнемі тестілеу;
- түрлі макроэкономикалық және өзге факторлар мен параметрлердің өзгеруінің өтімділікке әсерін стресс-тестілеу.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Топтың қысқа мерзімді өтімділік тәуекелін басқару үшін Қазынашылық ақшалай қаражаттың қозғалысына күн сайын мониторинг және болжау жасайды. Ұзақ мерзімді өтімділік тәуекелін басқаруды өтімділіктің ұзақ мерзімді позицияларын талдау және елеуді кері позицияны түрлі әдістермен басқару бойынша шешімдер қабылдау арқылы АПКОМ жүзеге асырады.

Өтімділік тәуекелін басқару мақсатында топ болашақта өтімді активтердің әлеуетті тапшылығын анықтау үшін ақша қаражатының түсуі мен әкетілуін бағалауды жүргізеді. Топ баланстан тыс талаптар мен міндеттемелерді қоса алғанда, активтер мен міндеттемелер бойынша болжанатын ақша ағындарын өлшейді және болжайды, оның шеңберінде қаржылық активтер, қаржылық міндеттемелер бойынша ақша ағындары арасындағы алшақтықтардың құрылымы талданады (GAP-талдау). GAP талдау кезінде ақша ағындары келесі принциптерді ескере отырып, уақытша себеттер бойынша топтастырылады:

- активтер мен міндеттемелер экономикалық біртекті және маңызды баптарға бөлінеді;
- клиенттерге берілген ұзақ мерзімді кредиттердің бір бөлігі «3 айдан 1 жылға дейін» себетіне жіктеледі, өйткені олар Топ тиісті хабарламаны жібергеннен кейін он ай ішінде Топ оларды біржақты тәртіппен қайтарып алуға құқылы;
- клиенттерге берілген ұзақ мерзімді қарыздардың бір бөлігі «3 айдан 1 жылға дейін» себетіне жіктеледі, өйткені Топ олар бойынша топ шығарған тиісті хабарламадан кейін он ай ішінде біржақты тәртіппен кері қайтарып алуға құқылы;
- клиенттерге қарыздар, Кредиттік мекемелердегі қаражат, өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері, амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар, өзге де қаржы активтері, клиенттердің қаражаты, кредиттік мекемелердің қаражаты, Шығарылған борыштық бағалы қағаздар, өзге де қаржы міндеттемелері өтімділіктің күтілетін келісімшарттық өтеу мерзімдері негізінде позицияны талдауға енгізілген;
- жоғарыда аталғандардан басқа активтер мен міндеттемелер әдетте төлем кестесіне және есеп беру күнінен ең ерте шарттық төлем күніне немесе қолжетімді өтеу күніне дейінгі қалған кезеңге сәйкес жіктеледі.

Тиімді бақылау мақсатында Топ өтімділікті басқаруды мыналарға бөледі:

- ағымдағы (күнішілік)/қысқа мерзімді өтімділікті басқару – өтеу мерзімі 3 айдан аз активтер мен міндеттемелерді басқару;
- орта мерзімді/ұзақ мерзімді өтімділікті басқару – өтеу мерзімі 3 айдан 1 жылға дейін және 1 жылдан астам активтер мен міндеттемелерді басқару.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Өтімділік тәуекелін басқаруды жалпы АПКОМ жүзеге асырады, оның негізгі міндеттері активтер мен пассивтерді басқару саясатын және өтімділікті басқару саясатын іске асыруды бақылау, өтімді қаражатқа қажеттілікті айқындау болып табылады. Қазынашылық өтімділік тәуекелі бойынша тәуекел-тәбеттің белгіленген деңгейі және белгіленген лимиттер шеңберінде ақша ағындарын және Банктің қысқа мерзімді өтімділігін тікелей басқаруды жүзеге асырады. Қазынашылық өтімділікті жедел басқару жөніндегі шараларды әзірлейді және іске асырады. Тәуекел-менеджмент бөлімшесі өтімділік тәуекелін басқару процесін іске асыруға, ілеспелі талдаумен өтімділік тәуекелінің ағымдағы жай-күйі туралы мерзімді басқарушылық есептілік шеңберінде өтімділік тәуекелін анықтау, өлшеу, мониторингілеу, бақылау және талдау үшін жауап береді және қажет болған жағдайда тәуекелдерді азайту бойынша өз ұсынымдарын ұсынады. Сондай-ақ тәуекел-менеджмент бөлімшесі түрлі макроэкономикалық және өзге де факторлар мен параметрлердің өзгеруінің өтімділікке әсерін, оның ішінде клиенттер қаражатының кету сценарийін ескере отырып стресс-тестілеу жүргізеді.

Өтімділік тәуекелін басқару (өтімділік тәуекелін анықтау, өлшеу, мониторингтеу, бақылау және талдау) өтімділік тәуекелін басқару саясатына, сондай-ақ реттеушілік талаптарға сәйкес жүзеге асырылады.

Төмендегі кестелерде жоғарыда көрсетілген қағидаттар негізінде топтастырылған қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелерді талдау көрсетілген.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	2023 ж. 31 желтоқсан							
	1 айдан кем	1 айдан 3 айға дейін	3 айдан 1 жылға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан жоғары	Жиыны		
ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ:								
Ақшалай қаражат және оның баламалары	1,377,315	-	-	-	-	1,377,315		
Міндетті резервтер	122,468	23,652	64,201	24,272	10,273	244,866		
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	569,008	337	2,029	17,988	-	589,362		
Кредиттік мекемелердегі қаражат	99,434	2,669	53,199	16,171	281	171,754		
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	98,807	109,353	505,451	1,169,237	543,054	2,425,902		
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегеріп амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	42	9,960	208,067	507,274		725,343		
Клиенттерге берілген қарыздар*	318,822	731,541	4,812,666	2,976,729	445,114	9,284,872		
Өзге қаржы активтері	50,216	2,096	11,305	14,026	4,123	81,766		
	2,636,112	879,608	5,656,918	4,725,697	1,002,845	14,901,180		
ҚАРЖЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ:								
Клиенттердің қаражаты	5,472,599	1,182,508	3,267,492	618,404	388,501	10,929,504		
Кредиттік мекемелердің қаражаты	429,220	50,924	19,798	106,426	171,943	778,311		
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы міндеттемелері	3,672	-	-	530	-	4,202		
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	1,734	3,785	103,604	544,270		653,393		
Өзге қаржы міндеттемелері	170,969	1,463	8,274	642	446	181,794		
	6,078,194	1,238,680	3,399,168	1,270,272	560,890	12,547,204		
Нето позиция	(3,442,082)	(359,072)	2,257,750	3,455,425	441,955	2,353,976		
Жинақталған айырма	(3,442,082)	(3,801,154)	(1,543,404)	1,912,021	2,353,976			

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

2022 ж. 31 желтоқсан											
1 айдан кем		1 айдан 3 айға дейін		3 айдан 1 жылға дейін		1 жылдан 5 жылға дейін		5 жылдан жоғары		Жиыны	
ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ:											
Ақшалай қаражат және оның баламалары											
Міндетті резервтер		2,028,820	11	-	-	16,814	11,400	-	2,028,831	259,544	449,931
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері											
Кредиттік мекемелердегі қаражат		439,499	-	-	-	10,432	-	-	449,931	135,655	2,109,269
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері											
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегеріп амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар		14,113	17,305	283,541	703,146	984	1,019,089	101,824	7,857,902	78,186	13,938,407
Клиенттерге берілген қарыздар*		325,594	671,791	4,472,139	2,286,554	101,824	7,857,902	6,030	78,186	13,938,407	13,938,407
Өзге қаржы активтері		31,494	2,258	23,650	14,754	6,030	78,186	13,938,407	13,938,407	13,938,407	13,938,407
ҚАРЖЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ:											
Клиенттердің қаражаты											
Кредиттік мекемелердің қаражаты		5,365,384	722,973	3,612,836	411,430	399,425	10,512,048	166,830	878,665	10,512,048	878,665
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы міндеттемелері											
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар		9,955	-	-	673	-	10,628	-	462,817	140,502	12,004,660
Өзге қаржы міндеттемелері		-	3,785	3,209	455,823	-	462,817	503	140,502	12,004,660	12,004,660
		136,610	1,273	1,569	547	503	140,502	12,004,660	12,004,660	12,004,660	12,004,660
Нетто позиция											
		6,191,921	737,608	3,620,788	887,585	566,758	12,004,660	566,758	12,004,660	12,004,660	12,004,660
Жинақталған айырма											
		(3,070,486)	125,490	1,646,462	3,451,134	(218,853)	1,933,747	(218,853)	1,933,747	1,933,747	1,933,747
		(3,070,486)	(2,944,996)	(1,298,534)	2,152,600	1,933,747	1,933,747	1,933,747	1,933,747	1,933,747	1,933,747

*«3 айдан 1 жылға дейін» бағанындағы клиенттерге берілетін қарыздарға стандарттық емес өтелу мерзімі бар қарыздар кіреді.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Есепті кезең ішінде өтімділіктің GAP-алшақтықтарының өзгеруі өтімді активтер көлемінің және/немесе құрылымының өзгеруіне, Топтың активтері мен міндеттемелерінің мерзімділік құрылымының өзгеруіне, оның ішінде активтерді өтеуге дейінгі мерзімнің өзгеруі (бағалы қағаздарды, клиенттерге берілген қарыздарды өтеуге дейінгі мерзімдердің қысқаруы/ұлғаюы) және міндеттемелер (клиенттердің қаражаты бойынша, кредиттік мекемелердің қаражаты бойынша, шығарылған бағалы қағаздар бойынша қорландыру мерзімдерінің қысқаруы/ұлғаюы) себебіне байланысты.

2023 және 2022 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ өтімділіктің негізгі көрсеткіштеріне және өтімділік бойынша заңнамалық талаптарға сәйкес келеді.

Міндеттемелерді өтеу мерзімі бойынша талдау дәстүрлі түрде жоғарыдағы кестелерде көрсетілгеннен ұзақ мерзімде өтелген клиенттердің ағымдағы шотындағы қалдықтарының тарихи тұрақтылығын көрсетпейді. Осыған байланысты басшылық талап етілгенге дейінгі және 1 айға дейінгі мерзіммен тартылған ағымдағы шоттар мен клиенттердің депозиттерінің ауқымды бөлігін құрайтынына қарамастан, мұндай депозиттерді салымшылардың санына және түріне қарай әртараптандыру, сондай-ақ Топтың өткен кезеңдерде жинақтаған тәжірибесі көрсетіп отырғандай, бұл депозиттер Топ қызметін қаржыландырудың ұзақ мерзімді және тұрақты көзін құрап отыр. Тиісінше, ағымдағы шоттардың елеулі үлесі өтімділікті талдау және басқару үшін тұрақты ресурс болып табылады. Бұдан басқа, жинақталған алшақтық рейтингі жоғары өтімді мемлекеттік және басқа да бағалы қағаздарды сату және кері сатып алумен сату туралы келісімдердің көмегімен қайта қаржыландыру немесе қажет болғанда капитал нарығында ұзақ мерзімді қарыздық қаржыландыруды тарту есебінен жеткілікті деңгейде өтелуі мүмкін.

Өтімділік тәуекелінің одан әрі талдамасы төменде келтірілген кестеде ХҚЕС (IFRS) 7-ге сәйкес берілген. Аталған кестеде көрсетілген көлемде қаржылық жағдай туралы біріктірілген есепте берілген мөлшерге сәйкес келмейді, өйткені осы презентацияға қаржы міндеттемелері және шартты қаржы міндеттемелері бойынша болашақта жасалатын төлемдерге шарт бойынша төлем мерзіміне қарай жасалған талдау қоса енгізілген (пайыздық төлемдерді қоса).

						2023 ж. 31 желтоқсан
ҚАРЖЫЛЫҚ ЖӘНЕ ШАРТТЫҚ МІНДЕТТЕМЕЛЕР	1 айдан аз	1 айдан 3 айға дейін	3 айдан 1 жылға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан жоғары	Жиыны
Клиенттердің қаражаты	5,539,223	1,201,861	3,389,901	650,178	464,185	11,245,348
Кредиттік мекемелердің қаражаты	435,062	53,409	54,744	346,535	190,807	1,080,557
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	1,734	4,937	132,792	564,207		703,670
Өзге қаржы міндеттемелері	170,968	1,463	8,274	642	447	181,794
Берілген кепілдіктер	820,260	-	-	-	-	820,260
Коммерциялық аккредитивтер	120,497	-	-	-	-	120,497
Қарыздар беру бойынша міндеттеме	65,207	-	-	-	-	65,207
	7,094,644	1,261,670	3,585,711	1,561,562	655,439	14,159,026
Туынды қаржы құралдары бойынша активтер	762,961	23,731	30,522	51,694	-	868,908
Туынды қаржы құралдары бойынша міндеттемелер	765,828	22,773	25,168	44,046	-	857,815

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

		1 айдан	3 айдан	1 жылдан	5 жылдан	2022 ж. 31 желтоқсан
ҚАРЖЫЛЫҚ ЖӘНЕ ШАРТТЫҚ МІНДЕТТЕМЕЛЕР	1 айдан аз	3 айға дейін	1 жылға дейін	5 жылға дейін	5 жылдан жоғары	Жиыны
Клиенттердің қаражаты	5,386,395	729,470	3,733,613	418,929	459,846	10,728,253
Кредиттік мекемелердің қаражаты	686,364	28,473	106,197	131,590	207,326	1,159,950
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	-	7,626	25,523	518,249	-	551,398
Өзге қаржы міндеттемелері	136,610	1,273	1,569	547	503	140,502
Берілген кепілдіктер	603,701	-	-	-	-	603,701
Коммерциялық аккредитивтер	94,192	-	-	-	-	94,192
Қарыздар беру бойынша міндеттеме	69,122	-	-	-	-	69,122
	6,976,384	766,842	3,866,902	1,069,315	667,675	13,347,118
Туынды қаржы құралдары бойынша активтер	358,493	102,895	-	52,614	-	514,002
Туынды қаржы құралдары бойынша міндеттемелер	375,114	103,250	-	55,971	-	534,335

Мемлекеттік мекемелермен және мемлекет бақылайтын компаниялармен операциялар

Топ өз қызметі барысында ҚР Ұлттық Банкімен, ҚР Үкіметі атынан ҚР Қаржы министрлігі және мемлекеттік мекемелермен, сондай-ақ мемлекет бақылайтын компаниялармен (капиталда иелену үлесі 50% және одан жоғары) операцияларды жүзеге асырады. Топ осы клиенттерге банк қызметтерін ұсынады, соның ішінде, бірақ олармен шектелмейді: салымдарды орналастыру, қарыздар беру, бағалы қағаздарды сату және сатып алу бойынша операциялар, салымдарға қаражат қабылдау және басқалар.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша олардың баланстық құны (ТОП 10) бойынша елеулі болып табылған мемлекеттік мекемелермен және мемлекет бақылайтын компаниялармен операциялар бойынша қалдықтар былайша берілген:

2023 ж. 31 желтоқсан

Контрагент/эмитент	Ақшалай қаражат және оның баламалары	Клиенттер-ге берілген қарыздар	Бағалы қағаздар	Клиенттердің / кредиттік мекемелердің қаражаты	Жиыны
ҚРҰБ	786,104	-	5,843	152	792,099
Қазақстан Республикасының Үкіметі	12,559	-	2,129,527	34,392	2,176,478
Мемлекет бақылайтын өзге де мемлекеттік мекемелер мен компаниялар	11,285	499,061	678,336	952,439	2,141,121
Оның ішінде:					
Мемлекеттік бағдарламалар қаражаты	-	-	-	186,812	186,812
шартты салымдар	-	-	-	74,184	74,184
	809,948	499,061	2,813,706	1,247,979	5,370,694

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

2022 ж. 31 желтоқсан

Контрагент/эмитент	Ақшалай қаражат және оның баламалары	Клиенттерге берілген қарыздар	Бағалы қағаздар	Клиенттердің / кредиттік мекемелердің қаражаты	Жиыны
ҚРҰБ	1,259,773	-	-	341	1,260,114
Қазақстан Республикасының Үкіметі	218	2,780	1,929,425	40,138	1,972,560
Әртүрлі секторлардан мемлекет бақылайтын өзге де мемлекеттік мекемелер мен компаниялар	1,742	441,768	682,583	1,691,460	2,817,553
Оның ішінде:					
Мемлекеттік бағдарламалар қаражаты	135	-	67	105,709	105,911
шартты салымдар	-	-	-	82,712	82,712
	1,262,699	444,548	2,612,008	1,731,939	6,238,850

Ақшалай қаражат және оның баламаларына ҚР Ұлттық Банкіндегі ностро шоттардағы және мерзімді депозиттердегі ұлттық және шетел валютасындағы қалдықтар кіреді.

Клиенттерге берілетін қарыздар ақылылық, мерзімділік, қайтарымдылық шарттарында жасалған, мемлекет бақылайтын компанияларды қаржыландыру жөніндегі мәмілелерді білдіреді.

Бағалы қағаздар сатып алу мақсаттарына қарай әділ немесе амортизацияланған құны бойынша бағаланатын, ұлттық және шетел валютасында номинацияланған борыштық және үлестік қаржы құралдарымен ұсынылған.

Кредиттік мекемелердің қаражаты/клиенттердің қаражаты мемлекет бақылайтын компаниялар алдындағы ағымдағы шоттардағы қалдықтар, мерзімді салымдар, шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерін қаржыландырудың мемлекеттік бағдарламалары бойынша орналастырылған қаражат, сондай-ақ квазимемлекеттік компаниялар жер қойнауын пайдалану жөніндегі операциялар шеңберінде орналастырған шартты салымдар түріндегі міндеттемелерді білдіреді.

Өтімділік тәуекелін басқару, оның ішінде активтер мен міндеттемелердің шоғырлануын мониторингтеу мақсатында топ клиенттерге қойылатын талаптар бойынша да, сол сияқты олардың алдындағы міндеттемелер бойынша да (ірі депозиторлар / қарыз алушылар бойынша, валюта себеттері бойынша, қорландыру көзі бойынша) клиенттердің жекелеген топтарына шоғырлану лимиттерін белгілейді; көрсетілген лимиттердің орындалуын тұрақты негізде бақылайды, көрсеткіштердің өзгеру серпінін талдайды, қажет болған жағдайда шоғырлану тәуекелін төмендету жөніндегі іс-шаралар жоспарын әзірлейді.

Сонымен қатар, Топ тұрақты негізде Топтың қаржылық тұрақтылығына әртүрлі макроэкономикалық және басқа көрсеткіштердің ықтимал өзгеруінің әсері бойынша стресс-тестілеу өткізеді. Қарауға және талдауға міндетті сценарийлердің бірі клиенттер қаражатының күйзеліске ұшырауы (ағымдағы шоттардан алу, мерзімді депозиттерді мерзімінен бұрын бұзу), сондай-ақ клиенттердің қаражатын шетел валютасына (теңгеден шетел валютасына) айырбастау болып табылады, стресс-тест жүргізу нәтижелері бойынша қажет болған кезде топтың қызметіне теріс әсер етуге жол бермеу жөніндегі алдын алу шаралары әзірленеді.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Активтер мен міндеттемелердің шоғырлануына арналған лимиттер мониторингінің нәтижелері және стресс-тестілеулердің нәтижелері міндетті түрде топтың қызметіне тән тәуекелдің негізгі түрлерінің ағымдағы деңгейімен танысу және қажет болған кезде тәуекелді азайту бойынша түзету шараларын қабылдау үшін уәкілетті алқалы органдардың қарауына ұсынылады.

Нарықтық тәуекел

Нарықтық тәуекел дегеніміз – Топтың табысына немесе капиталына немесе оның іскерлік мақсатқа қол жеткізу қабілетіне пайыздық мөлшерлемелер, валюта бағамдары, бағалы қағаздардың котировкалары және басқа да негізгі параметрлері секілді нарықтық параметрлер өзгерістерінің кері әсерін тигізу тәуекелі.

Топ нарықтық тәуекелдерді мынадай құрамды бөліктерге бөледі:

- пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру тәуекелі (пайыздық тәуекел);
- шетел валюталарының айырбас бағамдарының өзгеру тәуекелі (валюталық тәуекел);
- бағалы қағаздар портфельінің бағасы өзгеру тәуекелі (бағалық тәуекел).

Нарықтық тәуекелді басқару мақсаты тәуекел/кірістілік арақатынасын оңтайландыру, қолайсыз оқиғалар жүзеге асырылған кезде шығынды азайту және іс жүзіндегі қаржылық нәтиженің күтілген нәтижеден ауытқу мәнін төмендету болып табылады.

Нарықтық тәуекелді басқару бағалы қағаздардың портфельдерін басқарудан, валюталар бойынша ашылған позицияларды басқарудан, пайыздық мөлшерлемелерді басқарудан және туынды қаржы құралдарын басқарудан құралады. Осы мақсатта АПКОМ бағалы қағаздар портфельдерінің, ашылған позициялардың, stop-loss лимиттерінің және басқа да шектеулердің лимиттерін белгілейді. Нарықтық тәуекел лимиттері жылына бір реттен сирек емес қайта қаралып отырады және тұрақты бақыланады.

Пайыздық тәуекел

Топ пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру тәуекеліне ұшырайды. Пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру тәуекелі нарықтық пайыздық мөлшерлемелердің қолайсыз өзгерісі салдарынан пайыздық табыстың азаю, пайыздық шығыстардың ұлғаю немесе капиталға кері әсер ету тәуекелі ретінде айқындалады.

Топ пайыздық тәуекелдің екі түрін бөледі:

- Әділ құнының өзгерісі өзге жиынтық кіріс арқылы көрсетілетін бағалы қағаздардың портфельдері бойынша пайыздық тәуекел;
- Пайыздық мөлшерлемелердің өзгерісіне сезімтал (сыйақы мөлшерлемесінің өзгеру тәуекелі) активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімдерінің сәйкес келмеуінен туындайтын (пайыздық мөлшерлемелерді қайта қарау) пайыздық тәуекел.

АПКОМ оң пайыздық маржаны қамтамасыз ете отырып, Топтың пайыздық мөлшерлемелері бойынша позициясын басқару арқылы пайыздық мөлшерлеменің өзгеру тәуекелін және нарықтық тәуекелді басқарады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Топ пайыздық тәуекелдерді басқару және бақылау қағидаттары туралы Базель құжатында сипатталған тәсілді пайдалана отырып, пайыздық тәуекелге ұшырағыштық деңгейін анықтау арқылы пайыздық мөлшерлеменің өзгеру тәуекелін басқарады. Бұл тәсіл активтер және міндеттемелер бойынша пайыздық мөлшерлемелердің параллельдік өзгеру әсерін тестілеу жолымен Топтың пайыздық тәуекелге ұшырағыштық деңгейін анықтайды.

Пайыздық мөлшерлемелердің өзгерісіне сезімталдықты талдау

Төмендегі кестеде өзгерістер негізінде мүмкін деп табылған пайыздық тәуекелдің өзгерісі негізінде пайыздық тәуекелге сезімталдықтың талдауы ұсынылған. Топ пайыздық мөлшерлемелердің мүмкін болатын өзгерістерін осы пайыздық мөлшерлемелердің түрлі құбылмалылығына байланысты, қаржы активтері мен міндеттемелері белгіленген теңгедегі және шетел валютасында жеке-жеке бағалайды. Сонымен қатар теңгедегі пайыздық мөлшерлемелер өзгерістерінің сценарийі (қарыздар/депозиттер, ҚРҰБ базалық мөлшерлемесінің және т.б.) нарықтық пайыздық мөлшерлемесінің динамикасын ескереді.

Салық төленгенге дейінгі пайдаға ықпал ету - пайыздық мөлшерлемедегі жол берілетін өзгерістердің қаржы активтері мен міндеттемелердің құбылмалы мөлшерлемесі негізінде 2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы мәліметке сәйкес әділ құнмен есепке алынатын бір жыл ішіндегі таза пайыздық табысқа тигізетін әсері және тіркелімді пайыздық мөлшерлемелі құралдарды қайта бағалаудың әділ құнмен есепке алынатын әсері. Топ басшысының пікірінше, табыс салығы пайыздық тәуекелді басқаруға елеулі ықпал тигізбейді.

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы мәліметке сәйкес активтер құнынан салық төленгенге дейінгі пайдаға әсері былайша берілген:

	2023 ж. 31 желтоқсан		2022 ж. 31 желтоқсан	
	Пайыздық мөлшерлеме Теңге +3.75% Шетел валютасы +2%	Пайыздық мөлшерлеме Теңге -3.75% Шетел валютасы -2%	Пайыздық мөлшерлеме Теңге +3.75% Шетел валютасы +2%	Пайыздық мөлшерлеме Теңге -3.75% Шетел валютасы -2%
ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ:				
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	(9,099)	8,963	(24,595)	24,332
Теңге	(9,368)	9,368	(24,924)	24,924
Шетел валюталары	268	(405)	329	(592)
Кредиттік мекемелердегі қаражат	1,223	(1,223)	1,135	(1,135)
Шетел валюталары	1,223	(1,223)	1,135	(1,135)
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	766	(766)	(108,970)	108,970
Теңге	766	(766)	(55,330)	55,330
Клиенттерге берілген қарыздар	4,682	(4,682)	2,590	(2,590)
Шетел валюталары	4,682	(4,682)	2,590	(2,590)
Салық салғанға дейінгі пайдаға таза әсері	(2,428)	2,291	(20,257)	19,994

Капиталға ықпал - бұл бөлінбеген пайдадағы өзгерістер нәтижесінде туындаған пайыздық мөлшерлемедегі жол берілетін өзгерістер әсері және мөлшерлемесі тіркелімді, өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржы активтерін қайта бағалаудың әсері.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша активтер мен міндеттемелердің құнынан капиталға ықпалы былайша берілген:

	2023 ж. 31 желтоқсан		2022 ж. 31 желтоқсан	
	Пайыздық мөлшерлеме Теңге +3.75% Шетел валютасы +2%	Пайыздық мөлшерлеме Теңге -3.75% Шетел валютасы -2%	Пайыздық мөлшерлеме Теңге +3.75% Шетел валютасы +2%	Пайыздық мөлшерлеме Теңге -3.75% Шетел валютасы - 2%
ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ:				
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша				
бағаланатын қаржы активтері	(9,099)	8,963	(24,595)	24,332
Теңге	(9,368)	9,368	(24,924)	24,924
Шетел валюталары	268	(405)	329	(592)
Кредиттік мекемелердегі қаражат	-	-	1,135	(1,135)
Шетел валюталары	-	-	1,135	(1,135)
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша				
бағаланатын қаржы активтері	(172,588)	172,588	(108,970)	108,970
Теңге	(65,965)	65,965	(55,330)	55,330
Шетел валюталары	(106,623)	106,623	(53,640)	53,640
Клиенттерге берілген қарыздар	4,682	(4,682)	2,590	(2,590)
Шетел валюталары	4,682	(4,682)	2,590	(2,590)
Капиталға таза әсері	(175,782)	175,646	(129,839)	129,577

Валюталық тәуекел

Топ валюталық тәуекелге ұшырауы мүмкін. Бұл тәуекел Топтың қаржылық жағдайына кері әсерін тигізе алатын, шетел валюталары бойынша ашық позициялардың болуына және нарықтық айырбас бағамдарының қолайсыз өзгерістерінің болуына байланысты туындайтын тәуекел.

АПКОМ валюталық тәуекелді басқаруды ашық валюталық позицияны анықтау арқылы, теңгенің құнсыздануының болжамына және өзге де макроэкономикалық индикаторларға сүйене отырып іске асырады, бұл жәйт Топқа ұлттық және шетел валюталарының айырбас бағамындағы елеулі ауытқулардан болатын шығынды барынша азайтуға мүмкіндік береді.

Қазынашылық Топтың ашық валюталық позициясының реттеуші орган талаптарына сәйкес келуін қамтамасыз ету мақсатында оған күнделікті бақылау жасап отырады.

Топ шетел валютасының (негізінен АҚШ долларының) әрекет етуші айырбастау бағамдарындағы ауытқулардың салдарынан туындайтын, қаржылық жағдайға, қызметтің нәтижелеріне және ақшалай қаражаттың қозғалысына әсерін тигізетін, күнделікті қадағаланып отыратын тәуекелге ұшырауы ықтимал. АПКОМ валюта түрлеріне қарай тәуекел деңгейінің лимиттерін Директорлар Кеңесі бекіткен өкілеттік шеңберінде белгілейді. Бұл лимиттер реттеуші орган белгілеген ең төменгі талаптарға сәйкес келеді.

Топтың негізгі ақша ағымдары негізінен теңгемен және АҚШ долларымен генерацияланады. Соның салдарынан теңгенің АҚШ долларына қатысты айырбастау бағамының келешек тербелістері Топтың АҚШ долларымен өрнектелген ақшалай активтері мен міндеттемелерінің баланстық құнына ықпалын тигізе алады. Валюталық тәуекел қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептің баптарына және баланстан тыс позицияларға қатысты бағаланады. Топтың айырбастау бағамдарының ауытқуларына ағымдағы сезімталдығы баланстан тыс баптар қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есептің баптарын елеулі бейтараптандыратынына байланысты тиімді деңгейде болады.



«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Топтың валюталық тәуекелге ұшырауы төмендегідей берілген:

	2023 ж. 31 желтоқсан				
	АҚШ доллары	Евро	Ресей рублі	Басқалары	Шетел валютасының жиыны
ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ					
Ақшалай қаражат және оның баламалары	561,336	61,510	22,111	138,220	783,177
Міндетті резервтер	8,906	6,150	-	105,596	120,652
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	246,103	3,370	20	613	250,106
Кредиттік мекемелердегі қаражат	101,126	4,109	16,073	13,119	134,427
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	1,418,689	133,479	8,255	-	1,560,423
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	193,298	-	-	10,380	203,678
Клиенттерге берілген қарыздар	1,365,955	122,814	13,637	109,008	1,611,414
Өзге қаржы активтері	21,196	740	1,976	265	24,177
	3,916,609	332,172	62,072	377,201	4,688,054
					10,213,126
					14,901,180
ҚАРЖЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ					
Клиенттердің қаражаты	3,138,884	210,030	37,853	127,231	3,513,998
Кредиттік мекемелердің қаражаты	193,078	8,646	39,207	4,143	245,074
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы міндеттемелері	-	-	530	-	530
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	324,803	-	-	-	324,803
Өзге қаржы міндеттемелері	4,594	1,454	91	2,517	8,656
	3,661,359	220,130	77,681	133,891	4,093,061
					8,454,143
					12,547,204
Баланс бойынша нетто позиция					
	255,250	112,042	(15,609)	243,310	594,993
					1,758,983
Баланстан тыс нетто позиция					
	29,460	(109,932)	21,147	(183,970)	(243,295)
					256,524
Нетто позиция					
	284,710	2,110	5,538	59,340	351,698
					2,015,507

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	2022 ж. 31 желтоқсан				
	АҚШ доллары	Евро	Ресей рублі	Басқалары	Шетел валютасының жиыны
ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ					
Ақшалай қаражат және оның баламалары	1,212,787	44,706	25,727	243,665	1,526,885
Міндетті резервтер	19,865	10,333	-	154,546	184,744
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	176,977	-	71	902	177,950
Кредиттік мекемелердегі қаражат	76,533	8,896	20,666	22,789	128,884
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	1,294,923	135,359	10,742	-	1,441,024
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	201,171	-	-	34,419	235,590
Клиенттерге берілген қарыздар	1,091,803	83,335	50,354	113,423	1,338,915
Өзге қаржы активтері	3,291	322	6,414	2,334	12,361
	4,077,350	282,951	113,974	572,078	5,046,353
ҚАРЖЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ					
Клиенттердің қаражаты	4,078,425	264,226	43,983	166,189	4,552,823
Кредиттік мекемелердің қаражаты	49,176	16,425	52,718	2,139	120,458
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы міндеттемелері	-	240	673	983	1,896
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	139,879	-	-	-	139,879
Өзге қаржы міндеттемелері	2,306	779	93	2,914	6,092
	4,269,786	281,670	97,465	172,225	4,821,148
Баланс бойынша нетто позиция	(192,436)	1,281	16,507	399,853	225,205
Баланстан тыс нетто позиция	368,850	(2,181)	(19,378)	(315,886)	31,405
Нетто позиция	176,414	(900)	(2,871)	83,967	256,610
					1,666,726

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Валюталық тәуекелге сезімталдықты талдау

Төменде келтірілген кестеде 2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанындағы мәліметке сәйкес Топты елеулі тәуекелге ұшыратып отырған валюталар және Топтың болжанған қаржылық ағымы туралы мәлімет берілген. Талдау валюта бағамының табыстар мен шығыстар туралы шоғырландырылған есепте тұрақты мән ретінде пайдаланылатын барлық өзгермелі мәндерінің негіздемелі ықтимал қозғалысының әсерін есептейді. Кестеде көрсетілген теріс мәнді сома пайда мен шығын туралы шоғырландырылған есептегі таза потенциалдық азаюды, ал оң мәнді сома таза жоғарылауды білдіреді. Валюталық тәуекелдің сезімталдығы баланстық та, баланстан тыс та валюталық позицияларды есепке алады. Топ басшылығының пікірінше, табыс салығы валюталық тәуекелді басқаруға елеулі ықпалын тигізбейді.

Қаржы активтерінің құнына негізделген, салық салынғанға дейінгі пайдаға және капиталға ықпал 2023 және 2022 жж. 31 желтоқсандағы жағдайға сәйкес соңғы екі жылда айырбас бағамының динамикасының тарихи деректері бойынша есептелген айырбас бағамының жылдық құбылмалылығының талдауын пайдалана отырып есептеледі:

	2023 ж. 31 желтоқсан		2022 ж. 31 желтоқсан	
	+30%	-30%	+30%	-30%
	Теңге/АҚШ доллары	Теңге/АҚШ доллары	Теңге/АҚШ доллары	Теңге/АҚШ доллары
Қаржы нәтижелеріне/капиталға ықпал	85,413	(85,413)	20,575	(20,575)

	2023 ж. 31 желтоқсан		2022 ж. 31 желтоқсан	
	+30%	-30%	+30%	-30%
	Теңге/евро	Теңге/евро	Теңге/евро	Теңге/евро
Қаржы нәтижелеріне/капиталға ықпал	633	(633)	(270)	270

	2023 ж. 31 желтоқсан		2022 ж. 31 желтоқсан	
	+30%	-30%	+30%	-30%
	Теңге/Ресей рублі	Теңге/Ресей рублі	Теңге/Ресей рублі	Теңге/Ресей рублі
Қаржы нәтижелеріне/капиталға ықпал	1,661	(1,661)	(866)	866

Сезімталдықты талдауға шектеу

Жоғарыда келтірілген кестелерде ең басты болжамға негізделген өзгерістер көрсетілген, себебі басқа жорамалдар өзгеріссіз қалады. Шындығына келгенде, жорамалдар мен басқа факторлар өзара байланысты болады. Сонымен қатар сезгіштіктің желілік емес сипаты бар екендігін де ескеру керек, сондықтан алынған нәтиже бойынша интерполяция немесе экстраполяция жүргізілмеуге тиіс.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Сезімталдықты талдау Топтың активтер мен міндеттемелерді белсенді басқаратындығын ескермейді. Бұған қоса, Топтың қаржылық жағдайы нарықта болып жататын өзгерістерге қарай өзгеріске ұшырап отыруы мүмкін. Мәселен, Топтың қаржы активтерін басқару саласындағы стратегиясы нарықтағы ауытқулар тәуекелін басқаруға бағытталған. Бағалы қағаздар нарығында кенеттен бағалық шұғыл ауытқулар болған жағдайда басшылық инвестицияларды сату, инвестициялық портфель құрамын өзгерту, сондай-ақ басқа да қорғаныс әдістерін қолдана алады. Ендеше, жорамалдардың өзгеруі міндеттемелерге әсер ете алмайды және қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте нарықтық бағамен есепке алынатын активтерге елеулі ықпал ете алмайды. Мұндай жағдайда активтер мен міндеттемелерді бағалаудың түрлі әдістері капитал көлемінің елеулі ауытқуына әкеп соғуы мүмкін.

Әлеуетті тәуекелді ашып көрсету мақсатында жоғарыда келтірілген сезімталдықты талдаудағы басқа шектеулерге нарықтағы болжамды қозғалыстарды пайдалануды да қосуға болады, бұлар Топтың нарықта болатын болашақтағы өзгерістерге жасалған жорамалы ғана болып табылады, өйткені жорамалды қандай да бір сенімділікпен жасау мүмкін емес.

Баға тәуекелі

Баға тәуекелі - бұл нарықтық бағалардағы өзгеріс нәтижесінде қаржылық құрал құнында болатын өзгерістер тәуекелі және бұл жағдай жекелеген бағалы қағаз немесе оның эмитенті үшін ерекше факторлармен, не болмаса нарықта айналымдағы бағалы қағаздардың барлығына ықпал ететін факторлардан туындайтындығына байланысты емес. Топ нарықтағы оның өнімдеріне ықпал ететін жалпылама немесе арнайы өзгерістер әсеріне байланысты баға тәуекеліне ұшырап отырады.

Баға тәуекелін шектеу мақсатымен Топ сауда портфелінің потенциалдық шығындарын азайту мақсатымен сауда портфеліндегі бағалы қағаздар бойынша ең жоғарғы шығын (stop-loss) лимитін белгілейді.

Баға тәуекелін бағалау Банк іс жүзіндегі шығындар VaR мәніне сәйкес келетін шығындар деңгейінен артуы мүмкін жағдайда бір күн ішінде өзіне қабылдай алатын күтілген шығындар деңгейіне Expected shortfall (ES) лимиттерін белгілеу арқылы VaR әдісінің негізінде жүзеге асырылады.

VaR есептеулері мынадай параметрлердің негізінде жүргізіледі:

- есептік кезең – 252 жұмыс күні;
- сенімділік интервалы – 99%;
- пайдаланылатын әдіс – тарихи немесе параметрлік модельдеу әдісі.

Топ 2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсанындағы мәліметке сәйкес баға тәуекелін болмашы деп санайды, соған байланысты сандық ақпаратты ашудың қажеті жоқ.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

34. Капитал жеткіліктілігін басқару

Топтың капиталды басқару кезіндегі мақсаты қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептегі «капитал» ұғымынан кеңірек және мынадай жәйттерді білдіреді:

- ҚРҰБ капиталға қойған талаптарын орындау;
- Топтың өз қызметін үздіксіз қызмет істеу қағидатымен жалғастыру қабілетін Топтың пайда табуын әрі акционерлер мен өзге де мүдделі тұлғаларға табыс әкелуін қамтамасыз ете отырып қорғау; және
- Өз қызметін одан әрі дамыту үшін меншікті қаражат көлемін тиісінше қамтамасыз ету.

Капиталдың талап етілетін деңгейі жоғарыда көрсетілген мақсаттарды ескере отырып, жылдық бюджетті әзірлеу барысында белгіленеді және бұл Басқарма мен Директорлар кеңесі тарапынан мақұлданады. Қазіргі уақытта Топ капиталының жеткіліктілігі Базель комитетінің ескертулерін ала отырып, есепті қазақстандық Реттеу органының банктерге берілген пруденциялық нормативтердің талабы бойынша есептеледі.

Қазіргі уақытта нормативтік капитал:

- Банктің дұрыс жұмыс істеуін қолдау және шығындарды олар туындаған сәтте жұту үшін қажетті бірінші деңгейдегі капитал арқылы. Банк шығарған жай акцияларды, эмиссиялық табысты, бөлінбеген пайданы, өзге жинақталған жиынтық кірісті және ашылған резервтерді, регуляторлық түзетулерді (шегерімдер) қамтитын бірінші деңгейдегі негізгі және қосымша капиталдан тұрады;
- Банк таратылғанда екінші деңгейдегі капитал арқылы шығындардың жұтылуын қамтамасыз ету үшін қажетті. Капиталдың бұл бөлігі банк шығарған құралдардан және шегерімдерден тұрады.

Тәуекелді ескере отырып есептелген активтер қаржы бөлудің тәуекел деңгейіне және олардың мүмкін болатын құнсыздануына байланысты бес топқа бөлінеді, қолайлы қамтамасыз етуді және кепілдіктерді есепке алумен, кредиттік, нарықтық және басқа қатысы бар тәуекелдердің бағасын әр активтің және контрагенттің мәніне сәйкес есептеледі. Бұған ұқсас тәсіл әлеуетті шығындардың шартты табиғатын көрсету мақсатында бірқатар түзетулер жасалған баланстан тыс шоттар үшін де қабылданады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Төменде берілген кесте Топтың 2023 және 2022 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған нормативтік капиталы мен коэффициенттер құрамын қорытындылайды. Осы екі жылдың ішінде Топ ішіндегі жекелеген кәсіпорындар және Топ капиталға қатысты қойылатын сыртқы талаптардың барлығын орындады.

	2023 ж. 31 желтоқсан	2022 ж. 31 желтоқсан
Нормативтік капиталдың құрамы		
Негізгі капитал		
Жарғылық капитал, сатып алынған өз акциялары шегерілген	(49,487)	(51,508)
Қосымша төленген капитал	8,667	7,966
Өткен жылдардың бөлінбеген пайдасы	1,750,723	1,455,739
Ағымдағы жылдың таза пайдасы	693,436	569,478
Жинақталған ашылған резервтер*	54,320	54,157
Бақыламайтын үлесі	10	9
Негізгі құралдарды және өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерін қайта бағалау бойынша резервтер	13,620	(36,729)
Минус: іскерлік бедел және материалдық емес активтер	(16,401)	(17,398)
Минус: Бағамдағы айырма қоры	(3,459)	(11,742)
Негізгі капитал жиыны	2,451,429	1,969,972
Үстеме капитал		
Екінші деңгейдегі капитал		
Тәртіптелген борыш	37,698	36,136
Екінші деңгейдегі капитал жиыны	37,698	36,136
Нормативтік капитал жиыны	2,489,127	2,006,108
Тәуекел деңгейіне қарай бағаланған активтер	12,676,762	10,273,792
Негізгі капитал жеткіліктілігінің коэффициенті	19.34%	19.17%
Бірінші деңгейдегі капитал жеткіліктілігінің коэффициенті	19.34%	19.17%
Нормативтік капитал жеткіліктілігінің коэффициенті	19.64%	19.53%

*2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жинақталған ашылған резервтер 54,102 миллион теңге сомасындағы резервтік капиталдан құралған (2022 жылғы 31 желтоқсан: резервтік капитал 54,157 миллион теңге сомасында).

35. Сегменттік ақпарат

Топты басқару және оның есептілігі төрт негізгі операциялық сегментке негізделген – корпоративтік банктік қызметтер, шағын және орта бизнес клиенттеріне қызметтер, бөлшек банктік қызметтер және инвестициялық банкинг. Бұл сегменттер әр түрлі өнімдер мен қызметтер ұсынатын және бөлек-бөлек басқарылатын іскерлік белсенділіктің стратегиялық бірлігі болып табылады.

Бөлшек банктік қызметтер – ағымдағы шоттар бойынша операцияларды қоса алғанда, жеке тұлғаларға көрсетілетін банк қызметтері, салымдар, инвестициялық өнімдер, депозитарлық қызметтер, кредит және дебет карточкалары, тұтыну қарыздары мен ипотекалық кредиттер, кассалық қызмет көрсету және шетел валютасымен жүргізілетін операциялар.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Корпоративтік банк қызметтер есептік және корреспонденттік шоттарды жүргізу, депозитарлық қызметтер, кастодиан қызметтері, овердрафттар, қарыздар беру және кредит беру саласындағы басқа қызметтерді, берілген кепілдіктер мен аккредитивтер бойынша құжаттамалық операцияларды, банк аралық нарықтағы операцияны, сондай-ақ есептік-кассалық қызмет көрсету мен шетел валютасымен мәмілелерді іске асырумен қоса корпоративтік клиенттер мен қаржы мекеме – клиенттері үшін банктік қызметтерді білдіреді.

Шағын және орта бизнес клиенттеріне қызметтер – есептік шоттарды жүргізуді, депозитарлық қызметтерді, овердрафттар, қарыздар беруді және кредит беру саласындағы басқа қызметтерді, берілген кепілдіктер мен аккредитивтер бойынша құжаттамалық операцияларды, сондай-ақ есептік-кассалық қызмет көрсету мен шетел валютасымен мәмілелер жасауды қоса шағын және орта бизнес кәсіпорындары мен жеке кәсіпкерлер үшін банктік қызметтерді білдіреді.

Инвестициялық банкинг – нарықта бағалы қағаздарды сатып алу және сату қызметтерін көрсетеді.

Бөлінбеген сомалар – басқарушылық есептіліктің ішкі жүйелерінде Топтың бизнес-сегменттеріне бөлінбеген баланс пен табыстардың/шығындардың баптары, өйткені олар бизнес-бірлікке қатысты емес және бұл сала Топтың ағымдағы қызметінің шеңберіне кіреді. Бөлінбеген активтер - бұл жылжымайтын мүлік, ғимараттар мен жабдықтар, материалдық емес активтер, сатуға арналған активтер, кассадағы қолма қол ақша мен басқа бөлінбеген активтер. Бөлінбеген міндеттемелерге мерзімі ұзартылған салықтық міндеттеме мен өзге бөлінбеген міндеттемелер кіреді. Бөлінбеген кірістерге негізгі және негізгі емес қызметтен түсетін басқа да кірістер, сондай-ақ сақтандыру қызметінен түсетін табыстар кіреді. Бөлінбеген шығындарға дебиторлық берешек бойынша күтілетін кредиттік залалдардың резервтері, операциялық үстеме шығыстар, сақтандыру бойынша қызметтер мен пайдаға салынатын салық кіреді.

Төменде келтірілген сегменттік ақпарат ХҚЕС (IFRS) 8 талаптарына сәйкес көрсеткіштерді бағалау үшін операциялық шешімдер қабылдайтын, Топтың жауапты тұлғасы болып табылатын Банк Басқармасының Төрағасы пайдаланатын қаржылық ақпарат негізінде беріліп отыр. Топ басшылығы сегменттердің әрқайсысы бойынша қаржылық ақпаратты, оның ішінде операциялық сегменттік нәтижелерге, активтер мен міндеттемелерге берілетін бағаны қарастырады. Сегменттің нәтижесі – бұл ресурстарды бөлу және сегменттер бойынша нәтижелерді бағалау үшін операциялық қызмет бойынша шешімдер қабылдайтын жауапты басты лауазымды тұлғаға берілетін көрсеткіш.



«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

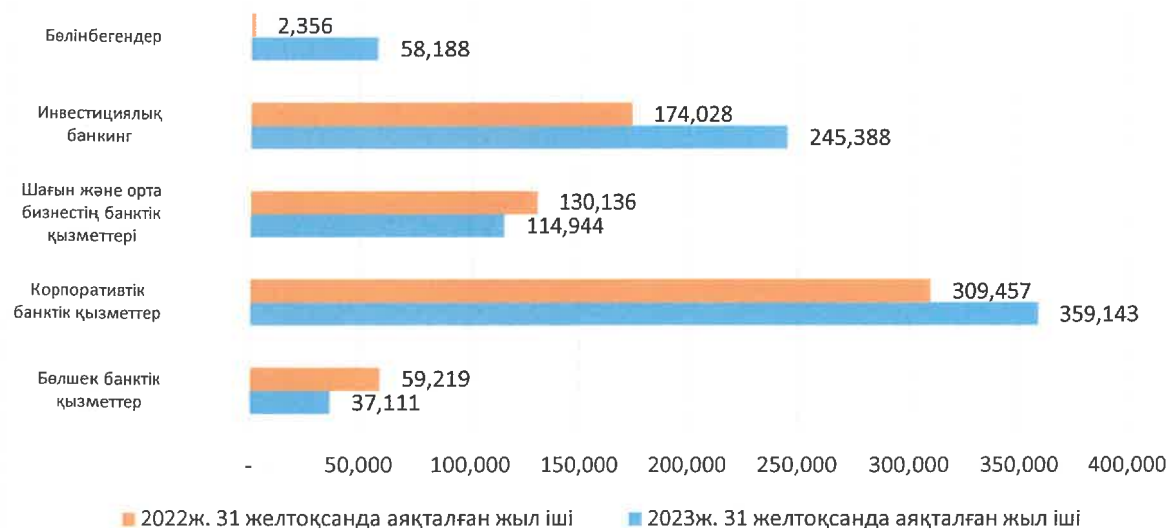
	Бөлшек банктік қызметтер	Корпоративтік банктік қызметтер	Шағын және орта бизнесінің банктік қызметтері	Инвестициялық банкинг	Бөлік-бөлемдер	Жыны
2022 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша және осы күні аяқталған жыл іші						
Сыртқы кіріс	546,684	612,744	225,238	215,820	233,089	1,833,575
Кірістер жиыны	546,684	612,744	225,238	215,820	233,089	1,833,575
Жалпы кіріске мыналар кіреді:						
- Пайыздық кірістер	402,563	476,317	153,066	215,386	316	1,247,648
- Қызметтер мен комиссиялардан кірістер, мыналарды қосқанда:	119,998	23,331	33,161	4	3,572	180,066
Жеке тұлғалардың транзакциялық кірісі	129,189	-	-	4	39	129,232
Заңды тұлғалардың транзакциялық кірісі	-	9,946	28,034	-	363	38,343
Берілген негіздіктер мен аккредитивтер	44	10,159	3,611	-	49	13,863
Басқасы	2,919	3,293	1,516	-	3,121	10,849
Несителістік бағдарламасы	(12,154)	(67)	-	-	-	(12,221)
- Шетел валютасымен жасалған операциялар бойынша таза пайда	20,790	118,843	38,166	-	94	177,893
Құрымыдастырылған ұйымның пайдасындағы үлес	-	-	-	-	9,708	9,708
- Сақтандыру қызметінен түскен кіріс, банктік емес қызметтен түскен кірістер және басқа да кірістер	3,333	(5,747)	845	430	219,399	218,260
- Кірістер жиыны	546,684	612,744	225,238	215,820	233,089	1,833,575
- Пайыздық шығыстар	(227,009)	(245,311)	(69,537)	(35,268)	(1,057)	(578,182)
- Кредиттік шығындар бойынша шығыстар	(71,009)	(22,793)	(3,413)	(954)	(8,760)	(106,929)
- Қызметтер мен комиссиялар бойынша шығыстар	(86,152)	(7,300)	(1,298)	(763)	(586)	(96,099)
- Пайда немесе залал арқылы өді/құны бойынша бағаланатын қаржы активтері бойынша таза (шығын)/пайда	-	5,667	-	(3,608)	(3,859)	(1,800)
- Операциялық шығыстар	(103,627)	(14,063)	(20,772)	(1,199)	(53,357)	(193,018)
- Өзге кредиттік шығындар бойынша қалпына келтізу/кредиттік шығындар бойынша басқа да шығыстар	332	(266)	(82)	-	94	78
- Негізгі құралдардың құнсыздануын қалпына келтіру және қаржылық емес активтердің құнсыздануынан болған шығын	-	21	-	-	4,038	4,059
- Еңгілес ұйымдардың шығуынан болған шығын	-	(19,242)	-	-	-	(19,242)
- Қайта сақтандыруды шегергендегі сақтандыру төлемдері	-	-	-	-	(167,246)	(167,246)
Шығыстар жиыны	(487,465)	(303,287)	(95,102)	(41,792)	(230,733)	(1,158,379)
Сегмент нәтижесі	59,219	309,457	130,136	174,028	2,356	675,196
Салық салынғанға дейінгі пайда	59,219	309,457	130,136	174,028	2,356	675,196
Пайдаға салынатын салық бойынша шығыс	-	-	-	-	(105,718)	(105,718)
Таза пайда	59,219	309,457	130,136	174,028	(103,362)	569,478
Сегменттік активтер жиыны	2,398,307	6,435,420	1,257,508	3,403,441	900,426	14,395,102
Сегменттік міндеттемелер жиыны	5,206,935	4,238,654	2,124,081	468,571	344,619	12,382,860
Басқа да сегменттік баптар:						
Күрделі шығындар	-	-	-	-	(30,547)	(30,547)
Төзу және амортизация	-	-	-	-	(16,002)	(16,002)
Құрымыдастырылған ұйымға инвестициялар	-	-	-	-	42,005	42,005

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Сегменттер бойынша салық салуға дейінгі пайда былайша көрсетілген:

Салық салынғанға дейінгі пайда

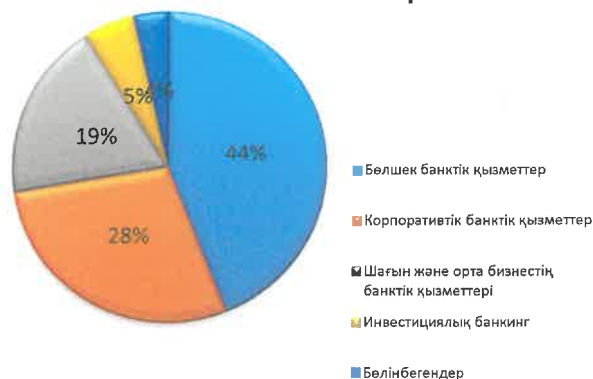


2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша сегменттік активтер мен міндеттемелердің үлесі былайша көрсетілген:

Сегменттік активтер жиыны 2023 ж. 31 желтоқсан



Сегменттік міндеттемелер жиыны 2023 ж. 31 желтоқсан



«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Сегменттік активтер жиыны
2022 ж. 31 желтоқсан



Сегменттік міндеттемелер
жиыны
2022 ж. 31 желтоқсан



Географиялық ақпарат

Топ қызметі 2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанындағы жағдайға сәйкес және осы күнге аяқталатын жылдар іші келесі негізгі географиялық ақпаратты қамтиды:

	Қазақстан	ЭЫДҰ-ға мүше елдер	ЭЫДҰ-ға мүше емес елдер	Жиыны
2023 ж.				
Активтер жиыны	13,495,756	1,393,663	604,949	15,494,368
Сыртқы кірістер	2,106,406	103,318	64,306	2,274,030
Күрделі шығындар	(44,845)	-	-	(44,845)
2022 ж.				
Активтер жиыны	12,488,832	1,295,413	610,857	14,395,102
Сыртқы кірістер	1,719,033	37,511	77,031	1,833,575
Күрделі шығындар	(30,547)	-	-	(30,547)

Қарыздар беру бойынша алынатын сыртқы кіріс, активтер мен міндеттемелер контрагенттің нақты орналасқан еліне қарай бөлінген. Кассадағы қолма-қол ақша, негізгі қаражат пен күрделі шығындар олар нақты орналасқан ел бойынша бөлінген.

36. Қаржы құралдарының әділ құны

ХҚЕС сәйкес әділ құнды бағалау – бағалау күні нарықтың қатысушылары арасында жасалатын жай мәміле шеңберінде актив сатылғанда алынатын немесе міндеттемелер берілгенде төленетін бағаны ескере отырып белгіленеді.

Топтың қаржы активтері мен қаржы міндеттемелерінің әділ құны әділ құн бойынша мерзімді негізде ескеріледі.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Топтың қаржы активтері мен қаржы міндеттемелерінің кейбірі әрбір есепті кезеңнің соңында әділ құнмен ескеріледі. Төмендегі кестеде осы қаржы активтері мен қаржы міндеттемелерінің әділ құнының қандай жолмен анықталатыны туралы ақпарат келтірілген (атап айтқанда, пайдаланылатын бағалау әдістемелері мен бастапқы мәліметтер).

Келесі кестеде әділ құн бойынша бастапқы танылуынан кейін бағаланатын қаржы құралдарының талдауы, әділ құнды анықтау сатысының деңгейі бойынша ұсынылған. 1-ші және 3-ші деңгейлер нарықтық деректер негізінде әділ құнын тікелей белгілеу мүмкіндігіне сәйкес келеді.

Қаржы активтері мен қаржы міндеттемелері әділ құнды бағалау үшін елеулі болып табылатын бастапқы мәліметтердің негізінде толығымен жіктеледі. Әділ құнды анықтау үшін бастапқы мәліметтердің елеулілігін басшылық тарапынан бағалау пайымдауды талап етеді және активтер мен міндеттемелерді бағалауға, сондай-ақ оларды әділ құн бойынша иерархияға жатқызуға әсерін тигізе алады.

Топтың пікірінше, олар бойынша котировкалық нарықтық бағасы жоқ қаржы құралдарын бағалауға байланысты есепке алу бағасы бағалаудағы белгісіздіктің негізгі көзі болып табылады, өйткені: (i) олар бір кезеңнен екіншісіне дейін қатты өзгеріске ұшырауы мүмкін, оған себеп басшылық тарапынан пайыздық мөлшерлемелер, құбылмалылық, айырбастау бағамдары, контрагенттің кредиттік рейтингі, бағалау түзетулері мен мәмілелердің айрықша ерекшеліктері бойынша топшылаулар жасауды талап етеді және (ii) бағалаудағы өзгерістерді тану қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есепте көрсетілген активтерге әсер етуі ықтимал, сондай-ақ пайда және шығындар туралы есепке тигізетін әсері елеулі болуы мүмкін.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

2023 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл ішінде Топ есеп саясатындағы белсенді нарық анықтамасын өзгертті. Саясаттағы өзгерістерге сәйкес Топ алдыңғы кезеңдердегі бағалы қағаздардың жіктелуін қайта қарады.

Қайта санаудың әсері төменде келтірілген:

Қаржы активтері мен міндеттемелері	Әділ құн иерархиясы	2022 ж. 31 желтоқсан	2022 ж. 31 желтоқсан	
		Бастапқыда көрсетілгені	Қайта санау	Қайта санаудан кейін
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын туынды емес қаржы активтері (7-ескерту)	1-деңгей	160,373	(82,442)	77,931
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын туынды қаржы активтері - опциондарды қоспағанда (7-ескерту)	2-деңгей	170,049	82,442	252,491
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын туынды қаржы активтері - опциондарды қоспағанда (7-ескерту)	3-деңгей	10	107,763	107,773
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын туынды емес қаржы активтері (9-ескерту)	1-деңгей	1,735,734	(1,349,006)	386,728
Шетелдік ұйымдардың облигацияларына енгізілген, өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын туынды емес қаржы активтері (9-ескерту)	2-деңгей	373,482	1,349,006	1,722,488

Осы дұрыс емес жіктемелерге түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігінде немесе акцияға шаққандағы базалық және бөлінген пайданың өзгеруіне әкелмеді.

Келесі беттегі кестелерде Топтың қаржы активтері мен міндеттемелері 2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы бағалау әдіснамасы бойынша әділ құн бойынша күтілетін кредиттік залалдарға арналған резервтер шегерілгенге дейін келтірілген.



«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Қаржы активтері/ қаржы міндеттемелері	Әділ құн		Бағалау әдістемесі және негізгі бастапқы деректер	Маңызды бақыланбайтын бастапқы деректер мен әділ құнның тәуелділігі
	2023 ж. 31 желтоқсан	2022 ж. 31 желтоқсан		
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын туынды емес қаржы активтері (7-ескерту)	95,431	77,931	Белсенді нарықтағы белгіленген бағалары	Қолданылмайды
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын туынды қаржы активтері (7-ескерту)	337,413	252,491	Белсенді емес нарықтағы белгіленген бағалары	Қолданылмайды
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын туынды қаржы активтері – опциондарды қоспағанда (7-ескерту)	132,682	107,773	Ішкі рейтингтік модельдерге негізделген бағалау үлгісі	Дисконт жоғары –
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын туынды қаржы активтері – опциондарды қоспағанда (7-ескерту)	23,836	11,736	Ақшалай қаражаттың дисконтталған ағындары. Ақшалай қаражаттың болашақ ағындары форвардтық айырбас бағамына (есепті күнге бақыланған) сүйеніп бағаланады	әділ құны төмен
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің жиыны	589,362	449,931		Қолданылмайды
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын туынды қаржы міндеттемелері - опциондарды қоспағанда (7-ескерту)	4,202	10,628	Ақшалай қаражаттың дисконтталған ағындары. Ақшалай қаражаттың болашақ ағындары форвардтық айырбас бағамына (есепті күнге бақыланған) сүйеніп бағаланады	Қолданылмайды
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы міндеттемелерінің жиыны	4,202	10,628		Қолданылмайды
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын туынды емес қаржы активтері (9-ескерту)	428,476	386,728	Белсенді нарықтағы белгіленген бағалары	Қолданылмайды
Шетелдік ұйымдардың облигацияларына енгізілген, өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын туынды емес қаржы активтері (9-ескерту)	1,997,373	1,722,488	Белсенді емес нарықтағы белгіленген бағалары	Қолданылмайды
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын туынды емес қаржы активтері, баға белгіленбеген үлестік бағалы қағаздар (9-ескерту)	53	53	Баға белгіленбеген үлестік бағалы қағаздар	Дисконт жоғары –
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	2,425,902	2,109,269		Пайыздық дисконт әділ құны төмен

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған жылдардың ішінде 1-ші және 2-ші, 2-ші және 3-ші деңгейлердің арасында аударымдар болған жоқ.

	Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын туынды емес қаржы активтері, баға белгіленбеген үлестік бағалы қағаздар (3-деңгей)	Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын туынды емес қаржы активтері (3-деңгей)
2021 ж. 31 желтоқсан	750	10
Өтеулер*	(697)	107,763
2022 ж. 31 желтоқсан	53	107,773
Өтеулер*	-	24,909
2023 ж. 31 желтоқсан	53	132,682

* 2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өтеулер қазақстандық корпорациялардың облигацияларын өтеуді қамтиды.

Тұрақты негізде әділ құнмен ескерілмейтін (бірақ әділ құнды міндетті түрде ашумен) қаржы активтері мен қаржы міндеттемелерінің әділ құны.

Келесі әдістер мен жорамалдарды Топ әділ құнмен ескерілмейтін қаржы құралдарының әділ құнын бағалау үшін пайдаланады.

Кредиттік мекемелердегі қаражат және кредит мекемелерінің қаражаты

Өтеу мерзімі бір айдан аспайтын активтердің баланстық құны шамамен алғанда, осы қаржы құралдарын өтеудің қысқа мерзіміне қатысты әділ құнына тең болады. Өтеу мерзімі бір айдан асатын активтер мен міндеттемелер үшін әділ құн бағасы жыл аяғындағы пайыздық мөлшерлемені пайдалану арқылы ақшалай қаражаттың дисконттық қозғалысы негізге алынады.

Клиенттерге берілген қарыздар

Бағалау ақшалай қаражаттың жекелеген несиелер бойынша жоспарланған болашақтағы қозғалысын дисконттау жолымен, жыл аяғындағы нарықтық пайыздық мөлшерлемені пайдалану арқылы іске асырылды.

Клиенттердің қаражаты

Клиенттердің қаражаты бойынша пайыздық мөлшерлеме нарықтық мөлшерлемеге барынша жақындатылған, ендеше, баланстық құн шамамен алғанда әділ құнға тең.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Шығарылған борыштық бағалы қағаздар

Шығарылған және нарықта айналымда жүрген борыштық бағалы қағаздардың әділ құнын бағалау үшін нарықтық бағалар пайдаланылған. Шығарылған басқа борыштық бағалы қағаздарға бағалау жүргізу ақшалай қаражаттың жекелеген сомасы бойынша жоспарланған болашақтағы қозғалысын дисконттау жолымен, жыл аяғындағы нарықтық мөлшерлемені пайдалану арқылы іске асырылды.

Төмендегі кестеде әділ құнмен есепке алынбаған қаржы активтері мен міндеттемелерінің баланстық құны және әділ құны бойынша жасалған қорытынды берілген:

	2023 ж. 31 желтоқсан		2022 ж. 31 желтоқсан	
	Баланстық құн	Әділ құн	Баланстық құн	Әділ құн
Қаржы активтері				
Кредиттік мекемелердегі қаражат	171,754	177,504	135,655	145,621
Клиенттерге берілген қарыздар	9,284,872	9,360,564	7,857,902	7,410,430
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегеріп амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	725,343	665,491	1,019,089	945,828
Қаржы міндеттемелері				
Клиенттердің қаражаты	10,929,504	10,885,820	10,487,615	10,500,612
Кредиттік мекемелердің қаражаты	778,311	816,092	878,665	881,765
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	653,393	642,695	462,817	436,540

	2023 ж. 31 желтоқсан		
	2-деңгей	3-деңгей	Әділ құнның жиыны
Қаржы активтері			
Кредиттік мекемелердегі қаражат	177,504	-	177,504
Клиенттерге берілген қарыздар	-	9,360,564	9,360,564
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегеріп амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	472,070	193,421	665,491
Қаржы міндеттемелері			
Клиенттердің қаражаты	10,885,820	-	10,885,820
Кредиттік мекемелердің қаражаты	816,092	-	816,092
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	642,695	-	642,695

	2022 ж. 31 желтоқсан		
	2-ші деңгей	3-ші деңгей	Әділ құнның жиыны
Қаржы активтері			
Кредиттік мекемелердегі қаражат	145,621	-	145,621
Клиенттерге берілген қарыз	-	7,410,430	7,410,430
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегеріп амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	746,236	199,592	945,828
Қаржы міндеттемелері			
Клиенттердің қаражаты	10,500,612	-	10,500,612
Кредиттік мекемелердің қаражаты	881,765	-	881,765
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	436,540	-	436,540

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Ақшалай қаражат пен оның баламасының, міндетті резервтердің, өзге қаржы активтері мен міндеттемелердің баланстық құны мұндай қаржы құралдарының қысқа мерзімді табиғатына байланысты шамамен алғанда олардың әділ құнына тең болады.

37. Байланысты тараптармен операциялар

Байланысты тараптар немесе байланысты тараптармен жасалған операциялар «Байланысты тараптар туралы ақпаратты ашып көрсету» ХҚЕС (IAS) 24 сәйкес бағаланады. Байланысты тараптар өзара байланысы жоқ тараптар арасында жүргізілмейтін мәмілелерді жүргізе алады. Әдетте байланысты тараптармен жасалған мәмілелердің талаптары, жай-күйі мен бағасы өзара байланысы жоқ тараптар арасындағы мәмілелерден өзгеше болмайды. Байланысты тараптармен жасалған операциялар бойынша есеп айырысулар нарықтық жағдайларда жүргізіледі және қаржылық есептілікте байланысты емес тараптармен жасалған осыған ұқсас операцияларға арналған есеп саясатына сәйкес көрсетіледі.

2023 және 2022 жылдар ішінде Топ қатысушыларының бірі Топтың акционерлері болған ұйымдармен нарықтық шарттарда мәмілелер жасасты. Топ басшылығы осы ұйымдарды бақылау Қазақстанның заңнамасына да, халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына да сәйкес келетін сенімгерлік басқару шарттары арқылы байланысты емес тараптарға берілді деп пайымдайды. Осылайша, осы операциялар туралы ақпарат байланысты тараптармен жасалатын операциялар ретінде ашылмайды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Әрбір ықтимал мүдделі тарапты қарау кезінде олардың құқықтық мәртебесі ғана емес, сонымен қатар осы тараптар арасындағы қатынастардың мәні де ескеріледі. 2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топтың байланысты тараптардың алдында келесі өтелмеген қалдықтары болды:

	2023 ж. 31 желтоқсан		2022 ж. 31 желтоқсан	
	Байланысты тараптар мен операция-лар	Қаржылық есептілік баптарына сәйкес санаттар бойынша жиыны	Байланысты тараптар мен операция-лар	Қаржылық есептілік баптарына сәйкес санаттар бойынша жиыны
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервке дейін клиенттерге берілген қарыздар	12,025	9,774,798	42,676	8,280,290
- бірлесіп бақылайтын немесе компанияға ықпал ететін тараптарға	11,706		42,284	
- компанияның негізгі басқарушы қызметкерлеріне немесе оның бас компаниясына	311		392	
- өзге байланысты тараптарға	8		-	
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резерв	(48)	(489,926)	(182)	(422,388)
- бірлесіп бақылайтын немесе компанияға ықпал ететін тараптарға	(44)		(177)	
- компанияның негізгі басқарушы қызметкерлеріне немесе оның бас компаниясына	(3)		(5)	
- өзге байланысты тараптарға	(1)			
Басқа да активтер	51,464	173,662	42,005	159,982
- қауымдастырылған ұйымға инвестициялар	51,464		42,005	
Клиенттердің қаражаты	178,669	10,929,504	516,223	10,512,048
- бас компанияға	110,838		434,987	
- бірлесіп бақылайтын немесе компанияға ықпал ететін тараптарға	46,305		60,332	
- компанияның негізгі басқарушы қызметкерлеріне немесе оның бас компаниясына	11,397		10,243	
- өзге байланысты тараптарға	10,129		10,662	
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	227,351	653,393	-	462,817
- бірлесіп бақылайтын немесе компанияға ықпал ететін тараптарға	223,473		-	
- компанияның негізгі басқарушы қызметкерлеріне немесе оның бас компаниясына	3,878		-	

**2023 және 2022 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған жылдарда пайда және залал туралы шоғырландырылған есепте байланысты тараптармен жасалған операциялар бойынша пайда болған мынадай сомалар көрсетілген:

	2023 ж. 31 желтоқсанда		2022 ж. 31 желтоқсанда	
	аяқталған жыл	Қаржылық есептілік баптарына сәйкес	аяқталған жыл	Қаржылық есептілік баптарына сәйкес
	Байланысты тараптар мен операциялар	санаттар бойынша жиыны	Байланысты тараптар мен операциялар	санаттар бойынша жиыны
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдаланумен есептелген пайыздық кірістер:	2,392	1,627,018	2,583	1,220,643
- бірлесіп бақылайтын немесе компанияға ықпал ететін тараптарға	2,362		2,561	
- компанияның негізгі басқарушы қызметкерлеріне немесе оның бас компаниясына	30		22	
Пайыздық шығыстар:	(10,781)	(859,285)	(7,813)	(578,182)
- бас компанияға	(6,336)		(3,924)	
- бірлесіп бақылайтын немесе компанияға ықпал ететін тараптарға	(3,455)		(3,563)	
- компанияның негізгі басқарушы қызметкерлеріне немесе оның бас компаниясына	(364)		(140)	
- өзге байланысты тараптарға	(626)		(186)	
Қауымдастырылған ұйымның пайдасындағы үлес	13,593	13,593	9,708	9,708
Операциялық шығыстар	(2,000)	(216,888)	(2,500)	(193,018)
- бірлесіп бақылайтын немесе компанияға ықпал ететін тараптарға	(2,000)		(2,500)	
	2023 ж. 31 желтоқсанда		2022 ж. 31 желтоқсанда	
	аяқталған жыл	Қаржылық есептілік баптарына сәйкес	аяқталған жыл	Қаржылық есептілік баптарына сәйкес
	Байланысты тараптар-мен операция-лар	санаттар бойынша жиыны	Байланысты тараптар-мен операция-лар	санаттар бойынша жиыны
Негізгі қызметкерлер құрамының сыйақысы:	3,715	126,929	3,816	108,461
- жалақы және сыйлықақылар	3,715		3,816	

38. Есепті күннен кейінгі оқиғалар

Басшылық есепте көрсетуді немесе ашуды талап ететін, 2023 жылғы 31 желтоқсаннан кейін болған оқиғалар орын алған жоқ деп санайды.